

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra historie

**ŽIVOTNÉ OSUDY SESTIER KARMELU SV. JOZEFA V PRAHE NA ZÁKLADE
RUKOPISU Z KNIŽNICE KRÁLOVSKÉ KANONIE PREMONSTRÁTŮ STRAHOV
SO SIGNATÚROU DV I 31, VRÁTANE EDÍCIE JEHO NAJSTARŠEJ ČASTI**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor práce:

Monika Hudáková

Studijní program:

B6107 Humanitní studia

Studijní obor:

Archivnictví – Historie

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jana Oppeltová, PhD.

Olomouc 2021

SÚHRN

Cieľom tejto práce je jednak vytvoriť edíciu najstaršej časti knihy bosých karmelitiek zomrelých v kláštore na Malej Strane a jednak vytvoriť na základe tejto knihy biografický katalóg rehoľníčok. Ďalej si táto práca stanovila za cieľ priniest' rozbor tohto rukopisu po stránke kodikologickej a paleografickej. V neposlednom rade obsahuje práca pojednanie o vzniku reformovanej vetve Karmelu, o uvedení bosých karmelitiek krajín habsburskej monarchie, o vzniku bosého Karmelu v Prahe a analýze jeho komunity.

SUMMARY

The main objective of this thesis is not only to create an edition of the oldest part of the book of discalced Carmelites who died in the Saint Joseph Monastery in Malá Strana, but also to create a biographical catalogue of nuns based on this manuscript. Furthermore, this work offers an analysis of this manuscript from a codicological and palaeographical point of view. Finally, this thesis is a treatise on the origins of the Carmelite reform, the introduction of discalced Carmelites into the lands of the Habsburg monarchy, the origins of discalced Carmelites in Prague and the analysis of its community.

Prehlasujem, že som túto bakalársku prácu vypracovala samostatne s využitím uvedených prameňov a literatúry.

V Olomouci dňa

.....

*Na tomto mieste by som sa chcela poďakovať svojej vedúcej práce, Mgr. Janě Oppeltové,
Ph.D., a podpriorke kláštora bosých karmelitiek, sestre Sáre Mužikové, za ich ochotu a cenné
rady, ktoré mi pomohli pri písaní tejto práce.*

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Zoznámenie s literatúrou a prameňmi.....	10
2.1 Literatúra	10
2.2. Pramene	11
3. Súvislosti.....	16
3.1. Rane novoveké (ženské) kláštory v Čechách	16
3.3. Spiritualita bosého Karmelu	20
4. Pražský Karmel sv. Jozefa.....	23
4. 1. Z histórie Karmelu sv. Jozefa do jeho zrušenia Jozefom II.....	23
3.2. Štruktúra a organizácia komunity.....	27
4.2. Každodennosť. Peripetie, návštevy, umieranie	29
4.3. Priestory kláštora a kostola na Malej Strane	32
4.4. Štruktúra komunity.....	34
5. Rukopis DV I 31	42
5.1. Význam rukopisu a jeho užitočnosť pre komunitu.....	42
5.2. Kodikologický rozbor rukopisu a stav jeho dochovania	43
5.3. Pisárske ruky a ich rozbor	45
5.3.1 Pisárska ruka A = sestra Angela Febronia ab Omnibus Sanctis (grófká Anna Ľudmila Gašínová).....	47
5.3.2 Pisárska ruka B	48
5.3.3 Pisárska ruka C	50
5.3.4 Pisárska ruka D	51
5.3.5 Pisárska ruka E.....	53
5.3.6 Pisárska ruka F.....	55
5.3.7 Pisárska ruka G	56
5.3.8 Pisárska ruka H	58

5.3.9 Pisárska ruka I.....	60
5.3.10 Pisárska ruka J.....	61
5.3.11 Pisárska ruka K	62
5.3.12 Pisárska ruka L.....	64
5.3.13 Pisárska ruka M.....	66
5.3.14 Pisárska ruka N	68
5.3.15 Pisárska ruka O	70
5.3.16 Pisárska ruka P.....	71
5.3.17 Pisárska ruka Q	73
5.3.18 Pisárska ruka R	75
5.3.19 Pisárska ruka S.....	77
5.3.20 Pisárska ruka T.....	78
5.3.21 Pisárska ruka U	80
5.3.22 Pisárska ruka V	81
5.3.23 Pisárska ruka W	83
5.3.24 Ďalšie pisárske ruky.....	85
5.4. Vnútorňý popis	86
6. Záver.....	88
7. Zoznam použitých prameňov a literatúry.....	90
7.1. Pramene	90
7.2. Literatúra	90
7.2. Internetové zdroje	94
Edičné zásady.....	97
Edícia najstaršej časti rukopisu DV I 31	99
Príloha 1: Biografický katalóg bosých karmelitiek, ktoré zomreli v kláštore sv. Jozefa na Malej strane v rokoch 1663-1779.....	189

1. Úvod

V roku 2005 sa do knižnice na Strahove dostal rukopis, ktorý obdržal signatúru DV I 31. Pochádza z kláštora pražských bosých karmelitiek, ktoré sa od roku 2018 postupne sťahujú zo svojho sídla na Hradčanoch do novo vybudovaných priestorov v Drastech (Praha-Východ). Rukopis DV I 31 obsahuje zápisy o živote, cnosti a zomieraní bosých karmelitiek od založenia kláštora v roku 1656 do roku 1894. Táto bakalárska práca je venovaná najstaršej časti tohto rukopisu. Jej cieľom je vytvoriť edíciu najstarších zápisov, ktoré sa nachádzajú na stranách 1 až 103, tj. edíciu najstaršej časti rukopisu. Ďalším cieľom je vytvoriť biografický katalóg zomrelých rehoľníčok na základe zápisov zo strán 1 až 415, teda časti, ktorá obsahuje pojednania rôzneho rozsahu o prvých 57 členkách pražského Karmelu, zomrelých v rokoch 1663 až 1779. Jednotlivé záznamy v mnou vytvorenom biografickom katalógu sú doplnené aj o informácie z literatúry, z internetových zdrojov, poprípade z prvého dielu kláštornej kroniky, a tak môžu podať bližší obraz o pôvode, dospievaní, rehoľnom živote, súvislostiach a charaktere tej ktorej karmelitky. Oblasť výskumu ženských kláštorov v českých krajinách v období raného novoveku má v českom priestore ešte mnoho medzier a táto práca je len drobným čriepkom z celej mozaiky doposiaľ neprebádaných zákutí ženského kláštorného života.¹ Pražským bosým karmelitkám sa v minulosti venovala len malá alebo okrajová pozornosť, a práve preto som sa rozhodla prispieť k rozšíreniu znalostí a informácií o fungovaní práve tohto pražského kláštora. Stav doterajšieho bádania ohľadom pražského bosého Karmelu je načrtnutý v samostatnej kapitole.

Na rozdiel od mužských reholí platila pre ženské kláštory (a najmä tie kontemplatívne) prísnejšia klauzúra. Členky ženskej vetvy rádu nemohli priestory kláštora vôbec opustiť.

¹ O otázkach, ktoré si kladie súčasný výskum, a oblastiach, ktoré zostávajú neprebádané, pojednáva príspevok Jana Zdichynce z roku 2007. ZDICHYNEC, Jan: *Prístupy k výzkumu ženských klášterů kontemplativních řeholí v raném novověku*. In: *Antropologické přístupy v historickém bádání*. Praha 2007, s. 95-135. Ženské kontemplatívne rehole sú doposiaľ najlepšie preskúmané na základe prameňov francúzskeho pôvodu. Zdichy nec (2007, s. 95).

Mužskí rehoľníci mohli opustiť svoju klauzúru, na druhej strane však do nej nemohol preniknúť nikto zvonka. V prípade pražského ženského Karmelu poskytovali klauzúrovaným karmelitkám kázne a duchovné cvičenia bosí karmelitáni od Panny Márie Vít'aznej.² Klauzúra v prostredí ženských reholí nemá mať negatívnu konotáciu, má skôr predstavovať ochranu pred násilným okolím, napomôcť k lepšiemu sústredeniu sa na kláštorný život a kontempláciu, a preto k nej mali mať rehoľníčky pozitívny vzťah. Pre lepšie pochopenie reality a spirituality bosých karmelítiek v baroku práca zahŕňa aj korene reformy Karmelu, ktorá vzišla od svätej Terézie od Ježiša (Terézia z Ávily), ako prenikli do zemí habsburskej monarchie a akú podobu mali práve v skúmanom kláštore bosých karmelítiek.

Významná časť bakalárskej práce sa sústreďí na rozbor samotného rukopisu po jeho kodikologickej a paleografickej stránke. Všetky písárske ruky, ktoré boli v rukopise identifikované, sú podrobne rozobraté a popísané z hľadiska spôsobu písania jednotlivých liter. Okrem toho práca vysvetľuje aj význam tohto typu rukopisu pre kláštorné komunity.

² BUBEN, Milan M.: *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. III. díl, II. svazek. Žebravé řády. Praha 2007, s. 196.

2. Zoznámenie s literatúrou a prameňmi

2.1 Literatúra

Väčších diel monografického charakteru o pražských karmelitkách mnoho nie je. Jediným uceleným dielom, ktoré zachytáva život kláštora a jeho premeny, sú *Pražské karmelitky. Kus historie staré Prahy* od Antonína Novotného, ktorá vyšla v roku 1941.³ Mimo hlavných udalostí, ktoré ovplyvnili život komunity a ktoré boli zvečnené na stránkach kláštorňých kroník, z ktorých autor čerpal, sa zaujíma aj o umeleckú výzdobu priestorov kláštora a mobiliár, ktorý komunita dostávala darom od návštev a dobrodincov. Záporom tohto diela je absentujúci poznámkový aparát a spôsob, akým autor uviedol použité archiválie pochádzajúce zo štátnych archívov v záverečnom zhrnutí použitej literatúry a prameňov. Uvádza ich v skrátenej forme, takže je zložitejšie vydedukovať, o ktoré archívne fondy a konkrétne archiválie sa jedná. Z rovnakého dôvodu neposkytuje Novotného dielo ani uspokojivé svedectvo o podobe kláštorňého archívu pred jeho likvidáciou v roku 1950. V záverečnom súpise použitých prameňov a literatúry však spomína niektoré rukopisy a písomnosti, ktoré sa do dnešných dní nedochovali - ide napríklad o opis kroniky kláštora karmelitiek vo Viedni, ktorý bol vyhotovený v 18. storočí a dodnes sa dochovali len v niekoľkých, na seba nenadväzujúcich dieloch.⁴

O zakladateľke pražského Karmelu, Márií Elekte, napísala útle dielo Běla Dlouhá v roku 1935.⁵ Ďalej o Márií Elekte písal obsiahlejšie Zdeněk Kalista v roku 1975. Kniha opätovne vyšla v roku 1992.⁶ Autor v tejto knihe rozoberá otázku česko-španielskych vzťahov v dobe baroka a životnú históriu predstavenej malostranského kláštora bosých karmelitiek.

³ NOVOTNÝ, Antonín: *Pražské karmelitky. Kus historie staré Prahy*. Praha 1941

⁴ Tieto informácie pochádzajú z čiastkového inventára kláštorňého archívu.

⁵ PEČÍNKOVÁ, Běla. *Ctihodná Matka Marie Elekta od Ježíše z řádu bosých karmelitek, zakladatelka pražského Karmelu*. Praha 1935.

⁶ KALISTA, Zdeněk: *Ctihodná Marie Elekta Ježíšova. Po stopách španělské mystiky v českém baroku*. Řím 1992.

Dotýka sa koreňov reformy rádu, v ktorej figurovala svätá Terézia od Ježiša a charakterizuje jej duchovný život. V ďalšej časti sa autor venuje duchovnej dráhe ctihodnej matky Márie Elekty Ježišovej, cez jej príchod do Prahy po prvé roky fungovania komunity a jej ďalší vývoj po smrti Márie Elekty.

O malostranskom kláštore a o reholi bosých karmelitiek sa veľmi stručne môžeme dočítať v rôznych encyklopedických príručkách alebo sprievodcoch pražskými pamiatkami.⁷ Tu sa však pozornosť venuje viac priestorom kláštora a kostola a ich architektúre než jeho osadenstvu. Architektúre kláštora sv. Jozefa bol venovaný samostatný útlý, v poradí 68. zväzok z edície *Poklady národního umění* z roku 1946,⁸ ktorý obsahuje dobový plán kláštora a kostola na Malej Strane.

2.2. Pramene

Archív kláštora bosých karmelitiek, ktorý obsahuje mnoho rozmanitých a doposiaľ nevyužitých dokumentov, je v súkromnom vlastníctve kláštora, ktorý v súčasnosti sídli v Prahe-Drastech.⁹ Jeho obsah je len čiastočne spracovaný a momentálne je uchovávaný v kufroch a krabiciach v provizórnom obydlí bosých karmelitiek. Po dokončení stavby novej kláštornej budovy bude mať vlastné uloženie. Bol k nemu vyhotovený dočasný inventár, ktorý odzrkadľuje jeho stav k roku 2006. Obsah archívu je rozdelený do štyroch oddielov,

⁷ BÍLEK, Tomáš Václav: *Statky a jmění kolejí jezuitských, klášterů, kostelů, bratrstev a jiných ústavů v království Českém od císaře Josefa II. zrušených*. Praha 1893; BUBEN, Milan M.: *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. III. díl, II. svazek. Žebravé řády. Praha 2007; HRUDNÍKOVÁ, Mirjam (ed.): *Řeholní život v českých zemích. Řeholní řády a kongregace, sekulární instituty a společnosti apoštolského života v České republice*. Kostelní Vydří 1997; VLČEK, Pavel - SOMMER, Petr - FOLTÝN, Dušan: *Encyklopedie českých klášterů*. Praha 1997; EKERT, František: *Posvátná místa král. hl.m. Prahy a obcí sousedních*. Zväzok I. Praha 1996; HLAVSA, Václav: *Praha. Průvodce městem*. Praha [1960]; POČHE, Emanuel: *Prahou krok za krokem*. Praha 1963 atď.

⁸ BLAŽÍČEK, Oldřich J: *Malostranský klášter sv. Josefa*. Praha 1946

⁹ Bosé karmelitky sa vo svojej histórii viackrát sťahovali. Po zrušení rehole Jozefom druhým v roku 1782 odišla vtedajšia komunita do Pohledu blízko Havlíčkovho Brodu, kde mala v tamojšom bývalom kláštore cisterciánok komunita dožiť. Po obnovení rádu Leopoldom II. sa v roku 1792 vrátila komunita späť do Prahy, avšak ich niekdajšie sídlo na Malej strane obsadili anglické panny. Preto sa ich novým domovom stali priestory bývalého kláštora barnabitov na Hradčanoch. Tu komunita sídlila až do roku 2020, kedy sa presunuli do novovybudovaných kláštorných priestorov v Prahe-Drastech, keďže Hradčany boli pre kláštorný život príliš rušné. Nový kláštor však ešte nie je dostavaný, a tak karmelitky stále sídlia v blízkom provizóriu.

pričom väčšina písomností pochádza z druhej polovice 17. a z 18. storočia. Prvý oddiel tvoria rukopisy, medzi ktorými nájdeme predovšetkým kroniky, profesné knihy, nekrológia a predpisy pre rádivý život. Tieto knihy boli založené krátko po fundácii kláštora: kniha profesií bola vedená od r. 1657, kniha vizitácií od roku 1658, nekrológium od roku 1666 a kniha kapitúl od roku 1678. Do druhého oddielu bola zaradená korešpondencia a akta, nájdeme tu preto lístky so sľubmi sestier, zoznamy sestier a ich písomnosti, korešpondenciu otcov karmelitánov, sestier z iných rádivov a laikov (šľachticov) a písomnosti súvisiace s kultom a beatifikačným procesom Márie Elekty Ježišovej. Tretí oddiel obsahuje starú tlač a štvrté oddelenie modernú literatúru k dejinám rádu. Významnú časť archívu tvoria nesúvisle dochované personálie jednotlivých členiek rádu. Zvláštnu pozornosť si zaslúži väčší súbor písomnosti sestry Angely Febrónie od Všetkých svätých (grófka Anna Ludmila Gašínová), ktorá bola kláštornou kronikárkou. V skupine Varia nájdeme rôzne hmotné pamiatky a relikvie. Po Paule Márií Ježišovej tu zostal ústrižok habitu a pásu, závoj a krv.¹⁰

Po zrušení kláštora v roku 1950 sa fond rozdelil na viacero častí. Jedna časť skončila v Národnom archíve v Prahe a ďalšie časti boli pravdepodobne ukryté u priateľov alebo príbuzných jednotlivých sestier na neznámych miestach. Niektoré rukopisy, najmä tie, ktoré obsahujú životopisy rôznych karmelitánskych mystičiek, boli podľa signatúry, ktorú obdržali, v rokoch 1953 až 1990 uložené v Památníku národného písennictví. Pri týchto presunoch došlo k ďalším stratám, takže archív, ktorý sa po obnovení rádu v roku 1989 vrátil ku karmelitkám, bol ochudobnený o ďalšie písomnosti. Čiastkový inventár uvádza aj to, že jeden celý kufor neevidovaných písomností o živote matky Márie Elekty bol odvezený do mesta Terni, odkiaľ zakladateľka pražských karmelitiek pochádzala. Návrat písomností do Prahy bol

¹⁰ Tieto informácie pochádzajú z čiastkového inventára kláštorného archívu a z osobnej komunikácie so súčasnou podpriorkou rádu bosých karmelitiek, sestrou Máriou Sárrou od Ducha Svätého (Mgr. Silvie Mužíková).

zjednaný v roku 2000, niektoré však zostali zapožičané a kláštor karmelitiek v Prahe vlastní len kópie týchto dokumentov.¹¹

Dva rukopisy pochádzajúce z pražského kláštora bosých karmelitiek sa dostali do Knihovny Kráľovské kanonie premonstrátů Strahov a boli zdigitalizované v rámci projektu Monasterium. Okrem druhého dielu kláštornej kroniky so signatúrou DV I 25, ktorá pokrýva roky 1790 až 1808,¹² sa jedná aj o rukopis so signatúrou DV I 31, pod ktorou sa skrýva prvý diel knihy zomrelých bosých karmelitiek,¹³ ktorému je venovaná samostatná časť bakalárskej práce. Cesta rukopisu DV I 31 do knižnice na Strahove bola zložitá. Ako bolo spomenuté vyššie, rok 1950 zapríčinil rozdelenie a roztrúsenie fondu, ktorý sa pod roku 1989 nespojil do rovnakého celku, aký tvoril pred zrušením kláštora. V roku 2005 bola časť rukopisov a starej tlače, ktorá preukázateľne pochádzala z archívu kláštora karmelitiek, ponúknutá komunite na odkúpenie istou „nedôveryhodnou priekupníčkou Kopalovou.“ Medzi týmito písomnosťami bol aj kódex so súčasnou signatúrou DV I 31. Nie je vôbec jasné, ako sa písomnosti dostali do jej držby. Po jednaniach boli tieto rukopisy a staré tlače odkúpené Knihovnou kláštora premonstrátů na Strahově a stali sa súčasťou jej fondov.¹⁴

Prvému dielu kláštornej kroniky, jeho autorke sestre Angele Febrónií od Všetkých svätých a edícií jeho najstaršej časti sa venovala rakúska archivárka Liane Tiefenbach v roku

¹¹ Tieto informácie pochádzajú z čiastkového inventára kláštorného archívu a z osobnej komunikácie so súčasnou podpriorkou rádu bosých karmelitiek, sestrou Máriou Sárrou od Ducha Svätého (Mgr. Silvie Mužíková).

¹² Kráľovská kanonie premonstrátů na Strahově - Strahovská knihovna, sign. DV I 25, *Chronic oder historische Geschichts-Verfassung Anderer Theil des Closters deren baarfüssigen Carmeliterinen*. Dostupné na: http://www.manuscriptorium.com/apps/index.php?direct=record&pid=AIPDIG-KKPS_DV_I_25_496MBM4-cs [cit. 28.2.2021].

¹³ Kráľovská kanonie premonstrátů na Strahově - Strahovská knihovna, sign. DV I 31, *Libro nel quale si scriuono le religiose che moion in questo monasterio di S. Giuseppe delle Carmelitane Scalze di Praga*. Dostupné na: http://www.manuscriptorium.com/apps/index.php?direct=record&pid=AIPDIG-KKPS_DV_I_31_42T1W7C-cs [cit. 28.2.2021]. Ďalej len DV I 31.

¹⁴ Tieto informácie pochádzajú z čiastkového inventára kláštorného archívu a z osobnej komunikácie so súčasnou podpriorkou rádu bosých karmelitiek, sestrou Máriou Sárrou od Ducha Svätého.

2015 vo svojej magisterskej práci na Universität Wien.¹⁵ Tento diel kláštornej kroniky je dnes uložený v kláštornom archíve a nie je zdigitalizovaný.¹⁶

Pramene k skúmanému kláštoru, ktoré sa vzťahujú k obdobiu rokov 1663 až 1782, môžeme nájsť vo viacerých fondoch Národného archívu v Prahe. Vo fonde Archivy českých klášterů zrušených za Josefa II. môžeme nájsť predovšetkým zmluvy s remeselníkmi, ktorí sa podieľali na výzdobe kostola. Vo fonde Stará manipulace sa nachádzajú písomnosti úradného charakteru, najmä účtovný materiál. Pramene vzťahujúce sa k obdobiu po prvom zrušení kláštora Jozefom II., prevažne z 19. a 20. storočia, sa nachádzajú vo fonde Náboženská matice.

V Národnom archíve je ďalej uložený fond s názvom Karmelitky - konvent, Praha, ktorý obsahuje 0,3 bm rôznorodého archívneho materiálu. Fond bol prevzatý do Národného archívu po veľkom zvoze kláštorných archívov zrušených v rámci akcie „K“ a „Ř“ v roku 1950. Bol uložený v dvoch kartónoch a nevykazoval žiadnu snahu po usporiadaní. Bol z neho vytriedený zlomok archívu kláštora dominikánok od sv. Anny v Starom Meste pražskom, taktiež zrušeného za Jozefa II. Nepatrná snaha po usporiadaní materiálu pochádzajúceho z kláštora bosých karmelitiek mala podobu dvoch archov papiera s poznámkami z 20. storočia. Archívny materiál v tomto fonde má prevažne spisový charakter, pochádza z 16. až 20. storočia a boli z neho vytvorené obsahové skupiny. V súčasnosti je fond uložený v troch kartónoch. Patrí sem korešpondencia karmelitiek, personálie k členkám rádu z 19. storočia, listy vyšších duchovných v rádoých veciach a veľké množstvo autentík.¹⁷ Zaujímavosťou je,

¹⁵ TIEFENBACH, Liane: *Das Stiftung und gebew buch dieseß unsereß Closterß St. Josephß*. Viedeň 2015 (nepublikovaná magisterská diplomová práca, Universtät Wien).

¹⁶ Čiastkový inventár uvádza ako prvý diel kláštornej kroniky kódex s názvom *CHRONICA Oder Geschicht Buch Deren Discalceaten Cärmeliterinen In der Königlichen kleinern Statt Prag Bey St. Joseph. Von Jahr CHRISTI 1656*. Naopak, to, čo L. Tiefenbach spracovala ako prvý diel kláštornej kroniky, ktorý napísala sestra Angela Febriónia od Všetkých svätých, nazýva inventár knihou pamätihodností kláštora bosých karmelitiek.

¹⁷ *Archiv rádu bosých Karmelitek v Praze-Hradčanech 16. - 20.stol.* Inventár. Praha 1959, s. [7]. Dostupné na: <http://www.badatelna.eu/fond/39/reprodukce/?zaznamId=386721&reproId=493578> [cit. 13.3.2021].

že obsahuje aj relikvie významných členiek pražského Karmelu (kosti, krv), ktoré však vzhľadom k svojmu fyzickému stavu nie sú predkladané bádateľom k štúdiu. Počas výskumu vysvitlo, že súčasné karmelitky nemajú povedomie o tom, že Národný archív vlastní ich archíválie. Táto informácia sa pravdepodobne k mladším sestram nedostala. Je možné, že preto Karmel v budúcnosti uzavrie s Národným archívom zmluvu.

3. Súvislosti

3.1. Rane novoveké (ženské) kláštory v Čechách

V nasledujúcich odstavcoch sa pokúsim priblížiť kontext doby, v ktorej boli zakladané nové ženské kláštory, vrátane bosého Karmelu. Vybrané kláštory ďalej porovnam z hľadiska rôznych aspektov so životom a fungovaním bosých karmelitiek.

16. storočie bolo v súvislosti so ženskými rádmi (ale nielen s nimi) obdobím úpadku. Kritici sledovali úpadok v ich rehoľnej zbožnosti a neusporiadanom živote, čo bolo v tom období príznačné pre väčšiu časť katolíckej cirkvi. Na to reagovala luteránska viera, z ktorej sa stal silný súper katolíctva.¹⁸ Anarchiu v cirkvi mal napraviť koncil konaný v Tridente v rokoch 1545 až 1563. Z neho vzišli nové podnety, ktoré výrazne ovplyvnili aj ženské rády. Tie boli jeho uzneseniami podriadené pod mužské, platila pre ne prísna klauzúra, ktorej porušenie mohlo vyústiť až do exkomunikácie. Vo všeobecnosti priniesol tridentský koncil sprísnenie pravidiel pre ženské rehoľníčky.¹⁹ V súvislosti s týmto koncilom a jeho výsledkami vyšla reforma zo Španielska, a síce od karmelitky svätej Terézie od Ježiša a karmelitána svätého Jána od Kríža, ktorí hlásali návrat k sprísneniu obzervancie. Uvedomovali si markantný odklon reholí od prvotného pustovníckeho (resp. cenobitského) ideálu. Charakteristickými znakmi Terezinho náboženského života bol kristocentrizmus,²⁰ modlitba v samote, pokora, odriekanie, chudoba a zasnúbenie duše s Bohom.²¹ Aj napriek tomu, že sa pôvodne karmelitáni stavali proti jej reformám, bolo medzi rokmi 1567 až 1573 v Španielsku založených deväť nových reformovaných konventov. Za samostatnú rehoľu bol bosý Karmel

¹⁸ KOLDA, Jindřich: *Benediktinky u sv. Jiří na Pražském hradě v raném novověku*. Hradec Králové 2019, (nepublikovaná dizertačná práca, Univerzita Hradec Králové), s. 17. JUNGOVÁ, Michaela: *Liturgický život a navazující řádové zvyklosti sester karmelitek po roce 1989*. Praha 2014 (nepublikovaná diplomová práca, Univerzita Karlova v Praze), s. 12.

¹⁹ Kolda (2019, s. 18).

²⁰ Kristocentrika je označenie pre úplné ústredné postavenie Krista v kresťanskej viere. Je prostredníkom medzi Bohom a ľuďmi. BIENERT, Wolfgang: *Slovník katolické dogmatiky*. Olomouc 1994, s. 145.

²¹ KALISTA, Zdeněk: *Ctihodná Marie Elekta Ježíšova. Po stopách španělské mystiky v českém baroku*. Praha 1992, s. 58-71.

prehlásený v roku 1593, aj keď už v roku 1576 existovala ich samostatná provincia.²² Pápež Klement VIII. patril medzi veľkých obdivovateľov tereziánskej reformy Karmelu a podporoval zakladanie kláštorov bosých karmelitánov a karmelitiek v Taliansku.²³ Tak napríklad v roku 1612 vznikol kláštor bosých karmelitiek v Terni,²⁴ kde začína aj príbeh pražského ženského Karmelu.

Španielska reforma a mystika sa do českých krajín dostal predovšetkým skrz španielskych Habsburgovcov a jezuitov, ktorí v období rekatolizácie prichádzali do strednej Európy.²⁵ V českých krajinách v tej dobe našiel svoj domov nemalý počet španielskych rodov, ktoré prichádzali spolu so španielskymi Habsburgovcami. V rámci pobiellohorskéj rekatolizácie boli do českých zemí uvedené nové rehoľné rády. Už v roku 1624 bol založený kláštor bosých karmelitánov v Prahe pri kostole Panny Márie Víťaznej.²⁶ V 20. rokoch sa ďalej do Prahy navrátili aj klarisky a objavujú sa tu nové rády, ako napríklad milosrdní bratia, barnabiti či bosí augustiniáni.²⁷ V 50. rokoch 17. storočia sa v priestore Čiech objavili dva nové ženské rády, ktoré boli svojou podstatou v kontraste - jednalo sa o vyhranene kontemplatívne bosé karmelity a výchovne mladých dievčat venujúce sa uršulinky (česky voršilky). Tieto dva rády sa líšili aj svojím založením: zatiaľ čo kláštor bosých karmelitiek vznikol najmä za podpory cisárskej rodiny a dvora vo Viedni, uršulinky požívali šľachtickej podpory a priazne.²⁸ Do Čiech sa dostalo prvých sedem uršuliniek z belgického Lutychu zásluhou grófkky Sibyly z Lamboy.²⁹

²² Jungová (2014, s. 13).

²³ Kalista (1992, s. 47-48).

²⁴ Kalista (1992, s. 107).

²⁵ Kalista (1992, s. 76).

²⁶ Obutí karmelitáni pôsobili v českých krajinách už od doby Karola IV. Ten založil na Novom Meste pražskom prvý karmelitánsky kláštor v roku 1347 s kostolom Panny Márie Snežnej, ktorý obsadili karmelitáni zo Saska. Buben (2007, s. 167).

²⁷ VLČEK, Pavel - SOMMER, Petr - FOLTÝN, Dušan: *Encyklopedie českých klášterů*. Praha 1997, s. 23.

²⁸ KŘEČKOVÁ, Jitka - KUCHAROVÁ, Hedvika: *Dějiny konventu sester alžbětinek. 300 let od jejich příchodu*. Praha 2020, s. 10.

²⁹ Vlček, Sommer, Foltýn (1997, s. 167).

Kláštory, existujúce už od stredoveku, prežívali nový rozkvet. Benediktínky u sv. Jiří, sídliace na Hradčanoch od 10. storočia, sa spamätávali z úpadku po husitských vojnách a v 17. storočí boli už opäť konsolidované. Prežili aj otrasy tridsaťročnej vojny. Na konci 17. storočia mal ich konvent okolo 40 členiek.³⁰ Medzi členkami konventu mierne prevažovali ženy s urodzeným pôvodom, ale netvorili väčšinu.³¹ Tento kláštor bol významný tým, že už od stredoveku existovala tradícia účasti jeho predstavenej (abatie) na korunovácií českých kráľovien.³² Ďalším ženským rádom, ktorého korene siahajú do obdobia stredoveku, tentokrát do 13. storočia, sú dominikánky, ktoré sídlili v Starom Meste pražskom. Podobne ako bosé karmelitky, aj dominikánky sú zamerané kontemplatívne a v ich čele stojí matka priorka.³³

V prvej polovici 18. storočia pokračuje príchod rôznorodých kongregácií do českých krajín. Medzi nimi boli aj alžbetínky z Grazu, ktorým sa po neúspechu v roku 1716 podarilo o šesť rokov neskôr založiť konvent v Prahe Na Slupi. Tento rád existoval už od prvej polovice 16. storočia ako tretí rád sv. Františka, od iných terciánskych reholí sa odlišil tým, že sa po vzore svätej Alžbety začal starať o chorých. Pri konvente a kostole alžbetínok vyrástla preto nemocnica pre chudobné a choré ženy, nechávali sa tam však ošetrovať aj ich šľachtické donátorky. Konvent mal cez tridsať členiek, pričom nie pre všetky platila prísna klauzúra - sestry starajúce sa o chorých sa pohybovali v priestoroch nemocnice.³⁴ Na rozdiel od bosých karmelitiek sa nedochovali žiadne informácie o osobnom a duchovnom živote sestier alžbetínok.³⁵

Nástup Márie Terézie na trón predznamenal vmiešavanie sa štátu do cirkevných záležitostí. Presadzovanie osvietených myšlienok vo vládnutí a hľadanie ich nepriateľa

³⁰ Kolda (2019, s. 30-31).

³¹ Kolda (2019, s. 84).

³² Kolda (2019, s. 185).

³³ Vlček, Sommer, Foltýn (1997, s. 119).

³⁴ Křečková, Kuchařová (2020, s. 11-20, s. 40).

³⁵ Křečková, Kuchařová (2020, s. 45)

vyústilo najprv do obmedzovania rádu jezuitov od konca 50. rokov 18. storočia formou reštrikcií až ku konečnému zrušeniu rádu v roku 1773. Ideály barokovej zbožnosti boli nielenže v rozpore s novým myšlienkovým smerom (osvietenstvom), ale aj v širokých ľudových vrstvách existovala nezanedbateľná miera skepsy voči čistote rehoľného života: čo je očiam verejnosti skryté za klauzúrnymi múrmi spravidla vzbudzuje nedôveru a znepokojenie.³⁶ Tereziánska cirkevná politika sa v porovnaní s tým, čo priniesla vláda Jozefa II., zdala byť slabým odvarom. Zmeny, ktoré priniesol rok 1782, odznievali dlho aj v pamätiach karmelitiek, o čom sa môžeme dočítať aj v skúmanom rukopise so signatúrou DV I 31. Cisár rozhodol zrušiť všetky kláštory, ktoré sa vyslovene nevenovali verejne prospešnej činnosti, ako napríklad výučbe či starostlivosti o chorých.³⁷ Jeho rozhodnutia teda smerovali proti kontemplatívnym a pustovníckym spoločenstvám, medzi ktoré sa radili aj bosé karmelitky. Ich kláštor bol zrušený už v prvej vlne, ktorá prebiehala v rokoch 1782 až 1784.³⁸ Spolu s nimi zanikli napríklad aj kláštory premonštrátske, cisterciánske, dominikánske či kapucínske.³⁹

Karmelitky mali to šťastie, že brat zomrelého Jozefa, nový cisár Leopold II. vypočul ich prosby o obnovenie konventu, keďže nie všetkým zrušeným kláštorom sa tak pošťastilo. Aj vďaka priaznivcom kláštora sa karmelitkám podarilo vrátiť do Prahy, ale už nie do svojho niekdajšieho sídla na Malej Strane. Nový domov našli na Hradčanoch v bývalom sídle barnabitov. Novicky však prijímať nemohli, keďže boli stále považované za formálne zrušený rád. Nové členky znova začali prijímať až od roku 1802.⁴⁰

³⁶ MIKULEC, Jiří: *Poznámky ke vnímání řeholního života mezi barokem a osvícenstvím*. In: *Theatrum historiae*. Univerzita Pardubice, č. 3 (2008), s. 284.

³⁷ Vlček, Sommer, Foltýn (1997, s. 24).

³⁸ Karmelitky svoj kláštor definitívne opustili 22. septembra 1782. Novotný (1941, s. 158-167).

³⁹ KOLÁČKOVÁ, Ilona: *Rušení klášterů za Josefa II. na příkladu tišnovského a louckého kláštera*. Brno 2007 (nepublikovaná bakalárska diplomová práca, Masarykova univerzita v Brně), s. 10.

⁴⁰ Vlček, Sommer, Foltýn (1997, s. 24).

3.3. Spiritualita bosého Karmelu

Pojem spiritualita je pre laické ucho veľmi abstraktný. Môžeme si pod ním predstaviť „teóriu a prax duchovného života“ alebo „vedomú odpoveď človeka Bohu, ktorej podoba môže byť osobná aj cirkevná.“⁴¹ Pluralita spiritualít napomáha odstupňovane vnímať bohatstvo Kristovho tajomstva. To je dôvod, prečo si jednotlivé náboženské hnutia a rehole „vyberajú“ určitý aspekt tohto tajomstva, ako napríklad jeho vtelenie, ukrižovanie, modlenie apod. Okolo tohto ústredného bodu potom usporiadajú ďalšie prvky tak, aby vytvorili obraz celého Krista z určitej perspektívy.⁴² Karmelitánska spiritualita (konkrétne u ženskej vetvy) získala apoštolský ideál žitý čisto kontemplatívne, tj. v modlitbe a sebaobete, preto je akýkoľvek aktívny druh apoštolátu podľa stanov vylúčený. Karmelitkám bol vyhradený „apoštolát modlitby,“ ktorým pomáhali každému kazateľovi a obrancovi viery. Bosé karmelitky sa riadia prvotnou rehoľou svätého Alberta Jeruzalemského, ktorá pochádza z rozpätia rokov 1206 až 1214 a ktorá bola viackrát aktualizovaná. Okrem vyššie zmieneného ustanovuje rehoľa aj chudobu, vnútornú modlitbu, pôst, mlčanie a prácu.⁴³ Oba novovekí reformátori rádu - svätá Terézia od Ježiša aj svätý Ján od Kríža - boli mystici, a preto kládli dôraz na osobný vzťah k Bohu a na osobné prežívanie mystéria Kristovho utrpenia. Kristus bol teda ústrednou postavou citového života každej karmelitky.⁴⁴ Konvent mal charakter rodiny, preto boli komunity počtom rehoľníčok menšie.⁴⁵

V rehoľnom živote bosých karmelitiek tvorí dôležitú úlohu niekoľko svätcov, ktorý často figurujú aj v zápisoch z knihy zomrelých karmelitiek. Bosé karmelitky nasledujú

⁴¹ SHELDRAKE, Philip - LAJKEPOVÁ, Eva - PŠEJA, Pavel: *Spiritualita a historie. Úvod do studia dějin a interpretace křesťanského duchovního života*. Brno 2003, s. 41, 46.

⁴² DE FIORES, Stefano: *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří 1999, s. 906-907.

⁴³ HRUDNÍKOVÁ, Mirjam: *Řeholní život v českých zemích. Řeholní řády a kongregace, sekulární instituty a společnosti apoštolského života v České republice*. Kostelní Vydří 1997, s. 140; *Prvotní Řehole Řádu blahoslavené Panny Marie z hory Karmel, daná sv. Albertem Jeruzalémským, upravená a potvrzená Inocencem IV.* Dostupné na: <https://bosekarmelitky.cz/rehole/prvotni-rehole/> [cit. 28.3.2021]

⁴⁴ Buben (2007, s. 195).

⁴⁵ V prípade pražskej komunity to bolo maximálne dvadsať členiek, existovali však aj obdobia, kedy bolo v kláštore aj dvadsaťjeden členiek.

pustovnícky spôsob života podľa vzoru proroka Eliáša.⁴⁶ Ideálna komunita mala predstavovať spoločenstvo pustovníkov. Medzi piliere ich rehole patrí poslušnosť voči Kristu a rozjímanie dňom aj nocou.⁴⁷ Svätá Terézia od Ježiša tiež nadväzovala na pôvodnú karmelitánsku charizmu a pustovnícky ideál. Vo svojej reforme oživila vstupovanie do dôverného vzťahu s Bohom, hľadala Boha vo vlastnom srdci, k čomu napomáhal aj život v prísnej klauzúre, znovu zdôraznený Tridenstkým koncilom. V kláštoroch, ktoré zakladala svätá Terézia od Ježiša, sa uplatňovalo jej nové chápanie vzťahu s Bohom.⁴⁸ Reforma, ktorú sv. Terézia zaviedla pre ženské kláštory, uplatnil karmelitán svätý Ján od Kríža pri kláštoroch mužských.⁴⁹ Historička Alison Weber napísala zaujímavý článok o sne, ktorý svätá Terézia

⁴⁶ Prorok Eliáš žil v 9. storočí pred našim letopočtom v Izraelskom kráľovstve. O jeho živote a činoch je možné sa dočítať v 1. a 2. knihe kráľovskej. Postavil sa proti kráľovi Achabovi a kráľovnej Jezebel, ktorí uctievali Baala a jeho kult. Mal ľudu oznámiť príchod mimoriadneho sucha a neúrody. Ľudia pochopili, že Boh, ktorého uctieva, je nositeľom hladu a smrti, a tak Eliáš zostal osamotený, až kým ho k sebe povolal Boh a zázračne ho nasýtil. Na hore Karmel kázal zástupom ľudí, aby sa rozhodli medzi uctievaním Baala a Hospodina. Jeho výrok „*Vivit Dominus Deus Israël, in cuius conspectu sto*“ kladie dôraz na to, že sa nachádza v Božej prítomnosti, a kresťanské (najmä karmelitánske) myslenie v ňom nachádza základ všetkého kontemplatívneho života. V Eliášovom pojatí má kontemplatívny spôsob života podobu prebývania v prítomnosti živého Boha, preto sa karmelitáni považujú za duchovné deti proroka Eliáša. SICARI, Antonio Maria: *Svatí Karmelu*. Kostelní Vydří 2011, s. 13-17.

⁴⁷ Jungová (2014, s. 14).

⁴⁸ Kláštory chcela reformovať ako malé „raje na zemi.“ Prienik do diskrétného vzťahu s Bohom je podľa nej vo vnútornej modlitbe. K myšlienke reformy Terezu priviedla vlastná duchovná skleslosť, ktorú zažívala v rozpätí 20 rokov svojho života v kláštore Vtelenia v Ávile. Ani za tento čas sa ešte celkom neodovzdala Bohu, svoj dovtedajší život opísala ako „márnivý“ a „nešťastný“ aj napriek tomu, že hneď od začiatku svojho rehoľného života na seba uplatňovala tvrdú askézu. Po niekoľkých zdanlivo náhodných udalostiach v jej živote sa znova zamyslela nad svojim povoláním a začala sa venovať intenzívnej vnútornej modlitbe, ktorú pojala vlastným spôsobom. Spreádzala Krista, ktorého milovala ako svojho ženicha, v tajomstvách jeho pozemského života prostredníctvom čo najväčšieho realizmu, tj. realizmu obrazov a Eucharistie. Nasledovali mnohé videnia a prežitky. Jungová (2014, s. 15), Sicari (2011, s. 25-32).

⁴⁹ Po vstúpení do rehole študoval filozofiu a teológiu na univerzite v Salamance, ale prostredie univerzity bolo preňho príliš rušné. Počas štúdií sa venoval modlitbe, kontemplácii a askéze vo svojej tmavej cele, ktorej malé okno umožňovalo pohľad do presbytára kostola. V roku 1567 spoznal o 30 rokov staršiu Teréziu od Ježiša, ktorá svoju reformu plánovala preniesť aj na mužské rády. Ján jej ideál prijal a pomohol jej s ustanovením nového mužského karmelitánskeho kláštora na vidieku v Duruelu, odkiaľ neskôr vychádzali mnísi kázať do okolitých osád. Po tom, ako sa Terézia v roku 1577 stala priorkou veľkého kláštora nereformovaných karmelitiek v Ávile (z ktorého pôvodne odišla), pomáhal jej Ján s duchovnou prevýchovou 130 rehoľníčok. Napätie medzi reformovanými (bosými) a nereformovanými (obutými) karmelitánmi narastalo, až vyústilo do zatknutia a väznenia Jana od Kríža. Počas deviatich mesiacov, ktoré strávil v katastrofálnych podmienkach, rozvinul svoju cestu v biblickom svete Božieho zjavenia, pripadal si ako žalmista vo vyhnanstve a do tejto tematiky ladil básne pochádzajúce z tohto obdobia. Tie tvorili základ jeho neskorších asketických traktátov. Sicari (2011, s. 37, 47-55).

mala, aby každý konvent bosých karmelitiek mal jedného „malého anjela,“ tj. dievča v detskom veku, ako súčasť svojej komunity.⁵⁰

Čo presne predstavovala tak prísna klauzúra, do ktorej boli bosé karmelitky uzatvorené? Aby sa naplno odovzdali Bohu, mali opustiť všetko, čo súviselo s ich ekonomickým a sociálnym postavením. Mali obetovať aj kontakty so svojimi príbuznými. Vnútri kláštorných múrov mali predstavené komunity dohliadať na to, aby nevznikali užšie priateľské vzťahy, ktoré by do komunity vniesli napätie. V realite však medzi sestrami v komunite vznikali vzťahy, ktoré môžeme označiť za priateľstvá. Dôležitá bola v komunite láska k blížnemu.

⁵⁰ Terézia od Ježiša tak priviedla do kláštora aj svoju nete, Teresu de Cepeda, dcéru svojho brata Lorenza, aj napriek tomu, že nedosiahla ani minimálny vek stanovený Tridentným koncilom, tj. 12 rokov. „Detskí rehoľníci“ neboli výnimkou pri iných rádoch, dokonca ani pri nereformovaných karmelitkách. V kláštore Vtelenia v Ávile napríklad žilo pri svojich tetách a sestrách mnoho mladých dievčat (niektoré z nich mali len štyri roky). Avšak reformované konventy, ktoré začala Terézia zakladať, neboli vhodným miestom pre malé deti, kde mníšky dodržiavali prísnu klauzúru a pôsty. Verila však v dobro, ktoré by taký „malý anjel“ do konventu priniesol. Weber skúmala konventy karmelitiek, ktoré medzi seba prijali mladé dievča, nenašla však žiaden dôkaz, že by tieto dievčatá boli nejakým spôsobom vzdelávané. Vo svojom voľnom čase sa venovali vyšívaniu, hre so svätými obrázkami, vymýšľali melódie či piesne, ktorými karmelitky v čase oddychu potešili. Súvislosť, kvôli ktorej bol tento článok spomenutý, je adorácia detstva u pražských bosých karmelitiek v podobe úcty k Jezuliatku. O sošku Jezuliatka v kostole Panny Márie Víťaznej, ktorý spravovali bratia bosí karmelitáni, sa starala aj ženská vetva rádu. V zápise Eufrasie a Jesu Maria sa spomína jej úcta k Jezuliatku a láska k takmer všetkým deťom, pretože v každom videla kus Jezuliatka. Ako uvádza Weber, je to dôkazom toho, že už v ranom novoveku existovala koncepcia detstva a bolo vnímané ako samostatná etapa života. WEBER, Alison: *'Little Angels': Young Girls in Discalced Carmelite Convents (1562-1582)*. In: VAN WYHE, Cordula (ed.): *Female Monasticism in Early Modern Europe. An Interdisciplinary View*. Londýn 2008, s. 217-225.

4. Pražský Karmel sv. Jozefa

4. 1. Z histórie Karmelu sv. Jozefa do jeho zrušenia Jozefom II.

História kláštora bosých karmelitiek v Prahe sa začala písať ešte pred rokom 1656, teda pred založením pražského konventu. Totiž už v roku 1629 prior vienského kláštora, otec Antonín od sv. Jozefa, predniesol na generálnej kapitule žiadosť cisárovnej Eleonóry, manželky cisára Ferdinanda II., aby boli vyslané štyri karmelitky, ktoré by v habsburských krajinách založili ženské kláštory bosého Karmelu.⁵¹ Jednalo sa o matku Máriu Elektu Ježišovu, Paulu Máriu Ježišovu, Máriu Teréziu od sv. Onufria a Katarínu od sv. Dominika.⁵² Na jeseň toho roku uzrel svetlo sveta kláštor bosých karmelitiek vo Viedni.⁵³ O deväť rokov neskôr, tj. v roku 1638, sa Mária Elekta stala priorkou vienského Karmelu. Spomínaná skupina rehoľníčok ďalej v roku 1643 založila kláštor bosých karmelitiek v rakúskom Grazi. Tu Elekta taktiež pôsobila ako priorka, a to celých trinásť rokov.⁵⁴

V roku 1656 prichádza do Prahy päť rehoľníčok: Mária Elekta Ježišova spolu s Teréziou Ježišovou z kláštora v Grazi, zatiaľ čo Paula Mária Ježišova, Eufrazia od Ježiša Márie a Jozefa Mária Ježišova prichádzajú z Viedne.⁵⁵ K mužským karmelitánom v Prahe sa počas tridsaťročnej vojny uchýlili krakovské bosé karmelitky, ktoré tam pred nebezpečenstvom vojny utiekli.⁵⁶ Po založení ženskej komunity bosých karmelitiek boli krakovské karmelitky ich hosťami. Toto spoluzitie nebolo jednoduché, keďže ich delila jazyková bariéra. Žili pospolu do roku 1657, kedy sa krakovské karmelitky vrátili späť do svojho kláštora.⁵⁷ Mária Elekta, dočasne zvolená vikárkou, dohliadala na stavbu kláštorných

⁵¹ Kalista (1992, s. 111).

⁵² Novotný (1941, s. 16).

⁵³ Kalista (1992, s. 115).

⁵⁴ Kalista (1992, s. 118).

⁵⁵ Tiefenbach (2015, s. 33).

⁵⁶ Tiefenbach (2015, s. 33). Kalista (1992, s. 123).

⁵⁷ Tiefenbach (2015, s. 34). Kalista (1992, s. 127).

budov. Trvalo niekoľko týždňov, kým začala platiť klauzúra. Bolo to preto obdobie častých návštev zo strany šľachtických rodín, ktoré si prišli obzrieť nový kláštor a jeho komunitu.⁵⁸

Nové členky komunity pochádzali najprv z okruhu cisárskeho dvora, ktorý bol v tej dobe dočasne usídlený v Prahe. Jednou z prvých nových členiek bola Anna Eleonóra od sv. Leopolda.⁵⁹ Čoskoro sa ku karmelitkám začali hlásiť zástupkyne z radov českých šľachtičien. Z meštianskeho prostredia sa regrutovali laické sestry. Tri roky po svojom založení mal kláštor už sedem členiek, ktoré zložili rehoľné (profesné) sľuby, preto už bolo možné, aby si zvolili svoju priorku, ktorou sa stala Márie Elekta, dovtedy spravujúca kláštor z titulu vikárky.⁶⁰ V roku 1662 mal kláštor už 12 členiek.⁶¹ V tom istom roku, ktorý bol zároveň rokom 100. výročia obnovy regule podľa svätej Terézie od Ježiša, poslal cisár Leopold I. desať pergamenových listov karmelitkám do Prahy, ktorými potvrdzuje práva kláštora.⁶² Originály listov sú pravdepodobne v súkromnej držbe kláštora, zatiaľ čo opis týchto listov sa nachádza vo fonde Národného archívu s názvom Archivy českých klášterů zrušených za Josefa II.⁶³

Zakladateľka kláštora zomrela na začiatku roku 1663. Okolo Márie Elekty Ježišovej vznikol silný kult po tom, ako bol otvorený jej hrob v roku 1666 a jej telo bolo nájdené zakonzervované takmer neporušené, čo bolo považované za zázrak. Neporušenosť mŕtvoly bola daná podmienkami, v akých bolo telo uložené. I keď sú pochybnosti o jeho presnom uložení, názory historikov sa zhodujú v tom, že bolo uložené vo vlhkom a nevhodnom prostredí, kam nedopadali slnečné lúče a vodnateľnosť tela nadvihovala veko rakve.⁶⁴ Viacero

⁵⁸ Tiefenbach (2015, s. 35).

⁵⁹ Podrobnosti z jej života sú obsiahnuté v jej životopise v biografickom katalógu na konci tejto práce pod číslom 30.

⁶⁰ Kalista (1992, s. 128).

⁶¹ Kalista (1992, s. 129).

⁶² Novotný (1941, s. 64).

⁶³ Národní archiv v Praze, f. Archivy českých klášterů zrušených za Josefa II., inv. č. 2731, fasc. 1, privilegium 10.

⁶⁴ Novotný (1941, s. 67-68). O použití konzervačních látek před pochováním Márie Elekty neexistuje žádná zmienka. Pozostatky ctihodnej matky Márie Elekty skúmal aj profesor Emanuel Vlček a výsledky jeho výskumu

členiek komunity avizovalo, že malo vidiny, v ktorých figurovala zomrelá zakladateľka. Z týchto dôvodov rozhodla vtedajšia priora Eufrazia od Ježiša Márie o tajnej exhumácii ostatkov ctihodnej Márie Elekty. Záležitosť však dal prešetriť vtedajší arcibiskup Arnošt Vojtěch z Harrachu, ktorý sám kláštor navštívil, aby sa presvedčil o neporušenosti tela prvej priorky.⁶⁵ Šíreniu kultu Márie Elekty napomáhala spisovateľská činnosť - ešte v druhej polovici 17. a v 18. storočí vzniklo o jej živote mnoho diel, jedno napríklad z pera otca Ildefonsa od Obetovania Panny Márie, ktorý bol bosým karmelitánom a priorom u Panny Márie Víťaznej. Jeho dielo bolo preložené do viacerých jazykov.⁶⁶ Telo Márie Elekty bolo oblečené do habitu a posadené na trón, kde sedí dodnes.

Kláštor nebol ušetrený vojenského diania v prvej polovici 40. rokov 18. storočia. Keď Karol Albert obliehal so svojím vojskom Prahu v novembri roku 1741, sestry sa vystrašené zúčastnili omše, ktorú pre nich slúžil otec Ildefons od Obetovania Panny Márie, zatiaľ čo na kláštor dopadali strely a delové gule. Po víťaznom boji protivníkovho vojska musel kláštor zaplatiť vojnovú dávku, ktorej suma bola zjednaná na 2 000 zlatých.⁶⁷ Ďalšie ohrozenie kláštor pocítil v roku 1744, keď sa Praha vzdala pruskému kráľovi Fridrichovi II. Kláštor musel vtedy zaplatiť kontribúciu v závratnej hodnote 20 000 zlatých. Keďže ju karmelitky odmietli zaplatiť, za trest bol v dome ich záhradníka ubytovaný jeden z Fridrichových

boli uverejnené na stránkach vedecko-populárneho časopisu Vesmír. Hlavnou príčinou jej smrti bol prudký zápal pľúc, avšak dlhodobo trpela cirhózou pečene. Vodnateľnosť jej tela spôsobila, že po smrti musel byť do rakve vtiesnaná násilím K zlomeniu väzu, ako uvádza Novotný, však nedošlo. Zvuky lámania, ktoré bolo možné počuť pri ukladaní tela do rakve, boli zvuky porušenia posmrtnej strnulosti v oblasti krku. Veko rakve sa tiež nepodarilo úplne zatvoriť. Pri murovaní hrovej dutiny používali murári horúcu vodu, aby im v januárových mrazoch nezamrzla malta. Táto horúca voda natiekla aj do pootvorenej rakve. Po exhumácii ostatkov prvej priorky bola rakva plná čiernej zapáchajúcej vody, telo bolo síce rozmočené, ale zato neporušené. Sestry potom telo omývali rôznymi odvarmi z bylín, kvetov a vína, čo malo za príčinu zhnednutie kože. Telo bolo po pozvoľnom vysušení na vzduchu ľahké, Vlček uvádza váhu 7,5 kg. Podarila sa odhadnúť výška Márie Elekty, ktorá bola približne 170 cm. V súčasnosti Mária Elekta sedí na tróne bez akejkoľvek podpory. Pozoruhodné je podľa profesora zachovanie určitej mobility v ramenách, lakťoch a kolenách, ako aj bezchybný stav jej chrupu. VLČEK, Emanuel: *Přirozená mumie matky Marie Elekty od Ježíše*. Vesmír, 84, 2005, č. 3, s. 160-164. Dostupné na: <https://adoc.pub/pirozena-mumie-matky-marie-elekty-od-jeie.html>

⁶⁵ Kalista (1992, s. 168).

⁶⁶ Ildephons a Praesentatione Beatae Virginis Mariae: *Abrege De La Vie De La Venerable Mere Marie Electe de Jesus, Carmelite Dechaussee Confondatrice Du Couvent des Carmelites Dechaussees a Vienne*. Praha 1766.

⁶⁷ Novotný (1941, s. 133-135).

dôstojníkov spolu so svojimi štyrmi vojakmi. Tejto nežiaducej návšteve museli sestry zaobstarávať jedlo a odvádzať peniaze.⁶⁸ Akoby bojov nebolo dosť, aj v roku 1757, tj. počas prebiehajúcej sedemročnej vojny, pruské vojská bombardovali Prahu⁶⁹ a ohnivé delové gule sa nevyhli ani kláštoru karmelitiek. Celá komunita musela opustiť dormitár a schovávala sa celý deň a celú noc v podzemných častiach kláštora.⁷⁰

V druhej polovici 18. storočia zaznamenal kláštor úbytok priaznivcov. Cisár Jozef II. Karmel osobne nenavštívil ako jeho predchodcovia, namiesto seba poslal na návštevu do kláštora v polovici októbra 1764 svojho brata Leopolda. Kláštor dostal nariadené spísať všetok svoj majetok ku konci 60. rokov.⁷¹ Ten spísala vtedajšia priorka Klára Terézia od Anjela strážcu. V tej dobe stála v čele komunity, ktorú tvorilo 18 sestier a 3 laičky. Nasledovala rada obmedzujúcich nariadení. V marci 1770 vyšiel dekrét, ktorý zakazoval skladať slávne sľuby ženám mladším ako 24 rokov. O rok neskôr na jeseň bolo kláštorom zakázané prijímať inakšie dary než almužny a menšie fundácie. Výška výbavy kandidáta/kandidátky nemala presahovať 1 500 zlatých. Kláštory tak prišli o príjem vena, ktoré dostávali pri vstupe budúceho rehoľníka/rehoľníčky do rádu. Kláštorom bola v lete roku 1772 zakázaná aj dispozícia s kláštorným majetkom bez súhlasu panovníka.⁷²

Zrušenie kláštora, ktorý sa nevenoval ani výuke detí, ani ošetrovaniu chorých, prišlo v roku 1782. Na začiatku roku bol zrušený predpis o klauzúre, aby na kláštornú pôdu mohli vstúpiť zemepanskí komisári. Tí prišli spísať inventár majetku kláštora a celkovo ho odhadli na hodnotu 195 424 zlatých. Aké možnosti rehoľníčky mali? Mohli sa vrátiť k svetskému životu, prestúpiť do povoleného rádu alebo sa odobrať na iné miesto a počkať na vymretie komunity. Bosé karmelitky sa rozhodli zostať verné svojej reholi. Nové útočisko mohli nájsť

⁶⁸ Novotný (1941, s. 138-139).

⁶⁹ STELLNER, František: *Sedemiletá válka v Evropě*. Praha 2007, s. 122.

⁷⁰ DV I 31, s. 317.

⁷¹ V súčasnosti nie je jasné, či sa inventár dochoval.

⁷² Novotný (1941, s. 148-155). Křečková, Kuchařová (2020, s. 55).

bud' v Doksanoch, v kláštore zrušených premonštrátok, alebo v Pohledu pri Havlíčkovom Brode, kde sa nachádzal kláštor zrušených cisterciánok. Pre väčší pokoj sa bosé karmelitky rozhodli pre Pohled.⁷³ Komunita 19 karmelitiek opustila Prahu 22. septembra 1782 a odišla do takmer desaťročného exilu.⁷⁴

3.2. Štruktúra a organizácia komunity

Zo správneho hľadiska patrila ženská vetva rehole pod vetvu mužskú, tvorili tak jedinú rehoľnú rodinu v cirkvi. Presnejšie povedané, kvôli klauzúre, ktorými boli ženské členky rádu zviazané, boli navonok zastupované mužskou vetvou rádu. Bosí karmelitáni im slúžili sviatosti, ako napríklad každodennú omšu, spoveď či pomazanie chorých. V čele rádu bosých karmelitánov stojí generál rádu (generálny prior), ktorý má slúžiť všetkým kláštorom rádu priamo alebo skrz svojich spolupracovníkov. Kláštory sú organizované do provincií, na čele ktorých stojí otec provinciál. Tieto provincie sa počas storočí rôzne menili. V roku 1701 sa z dovtedajšej nemeckej provincie vyčlenila provincia rakúska, do ktorej spadali aj bosé karmelitky z Čiech. Predstavenou kláštora bola matka priorka volená na obdobie troch rokov. V prípade, že nastalo obdobie medzi úmrtím starej priorcky a voľbou novej, bola určená vikárka pre dočasnú správu kláštora, pravdepodobne urýchlenu voľbou. Úlohou priorcky bolo vykonávať svoj úrad ako službu spoločenstvu, ochraňovať jeho jednotu a ísť príkladom ostatným sestrám v duchovnom živote. Zastupovala ju a vypomáhala jej matka podpriorcka, ktorá bola rovnako volená.⁷⁵ Priorkou a podpriorckou mohla byť sestra zvolená viackrát.⁷⁶ Dôležitú úlohu mala aj novicmajsterka, ktorá sa starala o dievčatá počas ich skúšobného roku

⁷³ Novotný (1941, s. 159-165).

⁷⁴ HLOUŠKOVÁ, Helena: *Z histórie kláštora v Pohledu*. In: Havlíčkobrodsko. Vlastivědný sborník Havlíčkův Brod. Havlíčkův Brod 1999, s. 24.

⁷⁵ Buben (2007, s. 199).

⁷⁶ Matkou je nazývaná každá sestra, ktorá niekedy v minulosti zastávala úrad priorcky. Táto informácia pochádza z osobnej komunikácie so súčasnou podpriorckou rádu bosých karmelitiek, sestrou Máriou Sárrou od Ducha Svätého (Mgr. Silvie Mužíková). Najčastejšie zvolenou priorkou bola matka Anna Eleonóra od sv. Leopolda, ktorá tento úrad zastávala celkom sedemkrát, tj. po dobu 21 rokov. DV I 31, s. 171.

(noviciátu), išla im príkladom v duchovnom živote, viedla ich k pokore a umŕtvovaniu vlastných potrieb a túžob. Najvyššou autoritou vo vedení kláštora bola kapitula, ktorú tvorili sestry so slávnymi sľubmi a ktoré mali aktívne hlasovacie právo pri voľbe prioriky.⁷⁷ Ak sa chcela žena stať trvalou súčasťou Karmelu, musela absolvovať ročný noviciát. Na jeho začiatku obdržala rádový habit a rozšírené rehoľné meno z rúk vtedajšej matky prioriky pri slávnosti oblačky (Einkleidung). Ak kapitula hlasovala za jej pripustenie k profesii, mohla novicka zložiť jednoduché (v prípade laickej sestry) alebo slávne (v prípade chórovej sestry) sľuby do rúk prioriky, dostať čierny závoj a stať sa trvalou členkou kláštora. V prípade komunity pražských bosých karmelitiek mohol mať kláštor naraz len tri laické sestry. V prípade, že jedna z nich bola chorá tak, že nedúfali v jej uzdravenie, bolo možné s povolením generálneho priora prijať štvrtú sestru laickú sestru.⁷⁸ Po 50 rokoch od zloženia prvých sľubov skladala sestra sľuby obnovené, a to do rúk zakladateľky Márie Elekty Ježišovej, ktorej zachované telo sedelo na tróne od roku 1666.

V kláštore sa môžeme stretnúť s množstvom funkcií a úloh rôznej náročnosti.

V zápisoch sa figurujú funkcie ako napríklad sestra kľúčnica (*Clavarin*), teda správkyňa kľúčov. Sestra vrátna (česky fortnýrka, *Fortnerin/Portnerin*), ktorá dohliadala na bránu domu a otvárala ju, ak to bolo nutné, prijímala návštevy a zaviedla ich do hovorne. Dohliadal aj na to, aby brána do kláštora bola zatvorená. Bola nadriadená sestre vinířke (*Windtnerin*), ktorá bola strážnou u kláštornej brány, kde cez tzv. vintu (otočnú skriňu) prijímala almužny, dary a vzkazy.⁷⁹ Sestra fortnýrka a vintířka prichádzali so kontaktu s ľuďmi, najmä chudobnými, pred kláštorom. Od vintířky mohli chudobný dostať nejakú almužnu.⁸⁰ Oblúbenou pozíciou bol post sakristiánky (*Sacristarin*), ktorá sa starala o vybavenie sakristie a kostola. Kláštorná

⁷⁷ Jungová (2014, s. 18).

⁷⁸ DV I 31, s. 280-282.

⁷⁹ KOLDA, Jindřich: „Schwestern, so sich in geistlichen hauß deren annuntiaten coelestinen befinden.“ *Anatomie jedné řeholní komunity (1706-1782)*. Folia Historica Bohemica, 30, 2015, č. 2, s. 434, pozn. 72.

⁸⁰ DV I 31, 343-344.

komunita by sa nezaobišla bez opatrovateľky chorých (*Krankenwartherin*), dôležitou bola aj dispensorka (*Dispensorin*), ktorá spravovala kláštorné zásoby a zadávala úlohy laickým sestrám.⁸¹ V kláštore existoval aj post prokurátorky (*Procuratorin*), ktorá mala na starosti správu kláštorného majetku.⁸² Do vyššie uvedených funkcií boli sestry menované priorkou, vo funkciách sa striedali, nie je však jasné, po akej dlhej dobe.

4.2. Každodennosť. Peripetie, návštevy, umieranie

Kláštorná kronika zachytáva každodenné udalosti, ktoré pisárka zhodnotila ako výnimočné a hodné zaznamenania. Aj keď kláštor od zvyšku sveta oddeľovali klauzúrne múry, informácie zvonku napriek tomu prenikli ku komunite, najmä prostredníctvom návštev alebo cez otcov spovedníkov. Aj na základe toho spísala sestra Angela Febrónia od Všetkých svätých prvý diel kláštornej kroniky, ktorý zachytáva roky 1656 až 1700. Prvé roky existencie kláštora a jeho komunity neboli vôbec idylické. V lete roku 1665 mal jeden zo susedov kláštora, ktorý bol zjavne nespokojný s tým, že jeho pozemok hraničí s rozostavaným kláštorným múrom, vystreliť po vtedajšej novicmajsterke,⁸³ keď komunita trávila večernú oddychovú hodinu v kláštornej záhrade. Guľka ju síce trafila do chrbta, ale jej škapuliar ju spomalil a tak sestra utrážila len povrchové zranenie. Onedlho sa incident opakoval znova, aj napriek zvýšeniu klauzúrnych múrov. Pokoj nastal až po tom, ako sa susedia vymenili v 80. rokoch a nový sused nebránil rehoľníckam v stavebných prácach.⁸⁴

Prvý diel kroniky obsahuje viacero krátkych (aj úsmevných) príbehov, ktoré čitateľovi priblížia spôsob myslenia členiek jednej z najprísnejších reholí. Tak napríklad rehoľníčky na konci 70. rokov 17. storočia experimentovali s vykurovaním obytných priestorov kláštora, pretože si všimli, že v sestry bývajúce v chladnejších izbách majú lepšiu imunitu a sú celkovo

⁸¹ Kolda (2015, s. 437).

⁸² Tiefenbach (2015, s. 92, pozn. 521).

⁸³ Mohlo ísť o Paulu Máriu Ježišovu alebo Teréziu Ježišovu.

⁸⁴ Tiefenbach (2015, s. 50-53).

zdravšie. Prioarka v tú zimu rozhodla, že kým nenapadne sneh, nebude sa v kláštore kúriť, čo sa viacerým z komunity nepáčilo, ale žiadna sa neodvážila prioрке oponovať. Sneh našťastie napadol a laické sestry mohli (s neskrývanou radosťou) zakúriť.⁸⁵ Kronikárka spomína napríklad aj vianočné zvyky komunity. Od vianočných sviatkov až po sviatok troch kráľov mali sestry v oddychovej miestnosti jasle s Jezuliatkom, ktoré kolísali a ktorému spievali. Každý rok mala Jezuliatko na starosť iná sestra.⁸⁶ V kláštore sa počas roka oslavovalo viacero sviatkov pre Karmel dôležitých svätcov. Významným dňom v kláštore bosých karmelitiek bol sviatok sv. Bartolomeja (tj. 24. august), počas ktorého sa organizovali slávnosti, pretože práve tento deň predstavoval začiatok reformácie sv. Terézie.⁸⁷

V roku 1680, keď cisársky dvor dočasne sídlil v Prahe, aby utiekol pred morovou epidémiou vo Viedni, poctil cisár Leopold I. bosé karmelitky návštevou ich kláštora a prehliadkou kláštorných priestorov. Pisárka sa však podrobnejšie venuje len nevhodnému správaniu jednej dvornej dámy.⁸⁸ Inou významnou návštevou bola Katarzyna Radziwiłłowa (1634–1694), sestra poľského kráľa Jána III. Sobieskeho. Údajne pri návšteve kláštora v hovorni videla ako jedna z mála matku Máriu Elektu bez závoja za jej života.⁸⁹ Vo všeobecnosti však návšteva a (o to väčšmi) vstup urodzenej osoby do kláštora spôsobovali v komunite veľký rozruch. Vo fonde Karmelitky - konvent, Praha v Národnom archíve v Prahe sa dochovali pravidlá, ktoré v šiestich bodoch zhrňajú, ako sa mali karmelitky správať pri prijatí urodzenej návštevy. Pri príchode panstva už bola komunita nastúpená pred bránou, jednotlivé karmelitky mali tvár zakrytú závojom okrem dvoch forntýřok, ktoré otvárali bránu. Ďalej je v pravidlách podrobnejšie rozpísané, ktorý riad pripraviť pre panstvo do refrektára a v akom poradí nosiť jedlo z kuchyne na stôl. Počas toho, ako návšteva jedla, mali

⁸⁵ Tiefenbach (2015, s. 161-162).

⁸⁶ Tiefenbach (2015, s. 164).

⁸⁷ Tiefenbach (2015, s. 154).

⁸⁸ Tiefenbach (2015, s. 155-156).

⁸⁹ Tiefenbach (2015, s. 78).

karmelitky stáť pri stenách po obvode refrektára, pri odchode panstva z refrektára sa mu mali pokloniť a upratať stôl. Návšteva nebola nikdy ponechaná osamote, vždy ju sprevádzala matka priorka spolu s jednou alebo dvoma sestrami. Návšteva zahŕňala aj bohoslužbu v kostole, ktorá bola dohodnutá na určitú hodinu. Pri odchode návštevy pobožkali karmelitky ruku každému z panstva.⁹⁰

Kronikárka si všimla trend, že ak za sestrami do hovorne prichádzali ich známe alebo dcéry, aby sa s nimi porozprávali, často sa stávalo, že takáto návštevnička prejavila záujem o vstup do rehole.⁹¹ S veľkou slávou do kláštora vstupovala napríklad budúca sestra Anna Eleonóra od Ježiša Márie v roku 1694, ktorej svetská róba z bieleho brokátu bola prešitá na ornát. Okrem toho kláštora venovala 1 000 zlatých.⁹²

Medzi neoddeliteľnú súčasť kláštorného života patrila príprava na dobrú smrť. Smrť bola (nielen v Karmele) vnímaná ako vrchol rehoľného života. Cesta k dobrej smrti a k šťastnému koncu, spočívala v dobrom živote.⁹³ Človek nevie, kedy nastane jeho čas, a preto je potrebné sa na smrť neustále pripravovať, a to prostredníctvom zbožného života, modlitby a neustáleho pamätania na smrť. *Memento mori* v podobe lebky sa nachádzalo u bosých karmelitiek v refrektári, ale niektoré členky rádu mali tento predmet aj vo svojej cele, ako napríklad sestra Mária Johana Nepomucena od sv. Jozefa.⁹⁴ Ak bolo na niektorej z rehoľníčok vidieť príznaky smrteľnej choroby alebo značný úbytok jej životných síl, zostala táto sestra vo svojej cele, poprípade v cele určenej pre chorých, v ktorej sa aj samostatne stravovala (nechodila do refrektára). Prišiel ju obhliadnuť lekár, ktorý mal bežne prístup do klauzúry a ktorý určil, či je jej stav životu nebezpečný a či je čas podať posledné sviatosti. V prípade, že bol stav sestry odhadnutý na nevyliciteľný, bola daná rehoľníčka vyspovedaná, dostala

⁹⁰ Národní archiv v Praze, f. Karmelitky - konvent, Praha, kartón 1, inv. č. 10.

⁹¹ Tiefenbach (2015, s. 54-56).

⁹² Novotný (1941, s. 108).

⁹³ Viz výrok sestry Kataríny od sv. Dominika v biografickom katalógu.

⁹⁴ DV I 31, s. 266-267.

rozhréšenie, prijala viatikum, tj. sväté prijímanie na cestu do večnosti, a sviatosť pomazania chorých. Zo zápisov z knihy zomrelých karmelitiek vieme, že nie vždy bolo možné zomierajúcej podať viatikum, keďže sa stávalo, že v prípade vodnatieľky zomierajúca chrlila z úst vodu, poprípade krv. Inokedy sa zas zdravotný stav rehoľníčky zlepšil a žila ešte niekoľko mesiacov, poprípade rokov, po prijatí sviatostí.

Pri zomierajúcej stál otec spovedník, prior mužskej komunity bosých karmelitánov (alebo jeho zástupca) a celá komunita bosých karmelitiek, ktorá sa za zomierajúcu modlila odporúčanie duše. Do rúk zomierajúcej bola vložená svieca. Na zomierajúcej obdivovali jej spolusestry mlčanie, odovzdanosť a trpezlivosť, s ktorou daná sestra znášala svoj bolestivý stav.⁹⁵ Po jej smrti mohlo byť jej telo s rakvou vystavené v kostole (najmä, ak sa jednalo o šľachticnú, s ktorou sa prišli rozlúčiť príbuzní). V zápisoch sme sa mohli stretnúť s tým, že pisárka obdivovala pokoj a krásu zomrelej. Napríklad pri zomrelej Christine Elisabeth von Sachsen, Engern und Westfallen pisárka spomína, že sa v tvári zdala byť omnoho krajšou po smrti než za života.⁹⁶ Na druhý alebo tretí deň po smrti bola rehoľníčka odnesená bratmi karmelitánmi v sprievode celej komunity do kláštornej hrobky.

4.3. Priestory kláštora a kostola na Malej Strane

Cisár Ferdinand III. pre stavbu kláštora zakúpil komplex štyroch valdštejských domov so záhradami v hodnote 26 000 zlatých, ktorý stál na plánovanom mieste výstavby kláštora.⁹⁷ Prestavbu týchto priestorov, resp. ešte starších budov, ktoré boli pre potreby kláštora tiež zakúpene, a peripetie s ňou spojené popisuje prvý diel kláštornej kroniky celkom podrobne. Niektoré časti budov museli byť kvôli svojmu veku zbúrané a nanovo postavené. Kláštor mal celkovo tri poschodia a pivnicu, ktorú najprv zaplavila voda z prameňa, ktorý do

⁹⁵ KRÁL, Pavel: *Knihy o dobrém umírání v českém prostředí ve druhé polovině 16. a první půli 17. století*. In: *Církev a smrt. Institucionalizace smrti v raném novověku*. Praha 2007, s. 8-13.

⁹⁶ DV I 31, s. 27.

⁹⁷ DV I 31, s. 164-165. BLAŽÍČEK, Oldřich J. *Malostranský klášter sv. Josefa*. Praha 1946, s. [3].

pivnice vyvieral. Problém bol vyriešený až v roku 1688 zasypaním pivnice a presmerovaním vody do nádrží v kuchyni.⁹⁸ So všetkými prácami pomáhali bratia karmelitáni. 20. decembra 1671 bol kláštor oficiálne dostavaný a karmelitky sa mohli nast'ahovať do nových priestorov. Tie vysvätil arcibiskup Matúš Ferdinand Sobek z Bílenberka, v zastúpení cisára sa tejto udalosti ceremónie nast'ahovania zúčastnil najvyšší zemský sudí Jan Jáchym Slavata z Chlumu a Košumberka.⁹⁹

V roku 1686 sa podľa kláštornej kroniky započalo so stavbou kláštorného kostola.¹⁰⁰ Základný kameň slávnostne položil cisár Leopold I. už v roku 1673. Stavba kostola sa však musela presunúť na iné miesto, pretože kláštor obdržal sťažnosti susedov, ktorí si nepriali, aby okno kostola smerovalo do ich dvora. Aj pri tejto stavbe bol problém so spodnou vodou, ktorú bolo takmer nemožné odčerpať. Kostol bol konečne dokončený v roku 1692.¹⁰¹ Konsekroval ho pražský svätiaci biskup a generálny vikár Jan Ignác Václav Dlouhoveský z Dlouhé Vsi a prvú omšu tu odslúžil otec provinciál Lukáš od sv. Gerharda.¹⁰² V tom istom roku boli vysvätené aj kostolné zvony. Ku koncu 90. rokov pribudli do kostola oltáre, na ktoré prispeli mecenáši z radov významných šľachticov. Tak napríklad daroval najvyšší dvorský maršálek Václav Vojtěch ze Šternberka 450 zlatých na zhotovenie oltára sv. Terézie, ktorý bol dokončený v roku 1696.¹⁰³ V Národnom archíve sa vo fonde Archivy českých klášterů zrušených za Josefa II. dochovali zmluvy s remeselníkmi, ktorí sa podieľali na vnútornej výzdobe kostola. Ľavý bočný oltár s obrazom Madony a sochami domácich patrónov

⁹⁸ Tiefenbach (2015, s. 37-39).

⁹⁹ Novotný (1941, s. 81-83).

¹⁰⁰ Podľa O. Blažička je nemožné presne odhadnúť stavebný dej kláštorného kostola kvôli nedostatku dát. Spochybňuje tvrdenie, že stavba započala už v roku 1683, kedy priorka Maria Anna a Sancta Theresia oznamuje v liste cisárovi informáciu o začiatku kopania základov ku kostolu. Prikláňa sa k tomu, že kostolná stavba vznikla medzi rokmi 1687 až 1690. Blažiček (1946, s. [4-5]).

¹⁰¹ Tiefenbach (2015, s. 40-42). Blažiček (1946, s. [5]).

¹⁰² Novotný (1941, s. 96).

¹⁰³ Tiefenbach (2015, s. 43).

zhotovili malostranský truhlár Michael Dobner (1639-1703)¹⁰⁴ a sochár-rezbár Mathäus Wenceslaus Jäckel (1655-1738)¹⁰⁵ na základe zmlúv, ktoré podpísali s vtedajším priorom, otcom Kandidom od sv. Eliáša, v júni roku 1695.¹⁰⁶ Oltár bol hotový o rok neskôr. V roku 1698 prišiel na rad hlavný oltár, na ktorom sa podieľali opäť M. Dobner s M. W. Jäckelom. V tomto roku obaja podpísali zmluvu s matkou priorkou Annou Eleonórou od sv. Leopolda.¹⁰⁷ Hlavný obraz namaloval maliar Johann Zehetmayer (1638-1721).¹⁰⁸ Oproti hlavnému oltáru bol vytvorený už spomínaný oltár sv. Terézie rukami M. Dobnera a M. W. Jäckela s obrazom od Petra Brandla (1668-1735),¹⁰⁹ na ktorý sa dlhšiu dobu čakalo. Všetky oltáre boli finálne konsekrované 28. mája 1702.¹¹⁰ Výzdoba kláštora ešte z ďaleka nebola ukončená. V roku 1721 pribudli ďalšie dva oltáre zasvätené sv. Anne a sv. Jánovi Nepomuckému.¹¹¹

4.4. Štruktúra komunity

Na základe rozboru zápisov v knihe zomrelých karmelitiek, ktorá je uložená v Strahovskej knižnici pod signatúrou DV I 31, bolo možné vyvodit' nielen vek, v ktorom

¹⁰⁴ Mešťan a truhlár z Malej Strany. Meštianske právo mu bolo prepožičané v roku 1671, inak pochádzal z Boru u Tachova. Podľa Vavřince Josefa Duška je prvým mužom v Prahe z tohto rodu, z ktorého pochádzal aj Gelasius Dobner. Truhlárske remeslo po ňom po jeho smrti prebral syn Josef. DUŠEK, Vavřinec Josef: *Dobnerův původ a příbuzenstvo*. Český časopis historický, 3, č. 4 (1897), s. 242-243.

¹⁰⁵ Matěj Václav Jäckel je v priestore českých krajín známy svojimi dielami, ktoré zdobia napríklad Karlov most a mnohé (nielen pražské) kostoly a kláštory. Bola mu venovaná objemná publikácia od Jany Tischlerovej z roku 2011. Výzdoba kostola sv. Jozefa patrí medzi jeho prvé diela. Už okolo roku 1691 vyhotovil výzdobu priečelia kostola sv. Jozefa. Tvorila ju sochy sv. Jozefa s Ježiškom, sv. Terézie od Ježiša a sv. Jána od Kríža. Ako prvý v rokoch 1695-1696 zhotovil oltár sv. Tekly. V roku 1697 dodal oltár sv. Terézie od Ježiša, ktorý stojí naproti oltáru sv. Tekly. V roku 1698-1699 vytvoril hlavný oltár kostola na objednávku priorky Anny Eleonóry od sv. Leopolda ešte z roku 1697. Dotvoril ho obraz Svätej rodiny od Petra Brandla. TISCHLEROVÁ, Jana: *Matěj V. Jäckel. Sochař českého baroka 1655-1783*. [s.l.] 2013, s. 127, 132, 136, 149.

¹⁰⁶ Národní archiv v Praze, f. Archivy českých klášterů zrušených za Josefa II., inv. č. 2731, stavba kostela sv. Josefa 3 a 4.

¹⁰⁷ Národní archiv v Praze, f. Archivy českých klášterů zrušených za Josefa II., inv. č. 2731, stavba kostela sv. Josefa 5 a 7.

¹⁰⁸ Národní archiv v Praze, f. Archivy českých klášterů zrušených za Josefa II., inv. č. 2731, stavba kostela sv. Josefa 6.

¹⁰⁹ Petr Brandl bol jedným z najvýznamnejších barokových maliarov v českých krajinách. Pre malostranský kostol sv. Jozefa vytvoril obraz Sv. rodiny a Videnia sv. Terézie od Ježiša. ROUSOVÁ, Andrea - KLOUZA, Radomil: *Petr Brandl - mistr barokní malby*. Praha 2013, s. 8.

¹¹⁰ Novotný (1941, s. 98-99).

¹¹¹ Blažíček (1946, s. [6]).

jednotlivé ženy vstupovali do kláštora, ale aj vek, v ktorom zomreli. V neposlednom rade bol v zápisoch sledovaný aj geografický a sociálny pôvod, choroby, na ktoré členky komunity najčastejšie zomierali, a viera, ktorá im bola od narodenia vlastná.

Čo motivovalo jednotlivé karmelitky k vstupu do kláštora? Z niektorých zápisov je možné vyčítať konkrétnu motiváciu či popud tej ktorej ženy na uzavretie sa medzi kláštorné múry. V rukopise sa pri viacerých zápisoch dočítame, že už niekto z rodiny, najčastejšie súrodenec, sa vydal na duchovnú dráhu či vstúpil do kláštora, a to malo vplyv aj na rozhodnutie nádejnej karmelitky. Tak to bolo napríklad v prípade matky Pauly Márie od sv. Jozefa, laickej sestry Anny od sv. Bartolomeja, sestry Márie Johany Nepomuceny od sv. Jozefa, laickej sestry Margaréty od sv. Anny, matky Kláry Terézie od Anjela strážneho a sestry Emanuely Jozefy od sv. Srdca Máriinho. Neraz sa vyskytol prípad, keď rodina budúcej karmelitky bola nejak spätá s kláštorom či kostolom: napríklad otec laickej sestry Barbary od Matky Božej pôsobil ako ránhojič v kláštore vo Viedenskom Novom Meste a otec sestry Leopoldíny Elekty od Najsvätejšej sviatosti pracoval ako regenschori v kostole sv. Jozefa na Malej Strane. Ďalej sa často stretneme aj s karmelitkami, ktoré boli dané na výchovu k uršulinkám a od nich sa rozhodli prejsť do Karmelu sv. Jozefa, do života v kontemplácii, ako tomu bolo napríklad pri matke Márii Jozefe Ježišovej, sestre Eufrozíne od sv. Uršule a pri laickej sestre Anne Márii od sv. Joachima. Ženy z urodzených pomerov mohli trpieť predstavou, že kvôli svojmu pôvodu nebudú môcť dosiahnuť spásy, chceli opustiť svetskú pompu, a preto volili život v odriekaní a pestovaní vzťahu k Bohu, ako napríklad sestra Katarína od sv. Dominika. Nie všetci rodičia podporovali vstup svojich dcér do kláštora s tak prísnu rehoľou. Otec sestry Eleonóry Terézie od sv. Jozefa sa postavil proti rozhodnutiu svojej dcéry vstúpiť do rehole, no s veľkým žiaľom nakoniec privolil. Naproti tomu sestra Felicita Margaréta od Ježiša Márie bola vychovávaná v luteránskej rodine a do kláštora sa vydala na vlastnú päsť. Podobne tomu bolo aj v prípade Kláry Jozefy von Cortens,

ktorá bola dcérou jednej z dobrodiniek kláštora. Jej matka ju však do kláštora pustiť nechcela, nakoľko to bola jej jediná dcéra. Povedala jej, aby počkala do jej smrti. Matka ju však uvidela na chóre v rádovom rúchu, keď bola v kostole na omši. Dcéra krátko po tejto udalosti zomrela.¹¹²

Kláštor vo svojom barokovom období prijal aj niekoľko vdov, medzi nimi vojvodkyňu Christinu Elisabethu von und zu Sachsen, Engern und Westfallen a Eleonóru Máriu z Vajdštejna, ktorá do rehole vstúpila po smrti svojho manžela Jana Jozefa z Valdštejna. Ani jedna z dvoch menovaných vdov nezložila rehoľné sľuby a neprijala ani rehoľné meno, len žili spolu s komunitou so špeciálnym povolením vyšších cirkevných hodnostárov.

Do kláštora k bosým karmelitkám mohli vstúpiť ženy, ktoré dosiahli veku 24 rokov. Mladšie ženy, ktoré požadovanú hranicu ešte nedosiahli, museli žiadať o udelenie dišpenzu od vyšších cirkevných hodnostárov. Veľa rehoľníčok však do rádu vstupovalo pred dosiahnutím požadovaného veku, čo lepšie znázorňuje graf č. 1 nižšie. Priemerný vek vstupu do kláštora bol 23 rokov.¹¹³ Vek, v ktorom ženy opustili svetský život, sa podarilo určiť u 55 z 57 bosých karmelitiek. Najmladšími kandidátkami na vstup do kláštora v sledovanom období boli matka Anna Eleonóra od sv. Leopolda a sestra Jozefa Terézia od sv. Bernarda, ktoré karmelitánsky habit obliekli vo svojich pätnástich rokoch.¹¹⁴ Ďalej medzi najmladšie novicky patrili sestra Felicita Margaréta od Ježiša Márie a budúca matka Felicita Terézia od sv. Bonaventúra, ktoré do rádu vstúpili ako šestnásťročné.¹¹⁵ Najčastejšie sa v rukopise stretne s vekom 19 rokov, v ktorom do kláštora vstúpilo 7 žien, a 20 rokov, v ktorom rehoľný život prijalo 8 žien.

¹¹² Tiefenbach (2015, s. 54-56).

¹¹³ V období od znovuoživenia kláštora do konca 19. storočia, sa tento priemer zvýšil na 24 rokov. Táto informácia pochádza z nepublikovanej seminárnej práce autorky napísanej na jar roku 2021 na Univerzite Palackého.

¹¹⁴ DV I 31, s. 167, 229.

¹¹⁵ DV I 31, s. 113, 275.

Vek úmrtia bolo možné určiť u všetkých karmelitiek okrem laickej sestry Gertrúdy od Jezuliatka (viz graf č. 2), u ktorej zápis nespomínal ani dátum narodenia, ani dátum vstupu do kláštora, a ešte okrem sestry Márie Ježišovej.¹¹⁶ Priemerne sa rehoľníčky v sledovanom období dožívali 58 rokov.¹¹⁷ Najvyššieho veku sa v sledovanom období dožila matka Anna Eleonóra od sv. Leopolda, ktorá zomrela v roku 1731 v úctyhodnom veku 89 rokov.¹¹⁸ Druhého najvyššieho veku sa dožila matka Mária Anna od sv. Terézie, a síce 80 rokov.¹¹⁹ Najčastejšie sestry zomierali v rozmedzí 60 a 70 rokov. Členky komunity, ktoré zomreli medzi 26. a 40. rokom života, trpeli väčšinou nejakou chorobu alebo náhlymi zdravotnými komplikáciami. V prípade úmrtia 31-ročnej barónky Švihovskej (sestry Jozefy Terézie od sv. Bernarda) mohla za jej skorý skon červienka.¹²⁰ Sestra Mária Johana Nepomucena od sv.

¹¹⁶ Rok jej narodenia by sa dal určiť z dvoch dátumov spomínaných v kláštornej kronike. Prvým je zmienka, že v roku 1654, keď jej otec vstúpil medzi jezuitov, mala 14 rokov. V závere zápisu sa dočítame, že zomrela vo veku 63 rokov v roku 1692. Kvôli tejto diskrepancii nebola Mária Ježišova zahrnutá do štatistiky.

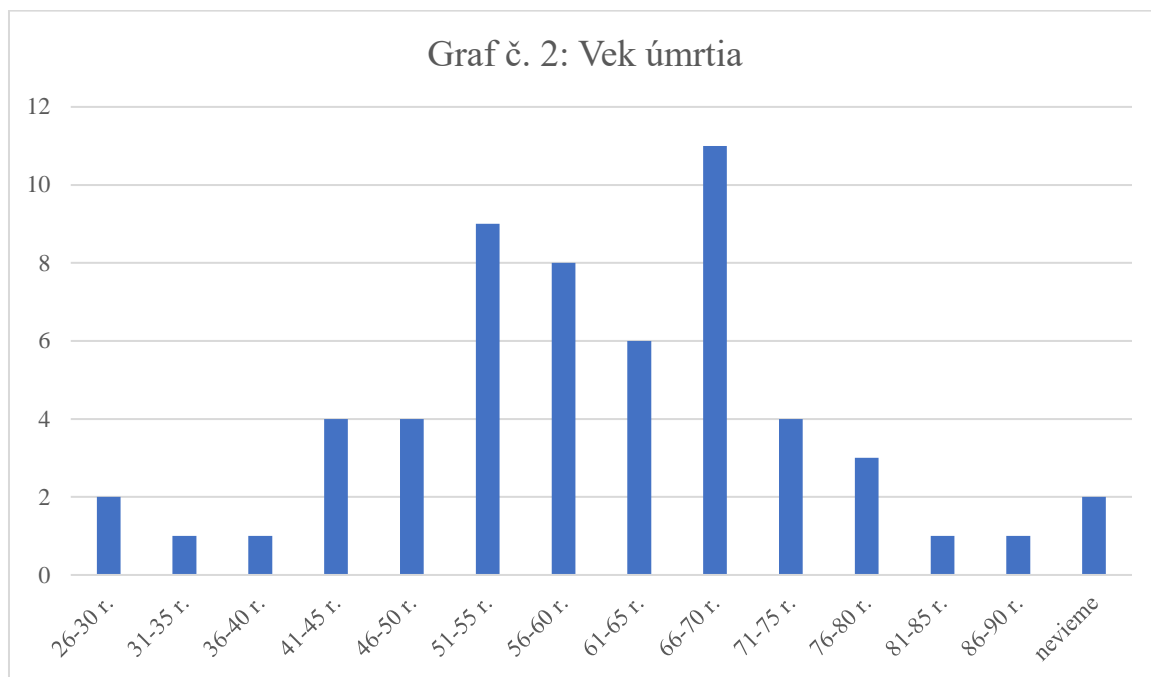
¹¹⁷ V dlhom 19. storočí sa priemerný vek zvýšil na 66 rokov. Táto informácia pochádza z nepublikovanej seminárnej práce autorky napísanej na jar roku 2021 na Univerzite Palackého.

¹¹⁸ DV I 31, s. 185.

¹¹⁹ DV I 31, s. 68.

¹²⁰ DV I 31, s. 5.

Jozefa zomrela ako 26-ročná v dôsledku náhleho silného krvácania, ktoré sa viackrát zopakovalo, a pridružila sa k nemu aj pľúcna choroba.¹²¹

Príčinu úmrtia bolo možné na základe zázpisov určiť pri 70% rehoľníčok zomrelých v skúmanom kláštore. Medzi najobvyklejšími chorobami figurovali vodnatieľka¹²² jednotlivých častí tela a katar,¹²³ ktoré boli zároveň aj najčastejšou príčinou úmrtia. Vodnatieľke s určitou podľahlo deväť a kataru sedem sestier. Často však príčinou smrti bola aj kombinácia oboch, poprípade kombinácia viacerých faktorov. Šesť bosých karmelitiek

¹²¹ DV I 31, s. 268-269.

¹²² Pod vodnatieľkou (*hydrops*) sa rozumie stav, kedy sa v určitej časti tela (najčastejšie v končatinách) nahromadí veľké množstvo tekutiny, čo má za príčinu opuch a veľké bolesti. Pod pojmom vodnatieľka si nemôžeme predstaviť jednu konkrétnu chorobu, existuje mnoho druhov podľa miesta akumulácie tekutiny a jej okolností. DUNGLISON, Robley: *Medical Lexicon. A Dictionary of Medical Science, containing a Concise Explanation of the Various Subjects and Terms of Physiology, Pathology, Hygiene, Therapeutics, Pharmacology, Obstetrics, Medical Jurisprudence...* Philadelphia 1853, s. 451. Dostupné na: https://books.google.cz/books?id=F1xAAAAAYAAJ&pg=PA455&dq=hydrops&hl=en&sa=X&ved=2ahUKewjTIKX4t9jvAhVXNewKHSOiBVAQ6AEwCHOECAMQAg&fbclid=IwAR3I0d9D3sMB-qNEBi00NM-bFmQIhKjFYPneAJ_jUfMq1-U656dSOZIQgCY#v=onepage&q=hydrops&f=false [cit. 30.3.2021]. Bližšie sa chorobám bosých karmelitiek venovala aj L. Tiefenbach vo svojej diplomovej práci. Tiefenbach (2015, s. 16-22).

¹²³ Katar je ochorenie dýchacích ciest, ktoré je veľmi podobné dnešnej chrípke. Vyznačuje sa teplotami, zápalom a nadmernou tvorbou hlienov. LEBERT, Hermann: *Handbuch der praktischen Medizin*. 1. zväzok. 4. vydanie, Tübingen 1871, s. 926-934. Dostupné na: https://books.google.cz/books?id=ETEAAAAAQAAJ&printsec=frontcover&source=gbs_book_other_versions_r&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false [cit. 31.3.2021].

podľahlo mŕtvici alebo jej následkom, pričom často prežívali ešte niekoľko rokov po mŕtvici s ochrnutou jednou stranou tela a v nemote. Trom karmelitkám sa nevyhli pľúcne choroby, ako napríklad zápal pľúc. U troch ďalších bola príčinou úmrtia rakovina prsníka. V dôsledku prísnych pôstov trpeli niektoré rehoľníčky žalúdočnými problémami a chorobami, ako boli napríklad vredy u Eleonóry z Valdštejna, alebo aj podvýživou (tá sa dá predpokladať u Anny Terézie od Jezuliatka). Sestry Mária Johanna Nepomucena od sv. Jozefa, Eufrozína od sv. Uršule a Lucia Terézia od Ducha svätého zomreli kvôli náhlemu zhoršeniu zdravotného stavu z neuvedených príčin, ktoré pravdepodobne ani samotným karmelitkám neboli známe. Často sa príčinu úmrtia nepodarilo odhaliť ani po smrti. Ďalej sa medzi rehoľníčkami vyskytlo viacero jedinečných príčin úmrtia: sestra Leopoldína Elekta od Najsvätejšej sviatosti podľahla podagre¹²⁴ a sestra Mária Emerenciána od sv. Augustína zápalu žíl na nohe. Jedine o matke Márii Anne od sv. Terézie a Anne Eleonóre od sv. Leopolda sa dá povedať, že zomreli prirodzenou smrťou kvôli vysokému veku: prvá vo svojich 80 rokoch a druhá v 89 rokoch.

Sociálny pôvod sme s istotou mohli určiť pri 50 rehoľníčkach, tj. pri 88% z celkového počtu bosých karmelitiek v sledovanom období. Takmer dvojnásobne prevažovali rehoľníčky pôvodom z urodzených grófskych rodín. Tie boli vždy chórovými sestrami, ale chórovou sestrou sa mohla stať aj rehoľníčka z neurodzených pomerov. Dokonca mohla dosiahnuť aj hodnosti matky prioriky, ako to bolo v prípade matky Anny Eleonóry od sv. Leopolda.¹²⁵ Celkom šesť rehoľníčok pochádzalo z nekatolíckeho (luteránskeho) prostredie. Medzi ne patrila aj jedna z viedenských karmelitiek, ktoré prišli do Prahy spolu s Máriou Elektou Ježišovou, a síce matka Paula Mária Ježišova (grófká Dorota Šliková).¹²⁶ K prechodu ku

¹²⁴ Latinsky *Arthritis uratica*, v slovenčine a češtine nazývaná aj dna. Jedná sa o reumatickú chorobu, ktorá najčastejšie postihuje kĺb palca na chodidle. Bolesť, ktoré táto choroba spôsobuje, sa objavujú v epizódach a bolesť sa môže v nohe presúvať smerom k iným kĺbom. BOONEN, A. - VAN DER LINDEN, S. J.: *Rheumatism in the early 18th century. A doctor's diary*. Annals of the Rheumatic Diseases, 2002, volume 61, s. 468. Dostupné na: <https://ard.bmj.com/content/annrheumdis/61/5/468.full.pdf> [cit. 31.3.2021].

¹²⁵ DV I 31, s. 171.

¹²⁶ DV I 31, s. 3.

katolíckej viere prešlo buď v rámci rodiny, skrz učiteľa/vychovávateľa alebo aj z vôle samotného dievčaťa (budúcej karmelitky). Napríklad sestra Felicita Margaréta od Ježiša Márie sa pôvodne narodila do katolíckej rodiny, avšak po smrti oboch rodičov prebrali jej výchovu príbuzní luteránskeho vyznania. Napriek tomu si však svoju vieru zachovala.¹²⁷ Nie neobvyklým bol aj prípad, kedy len jeden z rodičov bol luteránskeho vyznania, ako v prípade sestry Eleonóry Terézie od sv. Jozefa, ktorá mala bližší vzťah k svojej katolíckej matke.¹²⁸

Geografický pôvod bolo možné určiť v 46 prípadoch. Z Talianska pochádzali prvé štyri rehoľníčky, ktoré sa odobrali do Viedne založiť kláštor sv. Leopolda. Zo Španielska, a konkrétne z kanárskeho panstva, pochádzala matka Eufrazia od Ježiša Márie (Mária de Cardenas).¹²⁹ V Anglicku sa narodila Johana Terézia von Claudenburg, ktorá k bosým karmelitkám vstúpila pod menom Mária Elekta Ježišova.¹³⁰ Najviac zástupkyň prišlo do kláštora z Čiech, a to 17 rehoľníčok. Z nich priamo z Prahy pochádzalo 11. Desať zástupkyň pochádzalo z rakúskych zemí, väčšina z Dolného Rakúska, z okolia Viedne. Nemalé zastúpenie tu mali aj ženy pochádzajúce z nemeckých zemí, ktorých bolo celkom osem. Polovica z nich pochádzala z Bavorska, objavili sa tu však jednotlivé ženy z Württenberska (matka Mária Anna od sv. Terézie),¹³¹ Hesenska (matka Lucia Terézia od Ducha svätého),¹³² Vestfálska (sestra Mária Antónia od Najsvätejšieho srdca Ježišovho)¹³³ či Horného Falcka (sestra Mária Ľudmila od sv. Václava).¹³⁴

¹²⁷ DV I 31, s. 112-113.

¹²⁸ DV I 31, s. 155.

¹²⁹ DV I 31, s. 7.

¹³⁰ DV I 31, s. 83.

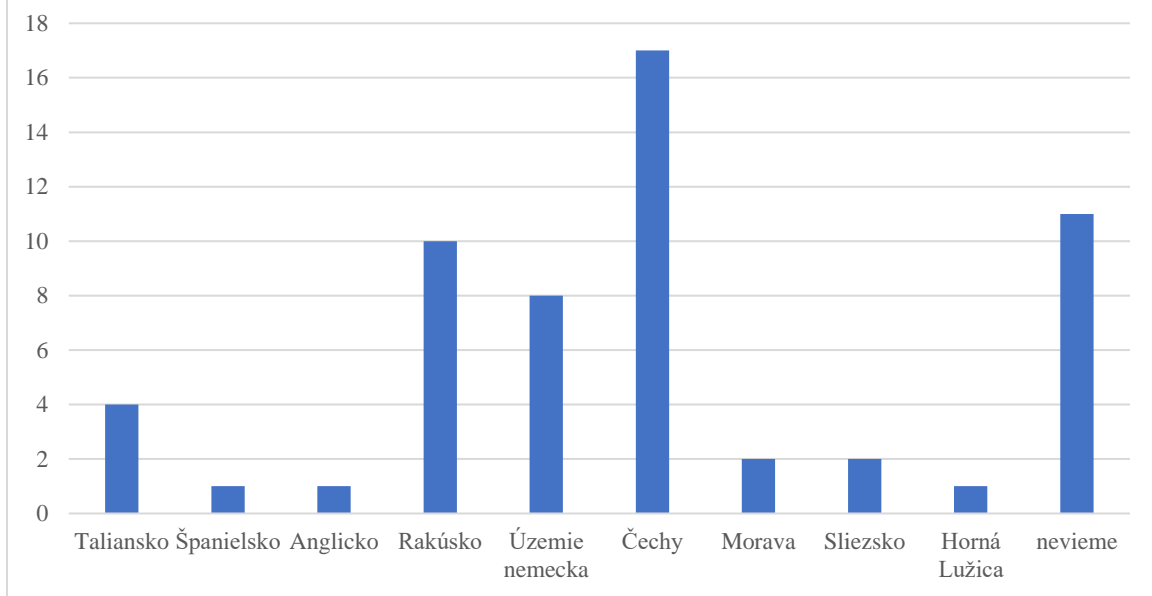
¹³¹ DV I 31, s. 52.

¹³² DV I 31, s. 149.

¹³³ DV I 31, s. 232.

¹³⁴ DV I 31, s. 314. Naopak počas 19. storočia prevládali v kláštore ženy z rakúskeho prostredia, z ktorých pochádzala štvrtina rehoľníčok z celkového počtu 44. Žien z územia Čiech do kláštora prišlo desať. Táto informácia pochádza z nepublikovanej seminárnej práce autorky napísanej na jar roku 2021 na Univerzite Palackého.

Graf č. 3: Geografický pôvod rehoľníčok

5. Rukopis DV I 31

5.1. Význam rukopisu a jeho užitočnost' pre komunitu

Nekrológ, teda kódex s krátkymi pojednaniami o živote, cnostiach a smrti zomrelého člena/zomrelej členky komunity, plnil v kláštornom spoločenstve viacero funkcií. Tak ako kláštorné dejepisectvo malo podľa J. Zdichynca malo primárnu a sekundárnu funkciu,¹³⁵ aj pri tomto nekrológu môžeme za jeho primárnu funkciu určiť historickú a za sekundárnu funkciu memoratívnu a morálnu. Je to kolektívne dielo niekoľkých generácií rehoľníčok.

U bosých karmelitiek má zápis viac menej ustálenú formu (v závislosti od písárky a množstva jej vedomostí o zomrelej sestre). Zápisy (ideálne) obsahujú informácie o dátume a mieste narodenia, o dátume začiatku noviciátu a zložení rehoľných sľubov, ktoré funkcie daná sestra zastávala a najmä ako prežívala svoje posledné dni, týždne či mesiace života. Rozprávanie o chorobe a smrti sa sústreďuje najmä na teologické aspekty opúšťania pozemského sveta,¹³⁶ starostlivosť o dušu opúšťajúcu telo. Na blízku sa zomierajúcej nachádzal spovedník aj prior bosých karmelitánov. Nemalú úlohu v zápise má aj každodenný život sestry, ktorý moderného čitateľa obuje do sandálov hlboko zbožnej barokovej rehoľníčky. Kniha zomrelých je preto tiež bohatým prameňom na životopisné údaje. Podobne ako aj u iných ženských reholí raného novoveku,¹³⁷ aj bosé karmelitky venovali najväčšiu pozornosť pasáži o skone. Veľký dôraz sa kládol na prijatie posledných sviatostí, ktoré sú dôležité pre dosiahnutie dobrej smrti, a ďalej na to, ako zomierajúca sestra trpezlivo znášala bolesti spôsobené jej osudnou chorobou. Zápisy sa nesú v duchu vyzdvihovania služby danej

¹³⁵ ZDICHYNEC, Jan: *Monasteriologie a kláštorní problematika v raném novověku*. In: *Základní problémy studia raného novověku*. Praha 2013, s. 231.

¹³⁶ SCHNEIDER, Christine: *Vom Leben und Sterben im Kloster. Biographische Notizen in der Konventchronik und im Nekrolog des Wiener Ursulinenklosters*. In: *Leben und Alltag in böhmisch-mährischen und niederösterreichischen Klöstern in Spätmittelalter und Neuzeit. Referate der gleichnamigen Tagung in Brno vom 28. bis 29. Oktober 2008*. Brno-St. Pölten 2011, s. 225-226.

¹³⁷ KUCHAROVÁ, Hedvika: *Kláster premonstrátek v Doksanech v 2. polovině 17. a na začátku 18. století v zrcadle rukopisu XVI G 6 z Národní knihovny v Praze*. In: *Locus pietatis et vitae. Sborník příspěvků z konference konané v Hejnicích ve dnech 13.-15. září 2007*. Praha 2008, s. 203-225.

sestry Bohu a komunitě, úcta k určitému svätcovi a jej kladných vlastností (láska k bližnému, pokora, statočnost, trpezlivost' či špecifické nadanie). Ak mala pisárka blízky vzťah k zomrelej alebo bola zomrelá významnou osobou, môžeme na konci zápisu nájsť osobne zafarbenú modlitbu, epitaf alebo v jednom prípade dokonca chronogram.

Zápisy v knihe zomrelých mali slúžiť ako exemplá, útecha pre kláštornú komunitu či ako čítanie pre meditáciu. Vlastnosti vyzdvihovalé pri jednotlivých zomrelých spolusestrách mali povzbudiť žijúce sestry k trpezlivosti, pokore a odovzdanosti. Vo všeobecnosti sa z nekrológov čítalo pri jedle v refektári, zápisy v nich slúžili aj ako modlitba za zomrelých. V niektorých reholiach bolo miesto zomrelej v refektári počas smútočného obdobia ponechané jej voľné miesto, ale u bosých karmelitiek to doložené nie je.¹³⁸

5.2. Kodikologický rozbor rukopisu a stav jeho dochovania

Kódex obsahujúci rukopisy so životopismi zomrelých karmelitiek je papierový, viazaný v drevených doskách a dochoval sa v origináli s pôvodnou barokovou väzbou. Dosky sú potiahnuté hnedou bravčovou kožou, ktorá je hlavne na rohoch a okrajoch značne poškodená. Zdobenie slepotlačou je na prednej aj zadnej doske rovnaké. Kompozícia je na pomedzí medzi rámovou a dominantovou. Má podobu dvoch rámov, pričom oba sú obdĺžnikového tvaru, ale strany vnútorného rámu nie sú tak rozdielne dlhé. Zvislé časti bordúr k sebe priliehajú, vodorovné sú oddelené hore aj dole prázdny polom. Vonkajší rám (či bordúra) je tvorený ornamentom, ktorý pripomína navzájom previazané šnúry, v strede vytvárajúce písmeno O, z ktorých smerom k hornému a dolnému okraju vychádzajú strapce. Toto razidlo so strapcami bolo otláčené zrkadlovo oproti sebe na kratších stranách dosky, takže tvorí dvojnásobne širokú bordúru než na dlhších stranách dosky, kde je tento ornament

¹³⁸ SCHACHENMAYR, Alkuin: *Der klösterliche Totenkult im Barock. Ein Forschungsansatz*. In: *Leben und Alltag in böhmisch-mährischen und niederösterreichischen Klöstern in Spätmittelalter und Neuzeit. Referate der gleichnamigen Tagung in Brno vom 28. bis 29. Oktober 2008 / Brno-St. Pölten 2011*, s. 333.

otlačený len v jednom páse. Na dlhých okrajoch rámu je razidlo otláčené len raz, a síce tak, že strapce smerujú na opačnú stranu od stredu dosky, teda k oriezke a k chrbtu kódexu. Vnútorný rám tvorí rastlinný, esovite zvinutý ornament s listami. Z vnútornej strany tohto rámu, konkrétne zo všetkých rohov smerom k stredu smerujú kosmo a šikmo naklonené kvety so štyrmi lupeňmi a s dvoma listami na každej strane.

Uprostred vnútornej bordúry sa nachádza v ovále znak tereziánskeho karmelu, slúžiaci ako supralibros. Štít má tvar španielskeho štítu a zdobí ho kartušové orámovanie. Od spodného okraja vyrastá hrot s konkávne prehnutými ramenami, ktorý je zakončený krížom s tlapatým rozšírením ramien, ktorý delí štít na tri polia. Na rozdiel od hrotu kríža sa ramená nedotýkajú okraja štítu. Po oboch stranách kríža sa nachádza osemcípá hviezda. Tretia osemcípá hviezda je v spodnej časti štítu, priamo pod krížom. Tieto hviezdy symbolizujú postavy prorokov a duchovných otcov karmelitánskeho rádu. Nad štítom, na mieste helmu, sa nachádza listová koruna s tromi bohato profilovanými listami, medzi ktorými sú celkom dva hroty zakončené perlami. Nad korunou po stranách klenotu je oblúk tvorený dvanástimi hviezdami s ôsmimi cípmi, štyri sú napravo od klenotu, osem naľavo. Z koruny vyrastá klenot - rameno odeté v habite s rukou držiaca meč. Koruna predstavuje nanebovzatú a korunovanú Pannu Máriu. Ruka z mečom má patriť prorokovi Eliášovi, ktorý je aj autorom výroku na nápisovej páske. Tá lemuje v rôznych záhyboch takmer celý štít (na úrovni od siedmej do sedemnásťtej hodiny) aj s figúrami a otáča sa k ostriu taseného meča. Meč odkazuje na božský pôvod Eliášovho poslania, prostredníctvom Božieho Slova vykonal súd nad Izraelom a uctievačmi Baala. Okolo štítu sa vinie páska s nápisom *Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum* (Horlím horlivosťou pre Hospodina, Boha zástupov).

Chrbát kódexu je spevnený čiernou textilnou (plátennou) páskou, ktorá zakrýva aj časť prednej a zadnej dosky. Chrbát je značne poškodený. V jeho hornej časti sa nachádza prúžok s nápisom v humanistickom písme *Toten Buch/ I Theil*. Medzi stranami 8 a 9 vidno

rozpadnutú väzbu. Kódex pravdepodobne nedisponoval náročnicami, zato však mal kovové dierové spony, po ktorých vidno zvyšky na zadnej doske. Na prednej doske sú dva ostne, na ktoré sa dierové spony navliekali. Po odstránení spôn bol kódex zaopatrený zelenými stuhami na zavieranie. Kódex nebol reštaurovaný.

Manuscriptorium aj Bio-bibliografická databáza reholníkov v Českých zemiach v raném novověku uvádza nasledujúci rozsah zložiek kódexu: XII + 568 (recte 574) + VIII pp., p. 311 bis, 408 bis, 520 quinquies. Rozmer kódexu je 31,5 x 20 cm.¹³⁹

5.3. Pisárske ruky a ich rozbor

Dovedna bolo v knihe zomrelých bosých karmelitiek identifikovaných 23 pisárskych rúk. Všetky ruky používali v zápisoch prevažne nemecké novogotické písmo kurzívne, ale miestami aj polokurzívne. Miera kurzívnosti a zbežnosti bola u každej ruky odlišná. Aj napriek tomu, že nemecké novogotické písmo bolo už v 16. storočí tvarovo viac menej zjednotené, existovalo množstvo jeho variant podľa oblastí,¹⁴⁰ odkiaľ pochádzali jednotlivé sestry a akého vzdelania sa im dostalo. Dôležitú úlohu tu zohrávalo aj miešanie jednotlivých prvkov českého a nemeckého novogotického písma, ktoré na konci 18. storočia splynuli v nemeckom novogotickom písme. V menšej, ale o nič menej významnej miere je v tomto rukopise zastúpené použitie nemeckého novogotického kresleného písma, humanistického kurzívneho písma, humanistického kresleného písma a kapitály. Humanistické písmo sa, prirodzene, používa pre latinské slová, ktorých je v rukopise hojné množstvo. V mnohých prípadoch sú zakončené nemeckou koncovkou, písanou nemeckým novogotickým písmom. Na konci každého životopisu sa nachádza fráza *Requiescat in Pace* alebo *Amen*, poprípade

¹³⁹ Historický ústav AV ČR, Bio-bibliografická databáza reholníkov v Českých zemiach v raném novověku. „Libro Nel quale si scriuono le Religiose che moion. in questo Monasterio di S. Giuseppe delle Carmelitane Scalze di Praga / neznámý,“ <http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/1.dll?cl~P=158501&TL=AA> [cit. 2.5.2021].

¹⁴⁰ KAŠPAR, Jaroslav: *Úvod do novověké latinské paleografie se zvláštním zřetelem k českým zemím*, 1. svazek, Praha 1975, s. 81.

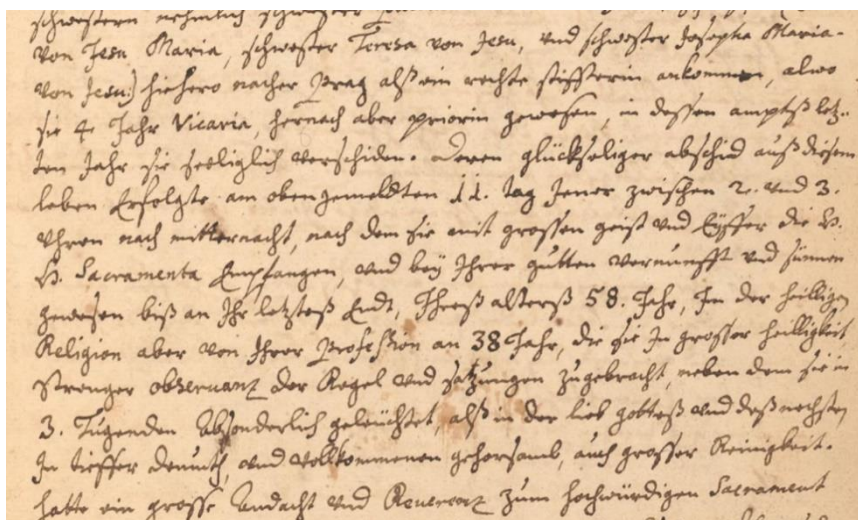
obe, vo väčšine prípadov písané humanistickým kurzívnym písmom, no vyskytne sa aj písmo humanistické kreslené.¹⁴¹

Výmena písárskych rúk bola vo väčšine prípadov ľahko pozorovateľná, čo bolo dané individuálnym rázom písma jednotlivých pisárov. Zložitejšie bolo identifikovať a zlúčiť písmo tej istej písárskej ruky o niekoľko desiatok strán ďalej, keďže niektoré pisárky sa v zapisovaní vystriedali po určitej dobe a ich písmo sa medzitým vyvinulo. Nevyskytol sa prípad, že by sa písárske ruky vymenili v strede jedného životopisu. Jednotlivé rukopisy boli rozlišované pomocou porovnania kurzívnosti písma, jeho zbežnosti, duktu jednotlivých písmen a ich špecifických ťahov, ozdobných prvkov písmen, ale aj používania určitých fráz a skratiek či spôsobu písania niektorých slov v texte životopisu. Ak vznikli pochybnosti o totožnosti písma dvoch písárskych rúk, boli tieto písma určené ako dve samostatné písárske ruky. Písárske ruky sú zoradené podľa toho, kedy sa v rukopise prvýkrát vyskytli. K nim sú priradené hneď aj životopisy, ktoré napísali v neskorších rokoch a nachádzajú sa v rukopise o niekoľko strán ďalej. Pri každej z písárskych rúk je uvedené, na ktorých stranách sa vyskytuje jej písmo a koho pojednanie o živote spísala. Nasleduje klasifikácia písma a špecifiká danej písárskej ruky po stránke paleografickej a štylistickej. Aby bola určená individualita písma, boli jednotlivé ruky porovnané s literami práce Ivany Ebelovej *Klíč k novověké paleografii*.¹⁴²

¹⁴¹ Napríklad na strane 220.

¹⁴² EBELOVÁ, Ivana: *Klíč k novověké paleografii. Schlüssel zur Paläographie der Neuzeit*. Praha 2015.

5.3.1 Pisárska ruka A = sestra Angela Febronia ab Omnibus Sanctis (grófka Anna Ľudmila Gašínová)

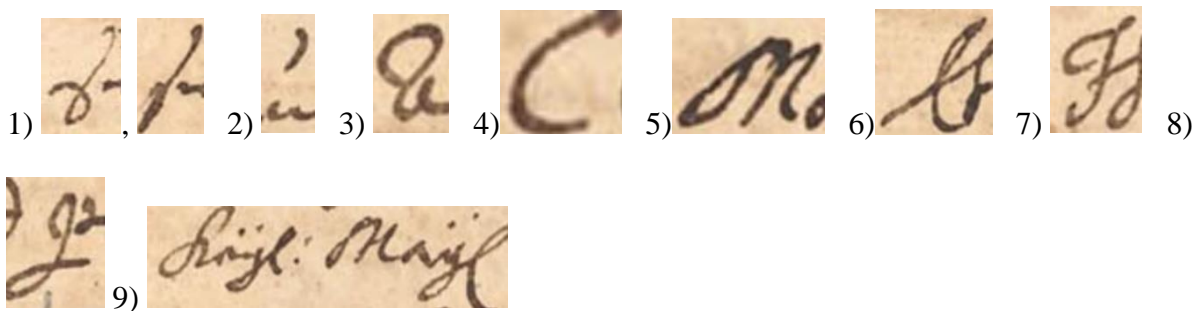

Rukopis autorky prvého dielu kláštornej kroniky¹⁴³ sa vyskytuje na stranách 1 až 10 a zaberá roky 1663 až 1683. Napísala životopisy matky Márie Elekty Ježišovej, sestry Jozefy Terezy od sv. Bernarda a matky Eufrázie od Ježiša Márie. Pojednania o životoch týchto rehoľníčok-zakladateľiek sú veľmi stručné a neosobné. Naopak v kronike sa o nich rozpísala podrobnejšie, popísala tam aj svoje osobné spomienky, napríklad na matku Eufrázie.

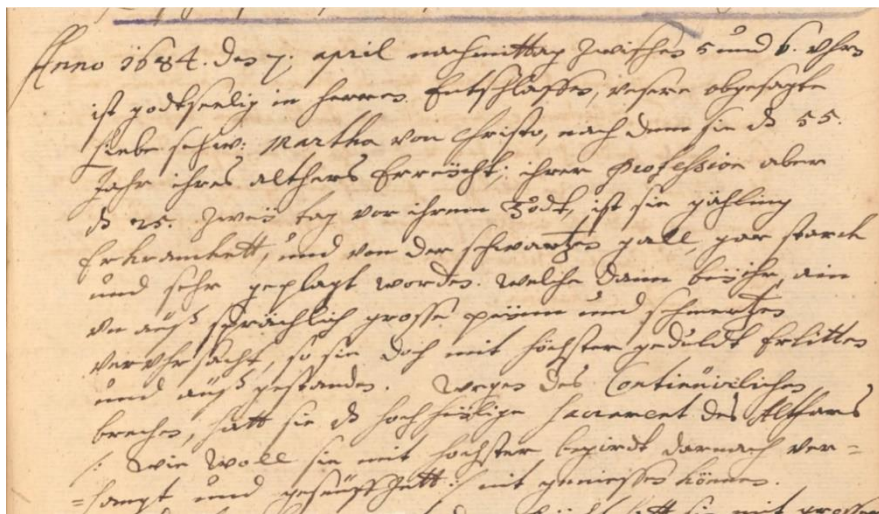
Písmo je drobné, relatívne úhl'adné a dobre čitateľné, jednotlivé ťahy nie sú tieňované a sú približne rovnako tučné. Písmená sú medzi sebou previazané, polokurzívnosť sa prejavuje predovšetkým v slovách s latinským základom. Sila ťahov je vyrovnaná, písmo má ťahkú váhu. Písmo je kolmé na linku, jemný sklon vpravo môžeme badať u driekov dlhého -s-. Dlhé -s- pod linkou často prechádza do pravého oblúka, ktorého veľkosť sa rôzne líši (1). Diakritické znamienko nad minuskulným novogotickým -u- má podobu zvislej čiarky (2). Majuskulné -A- je otvorené, pričom ťah začína ozdobným sloním chobotom (3). Veľké -C- nemá žiaden ozdobný prvok či vlnovku a rovnaký tvar pisárska ruka používa v slovách písaných v novogotickom aj humanistickom písme (4). Majuskulné

¹⁴³ Za pomoc s určením pisárskej ruky ďakuje dr. Petrovi Maťovi.

novogotické -M- je na začiatku zdobené ľavou slučkou (5). Veľké -E- je u tejto ruky preťaté šikmým brvnom, na ktoré sa napája nasledujúce písmeno (6). Čo sa týka tvaru písmena -J-, vzniká na ňom napájaním nasledujúceho písmena brvno (7). Majuskulné humanistické -P- prechádza pod linkou do slučky (8). Skrátene slova pisárka najčastejšie naznačuje dvojbodkou alebo slučkou zatočenou smerom nahor (9). Oba spôsoby skracovania používali aj ďalšie pisárske ruky.

5.3.2 Pisárska ruka B

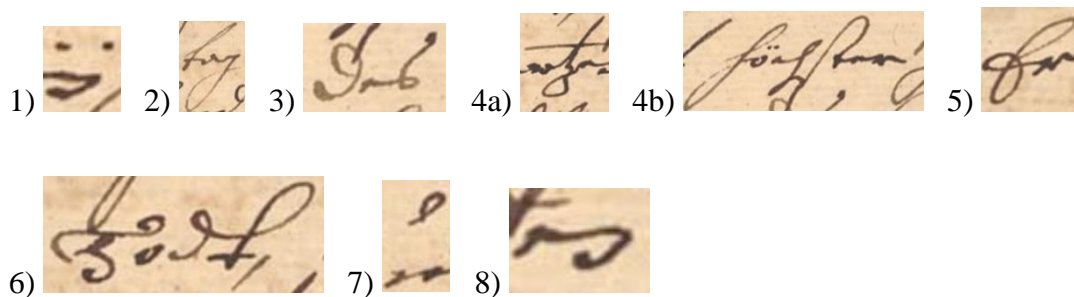

Táto ruka napísala životopis laickej sestry Marty od Krista a ďalej sestier Františky Terezy od Matky Božej a Jozefy Elekty od Sv. Trojice na stranách 11 až 17, zomrelých v rokoch 1684 až 1688.

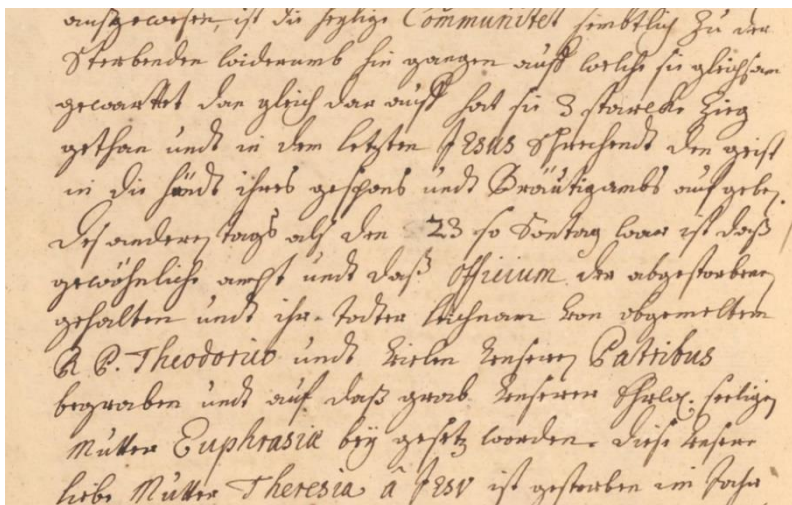
Oproti minulej pisárskej ruke je písmo veľmi zbežné, ľahké a výrazne sklonené doprava. Drieky, priamky a slučky písmen -s-, -h-, -f-, -g-, -p-, -z- sú výrazne pretiahnuté do

horného aj dolného priestoru pre písanie. Písmená tejto novogotickej kurzívy sú dôsledne previazané, duktus je jednoduchý. Minuskulné -y- (-ij-) je drobné, jeho girlanda zostáva nad základnou linkou (1). Minuskulné písmeno -g- je výrazne otvorené, podobne ako písmeno -a- (2). Ak sa na konci slova nachádza písmeno -s-, je guľaté a tvorí ho ľavá slučka zakončená esovite prehnutým ťahom nahor (3). Táto ruka vytvára aj ligatúry najmä v slovách s viacerými po sebe idúcimi spoluhláskami, ako napríklad -tz- (4a) a -chst- (4b), pričom brvno písmena -t- je výrazne predĺžené. Majuskulné -E- siaha až do priestoru pod linkou, kde tvorí slučku podobne ako nad linkou (5). Príznačné je pre túto ruku aj zdobnejšie kreslené majuskulné -T- na začiatku slova *Todt* (6). Diakritické znamienko nad minuskulným -u- má podobu krúžku alebo konkávneho oblúku, ktorý je rôzne zdeformovaný podľa rýchlosti písania (7).

Životopisy posledných dvoch sestier, ktoré daná pisárska ruka napísala, sú písané tmavším atramentom. Táto pisárska ruka používa rovnaké skracovacie znamienka ako pisárska ruka A a navyše ešte zjednodušuje koncovku *-en* tak, že písmeno -n- je len naznačené a ťah je zakončený oblúkom zaobleným smerom doľava a dnu (8).

5.3.3 Pisárska ruka C

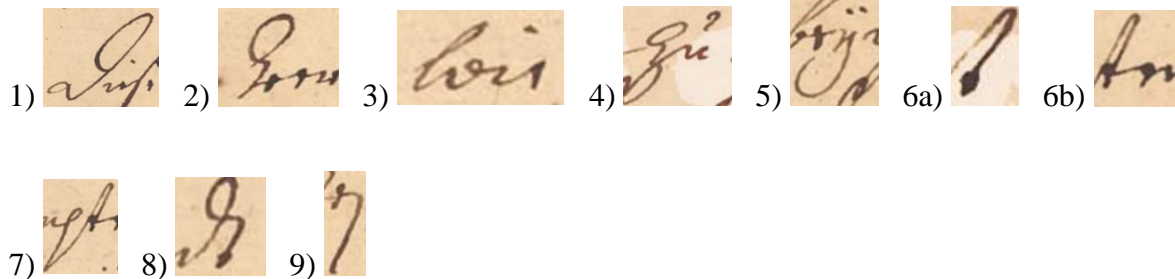

Písmo pisárskej ruky C je zachytené na stranách 18 až 21, kde sa nachádza krátke pojednanie o živote matky Márie Terézie Ježišovej, zomrelej v roku 1688.

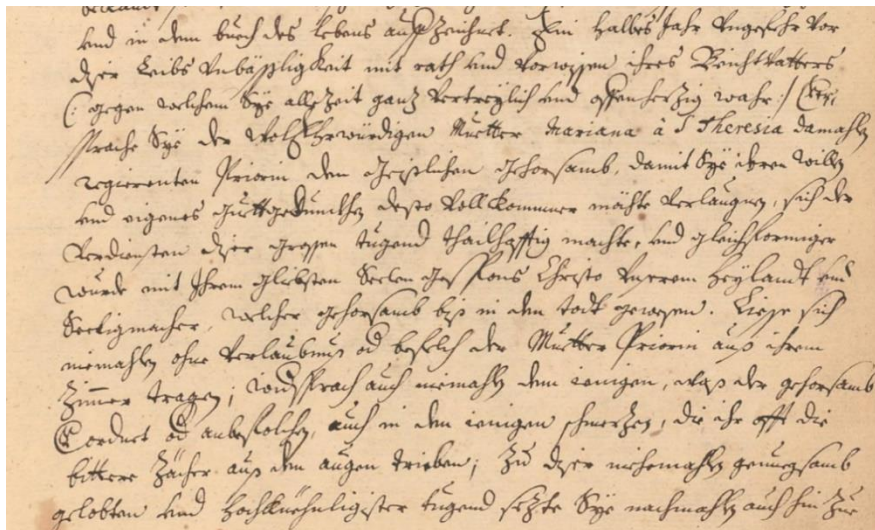
Podobne ako predošlá pisárska ruka, aj novogotické kurzívne písmo tejto ruky je rozvláčne, štíhle, ľahké a zbežné, zato však dobre čitateľné. Miestami v texte môžeme badať zmenu prítlaku pri písaní, čo vytvára tieňovanie. Písmo sa mierne skláňa doprava a drieky, priamky a slučky písmen -s-, -h-, -f-, -g-, -p-, -z- zasahujú do riadkov nad aj pod daným slovom. Majuskulné -D- je na začiatku slova zvýraznené veľkosťou aj výraznejším sklonom a taktiež dvoma slučkami, ktorými ruka písmeno začínala aj končila (1). Slučku pridala aj na začiatok minuskulných liter -v- (2), -w- (3) a -z- (4) v prípade, že je to začiatkové písmeno slova. Malé -y- (-ij-) má oproti minulej ruke výraznú girlandu (5). Minuskulné -t- má veľmi nevýrazné, poprípade žiadne brvno (6a). Ak sa naň napája nasledujúce písmeno, brvno má podobu drobnej slučky (6b). Ak po sebe v slove nasledujú písmená -p- a -t-, -t- sa na -p- napája od konca dolnej priamky (7). Po písmene -d- sa -t- začína písať plynule z hornej slučky minuskulného -d- (8).

Diakritické znamienko nad minuskulným -u- má podobu esovite prehnutej čiarky (4).

Podobne ako u minulej ruky, pisárska ruka C tiež používa skrátenie koncovky -en, kde koncové -n- je len naznačené dlhou priamkou smerujúcou nadol (9).

5.3.4 Pisárska ruka D

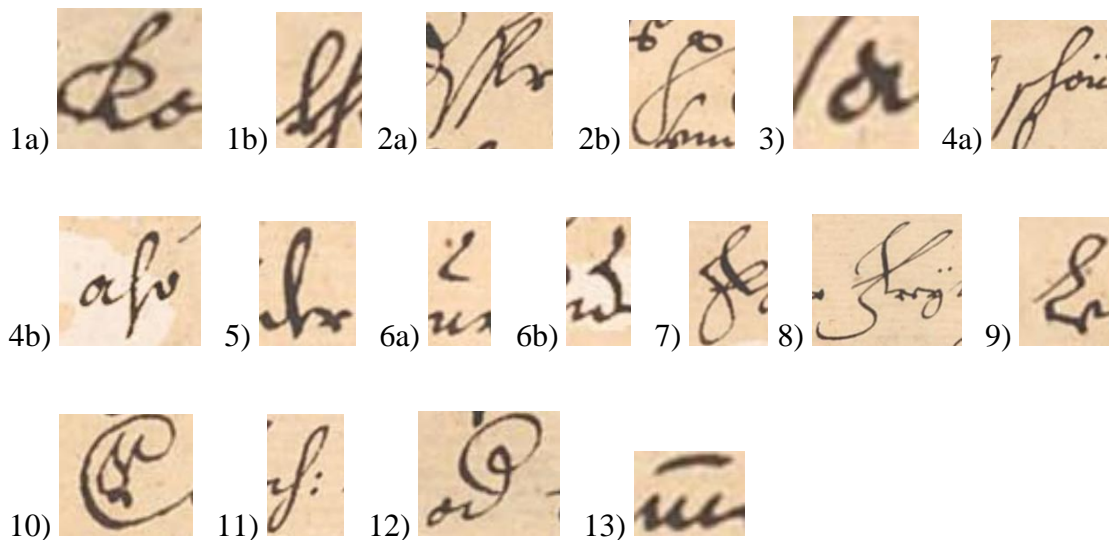
Pisárska ruka D napísala len životopis vojvodkyne Christiny Elisabethy von und zu Sachsen, Engern und Westfalen na stranách 22 až 28. Novogotická kurzíva tejto pisárskej ruky vykazuje viac ozdobných prvkov ako u rúk predošlých. Drieky, priamky a slučky písmen -s-, -h-, -f-, -g-, -p-, -z- nezasahujú do riadkov vyššie a nižšie tak výrazne, zato však prvý riadok na každej strane má tvary prvých písmen určitých slov pretiahnuté. Zreteľná je na ňom aj striedavá váha ťahov.

U minuskuly -k- nájdeme dvojtvar: jednak -k- s dvoma slučkami a jednak -k- s jednou slučkou (1a, 1b). Dvojtvar sa vyskytuje aj u malého písmena -p-. Litera -p-, ktorá nasleduje za

dlhým -s-, má dlhú priamku bez slučky, jej bruško je pretiahnuté a (ale nie vždy) uzavreté (2a). Druhým variantom je -p-, ktorého bruško sa začína písať oblúčikom smerom nadol, po opísaní bruška namiesto priamky vytvorí ruka väčšiu slučku v dolnom priestore pre písanie a nakoniec sa vráti ťahom nahor, kde sa napája ďalšie písmeno (2b). Minuskulné -a- má na rozdiel od predošlých rúk bruško zatvorené (3a). Pri malom -m- nadväzuje jednotlivé oblúčiky spodným ťahom (13). Niektoré skupiny písmen pri kurzívnom písaní tejto písárskej ruky splyvajú, napríklad -sch- alebo -ls- (u slov ako *schon* (4a), *also* (4b)). Taktiež sa stráca aj písmeno -e- v členoch a je naznačené len akýmsi oblúkom (5). Diakritické znamienko nad písmenom -u- má tvar esovite prehnutého ťahu zhora nadol (6a), pričom v niektorých slovách má minuskulné -u- podobu dvojitého -w- a diakritické znamienko sa tvorí plynulým, raz zlomeným ťahom smerom nahor (6b).

Majuskulné -E- má komplikovaný tvar: prvá slučka začína na základnej linke ťahom smerom nahor, druhá slučka sa vytvorí v dolnom priestore pre písanie, ťah nahor sa zlomí na vrchnej linke a nasleduje ľavá slučka, z ktorej ťah pokračuje dole na základnú linku a napája sa ďalšie písmeno (7). Veľké -F- pozostáva z dvoch ťahov: z brvna zakončeného slučkou pokračuje ťah smerom nadol, čím vznikne driek. Brvno tvorí samostatný ťah s ozdobnými prvkami, akými sú slučka či zalomenie (8). Majuskulné -L- začína ľavou slučkou, ktorá pokračuje do dvakrát zalomeného drieku (9). Obzvlášť čitateľa zaujme ligatúra predpony *ver-* (príklad zo slova *verordnet*), ktorú môžeme popísať ako ligatúru typu *litterae insertae* (10).

Podobne ako predošlé písárske ruky, aj táto ruka používala dvojbodku ako skracovacie znamienko (11). V slovách ako *wider*, *oder* sa skrakuje záverečné -er tým, že písmeno je zakončené ozdobnou slučkou a oblúkom naznačujúcim pokračovanie slova (12). Pre slová, v ktorých nasledujú dve -m- po sebe, využila rovnú čiarku nad jedným -m- v zmysle skrátenia (13).

5.3.5 Pisárska ruka E

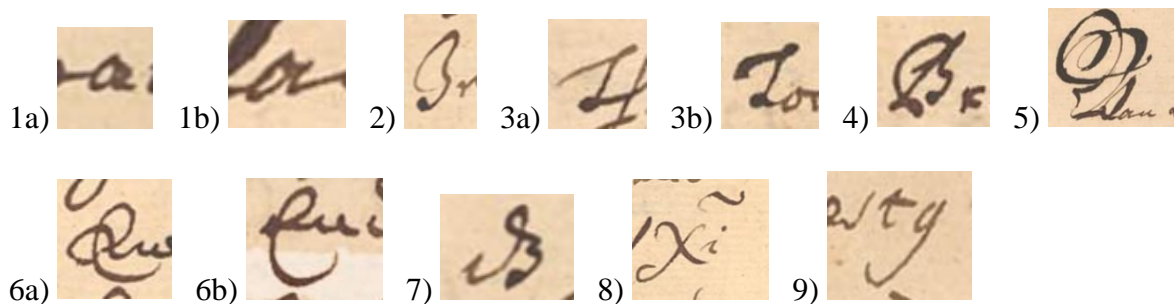
gegreiften, und gleich wie Jhr beu"tigant, drey" stund
 am Carney, des badner bau"ffts, in das gantz" saufftiglich
 gefaugen, bis sie nuellig gewisfen in den in 2 u"se mittneuff,
 uofidner die se Communitet mit groefre andacht, liebe, und
 tiefen g"ott, auch dem D. buechletere bestue dig br" =
 gytandem, die fral in die la"nd Jhr d' h"oylandt befolgen
 und ergo"ben. Dese liebe d' Jhr"one ist gey"oben im 4 i"stok
 i"st altred, ist Jhr tiefen g"ewisfen in d' h"ob G"ott, und in
 d' Religion bestue dig so"se ex"imirt, ad unu"blif die g"ewisfen
 h"oy" von dem nach" Ob"ig"t"en g"ewisfen u"bung.
 Man lad sie mit Jhr ob"ig"t"en b"annem als mit n"ig"re C"es-
 titien d' g"ripliften schrifft, so kon" An"st"en d' Religionen gr"

Písmo tejto pisárskej ruky nájdeme najprv na stranách 29 až 32, ktoré sa týkajú pojednania o živote a smrti sestry Amabílie Eufrázie od Najsvätejšej sviatosti, zomrelej v roku 1691. Ďalej písala aj o živote sestry Angely Febrónie od Všetkých svätých na stranách 45 až 51. Pri druhom životopise si všimneme, že váha písma sa zmenšila, podobne ako veľkosť písma. Novogotická kurzíva tejto pisárskej ruky nemá všetky písmená tak starostlivo prepojené ako predošlé pisárske ruky. Zvýrazňuje najmä majuskuly a začiatkové písmeno prvého slova na novej stránke. Hrúbka ťahov nie je rovnaká, vidíme tu snahu o tieňovanie.

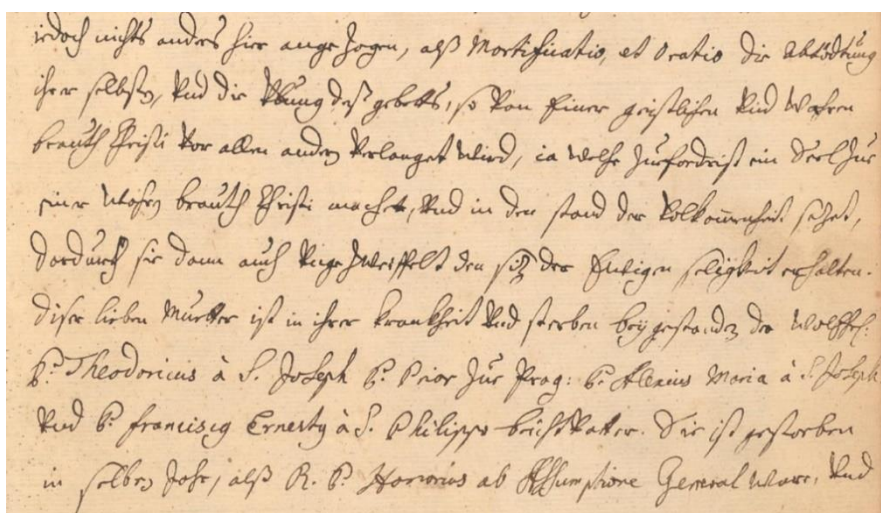
Minuskulné -a- je jednobruškové, zatvorené (1a) a často sa rovnaký tvar používa aj na mieste písmena -o- (1b, slovo *Von*, porovnaj obrázok 5). Malé -z- má tvar arabského čísla 3 a jeho spodná slučka neprechádza súvisle do ďalšieho písmena (2). U písmen -t- a -T- používa pisárka rovnaký tvar pre minuskulu (3a) aj majuskulu (3b). Majuskulné -B- tvoria dva ťahy: prvým je šikmý ťah zhora nadol zakončený vlnovkou smerom vpravo, druhým je od základnej linky vedený oblúk, ktorý sa láme podobne ako arabská číslica 3 (4). O ozdobnosť sa pisárka pokúsila hneď pri nadpise u prvého majuskulného písmena slova *Von*, avšak je možné, že tento pokus jej úplne nevyšiel (5). Jednak prechody medzi hrúbkou ťahu nie sú plynulé, tj. ťah je vlasový a zrazu prechádza do ťahu hrubého bez postupného hrubnutia ťahu, jednak slučky a oblúky pôsobia dojmom, že si ich smer autorka dopredu nepremyslela. Majuskulné -E- je tvorené jedným ťahom, ktorý začína v spodnom pásme pre písanie, oblúkom pokračuje smerom nahor, kde vytvára slučku, o jej dokončení pokračuje ďalšou slučkou smerom doprava a tam sa napája na nasledujúce písmeno (6a). Na inom mieste toto písmeno pripomína svoju zväčšenú minuskulnú verziu siahajúcu až pod linku, pričom nasledujúce písmeno sa napája na úrovni základnej linky (6b).

Skratku člena *den*, popřípade spojky *dass* (záleží od kontextu) pisárska ruka tvorí tak, že písmenom -d- len zvlínenou priamkou naznačí pokračovanie slova (7). V texte na viacerých miestach, napríklad pri datácií (*Jahr Christi*) alebo pri písaní *Brauth Christi* (Kristova nevesta), používa pre skrátenie Kristov monogram (avšak len začiatkové X (chí) bez P (ró, príklad 8). Pri písaní latinských mužských mien rádového generála, provinciála či spovedníka v humanistickom písme používa pisárka skratku pre záverečné -us (napr. v mene *Ernestus*) v tvare, ktorý pripomína písmeno minuskulné -g- (9).

Čo sa týka štylizácie textu tejto pisárky, viac sa sústreďí na posledné chvíle zomierajúcej členky komunity. Podrobnejšie sa venuje priebehu jej choroby, ako ju prežívala a atmosféry jej zomierania, než činnosti danej sestry v kláštore.

5.3.6 Pisárska ruka F

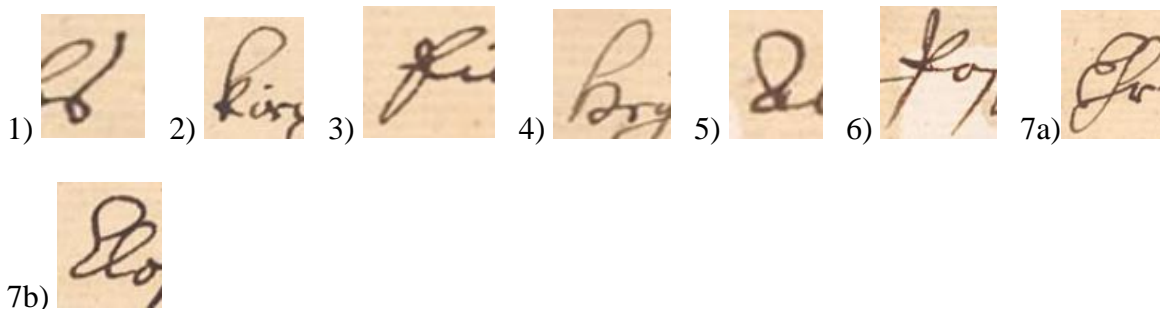

Táto ruka sa vyskytuje pri popise života a smrti matky Jozefy Márie Ježišovej a sestry Márie od sv. Jozefa na stranách 33 až 40, ktoré zomreli v rokoch 1692 a 1693. Jej písmo pôsobí uhladenejšie vďaka väčším priestorom medzi jednotlivými riadkami. Drieky, priamky a slučky písmen -s-, -h-, -f-, -g-, -p-, -z- nie sú tak pretiahnuté ako u pisárskych rúk B a C.

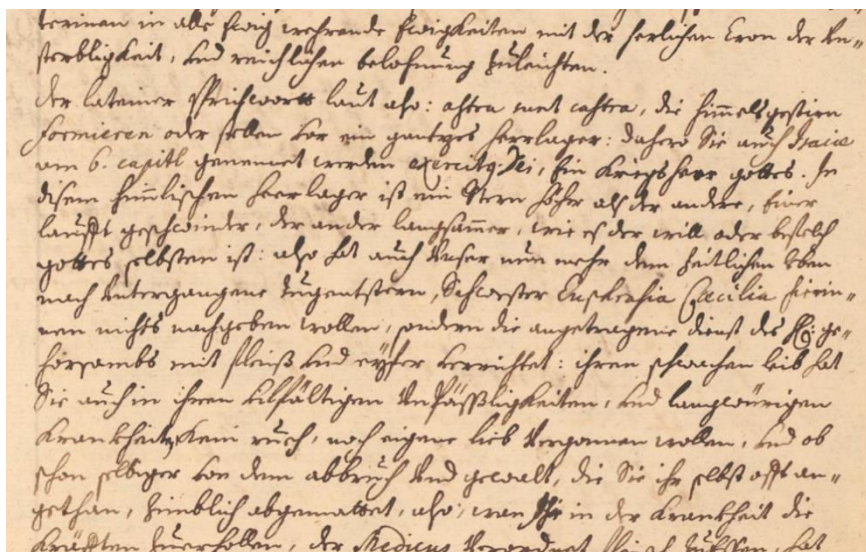
Minuskulné guľaté -s- je podobné ako u ruky B (1), tzn. že ho tvorí ľavá slučka zakončená esovite prehnutým ťahom nahor. Malé -k- sa skladá zo slučky a oblúku, ktorý takmer prechádza do druhej slučky (2). Majuskulné -E- píše podobne ako pisárska ruka E - tvorí ho slučka nahor a nadol, pričom zaberá všetky tri pásma na písanie (3). Veľké -H- nesiahá pod riadok, má skôr humanistickú podobu aj napriek tomu, že sa nachádza na začiatku nemeckých slov (4). Majuskulné -A-, podobne ako u pisárskej ruky A, má na svojom začiatku ozdobný prvok v podobe slonieho chobota, takže vytvára dojem dvojbruškového -a-

(5). Veľké -P- má rozštiepenú podobu: tvorí ho okrem bruška splošteného tvaru ešte ťah smerom vľavo, ktorý akoby vytváral zrkadlovo otočené druhé bruško (6). Majuskulné -C- píše dvojako: buď so slučkou v strede ťahu (7a) alebo so slučkou na začiatku a zlomením ťahu v závere (7b). Okrem toho v latinských slovách používa humanistické -C- ako pisárska ruka A.

Podobne ako predošlé pisárske ruky, aj táto pisárka používala dvojbodku ako skracovacie znamienko na konci naznačeného slova, ale taktiež aj ako interpunkčné, k oddeleniu dvoch myšlienkových celkov. Rovnako používa aj vodorovnú čiarku nad písmenami -m- a -n-, naznačujúcu jeho zdvojenie. Stretnúť sa u nej môžeme aj so skrátením koncovky -en, kde písmeno -n- je len naznačené zvislou priamkou.

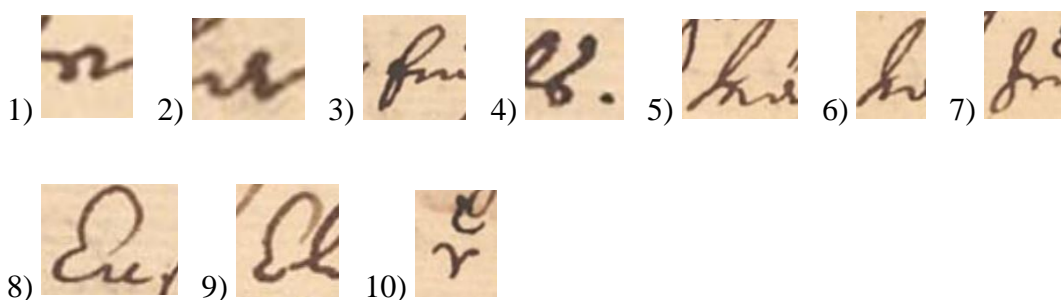

5.3.7 Pisárska ruka G

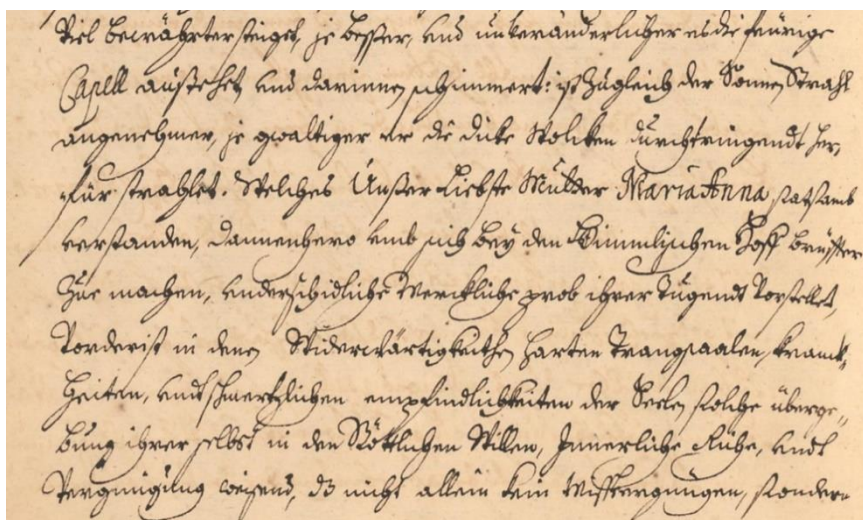

Pisársku ruku G môžeme pozorovať na stranách 41 až 44, ktoré obsahujú pojednanie o živote a smrti sestry Eufrázie Cecílie od Anjelov, zomrelej v roku 1700. Písmo je úhľadné, mierne doprava sklonené, dĺžky drienok, slučiek a priamok nie sú nijak extrémne pretiahnuté. Pisárka si dala záležať aj na načrtnutí vodiacich čiar, aby bol každý nový riadok podľa nich zarovnaný.

Táto pisárka, na rozdiel od niektorých predošlých rúk, tvorí oblúčiky (spojnice) písmen -m-, -n-, -M- a -N- smerom nahor, nie nadol, takže písmo pôsobí okrúhlejšie a nie ostro. Taktiež aj minuskulné -e- je viac oblejšie, jeho vrchol nie je ostro zlomený a nesplýva do rovnej čiary pri súvislom písaní, je zreteľne rozlíšiteľné. Minuskulné -a- má otvorené bruško (2). Veľké -E- zasahuje do horného aj spodného pásma pre písanie, tvoria ho dve slučky nad a pod základnou linkou (3). Gul'até -s- na konci slov má podobný tvar ako u rúk B a F (4). Začiatok majuskulných -M- (5) a -N- (6) tvorí ozdobný prvok v podobe vysokého oblúka, ktorý ďalej pokračuje v normálnom tvare písmena. Tvar písmena -z- a -Z- pripomína majuskulné -J- (7). Podobné sú aj tvary novogotického majuskulného -C- (8) a humanistického majuskulného -E- (9). Čo sa týka skratiek, pisárka použila podobné skratky ako predošlé ruky a navyše pri skraccovaní slova *von* použila nad humanistickým -v- poloblúk ako skraccovacie znamienko (10).

5.3.8 Pisárska ruka H

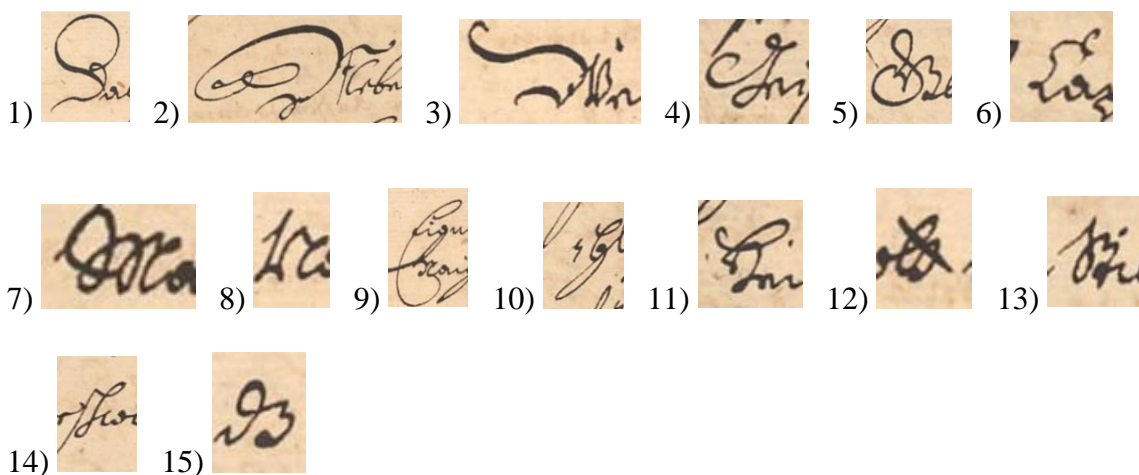

Touto rukou, ktorá je veľmi podobná pisárskej ruke D, je napísané pojednanie o živote a smrti matky Márie Anny od sv. Terézie na stranách 51 až 68, zomrelej roku 1704. Pre jej písmo je charakteristická ozdobnosť všade, kde to je možné. Ozdobne zvýraznené je buď prvé písmeno na novej strane alebo prvé písmeno nového odstavca, ako môžeme vidieť na majuskulných písmenách -D- (1), -N- (2) a -W- (3). Písmo sa len nepatrne nakláňa doprava, výraznejšie sú naklonené drieky, priamky a slučky písmen.

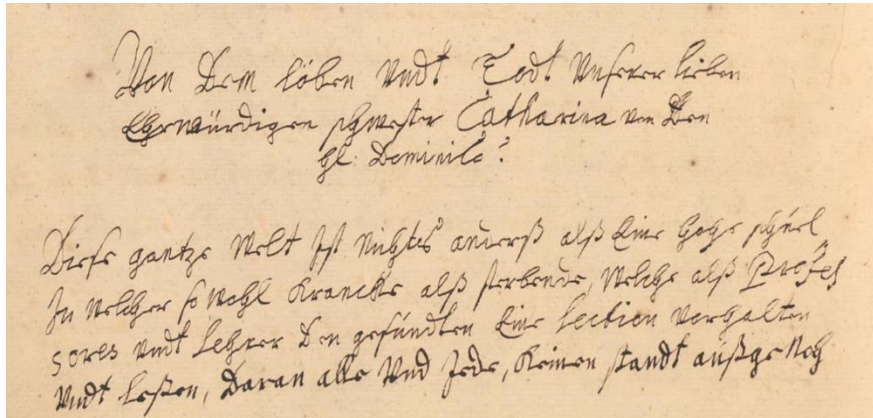
Majuskulné -G- má viacero tvarov. Buď má otvorené bruško a slučku siahajúcu do spodného pásma pre písanie (4) alebo má komplikovanejší tvar (5). Ťah veľkého -C- začína poloblúkom s bruškom smerujúcim vľavo, ktorý vytvára dojem rozštiepeného ťahu, pokračuje prelomeným poloblúkom a pri linke vytvára slučku (6). Pri písaní oblúčikov veľkého -M- vytvára ruka slučky pri ťahu smerom nadol, pri tretom oblúku však spraví len malú ľavú slučku a spodným ťahom sa napája na ďalšie písmeno (7). Podobne vyzerá aj majuskulné -N- (8), avšak zhodná je len posledná slučka. Tvar majuskulného -E- pripomína tvar humanistického veľkého -C-, pričom má náznak brvna v mieste, kde sa napája nasledujúce písmeno. Ťah siaha ďaleko do ďalšieho riadku a spája sa s iným písmenom (9). To však pisárska ruka čini často na rôznych miestach v texte a tým vytvára dojem celistvosti

a prepojenosti vizuálnej stránky textu. Malé -h- svojim základom pripomína písmeno -b-, keďže predtým, než ruka napíše slučku pod riadkom, vytvorí tvar bruška. Slučka zdobí aj začiatok tohto písmena (10). Majuskulné -H- už pod riadok nesiaha a jeho začiatočná slučka je väčšia (11).

Pre písmo je charakteristické aj tým, že dve rovnaké po sebe idúce písmená (napr. -ff-, -tt-) spojí spoločným brvnom, ako to je napríklad v slove *Gott* (12). V tomto prípade nemá malé -t- svoj klasický tvar, ale prvé -t- skôr vyzerá ako minuskulné -l- a druhé -t- ako nedokončené guľaté -s-. Ďalej sa pri písaní spája do jedného tvaru veľké guľaté -S- a -T- zvlneným ramenom (13). Tvary po sebe idúcich písmen, ako to je v prípade -sch-, splývajú, takže písmeno -c- akoby úplne vypadáva (14). V prípade skracovania píárka používa tiež vodorovnú čiarku nad -m- alebo -n- v prípade naznačeného opakovania písmena ako predošlé písárske ruky a taktiež používa aj skrátenú formu členu *den* (15).

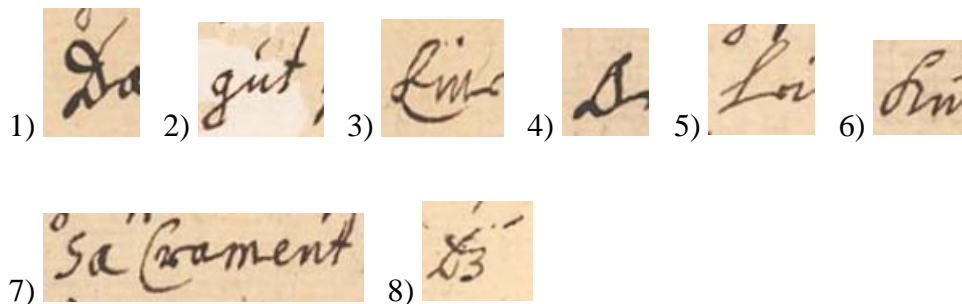

5.3.9 Pisárska ruka I

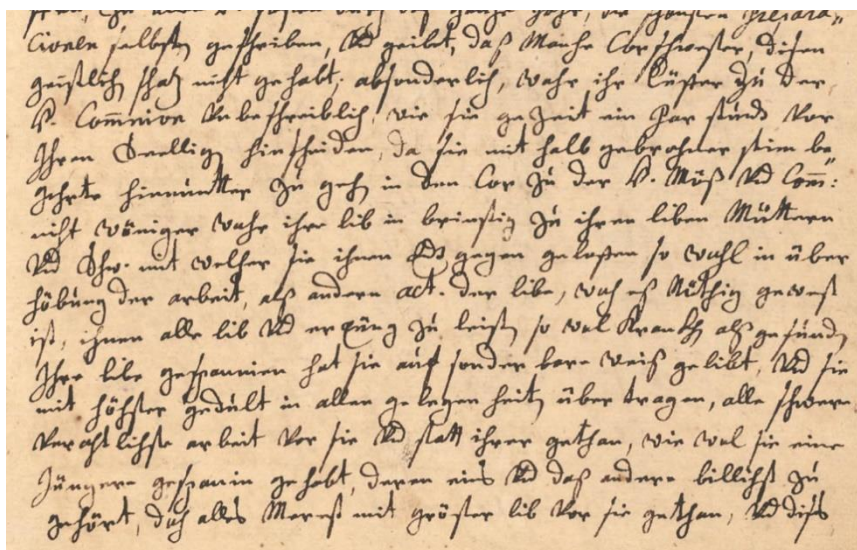

Ruka I napísala len životopis sestry Kataríny od sv. Dominika na stranách 68 až 74. Oproti niekoľkým predošlým pisárskym rukám pôsobí písmo tejto ruky ostro a kostrbato, ale je dobre čitateľné. Je drobné a mierne sa skláňa doprava. Na jednu stranu kódexu sa snaží dostať čo najviac textu, čo je možné pozorovať na celkovej hustote textu a na niekoľkých posledných riadkoch, ktoré sú zväčša napísané ešte tesnejšie na sebe.

V texte používa pisárska ruka pre majuskulné -D- jeho humanistickú kurzívnu podobu, tzn. že nie je otvorené. Začína ťahom smerom šikmo nadol, na základnej linke vytvorí slučku, z ktorej prechádza v bruško písmena a ťah smerom kosmo nahor zakončuje ďalšou slučkou (1). Minuskulné -G- má zatvorené bruško (2). Majuskulné -E- (3) píše veľmi podobne ako pisárska ruka E (viz ruka E, príklad 6a). Veľké -O- nepíše len ako obyčajný ovál, ale na základnej linke vytvorí slučku a až po nej dokončí tvar bruška písmena (4). Pre majuskulné aj minuskulné písmeno -L- používa rovnaký tvar a ten tvorí slučka ako u humanistického minuskulného -l-, ktorej ťah nadol tvorí na základnej linke ostrý uhol (5). Malé -k- píše veľmi zjednodušene. Ťah smerom nadol, ktorý začína otvorenou slučkou, sa na základnej linke otáča v podobe slučky nahor a vytvára poloblúk (6). Pri písaní latinských slov humanistickým písmom píše písmeno -C- majuskulné aj v strede slova (7). Skrátenejší tvar člena *den* používa rovnakú ako viaceré predošlé ruky, tj. písmená -en sú naznačené zlomeným ťahom (8).

5.3.10 Pisárska ruka J

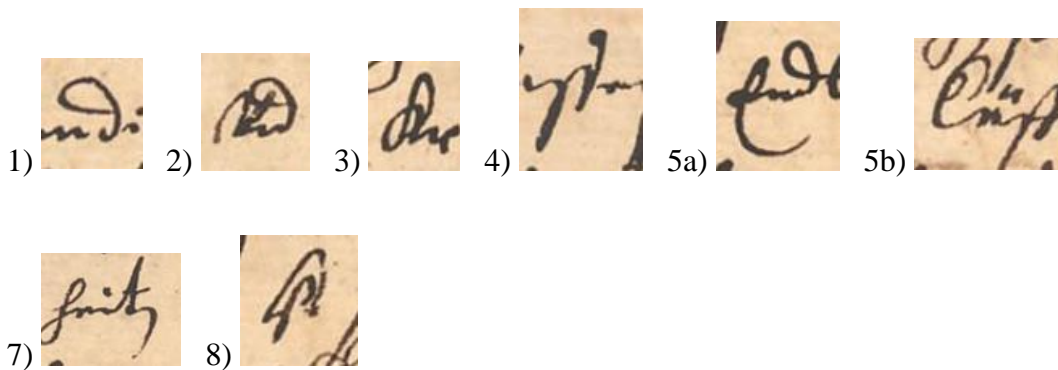

Z produkcie ruky J pochádzajú pojednania o živote dvoch laických sestier, a sice sestry Magdalény od Kríža a sestry Gertrúdy od Jezuliatka na stranách 75 až 82, ktoré zomreli krátko po sebe v roku 1709. Jej písmo je drobné, okrúhle a vo vzťahu k základnej linke kolmé. Drieky, priamky a slučky písmen -s-, -h-, -f-, -g-, -p-, z sice zasahujú do riadku pod sebou, ale nie tak výrazne ako u rúk B, C alebo H.

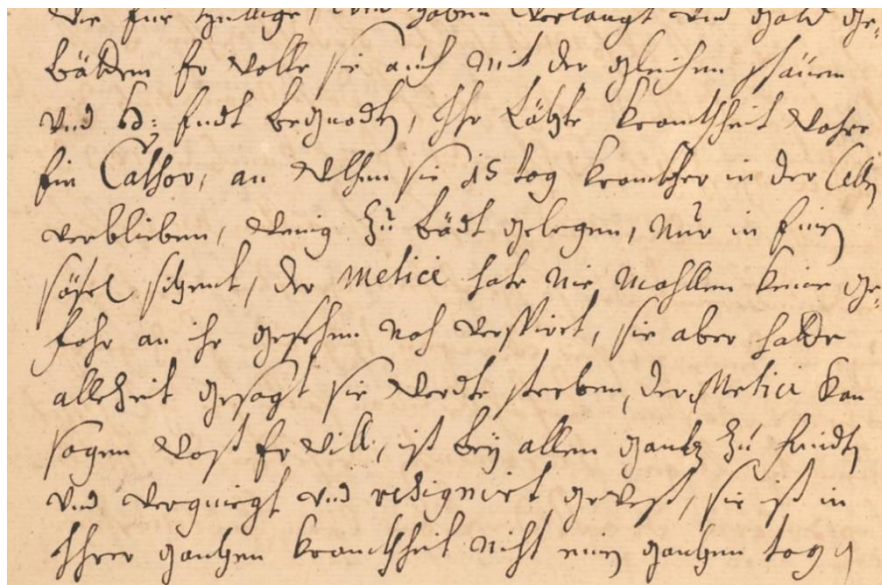
Malé novogotické kurzívne -d- má výraznú vrchnú slučku, ktorá sa nakláňa smerom doľava nad predošlé písmeno slova (1). V spojké *vnd* zasahuje girlanda písmena -d- do začiatočného písmena -v-, ktoré je rovnako vysoké ako minuskulné -d- (2). Tvar minuskulného písmena -k- je rovnaký ako u pisárskej ruky I (3). Ak sa v slove nachádzajú zdvojené dlhé -s-, nie sú písané v jednej úrovni, ale prvé dlhé -s- sa nachádza nižšie pod úrovňou základnej linky (4). Pri majuskulnom -E- môžem pozorovať dva tvary. Prvý spôsob

písania písmena -E- sa podobá na ten u pisárskej ruky E (5a). Pri druhom spôsobe je písmeno tvorené poloblúkom, v strede ktorého sa vytvorí slučka, čo pripomína humanistické majuskulné E (6b).

Pisárka skracovala tvar koncovky *-en* u množných čísiel podstatných mien či u sloviac len akýmsi zaobleným ťahom smerom nadol (7). Samostatne stojace majuskulné písmeno -H- predstavuje skrátene *heilige/heiligen*. V tomto prípade veľké -H- nesiahá pod základnú linku a nemá slučku. Tvorí ho poloblúkový ťah smerom nadol, odkiaľ prechádza do ďalšieho poloblúka, z ktorého by obyčajne viedla slučka do spodného pásma (8).

5.3.11 Pisárska ruka K

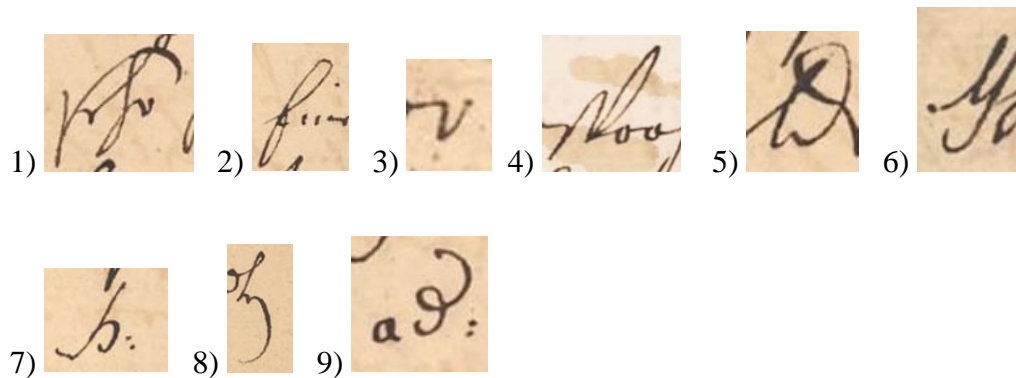
Ruka K je autorkou pojednaní o živote matky Márie Elekty Ježišovej a sestry Márie Anny od sv. Terézie, ktoré zomreli v roku 1709, na stranách 83 až 103. Ďalej napísala aj životopis sestry Felicity Margaréty od Ježiša Márie, zomrelej roku 1716, na stranách 112 až 120 a životopis sestry Teodory od sv. Eliáša na stranách 128 až 135, ktorá zomrela roku 1721. Aj keď sa jedná o novogotické kurzívne písmo, písmená nie sú striktne previazané, často má skôr polokurzívny charakter. Text písaný touto rukou je pri životopise matky priorky Márie Elekty rozťahaný, ruka pri písaní nevyvíjala veľký tlak, jednotlivé písmená sú mohutnejšie oproti poslednej ruke. U životopisu písaného v roku 1716 môžeme pozorovať, že váha písma o niečo narástla. Pri pojednaní o živote sestry Teodory je písmo drobnejšie než pri prvom životopise, ktorý ruka napísala. Riadky sú rôzne zvlnené, čo značí, že písárka si dopredu stranu nijak nepripravila, písala bez vodiacich čiar.

Drieky a slučky písmen často zasahujú do nižšieho aj vyššieho riadku. Najvýraznejšie tak je dlhé -s-, ktorého driek sa často tiahne ponad celé slovo (1). Majuskulné -E- píše podobným spôsobom ako napríklad písárska ruka -F- (2). Pri rýchlosti písania sú tvary písmen, akými sú napríklad -r-, -c- či -e-, veľmi zjednodušované. Malé -r- tak prišlo o svoj charakteristický konkávny oblúk na spodnej linke (3). Zaujímavý je aj tvar minuskulného -p-, ktorému chýba priamka v spodnom pásme pre písanie, tvorí ho len oválne, do horného pásma pre písanie pretiahnuté bruško (4). V slovách, v ktorých sa v súčasnom nemeckom pravopise píše zdvojené -t- (*Mutter, Gott*), používala písárka spojenie písmen -td- (*Mutder, Gotd*). Pri ich písaní sa ľavý oblúk minuskulného -d- prelínal s minuskulným -t- (5). Tvar minuskulného -k- je maximálne zjednodušený, keďže nemá žiadne svoje charakteristické tvary, je tvorené jediným ťahom, ktorý od základnej linky smeruje nahor do hrotu a opäť na základnú linku (6).

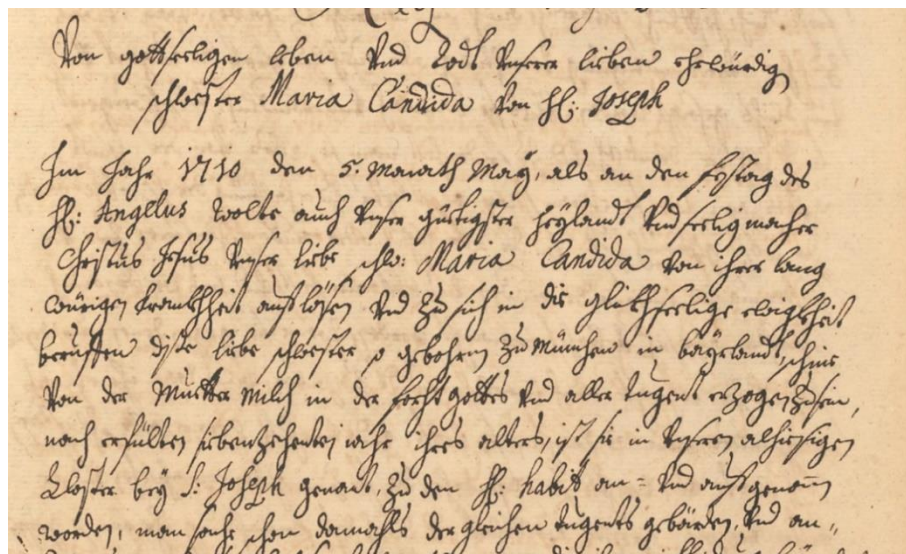
Podobne ako predošlá písárska ruka, aj ruka K skrakuje slovo *heilige/heiligen* formou majuskulného -H- bez slučky v spodnom priestore pre písanie (5). Taktiež skracovala

koncovku *-en* zaobleným ťahom nadol (6). Skratka *od:* predstavuje spojku oder, s ktorou sme sa stretli už pri písárskej ruke D (7).

Táto písárka na viacerých miestach¹⁴⁴ opakuje slovo z predošlého riadku na novom riadku - je otázne, či nedopatrením alebo pre lepšiu nadväznosť. Taktiež hovorí v prvej osobe o vlastných spomienkach na danú zomrelú karmelitku.

5.3.12 Písárska ruka L

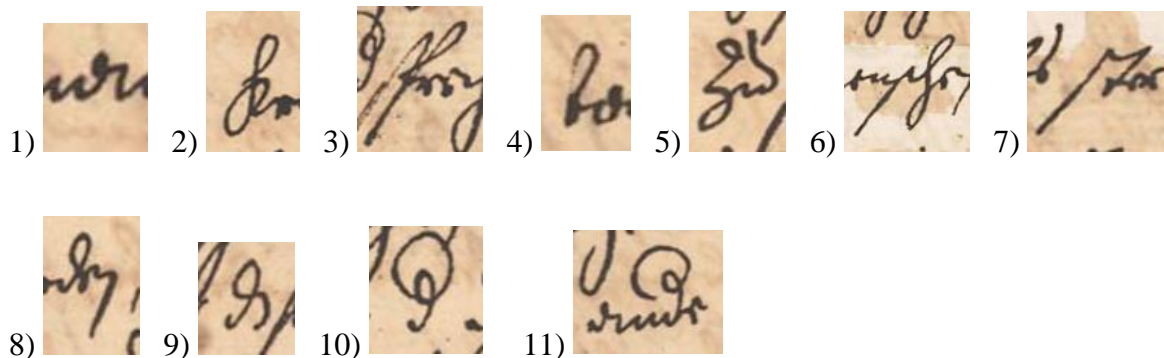
Týmto písmom je napísaný len životopis sestry Márie Kandidy od sv. Jozefa na stranách 103 až 111, ktorý pochádza z roku 1710. Jednotlivé písmená sú v slovách dôsledne

¹⁴⁴ Napríklad na strane 113 na konci štvrtého a na začiatku piateho riadku zhora.

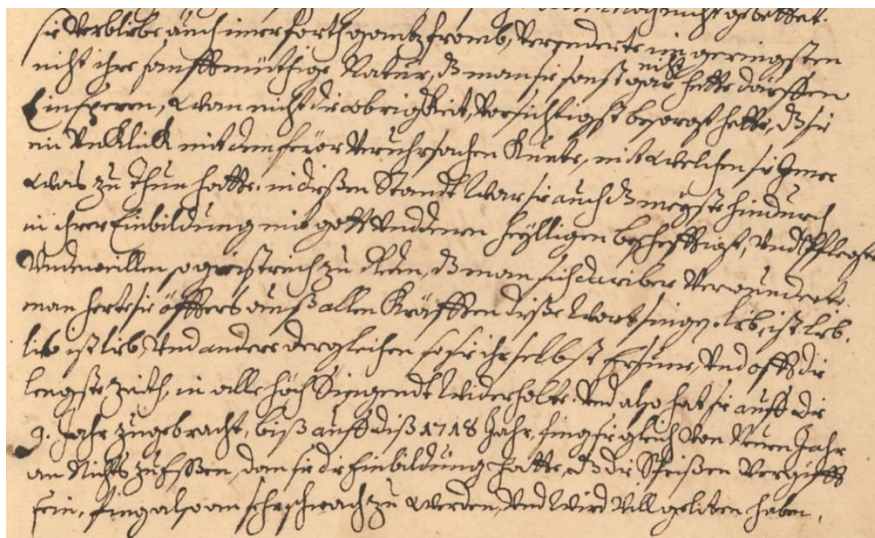
previazané a ich duktus je jednoduchý. Písmo je kolmé na základnú linku, výrazný sklon doprava môžeme pozorovať najmä u dlhého -s-.

Minuskulné -a- je podobne ako u ruky G s otvoreným bruškom (1). Malé písmeno -k- píše veľmi podobne ako písárska ruka J (2). Minuskulné -p- je špecifické tým, že zaberá všetky tri pásma pre písanie, jeho bruško je sploštené a smeruje nahor (3). Malé -t-, ak stojí na začiatku slova, nezačína od základnej linky, ale približne v strede stredného priestoru pre písanie (4). Tvar minuskulného -z- taktiež zaberá všetky tri pásma pre písanie, pričom ho tvorí drobná slučka na jeho začiatku a väčšia pod základnou linkou, na ktorej sa zároveň ťah láme ako pri písaní arabskej číslice 3 (5). Podobne ako pri ruke D, aj tu písárka zjednodušuje po sebe idúce litery -sch-, pričom dlhé -s- nesiahajú príliš vysoko nad základnú linku a písmo -c- je aspoň oblúčikom naznačené (6). Ak sa na dlhé -s- stojace na začiatku slova napájajú minuskulné -t-, je s ním dlhé s prepojené konvexným oblúčikom (7).

Tak ako pri viacerých predošlých písárskych rukách, aj u ruky L sa stretávame so skracovaním koncovky *-en* na konci slovies či podstatných a prídavných mien v množnom čísle (8) a so skracovaním člena *den*, poprípade spojky *dass* (9). Zvlášť písárka skrakuje aj člen *der* tým spôsobom, že napíše len prvé písmeno -d-, ktoré doplní o slučku naviac (10). Týmto spôsobom skrakuje skupinu liter -der- aj uprostred slov, napríklad v slove *an[der]e* (11).

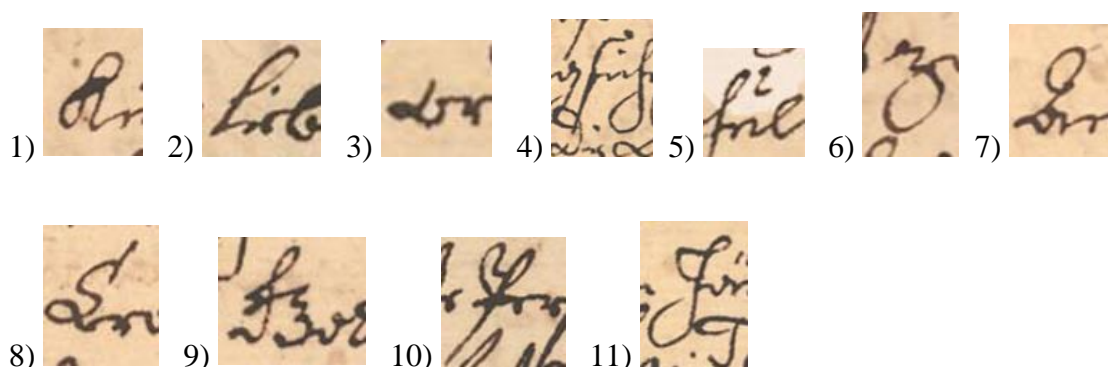
5.3.13 Pisárska ruka M

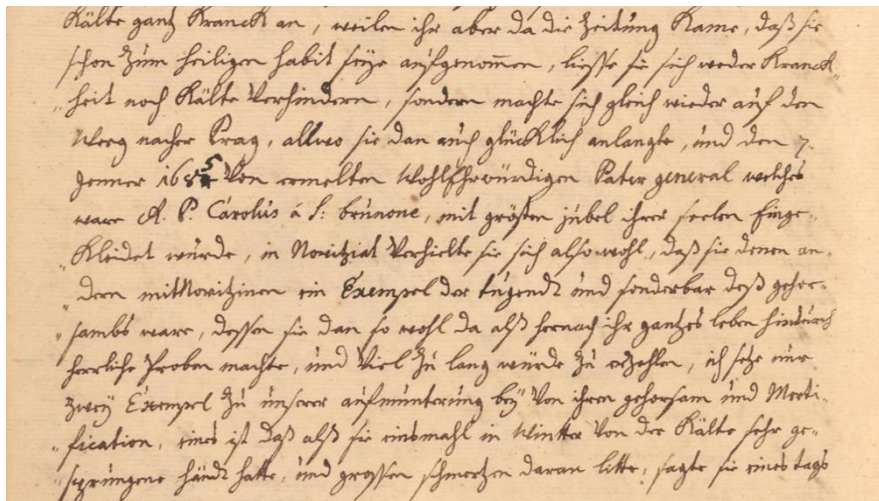
Na stranách 121 až 128 nájdeme životopis sestry Anny Terézie od Jezuliatka, ktorý napísala ruka M roku 1718. Ďalej do produkcie pisárskej ruky M spadá aj životopis sestry Izabely Serafíny a od Vzkriesenia Ježiša Krista pochádzajúci z roku 1722 na stranách 136 až 142 a životopis matky Lucie Terézie od Ducha svätého z roku 1730 na stranách 149 až 154. Pri prvom a treťom životopise natrafíme na množstvo machúľ a rozmazaného atramentu, ktoré zhoršujú čitateľnosť textu. Mimo ne je však písmo relatívne dobre čitateľné, aj keď riadku sú písane tesne nad sebou a drieky, priamky a slučky jednotlivých písmen sa často preplietajú. Písmo sa mierne skláňa vpravo.

Tvar minuskulného -k- sa podobá na ten, ktorý používala aj pisárska ruka L či J (1). Malé -l- sa naopak podobá na -l- písané rukou I (2). S poslednou menovanou pisárskou rukou má spoločný aj jeden z tvarov malého písmena -o-, a síce -o- so slučkou tesne nad základnou linkou (3). Driek dlhého -s- sa v hornom pásme pre písanie láme smerom vpravo ponad ostatné písmená daného slova (4). Minuskulné -u- nie je tvorené konvexným, ale konkávnym oblúčikom, čím pripomína skôr malé -e-, avšak nad sebou má diakritické znamienko v podobe esovito prehnutej čiarky (5). Na rozdiel od minule pisárskej ruky, malé písmeno -z- píše pisárska ruka M len v strednom a spodnom pásme pre písanie (6).

U majuskulného -A- môžeme pozorovať ozdobný prvok, s ktorým sme sa stretli už u ruky A či F, a síce sloní chobot zasahujúci do horného pásma pre písanie (7). Zaujímavý je aj tvar majuskulného -C-. Začína ťahom vodorovnej čiary, z ktorej sa napája telo písmena v podobe esovite prehnutého ťahu a je zakončené pravou slučkou na základnej linke (8). Pozornosť čitateľa upúta aj osobitý tvar majuskulného -G-. Tvorí ho ťah začínajúci slučkou smerom nahor, ktorý pokračuje k základnej linke a tam sa konvexným oblúkom otáča mierne dohora. Pod slučkou začína druhý ťah, ktorý cez brvno prejde do dvakrát zlomeného oblúka (9). Majuskulné -P- siaha do všetkých troch pásiem na písanie. Má brvno, z ktorého sa napája nasledujúce písmeno a z ktorého pokračuje druhý ťah smerom nahor, kde sa láme a vytvorí konvexný oblúk a odtiaľ pokračuje do bruška písmena -P- (10). Tvar majuskulného -H- má veľmi podobný tvar ako majuskulné písmeno -J-, chýba mu klasický oblúk začínajúci v strede drieku písmena (11).

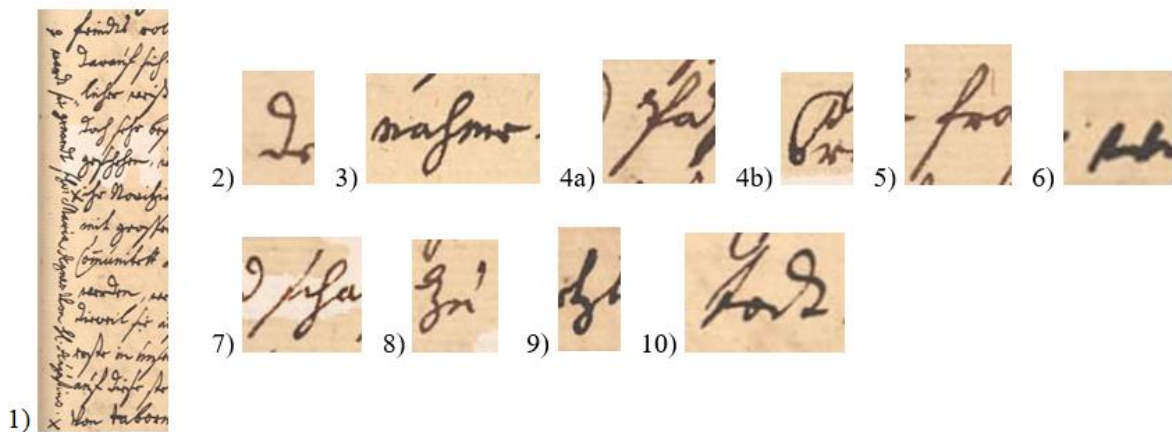
5.3.14 Pisárska ruka N

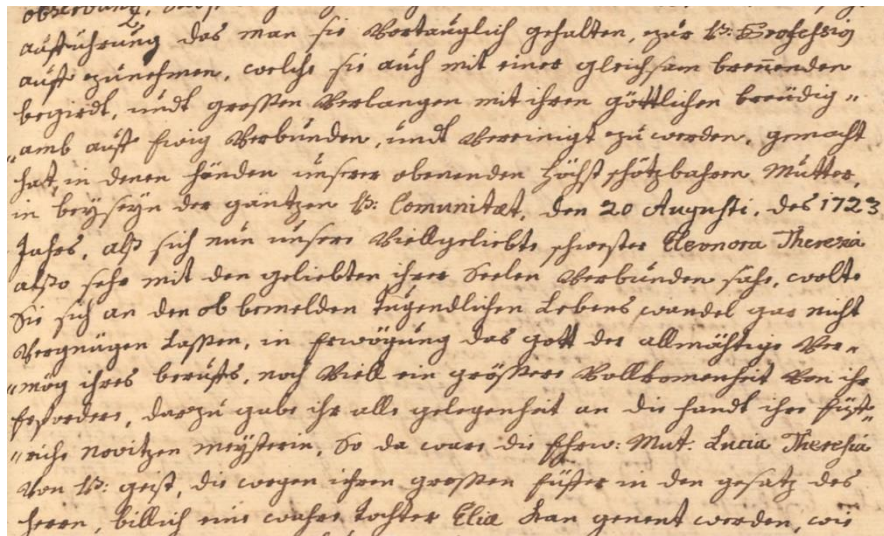
Z produkcie pisárskej ruky N pochádza pojednanie o živote a smrti matky Pauly Márie od sv. Jozefa, ktorá zomrela v roku 1726 a nachádza sa na stranách 143 až 148. V kódexe nájdeme túto pisársku ruku o 19 rokov neskôr, a síce v rozmedzí strán 239 až 252. Tam sa nachádzajú krátke pojednania o živote a smrti troch sestier, ktorými sú sestra Mária Emerenciána od sv. Anny, sestra Mária Agnesa od sv. Augustína a sestra Angela Jozefa od Najsvätejšej Trojice, ktoré zomreli medzi rokmi 1745 a 1747. Zatiaľ čo písmo v roku 1726 je relatívne uhladené, v neskorších troch životopisoch písmená tohto rukopisu pôsobia ostrejšie a písmo je menej uhladené. V životopise sestry Márie Agnesy doplnila pisárka vynechanú časť textu tým, že ju napísala zvisle na ľavý okraj strany (1). Všeobecne platí, že jednotlivé písmená slov sú dôsledne previazané medzi sebou, váha písma je ľahká a písmo je výrazne naklonené doprava. Drieky, priamky a slučky jednotlivých písmen zasahujú do vrchných aj spodných riadkov, ktoré sú tesne na sebe.

Slučka na malom písmene -d- je malá, nezasahuje do vrchného riadku a ani sa netiahne nad predošlými písmenami, ak sa litera -d- nachádza v strede slova (2). Oblúčky malých písmen -n- a -m- sú ostré (3). Ani minuskulné -u- nie je tvorené konvexným oblúčikom, ale konkávnym (8). Táto ruka používa jednak tvar písmena malého -p- podobný

ako pri ruke L alebo F (4a) a jednak humanistický tvar majuskulného písmena P nielen pri latinských slovách (napr. *Pater*), ale aj napríklad v slove ako *Prag* (4b). S novogotickým tvarom malého -p- si je podobný tvar malého -f-, ktorý od litery -p- odlišuje iba chýbajúci ťah smerujúci kosmo vľavo (5). Minuskulné -w- na základnej linke nemá konkávny oblúk, ale ťah je takmer rovný (6). Na rozdiel od viacerých predošlých rúk, písárska ruka N nezľahčuje pri písaní tvary písmen -sch-. Zreteľne tu môžeme rozlíšiť napojenie písmena -c-, nie je zjednodušené len akýmsi naznačením (7). Spôsob, akým ruka píše malé -z-, sa veľmi podobá na spôsob, akým ho píše ruka L, avšak tvar písmena minuskulného -u- sa skôr podobá na ruku M (8). Malé -z- je zjednodušené iba do podoby slučky pod základnou linkou, keď je napojené na písmeno -t- (9). V slove ako napríklad *todt* sa posledné -t- napája na -d- cez ľavú slučku, kedy písmeno tvorí jediný ťah nadol s náznakom viazania na základnej linke (10).

5.3.15 Pisárska ruka O

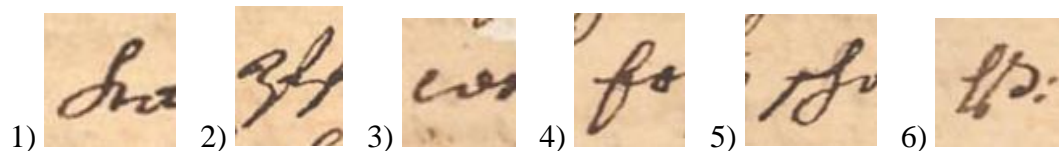
Ruka O je autorkou životopisu sestry Eleonóry Terézie od sv. Jozefa na stranách 155 až 163 z roku 1730 a taktiež aj životopisu sestry Márie Antónie od Najsvätejšieho srdca Ježišovho z roku 1739 na stranách 232 až 238. Jej novogotická kurzíva je dôsledne previazaná, písmo je relatívne úhľadné a dobre čitateľné, je len nepatrne naklonené doprava. Snaží sa využiť čo najviac priestoru na stránke, preto text zaberá celú šírku a dĺžku strany, nie sú tam ani pomyselné okraje. Taktiež jednotlivé riadky sú veľmi husto na sebe. Riadky v prvej polovici strany 155 sú celé naklonené vľavo, tj. text na riadku sa postupne dvíha, ale tento jav ku koncu strany postupne mizne.

Minuskulné -k- má rovnaký tvar ako v prípade ruky L, avšak horná slučka je drobná a neprelína sa so záverečným ťahom písmena, ktorý pretína jeho stred (1). Malé -p- má zvláštny tvar: jednak má sploštený a pretiahnutý tvar bruška a jednak z jeho priamky vychádza rôzne zlomený a zavinutý ťah smerom vľavo (2). Minuskulné -w- má jednoduchý tvar iba s jednou slučkou pri napájaní nasledujúceho písmena (3). Podobný tvar aký má majuskulné -E- sme mohli zahliadnuť už pri pisárskej ruke F, avšak v tomto prípade nie je slučka na základnej linke tak výrazná, skôr vyčnieva počiatočný ťah písmena (4). Pri písaní zhľuku písmen -sch- písmeno -c- akoby úplne vypadlo, takže z dlhého -s-, ktoré je tvorené

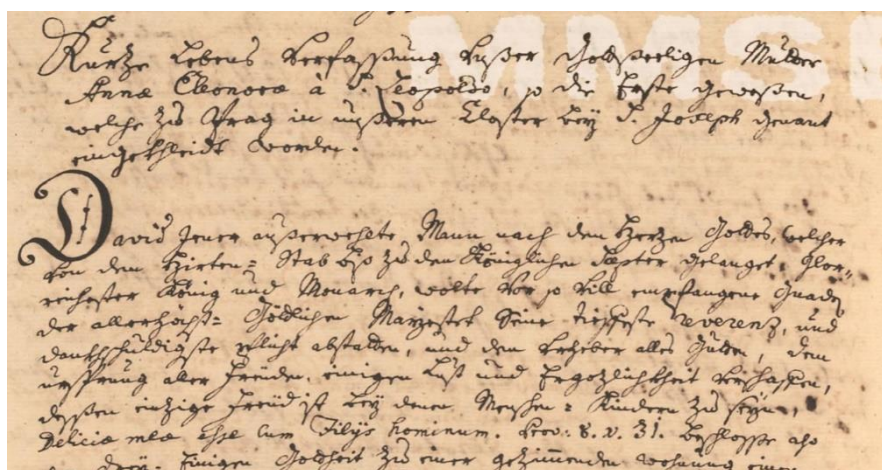
mierne šikmým ťahom smerom nahor a chýba vrchná polovica písmena s háčikom, sa hneď napája písmeno -h- (5).

Podobne ako pisárska ruka J, aj táto pisárka používa pre skrátenie slova *heilige/heiligen* majuskulnú literu -H-, avšak jej záverečný konkávny oblúk sa nedotýka základnej linky (6). Za ním nasleduje dvojbodka, ktorá je zároveň všeobecným skracovacím znamienkom, ak sa jedná o skrátenie posledných pár písmen slova.

Pisárka zakončila druhý životopis slovami *Requiescat in Pace* písanými nie humanistickou kurzívou, ako to bolo bežné v rukopise, ale humanistickým kresleným písmom. V prvom slove však použila dlhé -s- (7).

5.3.16 Pisárska ruka P

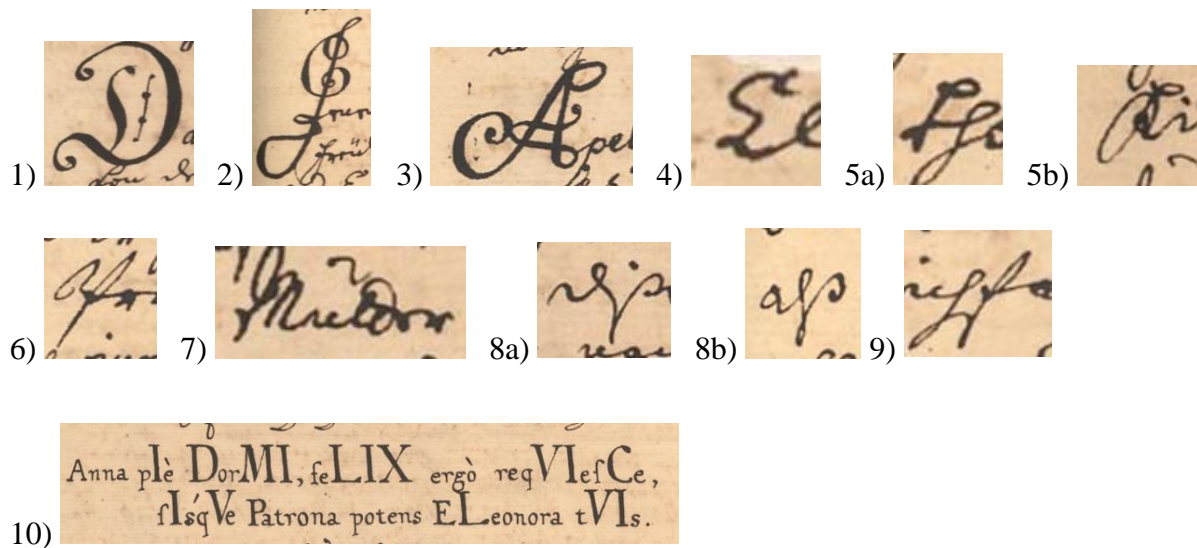
Rukopis pisárskej ruky P sa vyskytuje na stranách 164 až 231. Ruka napísala pojednania o životoch šiestich členiek komunity bosého Karmelu sv. Jozefa, ktoré zomreli

v rozmedzí rokov 1730 až 1736. Ide o nasledujúce rehoľníčky: matka Anna Eleonóra od sv. Leopolda, laická sestra Ľudmila od Nepoškvrnenej Panny Márie, laická sestra Anna od sv. Bartolomeja, matka Mária Jozefa Ježišova, sestra Mária Johana od Kríža a matka Anna Eleonóra od Ježiša Márie. U tejto pisárky môžeme vyzdvihnúť ozdobnosť jej písma. Záležať si dala na majuskulnom -D- na začiatku životopisu matky Anny Eleonóry od sv. Leopolda (1), na majuskulnom -J- na začiatku životopisu matky Anny Eleonóry od Ježiša Márie (2) a na humanistickom veľkom -A- na začiatku životopisu laickej sestry Anny od sv. Bartolomeja (3). V texte sa stretneme aj s inými ozdobnými prvkami na majuskulách, napríklad na rozštiepenom začiatku veľkého -C- (4), ako to bolo aj u písárskej ruky H.

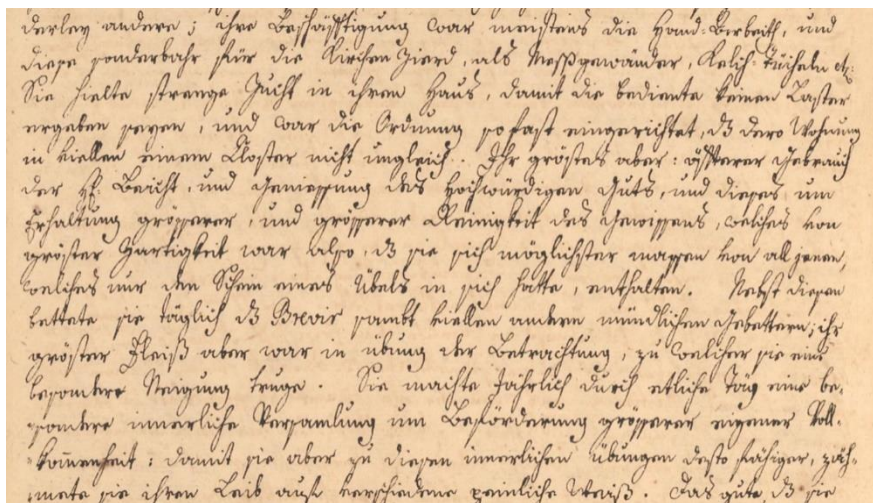
Podobne ako písárska ruka D, aj písárska ruka P používa dva rôzne tvary pre minuskulný (5a) a majuskulný (5b) tvar písmena -k-. Minuskulné -k- tvorí slučka na začiatku ťahu, ktorá pokračuje zvisle nadol, kde sa z konkávneho oblúka na základnej linke napája nasledujúce písmeno. Majuskulné -K- začína taktiež slučkou, z ktorej pokračuje ťah smerom dole, približne na úrovni základnej čiary sa stáča nahor a vytvára oválny tvar, pod počiatočnou slučkou ruka prejde oblúčikom do ľavej slučky a po otočení ťahu na základnej linke sa napája na ďalšie písmeno. Veľké -P- sa podobá na to, ktoré písala ruka O (6).

V slovách, v ktorých je v súčasnom nemeckom pravopise dvojité -t- (*Mutter, Gott*), používa pisárka kombináciu -td-, tj. *Mutder* (7), *Gotd*, ako to používala aj písárska ruka K. Pisárka zjednodušuje písanie ukazovacieho zámena *dise* a jeho variant tak, že ťah od písmena -d- pokračuje nadol pod základnú linku, odkiaľ súvisle prechádza do písmena dlhého -s-. Tvar písmena -i- tak chýba, ale je naznačené aspoň svojim diakritickým znamienkom v podobne bodky (8a). Rovnako zaniká aj písmeno dlhé -s- v slove *also*, kde písmeno -l- súvisle prechádza do spodného pásma pre písanie a odtiaľ nahor do dlhého -s-, ktoré nemá driek, ale hneď prechádza do písmena -o- (8b). Čitateľa zaujme aj to, ako pisárka napája literu -h- a -f-. Napojenie prechádza zo spodnej slučky písmena -h- v podobe konkávneho oblúka na priamku

písmena -f- pod základnou linkou, odkiaľ pokračuje ťah smerom nahor a vytvára slučku
 písmena -f- a strednom pásme pre písanie (9). Vyzdvihnúť u tejto ruky môžeme aj
 chronogram, ktorý sa nachádza na konci prvého životopisu a dokopy dajú rímske číslice rok
 1731, teda rok úmrtia matky Anny Eleonóry od sv. Leopolda (10). Napriek tomu, že zápisy
 z produkcie tejto pisárky sú často plné biblických podobosteniev, citátov z Biblie, učiteľov
 cirkvi a mystikov, poskytuje aj množstvo cenných informácií zo života rehoľníčok.

5.3.17 Pisárska ruka Q

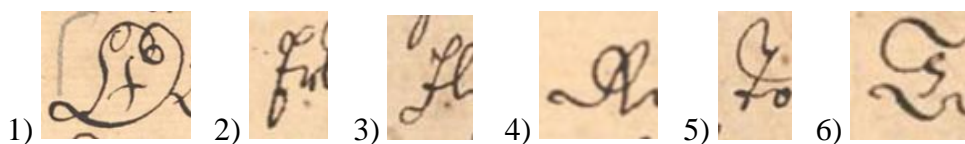

Z produkcie ruky Q pochádza len životopis grófký Valdštejnovej na stranách 253 až 257, ktorá zomrela v roku 1749. Jej písmo je štíhle, jeho váha ľahká, os písma drží so

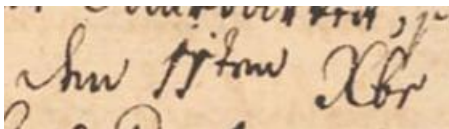
základnou linkou pravý uhol. Vďaka tomu, že sa drieky, priečky a slučky sa skoro vôbec neprelínajú s písmenami z horných či dolných riadkov, je písmo dobre čitateľné a úhl'adné. Dobrej čitateľnosti pridáva aj rozostup medzi vety, kedy pisárka vždy vynechala medzeru pred začiatkom novej vety. Podobne ako pisárska ruka P, aj u tejto pisárky nájdeme ozdobné kapitály, ako napríklad literu -O- s ozdobnými slučkami a krížikom v strete korpusu, aj keď nie až v takom hojnom počte (1).

Špecifické je pri tejto ruke majuskulné -E-, ktorého slučky nesiahajú až po základnú linku, ale sú drobnejšie a zostávajú v hornom a dolnom pásme pre písanie, pričom na stred písmena, o trochu vyššie nad základnou linkou, sa napája nasledujúce písmeno (2).

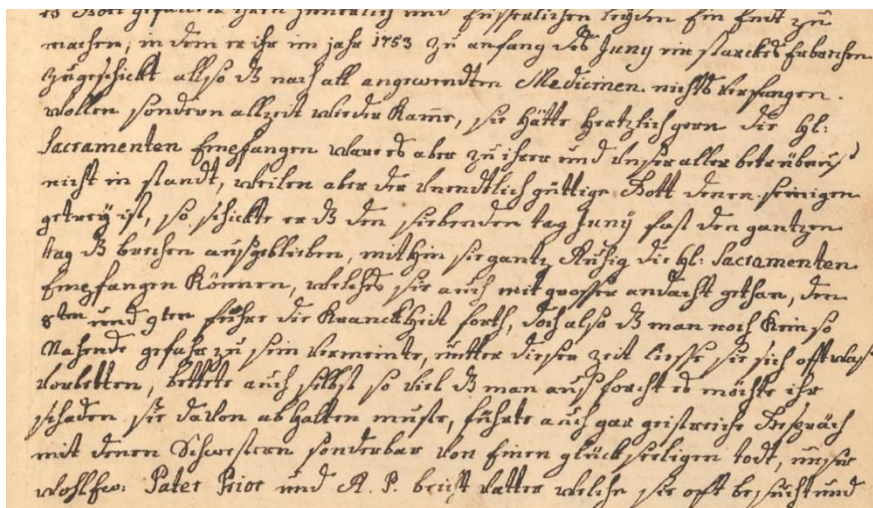
Jednoduchý tvar má aj majuskulné -F-, ktorého slučky sa tie nedotýkajú základnej linky a podobne ako u písmena-E-, aj tu sa ďalšie písmo napája o niečo vyššie nad základnou linkou (3). Čitateľa zaujme aj elegantný tvar veľkého -R-: písmeno začína horizontálnym zvlneným ťahom nad základnou linkou, pokračuje smerom hore do pravej slučky, ťah sa po ľavej strane písmena stáča nahor a padá dole, odkiaľ sa v ďalšom ťahu smerom šikmo nahor napája ďalšie písmeno slova (4). Pri majuskulnom -T- sa môžeme stretnúť s dvoma tvarmi. Prvým je -T- s jednoduchým kurzívnym tvarom, kedy písmeno tvorí vertikálny ťah nadol, jeho zvlnené rameno smeruje len vľavo a driek písmena pretína v jeho strede (5). Druhým je novogotické kreslené -T-, ktoré sa skladá z troch rozličných tvarov: esovite zlomeného drieku, oblúkovito zatočeného ramena smerom vľavo a horizontálne položeným zvlneným serifom (6). Pri skrátení názvu mesiaca december pisárka nepoužila arabské číslo (10ber) ako pri iných mesiacoch, ale rímsku číslovku X (7).

7)

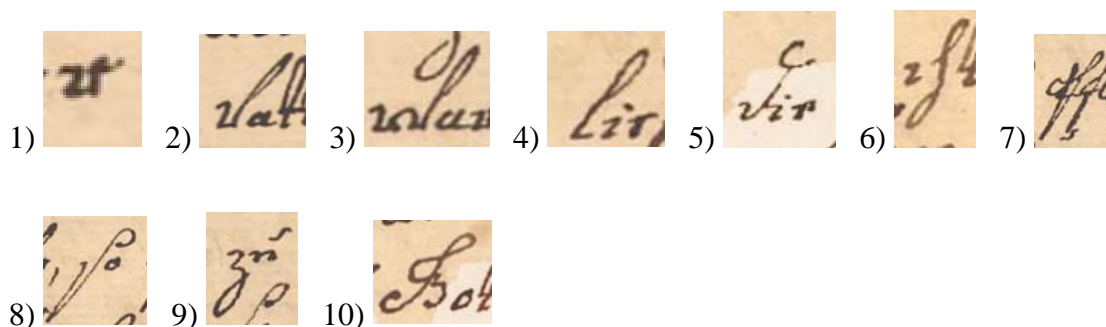
5.3.18 Pisárska ruka R

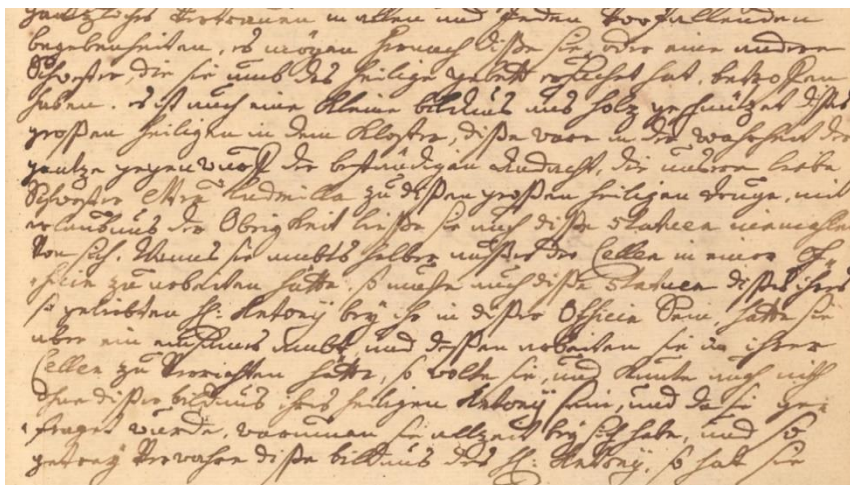
Pisárska ruka R prispievala do knihy zomrelých bosých karmelitiek v rokoch 1753 až 1765. Životopisy deviatich bosých karmelitiek nájdeme na stranách 258 až 313. Jedná sa o nasledujúce členky komunity: sestra Leopoldína Elekta od Najsvätejšej sviatosti, laická sestra Barbora od Matky Božej, sestra Mária Johana Nepomucena od sv. Jozefa, laická sestra Margaréta od sv. Anny, matka Felicita Terézia od sv. Bonaventúra, laická sestra Mária Viktória od sv. Eleonóry, sestra Terézia Ježišova, matka Marianna od sv. Terézie a matka Mária od Všetkých svätých. Jednotlivé písmená nie sú medzi sebou dôsledne previazané, drieky a slučky sa nakláňajú mierne doprava a písmo pôsobí hranato. Tento dojem vzniká napríklad tým, akým spôsobom sú písané minuskulné -r- (1), -v- (2) a -w- (3): od základnej linky sa nedvíha konkávny oblúk, ale ťah, ktorý tvorí stred písmena, je rovný paralelne so základnou linkou. Rovnako aj napríklad u malého písmena -l- alebo -t- je jeho spodný serif vodorovný so základnou linkou alebo sa len mierne dvíha nahor v náznaku napojenia ďalšieho písmena (4).

Na vrchole drieku minuskulného -d- sa nachádza podobný rozštiepený ozdobný prvok ako na začiatku majuskulného -C- pri písárskej ruke H (5). Písmená -c- a -h- tvoriace dokopy -ch- nie sú vôbec previazané (6). Minuskulné -c- sa viac ponáša na minuskulné -i-, ale chýba nad nim diakritické znamienko (6). Minuskulné -p- má podobný zložitejší tvar ako pri ruke O (7). Dlhé -s- nie je tvorené jednoliatou čiarou. Jeho ťah začína na základnej linke smerom nadol, odkiaľ sa zo spodného pásam pre písanie v ostrom uhle otáča naspäť naho, pričom vytvára rozštiepenú čiaru. Dlhé -s- je zakončené elegantným oblúkom, ktorý sa neuzatvára do slučky (8). Malé -z- nezasahuje do horného pásma pre písanie, ale zostáva len v strednom a spodnom, na rozdiel od písárskej ruky N (9). Minuskulné -u- netvorí konvexný, ale konkávny oblúk podobne ako pri ruke N (9). Čitateľ si určite povšimne nevšedného tvaru majuskulného -G-. Jeho driek tvorí ťah začínajúci na základnej linke, ktorý pripomína husľový kľúč. Po vytvorení vrchnej a ľavej slučky sa ťah po prenutí drieku láme podobne ako arabská číslica 3 a vytvára bruško (10).

Táto vnímavá písárka podáva veľmi podrobný a konkrétny popis každodenného života tej-ktorej rehoľníčky (platí najmä u matky Márie od Všetkých svätých).

5.3.19 Pisárska ruka S

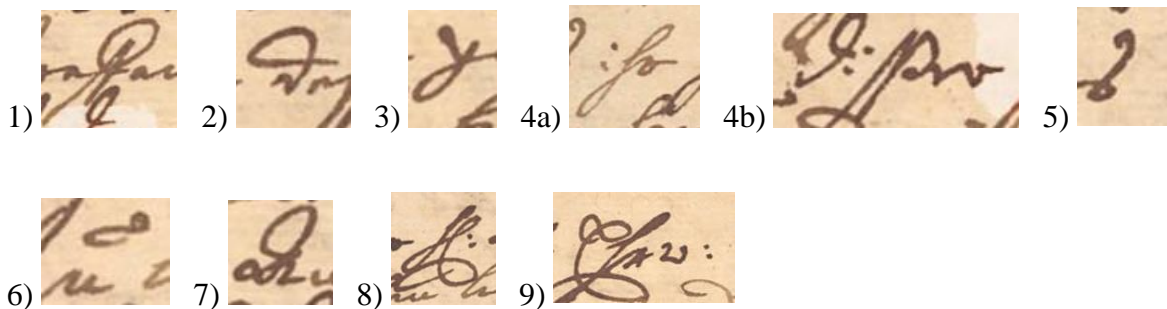

Pisársku ruku S možno pozorovať v rozpätí rokov 1765 až 1767 na stranách 314 až 346. Jedná sa o životopisy týchto piatich bosých karmelitiek: sestra Mária Ľudmila od sv. Václava, sestra Mária Františka od sv. Eliáša, sestra Jozefa Terézia od sv. Františka, sestra Eleonóra od Dobrého pastiera a sestra Eufrozína od sv. Uršule. Písmo tejto pisárskej ruky je oproti predošlým rukám značne neprehľadné, čomu prispieva jeho zbežnosť a nejednotná farba atramentu, ktorá kolíše od čiernej po bledo hnedú, a časté atramentové škvrny na stránkach. Taktiež dričky a slučky jednotlivých písmen výrazne naklonené doprava sa prelínajú so slovami na vyšších alebo nižších riadkoch a tak je často sťažená čitateľnosť textu. Oproti predošlej ruke R sú tvary jednotlivých písmen oblejšie.

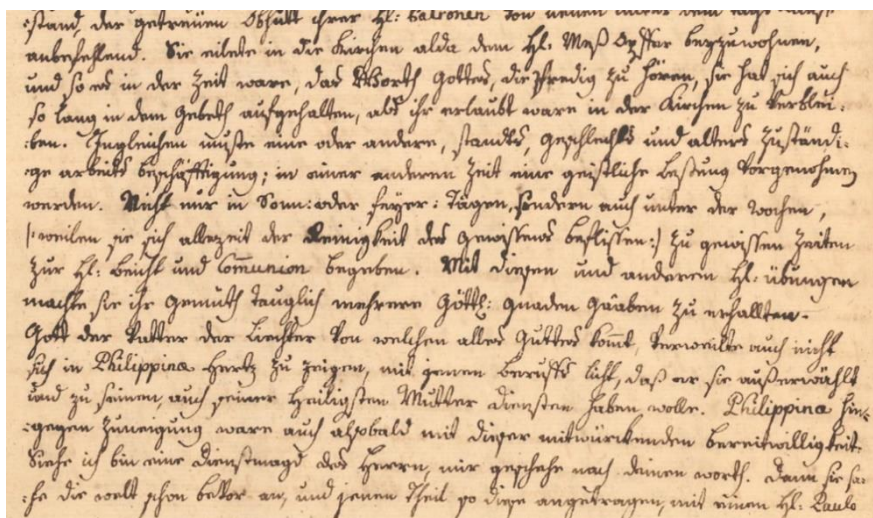
Ak sa v slove nachádza zdvojené -f-, jeho priečka sa zjednotí a prechádza do oblúka ponad obed písmená (1). Ak po zdvojenom -ff- nasleduje písmeno -t-, pridá sa k oblúku aj jeho priečka. Vrchná slučka minuskulného -d- je často výrazne väčšia a smeruje viac do ľavej strany (2). Malé -g-, podobne ako malé -a-, má otvorené bruško (3). Minuskulné -i- je veľmi drobné, jeho driek nie je často o nič väčší než jeho diakritické znamienko ako môžeme vidieť na príkladoch v slovách *ihr* (4a) a *differ* (4b). Malé guľaté -s- na konci slova má tvar slučky smerujúcej nadol, z ktorej pokračuje ťah šikmo nadol a je zakončený poloblúkom smerom

doľava (5). Minuskulné -u- má pri tejto písárke konvexný oblúk a jeho diakritické znamienko má podobu buď poloblúka vypuklou stranou smerujúcou vľavo alebo horizontálneho esovite prehnutého ťahu (6). U veľkého -A- môžeme vidieť ozdobný prvok v podobe slonieho chobotu a slučky na brušku písmena (7).

Pri skracovaní používa písárska dvojbodku ako skracovacie znamienko, podobne ako takmer všetky písárske ruky. Slovo *heilige/heiligen* skracovala tak, že ponechala len písmena -h- a -l-, pričom z písmena -l- vychádzala ozdobná slučka zasahujúca do nižšieho riadku (8). Slovo *Ehrwürdige* zkrátila do podoby *Ehrw:*, pričom počiatočné majuskulné -E- je tvorené poloblúkom smerujúcim vľavo, z ktorého ťah prechádza do pravej slučky a odtiaľ do oblúkovitého drieku písmena, pod riadkom vytvára ešte jednu ozdobnú slučku, ktorá opäť zasahuje do nižšieho riadku (9).

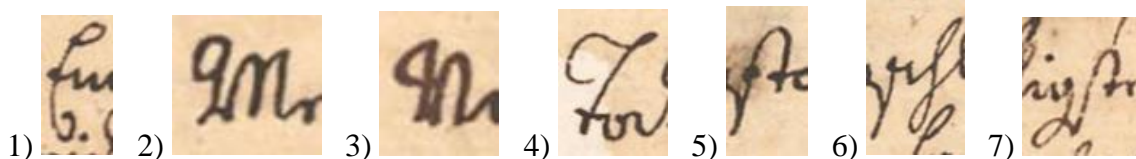
5.3.20 Pisárska ruka T

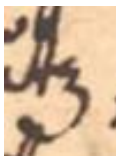
Týmto písmom je písaný len životopis matky Glórie Terézie od Anjela strážneho, zomrelej v roku 1769 na stranách 347 až 390. Písmo ruky T je štíhle, kolmé na základnú linku a s dostatočnými rozostupmi medzi riadkami, čo uľahčuje jeho čitateľnosť. Pred začiatkom novej vety je, podobne ako pri ruke Q, vynechaný menší priestor.

Podobnosť s rukou Q môžeme vidieť aj na spôsobe písania majuskulného -E-, keďže ani tu sa vrchná a spodná slučka na písmene nedotýkajú základnej linky a zo stredného brvna sa napája ďalšie písmeno (1). Veľké litery -M- (2) a -N- (3) sa naopak podobajú na variant písmena -N-, ktorý používala ruka H: z počiatočného oblúkovitého ťahu smerujúceho vľavo prechádza ťah do drieku písmena, na základnej linke vytvára konkávny oblúk a potom pokračuje do prvého a ľavého oblúka (alebo len do druhého oblúka, ak sa jedná o písmeno -N-). Majuskulné -T- sa podobá na novogotický variant, ktorý používala ruka Q - tiež tu zvlnené rameno písmena, ktorého telo tvorí jeden driek, siaha len do ľavej strany a z jeho brvna sa napája nasledujúca litera (4).

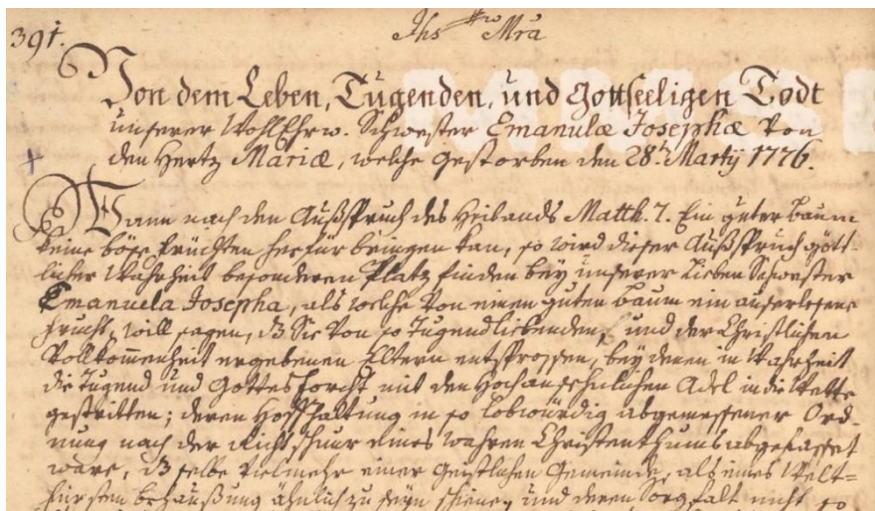
Pri napájaní minuskulného -t- na dlhé -s- sa toto napojenie tvorí pomocou konkávneho oblúku, nie konvexného, ako to bolo napríklad pri ruke L (5). Tento oblúk súvisle prejde do drieku písmena -t- a pretne ho už len brvno, na ktoré sa napája nasledujúce písmeno. Ak sa na dlhé -s- napája -c-, deje sa tak pomocou drobného konvexného oblúka (6). Dlhé -s- sa na predošlé písmeno -g- napája zospodu, tj. spodná slučka písmena -g- vytvorí zlom, z ktorého kolmo nahor vychádza driek dlhého -s- (7). Ak po sebe nasledujú písmená -t- a -z-, -z- sa napája na predošlé -t- cez jeho brvno, nezasahuje do horného pásma pre písanie a má tvar číslice 3, netvorí žiadne slučky (8).

8)

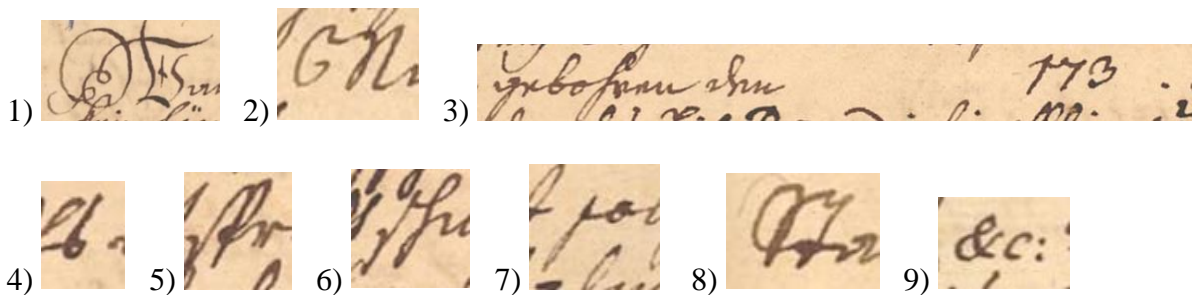
5.3.21 Pisárska ruka U

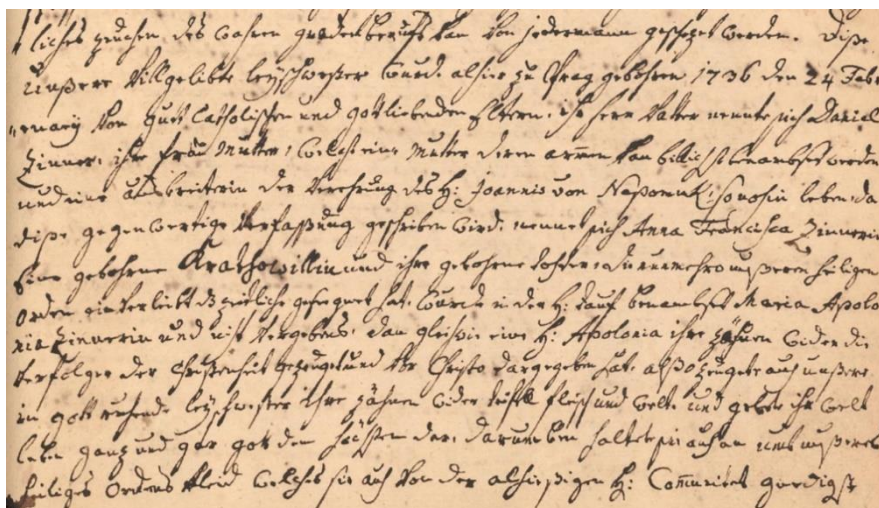
Rukou U je napísaný životopis sestry Emanuely Jozefy od sv. Srdca Máriinho na stranách 391 až 402 z roku 1776. Pisárka použila na prvom riadku nadpisu novogotické písmo kreslené. Ozdobnosť môže vidieť aj na prvej kapitále hlavného odstavca, ktorú predstavuje majuskulné písmeno -W- (1). Vo zvyšku textu sú počiatočné písmená nových odstavcov len zväčšené, poprípade doplnené o počiatočný ozdobný ťah, ako napríklad v prípade písmena -N- (2). Text je prehľadný vďaka zreteľným a častým odstavcom, na začiatku ktorých je text mierne odsadený od okraja, ale na druhej strane sú riadky písané tesne na sebe. V jednom prípade sa stalo, že pisárka nemala informáciu, ktorú chcela uviesť v texte, preto vynechala miesto za predpokladu, že informáciu buď doplní, čo sa však nestalo (3).

Celkovo písmo môžeme charakterizovať ako drobné, ostré, mierne naklonené doprava, s písmenami dôsledne previazanými medzi sebou. Minuskulné guľaté -s- je tvorené pravou slučkou s vodorovným ťahom nahor, podobne ako u pisárskej ruky S (4). Ak po dlhom -s- nasleduje písmeno -p-, dlhé -s- plynule prechádza do drieku písmena -p-, odkiaľ sa ťah vracia

nahor, aby bolo vytvorené bruško, a približne na úrovni základnej linky ťah tvorí drobnú slučku k napojeniu ďalšieho písmena (5). Podobne ako u písárskej ruky H, aj táto písárska ruka píše zoskupenie písmen -sch- tak, že prostredné -c- zaniká a je len naznačené prechodným konkávnym ťahom (6). Písárka napája písmená nasledujúce po dlhom -s- na jeho vrchnú časť, takže drienk dlhého -s- končí približne na úrovni základnej linky a cez konkávnny oblúk sa naň napája nasledujúca litera (7). Ak po sebe na začiatku slova stoja písmená -St- (napríklad v slove *Stand*), počiatočný ťah písmena veľkého guľatého -S- zasahuje do brvna malého -t-, takže tento ťah pôsobí jednoliato (8). Pre skrátenie výrazu *et cetera* použila skratku v podobe ligatúry *et (&)* a *c:* (9).

5.3.22 Pisárska ruka V

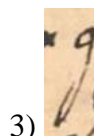
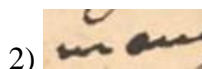
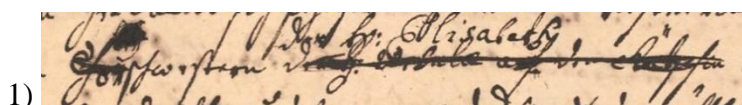

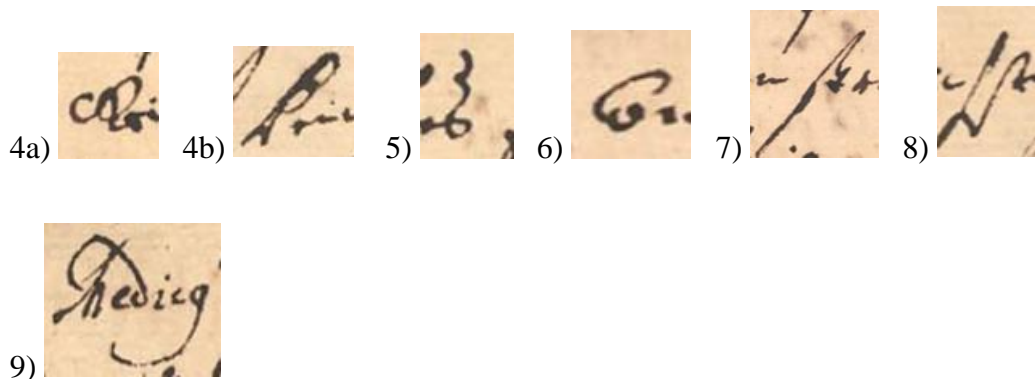
Pisársku ruku V nájdeme v rozpätí strán 403 až 407, z jej produkcie pochádza len životopis laickej sestry Anny Márie od sv. Joachima, zomrelej v roku 1779. Písmo je pomerne

neprehľadné jednak kvôli riadkom písaným tesne pri sebe a jednak kvôli častým opravám a nadpisovaným slovám medzi riadkami (1). Minuskulné písmená ako napríklad -m- či -n-sú veľmi drobné a takmer splyývajú so základnou linkou (2). Jednotlivé písmená v slovách nie sú medzi sebou dôsledne prepojené. Celé písmo sa jasne nakláňa doprava. Text na prvej strane životopisu je mierni šikmo naklonený.

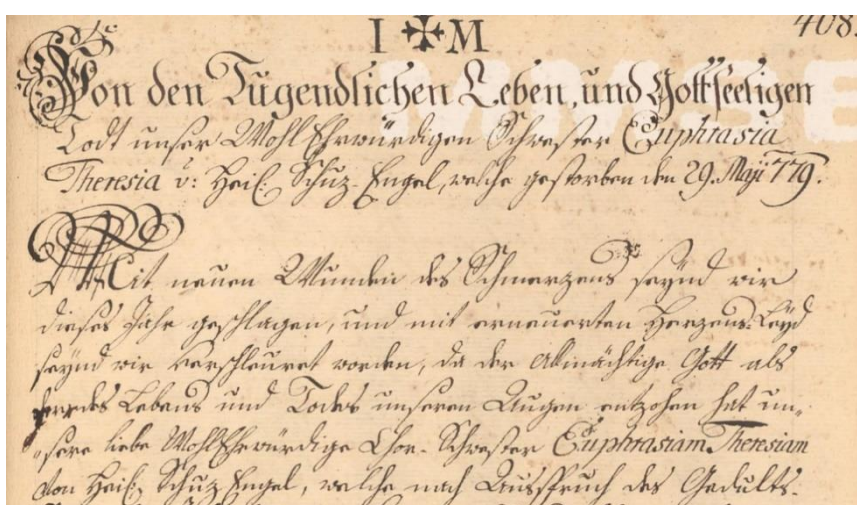
Novogotické malé -g- má bruško zatvorené, pisárka ho píše podobne ako humanistické písmeno -g- (3), tj. ťahom nadol vytvorí bruško a pri jeho dokončení spustí do spodného pásma pre písanie girlandu. V texte sa stretneme s dvojakým tvarom písmena -k-. Prvým je majuskulné -K-, ktoré začína konvexným oblúčikom, ktorý sa otáča nahor a vytvára bruško, to sa na drieku otočí do slučky a ťah sa od základnej linky stáča nahor k napojeniu ďalšieho písmena (4a). Druhým tvarom je minuskulné -k- s dvoma slučkami (4b). Malé guľaté -s- píše rovnako ako napríklad pisárska ruka S, ale ťah nahor vychádzajúci z pravej slučky je nepravidelne zlomený, akoby sa ruka pri jeho písaní triasla (5). Pri písaní minuskulného -w- z počiatočného ťahu, ktorý by sme mohli nazvať prvou diagonálou, vytvára pisárka šikmo naklonený oblúk ponad celé písmeno (6).

Minuskulné -t- je v slovách pomerne drobné. Ak sa -t- napája na predošlé dlhé -s-, ťah písmena -s- nevyústi vždy plynule do drieku litery -t- (ako to je v príklade 8), ale vytvorí drobný konvexný oblúčik (7). Z minuskulného -h- sa dlhé -s- napája od spodnej slučky písmena -h- podobne ako u pisárskej ruky T (8). Koncovku -us v latinských slovách pisárka skracuje pomocou tvaru, ktorý pripomína minuskulné -g- s predĺženou girlandou, ako napríklad v slove *Medic[us]* (9).

5.3.23 Pisárska ruka W

Posledná pisárska ruka, ktorú budeme v tomto rukopise rozoberať, je pisárska ruka W. Tá vyhotovila pojednanie o živote a smrti sestry Eufrazie Terézie od Anjela Strážneho, ktoré nájdeme na stranách 408 až 415 z roku 1779. Podobne ako pisárska ruka U, aj táto pisárka použila novogotické kreslené písmo v prvom riadku nadpisu textu. Ďalej u nej môžeme vyzdvihnúť prevedenie ozdobných liter -V- v prvom slove nadpisu a -M- v prvom slove vlastného textu. Podobne ozdobné je aj záverečné *Requiescat in Pace Amen* na konci textu (1). Oproti ruke U je však toto písmo pisárky W väčšie, oblé, lepšie čitateľné a jej novogotická kurzíva je vyspelejšia. Pisárka si pomohla vodiacimi čiarami pri oboch dlhých okrajoch stránky. Pred prvým slovom v novej vynecháva medzeru, čo pridáva na prehľadnosti.

Viazanie medzi písmenami aj medzi oblúkmi v rámci jedného písmena je uhlové.

Diakritické znamienko nad minuskulným -u- má podobu esovite prehnutej vodorovnej čiarky

(2). Slučka v spodnom pásme pre písanie u majuskulného -E- je väčšia ako jeho slučka

v hornom pásme pre písanie. Písmeno má taktiež kosmé brvno, na ktoré sa napája ďalšie

písmeno (3). Podobne ako u pisárskej ruky I, aj u tejto pisárky má majuskulné písmeno -O- na

ľavej strane svojho korpusu menšiu slučku (4). Majuskulné -D- má na svojom začiatku

ozdobný konkávny poloblúk. Nasledujúce písmeno za ňaj napája pomocou kosmej diagonály

(5). Ak po malom -d- nasleduje písmeno -e-, nadväzuje bezprostredne na driek písmena -d-,

ako sme to mohli vidieť u pisárskej ruky D (6). Malé guľaté -s- tvorí klasická pravá slučka,

z ktorej vychádza väčší oblúk vypuklou stranou smerujúcou vpravo, pričom záver ťahu sa

stáča dovnútra (7).

Tak ako u viacerých predošlých rúk, aj táto pisárka spája brvno dvojitého -f- do podoby oblúku, ktorý vychádza z vrchnej časti posledného -f- a po opísaní oblúku sa ňaj

napája nasledujúce písmeno slova (8). V slovách, ktoré obsahujú pri sebe litery -sch-, je

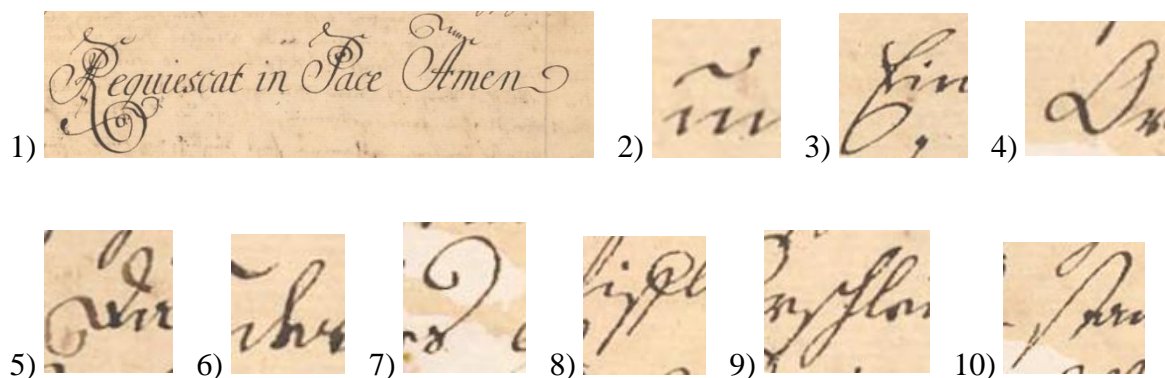
prostredné -c- naznačené konvexným poloblúkom, na ktoré sa hneď napája písmeno -h- (9).

Dlhé -s- plynule prechádza cez konvexný oblúk do drieku písmena -t- (10). Ak v slove

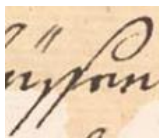
nasledujú po sebe dve dlhé -s-, prvé -s- je zväčša zakončené tesne nad základnou linkou

a dotýka sa drieku nadväzujúceho -s-, ktorého ťah je v hornom pásme pre písanie zakončený

elegantným zavínutým oblúkom (11).

11)

5.3.24 Ďalšie pisárske ruky

Medzi 23 pisárskych rúk neboli započítané štyri ďalšie ruky. Druhá, tretia a štvrtá pochádzajú pravdepodobne z neskoršieho obdobia a do rukopisu spravili dodatočné zásahy formálneho charakteru. Prvou je ruka AA, ktorá je autorkou titulného listu v taliančine a nemčine. Tieto dva listy sú písané humanistickou kapitálou a oznamujú obsah knihy. Podľa talianskeho variantu titulného listu môžeme súdiť, že úvodné listy napísala niektorá z matiek pochádzajúcich z Talianska. Keďže však prvé tri zápisy pochádzajú od sestry Angely Febronie, je možné, že je ich autorkou práve ona, a môžeme u nej predpokladať znalosť taliančiny.

Druhá je ruka AB, ktorá na úvodnom liste oznamuje *Dieses Buch gehört den Karmeliten in Prag*. Tento nápis je písaný humanistickým kurzívnym písmom a čiernym atramentom. Slovo *gehört* je za medzi písmenami -ö- a -r- rozdelené dierou v papieri. Táto istá ruka mohla napísať aj označenie typu knihy na jej chrbte (*Toten Buch / I Theil*) humanistickým kresleným písmom s ozdobnými prvkami.

Tretia nezaradená ruka AC je tá, ktorá pravdepodobne až v 20. storočí vypracovala chronologický zoznam mien zomrelých bosých karmelitiek.¹⁴⁵ Tento zoznam je písaný fialovo-modrým atramentom. Ten istý atrament môžeme zazrieť v rukopise viackrát, väčšinou pri podčiarknutých slovách alebo vo forme výpiskov na okraji. Na úvodnom liste napísala ruka pod vyššie spomínaný nápis *Carmeliten Hradschin*. Viaceré životopisy majú podčiarknutý úvodný odstavec modrým atramentom.¹⁴⁶ Na niekoľkých miestach v texte sú

¹⁴⁵ Strany I až VII v závere rukopisu.

¹⁴⁶ Týka sa to strán 1, 5, 7, 11, 13, 16, 18, 22, 29, 33, 37, 41, 45, 51.

tým istým modrým atramentom podčiarknuté niektoré aj časti textu.¹⁴⁷ Na strane 22 spravila ruka výpis dátumu úmrtia (1690. 18. Juni.) na začiatku životopisu vojvodkyne Christiny Elisabethy von und zu Sachsen, Engern und Westfallen.

Na strane VII sa v spodnej časti nachádza zápis štvrtej ruky AD z 31. júla 1943, písaný tmavomodrým/šedým atramentom, ktorý znie: „*Vidi in visitatione canonica. Fr[ater] Bernardus a S[ancta] Cr[u]ce. Prov[incia]lis et Visitor.*“ Ide o podpis pri vizitácii, ktorá v daný deň prebehla.

5.4. Vnútorňý popis

Jazykom jednotlivých zápisov je vždy nemčina, ktorá bola v kláštore dorozumievacím jazykom. Výskyt latinských slov je daný prostredím vzniku rukopisu, sú používané často. Pri časovaných slovesách má latinský základ slova písaný humanistickým písmom nemeckú koncovku písanú novogotickým písmom. Samostatnú kategóriu tvoria presné latinské citácie z Biblie a názvy piesní či modlitieb. Na konci každého zápisu sa nachádza latinské *Requiescat in pace*, zriedkavejšie sa zápis končí slovom *Amen*.

Štýl a forma zápisov je pomerne ustálená. Ich rozsah sa líši podľa osobného puta, ktoré mala pisárka k zomrelej, alebo aj podľa spisovateľskej ambície pisárky. Vyskytli sa pisárky, ktoré boli dobre informované aj o svetskom živote zomrelých rehoľníčok alebo veľmi kvetnato opísali ich charakter, pričom používali mnoho biblických citátov a podobenstiev. To platí predovšetkým pre životopisy rehoľníčok z urodzeného prostredia, ale aj o rehoľníčkach z meštianskeho prostredia sa dochovali rozsiahlejšie zápisy. Naopak, ak je zápis krátky a chudobný na životné dáta, môžeme predpokladať, že sa o danej sestre nedalo

¹⁴⁷ Napríklad na strane 165, 391, 392.

povedať nič obzvlášť pochvalné.¹⁴⁸ Zápis má vždy nadpis, ktorý oznamuje nasledujúce pojednanie o živote, cnostiach a smrti danej sestry.

Medzi zápsmi čitateľ rozozná, že sa začínajú viacerými spôsobmi. V prípade prvého spôsobu zápis začína akýmsi všeobecným zamyslením sa pisárky nad fyzickým umieraním a žiaľom, ktoré odchod blízkej osoby spôsobuje. Ďalej sa k vecným informáciám o zomrelej rehoľníčke môže pisárka dostať skrz biblický príbeh alebo podobenstvo, ktoré pripodobí charakteru alebo okolnostiam úmrtia danej spolusestry. Druhý spôsob je ten, že pisárka konštruje zápis o živote zomrelej sestry chronologicky a vecne, takže začína jej detstvom, údajmi o narodení, rodičoch, jej výchove a mieste pobytu v čase detstva, pričom minimálne odbočuje od zabehnutej témy. Inokedy zas zápis začína popisom posledných dní života smrti, pričom pisárka neskôr nadviaže rozprávaním o svetskom živote (ak disponuje informáciami o ňom), cnostiach a úlohách zomrelej sestry v komunite.

Po úvodnej časti, ktorá (v ideálnom prípade) pojednáva o detstve a výchove danej sestry, nasleduje druhá pomyselná časť, ktorá vysvetľuje motiváciu vstupu do kláštora, informácie o obláčke a zložení profesných sľubov. Ďalšie odstavce sú konštruované voľnejšie, miešajú sa tam informácie o skutkoch, pracovitosti, charaktere, celkovom zdraví a udalostiach, ktoré súviseli s danou sestrou. Záverečná časť sa sústreďí na poslednú chorobu, ktorou daná sestra trpela, a jej zomieranie. Dôraz je kladený najmä na mlčanlivosť, trpezlivosť, odvahu a rezignáciu, s ktorou zomierajúca sestra prijímala svoj osud. V neposlednom rade v zápise nájdeme údaje o tom, kto bol pri nej prítomný v čase jej zomierania (väčšinou to bol otec prior od bosých karmelitánov, otec spovedník a ideálne aj celá komunita) a kto v dobe jej smrti zastával úrad generálneho priora, provinciála, priora, priorky a spovedníka.

¹⁴⁸ Kuchařová (2008, s. 221).

6. Záver

V tejto bakalárskej práci sme skrz rukopis so signatúrou DV I 31 nahliadli do vnútra komunity kláštora sv. Jozefa na Malej Strane. Tento unikátny a objemný rukopis, ktorý bol od 50. rokov 20. storočia stratený, kým sa v roku 2005 dostal do zbierok Kráľovské kanonie premonstrátů na Strahově, obsahuje životopisy pražských bosých karmelitiek zomrelých v rokoch 1663 až 1894. Umožňuje nám tak sledovať premeny komunity a osobitné životné osudy jeho členiek v troch storočiach, pričom bola táto práca zameraná na jeho najstaršie dve obdobia. Kláštor bol založený s cisárskou podporou a vždy bol zastávkou vládnucej rodiny pri návšteve Prahy. Tento zvyk však začal upadať už počas vlády Márie Terézie a o to väčšmi za vlády jej syna Jozefa II. Prvé členky komunity pochádzali z prostredia okruhu cisárovnej a z cudzích rodov, postupne však prevládol domáci živel a väčšina karmelitiek pochádzala z územia českých krajín. Výrazne prevládal počet urodzených členiek komunity. Nazreli sme aj do organizácie a štruktúry rádu karmelitánov od najvyššieho postu generálneho priora po funkciu priorky a podpriorky. Neurodzeným ženám nebol vyhradený len post laických sestier, ale mohli sa stať aj sestrami chórovými. Urodzenosť nehrala úlohu pri voľbe sestry priorkou.

Spisy svätej Terézie od Ježiša boli jedným z dôvodov, prečo sa viacero karmelitiek rozhodlo práve pre túto rehoľu, preto sme v tejto práci nahliadli aj do podstaty tereziánskej reformy a Terezinho zmýšľania, ktoré bosé karmelitky pedantne nasledovali.

Okrem histórie Karmelu po jeho reforme a hlavných prorokoch a svätcoch tohto rádu sme nahliadli aj do histórie Karmelu pražského v dobe od jeho vzniku po jeho zrušenie jozefínskymi reformami. Ženy zo zámožných rodín pri vstupe do kláštora priviezli so sebou bohaté veno. Ich svetské šaty sa v kláštore prešivali na kňazské ornáty. Pre bosé karmelitky platila prísna klauzúra, prístup do nej však mali bratia karmelitáni, spovedníci, lekári či ránhojiči. V samote svojich cieľ v tichej modlitbe budovali tieto nevesty Kristove svoj osobný vzťah k Bohu a rany osudu v podobe ťažkých chorôb prijímali s pokorou a rezignáciou. Žili

v prísnej askéze, ktorá zahŕňala dlhé pôsty a telesnú sebatrýzeň, ktorou umŕtvovali svoje telesné túžby. Napriek tomu, že svoje emócie nemohli dávať najavo ani pri chvíli oddychu počas dňa, je zo zápisov zrejmé, že medzi karmelitkami vznikli vzťahy, ktoré by sme priateľstvom mohli nazvať.

Pri výskume súvisiacim s tvorbou tejto bakalárskej práce bolo zistené, že súčasná komunita bosých karmelitiek, sídliaca od roku 2020 v Drastech, nemá povedomie o tom, že Národný archív v Prahe uchováva písomnosti pochádzajúce z ich kláštora. Do budúca to znamená, že karmelitky nadviažu kontakt s Národným archívom ohľadom týchto archiválií. Námet na ďalší výskum ponúka samotný kláštorný archív, ktorý je doposiaľ neusporiadaný. Obsahuje však mnoho neprebádaných dokumentov o jednotlivých osobnostiach z histórie kláštora. Rovnako by bolo do budúca prínosné zamerať sa na identifikovanie pisárskych rúk. Keďže zápisy boli písané súvisle, teda po smrti danej sestry, a je dodržaná chronológia úmrtí, existuje možnosť, že autorkami zápisov (okrem prvých troch) mohli byť rehoľníčky, ktoré v danej dobe zastávali úrad prioriky. Táto teória by sa dala potvrdiť alebo vyvrátiť porovnaním funkčných období prioriek s výskytom jednotlivých rúk.

7. Zoznam použitých prameňov a literatúry

7.1. Pramene

Kráľovská kanonie premonstrátů na Strahově - Strahovská knihovna, sign. DV I 31, *Libro nel quale si scriuono le religiose che moion in questo monasterio di S. Giuseppe delle Carmelitane Scalze di Praga.*

Národní archiv v Praze, f. Archivy českých klášterů zrušených za Josefa II.

Národní archiv v Praze, f. Karmelitky - konvent, Praha.

7.2. Literatúra

Archiv řádu bosých Karmelitek v Praze-Hradčanech 16. - 20.stol. Inventář. Praha 1959.

Ausführliche Beschreibung des ungarischen Feldzugs Anno 1716. Nürnberg 1717.

BARTELS, Gustav von: *Aus der Geschichte des Khevenhüller-Regiments 1691-1918.* Graz 1932.

BIENERT, Wolfgang: *Slovník katolické dogmatiky.* Olomouc 1994, s. 145.

BLAŽÍČEK, Oldřich J: *Malostranský klášter sv. Josefa.* Praha 1946.

BOONEN, A. - VAN DER LINDEN, S. J.: *Rheumatism in the early 18th century. A doctor's diary.* Annals of the Rheumatic Diseases, 2002, volume 61, s. 468-469.

BUBEN, Milan M.: *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích.* III. díl, II. svazek. Žebravé řády. Praha 2007.

DE FIORES, Stefano: *Slovník spirituality.* Kostelní Vydří 1999.

- DUNGLISON, Robley: *Medical Lexicon. A Dictionary of Medical Science, containing a Concise Explanation of the Various Subjects and Terms of Physiology, Pathology, Hygiene, Therapeutics, Pharmacology, Obstetrics, Medical Jurisprudence...* Philadelphia 1853
- DUŠEK, Vavřinec Josef: *Dobnerův původ a příbuzenstvo*. Český časopis historický, 3, č. 4 (1897), s. 242-243.
- EBELOVÁ, Ivana: *Klíč k novověké paleografii. Schlüssel zur Paläographie der Neuzeit*. Praha 2015.
- ERSCH, Johann Samuel - GRUBER, Johann Gottfried: *Allgemeine Encyclopädie der Wissenschaften und Künste in alphabetischer Folge*. Zvázok 48, Leipzig 1848.
- FARMER, David Hugh: *The Oxford dictionary of Saints*. 5. vydanie, Oxford 2003.
- HALADA, Jan: *Lexikon české šlechty*. Praha 1992.
- HLOUŠKOVÁ, Helena: *Z historie kláštera v Pohledu*. In: Havlíčkobrodsko. Vlastivědný sborník Havlíčkův Brod. Havlíčkův Brod 1999, s. 5-69.
- HRBEK, Jiří: *Barokní Valdštejnové v Čechách 1640-1740*. Praha 2013.
- HRUDNÍKOVÁ, Mirjam (ed.): *Řeholní život v českých zemích. Řeholní řády a kongregace, sekulární instituty a společnosti apoštolského života v České republice*. Kostelní Vydří 1997.
- JUNGOVÁ, Michaela: *Liturgický život a navazující řádové zvyklosti sester karmelitek po roce 1989*. Praha 2014 (nepublikovaná diplomová práce, Univerzita Karlova v Praze).
- KALISTA, Zdeněk: *Ctihodná Marie Elekta Ježíšova. Po stopách španělské mystiky v českém baroku*. Řím 1975, 1992.
- KAŠPAR, Jaroslav: *Úvod do novověké latinské paleografie se zvláštním zřetelem k českým zemím*, 1. svazek, Praha 1975

Kayserliche Ordonanz oder Portionenbuch. Landschut 1713.

KOLÁČKOVÁ, Ilona: *Rušení klášterů za Josefa II. na příkladu tišnovského a louckého kláštera.* Brno 2007 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce, Masarykova univerzita v Brně).

KOLDA, Jindřich: *Benediktinky u sv. Jiří na Pražském hradě v raném novověku.* Hradec Králové 2019, (nepublikovaná dizertačná práce, Univerzita Hradec Králové).

KOLDA, Jindřich: „*Schwestern, so sich in geistlichen hauß deren annuntiaten coelestinen befinden.*“ *Anatomie jedné řeholní komunity (1706-1782).* Folia Historica Bohemica, 30, 2015, č. 2, s. 419-448.

KŘEČKOVÁ, Jitka - KUCHAROVÁ, Hedvika: *Dějiny konventu sester alžbětinek. 300 let od jejich příchodu.* Praha 2020.

KUCHAROVÁ, Hedvika: *Klášter premonstrátek v Doksanech v 2. polovině 17. a na začátku 18. století v zrcadle rukopisu XVI G 6 z Národní knihovny v Praze.* In: Locus pietatis et vitae. Sborník příspěvků z konference konané v Hejnicích ve dnech 13.-15. září 2007. Praha 2008, s. 203-225.

LEBERT, Hermann: *Handbuch der praktischen Medizin.* 1. zväzok. 4. vydanie, Tübingen 1871

MAŠEK, Petr: *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti.* Díl 1. A-M. Praha 2008.

MAŤA, Petr: *Anna Ludmilla Gräfin Gaschin (1642-1700).* In: BÄHLCKE, Joachim: *Schlesische Lebensbilder.* Zväzok 9, [s.l.] 2007, s. 191-198.

MIKULEC, Jiří: *Poznámky ke vnímání řeholního života mezi barokem a osvícenstvím.* In: *Theatrum historiae.* Univerzita Pardubice, č. 3 (2008), s. s. 275-287.

- NOVOTNÝ, Antonín: *Pražské karmelitky. Kus historie staré Prahy*. Praha 1941.
- ROUSOVÁ, Andrea - KLOUZA, Radomil: *Petr Brandl - mistr barokní malby*. Praha 2013.
- SCHACHENMAYR, Alkuin: *Der klösterliche Totenkult im Barock. Ein Forschungsansatz*. In: *Leben und Alltag in böhmisch-mährischen und niederösterreichischen Klöstern in Spätmittelalter und Neuzeit. Referate der gleichnamigen Tagung in Brno vom 28. bis 29. Oktober 2008*. Brno-St. Pölten 2011, s. 322-336.
- SCHNEIDER, Christine: *Vom Leben und Sterben im Kloster. Biographische Notizen in der Konventchronik und im Nekrolog des Wiener Ursulinenklosters*. In: *Leben und Alltag in böhmisch-mährischen und niederösterreichischen Klöstern in Spätmittelalter und Neuzeit. Referate der gleichnamigen Tagung in Brno vom 28. bis 29. Oktober 2008*. Brno-St. Pölten 2011, s. 212-230.
- SHELDRAKE, Philip - LAJKEPOVÁ, Eva - PŠEJA, Pavel: *Spiritualita a historie. Úvod do studia dějin a interpretace křesťanského duchovního života*. Brno 2003.
- SICARI, Antonio Maria: *Svatí Karmelu*. Kostelní Vydří 2011.
- STELLNER, František: *Sedmiletá válka v Evropě*. Praha 2007.
- ŠŤOVÍČEK, Ivan a kol.: *Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti. Příprava vědeckých edic dokumentů ze 16.-20. století pro potřeby historiografie*. Praha 2002.
- TIEFENBACH, Liane: *Das Stiftung und gebew buch dieseß unsereß Closterß St. Josephß*. Viedeň 2015 (nepublikovaná magisterská diplomová práce, Universtät Wien).
- TISCHLEROVÁ, Jana: *Matěj V. Jäckel. Sochař českého baroka 1655-1783*. [s.l.] 2013.

VLČEK, Pavel - SOMMER, Petr - FOLTÝN, Dušan: *Encyklopedie českých klášterů*. Praha 1997.

VODRÁŽKOVÁ, Lenka - BOK, Václav: *Historik a edice německy psaných pramenů*. In: Sborník archivních prací, roč. 68, č. 2 (2018), s. 340-357.

VOSGIEN, Charles-Guillaume Leclerc: *Dictionnaire géographique-portatif...*, Paříž 1775.

WALTER, Pavel: *Kázání pro dominikánky v klášteře u sv. Anny na Starém Městě pražském na začátku 18. století*. *Studia Theologica*, 22, 2020, č. 1, s. 89-111.

WEBER, Alison: *'Little Angels': Young Girls in Discalced Carmelite Convents (1562-1582)*. In: VAN WYHE, Cordula (ed.): *Female Monasticism in Early Modern Europe. An Interdisciplinary View*. Londýn 2008, s. 211-225.

ZDICHYNEC, Jan: *Monasteriologie a klášterní problematika v raném novověku*. In: *Základní problémy studia raného novověku*. Praha 2013, s. 230-267.

ZDICHYNEC, Jan: *Přístupy k výzkumu ženských klášterů kontemplativních řeholí v raném novověku*. In: *Antropologické přístupy v historickém bádání*. Praha 2007, s. 95-135.

7.2. Internetové zdroje

Brockhaus Bilder-Conversations-Lexikon. Zväzok 2, Lipsko 1838, s. 137-138. Dostupné na: <http://www.zeno.org/Brockhaus-1837/A/Gallenfieber> [cit. 15.3.2021].

Frühneuhochdeutsches Wörterbuch [online]. Dostupné na: <https://fwb-online.de/lemma/buswerk.s.2n?q=bu%C3%9Fwerk&page=1> [cit. 16.4.2021].

HENGERER, Mark - SCHÖN, Gerhard: *Kaiser und Höfe. Personendatenbank der Höflinge der österreichischen Habsburger*. Dostupné na: <https://kaiserhof.geschichte.lmu.de/10136> [cit. 6.2.2020].

Historický ústav AV ČR, Bio-bibliografická databáze řeholníků v Českých zemích v raném novověku. „Abundius a S. Alexandro, Jäger, Johann Sebastian, OCD, 1649-1714,“
<http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/l.dll?hal~1000125507> [cit. 5.4.2021].

Historický ústav AV ČR, Bio-bibliografická databáze řeholníků v Českých zemích v raném novověku. „Carolus Felix a S. Theresia, Slavata, Jan Karel Jáchym, z Chlumu a Košumberka, OCD 1640-1712.“ Dostupné na: <http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/lat/l.dll?hal~1000126580> [cit. 28.2.2021].

Historický ústav AV ČR, Bio-bibliografická databáze řeholníků v Českých zemích v raném novověku. „Emericus a S. Stephano, Barath Bernhard Josef, OCD, 1691-1756,“
<http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/l.dll?hal~1000126347> [cit. 5.4.2021].

Historický ústav AV ČR, Bio-bibliografická databáze řeholníků v Českých zemích v raném novověku. „Eustachius a S. Angelo Custode, Schachtl, Georg Franz, OCD, 1719-1779,“
<http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/l.dll?hal~1000126482> [cit. 5.4.2021].

Historický ústav AV ČR, Bio-bibliografická databáze řeholníků v Českých zemích v raném novověku. „Gerardus a S. Luca, Mulzer, Maxmilian Willibald, OCD, 1677-1740,“
<http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/l.dll?hal~1000126400> [cit. 5.4.2021].

Historický ústav AV ČR, Bio-bibliografická databáze řeholníků v Českých zemích v raném novověku. „Ildephonsus a Praesentatione Beatae Virginis Mariae, Kalert, Johann Anton, OCD, 1739-1787.“ Dostupné na: <http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/lat/l.dll?hal~1000135196> [cit. 28.2.2021].

Historický ústav AV ČR, Bio-bibliografická databáze řeholníků v Českých zemích v raném novověku. „Irenaeus a Spiritu Sancto, Fliesser, Johann Matthias, OCD, 1661-1734,“
<http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/l.dll?hal~1000126393> [cit. 5.4.2021].

Historický ústav AV ČR, Bio-bibliografická databáze řeholníků v Českých zemích v raném novověku. „Libro Nel quale si scriuono le Religiose che moion. in questo Monasterio di S. Giuseppe delle Carmelitane Scalze di Praga / neznámý,“

<http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/l.dll?cll~P=158501&TL=AA> [cit. 2.5.2021].

Je možné, že sa jedná o nasledujúceho jezuitu: Historický ústav AV ČR, Bio-bibliografická databáze řeholníků v Českých zemích v raném novověku. „Melchiori, Josephus, SJ, 1716-1772,“ <http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/l.dll?hal~1000151017> [cit. 5.4.2021].

Historický ústav AV ČR, Bio-bibliografická databáze řeholníků v Českých zemích v raném novověku. „Nerlich, Wenceslaus/Václav, SJ, 1652–1712.“ Dostupné na:

<http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/lat/l.dll?hal~1000138949> [cit. 28.2.2021].

Historische Spurensuche – „Die Junge Pfalz in Bayern.“ Dostupné na:

http://www.hdbg.de/pfalzweg/index_extern.shtml [cit. 5.3.2021].

Prvotní Řehole Řádu blahoslavené Panny Marie z hory Karmel, daná sv. Albertem Jeruzalémským, upravená a potvrzená Inocencem IV. Dostupné na:

<https://bosekarmelitky.cz/rehole/prvotni-rehole/> [cit. 28.3.2021].

TIKKAKEN, Amy: *Descant*. Dostupné na <https://www.britannica.com/art/descant> [cit. 20.2.2021].

VLČEK, Emanuel: *Přirozená mumie matky Marie Elekty od Ježíše*. *Vesmír*, 84, 2005, č. 3, s. 160-164. Dostupné na: <https://adoc.pub/pirozena-mumie-matky-marie-elekty-od-jeie.html> [cit. 2.2.2021].

WW-Person. Eine Datenbank des titulierten Adels in Europa: <http://ww-person.com/cgi-bin/11/LANG=germ/INDEX=I383755> [cit. 24.2.2021].

Edičné zásady

Edícia najstaršej časti knihy zomrelých bosých karmelitiek sa týka prvých 103 strán so zápismi. Z dôvodu uľahčenia čitateľnosti došlo k viacerým editorským zásahom. Pri zhotovovaní edície som sa inšpirovala jednak pravidlami Ivana Šťovíčka¹⁴⁹ a jednak edičnými princípmi, ktoré si stanovila Liane Tiefenbach pri príprave edície prvého dielu kroniky kláštora bosých karmelitiek.¹⁵⁰ Použité boli jednotné edičné pravidlá aj napriek tomu, že zápisy v knihe sa nachádzajú po oboch stranách pomyselnej hranice, ktorou je rok 1750. Veľké písmená boli zachované na začiatku viet, pri vlastných menách, názvoch dní v týždni, mesiacov, sviatkov, geografických miest, kostolov a iných budov, ako aj slovo *Gott* a jeho ekvivalenty. Písmeno *j/ij* bolo prepísané ako *y*. Spoluhlásky *j* a *v* boli ponechané v prípade, že v slove splňajú funkciu spoluhlásky, ale ak mali zastávať pozíciu samohlásky, boli nahradené grafémami *i* alebo *u* (*vnd* → *und*). Dlhé *s* (*f*) bolo prepisované ako *s*. Ostré *s* (*ß*) bolo prepisované ako *ss*, ak sa nenachádzalo v slovách, kde sa v súčasnom pravopise nachádza (napríklad v slove *fleißig*). Podľa súčasného pravopisu boli taktiež oddeľované a spájané slová. Zdvojené spoluhlásky boli zjednodušené, ak boli nefunkčné a nenaznačovali krátkosť. Odstránené bolo aj protetické *b*, (*umb* → *um*), *h* (*theil* → *teil*) a *t* (*handt* → *hand*) na miestach, kde sa v súčasnom pravopise nevyskytujú. Pre časti slov písané humanistickým písmom bola využitá kurzíva. Pre lepšiu čitateľnosť boli oddelené odstavce tam, kde pôvodne v prameni neboli oddelené, mimo tieto prípady sú rešpektované odstavce v pôvodnom texte. Interpunkcia bola aplikovaná podľa uváženia editorky podľa súčasného pravopisu. Bodky za radovými číslami boli doplnené na správne miesto tam, kde chýbali, a bodky za

¹⁴⁹ ŠŤOVÍČEK, Ivan a kol.: *Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti. Příprava vědeckých edic dokumentů ze 16.-20. století pro potřeby historiografie*. Praha 2002, s. 61-62.

¹⁵⁰ Tiefenbach (2015, s. 31).

základnými číslovkami neboli prepísané. Umiestnenie diakritických znamienok bolo zachované (okrem spomínaného *y*).

V edícií sa vyskytujú edičné značky podľa príručky I. Šťovička. Pre editorský zásah do textu boli použité hranaté zátvorky. Pre označenie neistého čítania textu sa používa nasledovná značka: [?]. Ak bolo v text upozornené na chybný text alebo vecnú chybu, použila sa značka: [sic!]. Ak bol text nečitateľný, použila sa značka v podobe hranatých v zátvoriek, v ktorej je taký počet bodiek, koľko je chýbajúcich písmen nečitateľného slova.

Edícia najstaršej časti rukopisu DV I 31

Pag. 1

Von glückseligen und heiligen abschied unserer wohllehrwürdigen mutter Maria Electa von Jesu, barfüssigen Carmeliterin, so die erste ware, die in diesem unsere closter Sanct Josephs in der Kleineren stad Prag mit tod abgegangen.¹⁵¹

Anno 1663, den 11. Januari, 6. jahr, 4. monat und 11. tag, nachdem dieses closter angefangen war, hat Gott dem Herren gefallen anzufangen, die frucht dieses seines lustgertens zu samlen, zwar nicht an den fruchten, sondern an dem grundfest dieses gertens hat er den anfang gemacht, nemlich an unserer seligen wohllehrwürdigen mutter Maria Eletta von Jesu, welche war ein wurzel aller andern pflanzen, so hierinen solten eingesetzt werden. Sie ist anfänglich von Terin aus Welschland¹⁵² aus ihrem closter mit der venerabile mutter *Paula* Maria von *Jesu* und mutter Catharina von *Sancto Dominico* ihrer *novitzen* maysterin alhero in Teütschland kommen und erstlich zu Wien des Closter Sanct Josephs, hernach aber das von unser lieben Frawen Verkündigung zu Gratz in Steyermarck stiften helfen und endlich, nach dem sie in das dreyzehnde Jahre daselbst zugebracht, ist sie, nebst 4 andern schwestern, nemlich schwester *Paula* Maria von *Jesu*, schwester *Eufrasia* von *Jesu* Maria, schwester *Teresa* von *Jesu* und schwester *Josepha* Maria von *Jesu*, hiehero nacher Prag als ein rechte stifterin ankommen, alwo sie 4 jahren *vicaria*, hernach aber priorin gewesen, in dessen ampts letzten jahr sie froiliglich verschieden. Deren glückseliger abschied aus diesem leben erfolgte am obengemeldten 11. tag Jener¹⁵³ zwischen 2. und 3. uhren nach mitternacht, nach dem sie mit grossen geist und eyfer die heilige *sacramenta* empfangen, und bey ihrer guten vernunft und sünnen gewesen bis an ihr letztes endt, ihres alters 58 jahre, in der heiligen religion aber

¹⁵¹ Úvodný odstavec podčiarknutý ceruzkou.

¹⁵² Terni, Taliansko.

¹⁵³ *der Jänner*: straší nemecký výraz pre január.

von ihrer profession an 38 jahre, die sie in grosser heiligkeit strenger *observanz* der regel und satzungen zugebracht, neben dem sie in 3 tugenden absonderlich geleüchtet, als in der lieb Gottes und des nachsten, in tiefer demut¹⁵⁴ und vollkommenen gehorsam, auch grosser reinigkeit, hatte ein grosse andacht und *reverenz* zum hochwürdigen *sacrament* und allen zu dessen dienst gehörigen sachen, klar den bußwerken sehr ergeben, mit denen sie ihr gesundheit ziemlich geschwächt, und endlich grosse und schmerzliche kranckheiten ausgestanden mit grosser gedult

Pag 2.

und mortification, womit sie ihren kindern ein herliches exempel der tugenden hinterlassen, deren tod auch Gott gefallen mit etlichen geichen herlich zu machen, als mit erteilung eines übernatürlichen liechts der *sacristarin*,¹⁵⁵ da sie in der nacht die sachen zur lezten öhlung gehörig eilend *praeparirte* und ihr der wind des licht gähling auslöschete, bete sie Got wan diese todkrancke mutter seine so grosse dienerin seye, wie sie die dawor hielte, so solle er ihr ein licht geben, sie die sachen bereiten köne, als bald wurde licht in der *sacristey* das sie alles wohl sehen und richten künfte, weil sie aller was lang dermit ausblieben, also das man sie ruffen liesse sie solte sich eilen. So kam ein schwester sie zurufen, die ein licht hate, so bald aber diese die tür aufthäte verschwend das übernatürliche licht, welches sie die *sacristerin* sehr empfunden, auch kam ein sonnenstral, welcher die tode als sie schon auf der baar gelegen gantz bedeckte, und in deme sie von der kranckheit sehr ungestellt war, ihr sie nach vergangenen stral gantz verändert und schön werden. Es haben sie die auswendigen alle nach dem tod, denen sie aus damut bey lebzeiten unbekant war, gleich für heilig *estimirt*, also das ihr gar die geistliche obrigkeit hat wollen allein die mess von allen heiligen englen halten, wan als die *religion* hätte dörrffen zulassen. Ist also den andern tag nach verrichten

¹⁵⁴ *die Demut*: poníženie, pokora.

¹⁵⁵ Slovo je za slabikou *sac-* na konci riadku rozdelené, na novom riadku pokračuje *-starin*, tj. vypadl čas strednej slabiky *-ri-*.

gebührenden *exequien* beygesetzt worden, in einen gewölbel, so man für unterdessen im haus hierzu erwöhlet bis des closter und gruf erketet wird, ihr seel aber ohne allen zweifel in des himmlische paradeis Gottes unendlich zu genüssen.

Die selige mutter ist gestorben zur zeit de unserer *congregation general prepositus* ware der wohlehrwürdige *pater Dominicus* von der Allerheiligsten Dreyfeltigkeit und unserer teütschen *provinz provincial* der ehrwürdige *pater Gerhardus* von *Sanct Lucas*.

Die so ihr beygestanden und wohlzusterben geholfen waren der ehrwürdige *pater Alexander* von heiligen Geist, prior des *convents* zu Prag und unsers closters beichtvatter, der ehrwürdige *pater Albertus* von der Himmelfahrt.

Es ware auch zugegen die *communitet*, welche in 11 personen bestande, als nemlich die obgenendte 4, so mit der selige mutter herkommen waren, und 6 schwestern als 4 chorschwestern und 2 leyschwestern, denen die selige mutter den habit und *profession* in diesem closter geben gehabt und die sibende ein novitz, der sie vor 4 monat den habit geben daraus erscheinet, das die selige mutter Gott so viel kinder erzogen als viel jahr sie hir gelebt in diesem closter. *Requiescat in pace*.

Pag. 3

Vom seligen abschid der ehrwürdige mutter *Paula Mariae* von *Jesu*.¹⁵⁶

Anno 1667, den 8. Decembris, nemlich am fest der Unbefleckten Empfängnuss *Mariae*, der gebenedeytesten Mutter Gottes, zwischen 10. und 11. uhren in der nacht, ist zum besseren leben abgeschiden die ehrwürdige mutter *Paula Maria* von *Jesu*, welche mit der venerabile mutter *Maria Elekta* aus diese *fundation* aus dem closter *Sanct Josephs* zu *Wien* alhero kommen, und nach deren seligen absterben bis zur geschehenen wahl, alhie in diesem closter

¹⁵⁶ Nadpis podčiarknutý ceruzkou.

vicaria, auch einmal unterpriorin und sonst novitzenmeysterin gewesen, ihres alters 54 jahr, deren sie kaum in der welt so viel zugebracht als sie der *religion* fähig war, darinen sie nach erkenntnis des rechten glaubens, den sie von lutherischen eltern geboren, ihr frau mutter heimlich verlassen, und bey frembden und Gottes und seines glaubens wegen deren gnaden gelebet, bis sie die welt verlassen, und in die religion eingangen, darin sie 37 jahr gelebt in strengen *observanz* aller satzungen, und auch deren geringsten gebrauch des ordens, im grossen eyfer und sonderlich war sie fürtreflich in begierd und Gottes willen zu leiden. Also, dass sie Gott gebetten, das er ihr wolle zu leiden geben, der sie gar leicht gehört, und geschickt, dass sie mit einen kleinen fall beyde füss gebrochen und hierdurch lang und viel zu leiden gehabt, bis sie endlich 3 jahr vor ihren abschid so erkrümmt, das sie nit mehr gehen noch viel stehen künnte, sondern die gantze zeit in einem sessel gesessen, in welchem sie zu der heilige *communion*, die sie allezeit mit andern empfangen, künnte geführt werden und diese ihre gefängnis, den sie sonst auser des chors nirgends hinkamme, bitte sie mit so grosser gedult *mortification* und *resignation*, dass sie allezeit derbey lustig und frölich ware, und darneben fleißig arbeitete, entweder für die *sacristay* oder für die communitet, was ihr der gehorsam geben. Derneben die zu ihr kommenden schwestern allezeit mit gutten exampeln, und eyfrigen ermahnungen fleißig aufgemuntert zur lieb und dienst Gottes, und dis bis an ihr letztes end, welches den oben gemelten tag und stund erfolgte, nach dem sie ungefähr 2 monat davor starck mit wassersucht beladen, sich fast nich mehr rühren konte, hat sie ihr endlich selbst stets zugesprochen mit den schönsten *aspirationes* und *versen* aus den Psalmen, dessen sie in leben gewohnt war.

Und als sie denselben tag frühe mit grossen geist und eyfer beicht und *communicirt*, auch etwas später die heilige öhlung empfangen, ist sie zur

obgemeldter stund, im beysein der gantzen *communitet* sanft und selig im Herren entschlaffen.

Des folgenden tags ist sie nach vollendten gewöhnlichen *exequien* in dem gewölbel darin unser venerabile mutter Maria Elekta, wie oben dawon gemeldt, begraben, aber damalen schon erhoben ware, an derselben stadt beygesetzt werden, inerhalb 2 monat aber in das neue closter in ein anders gewölbel, welches man für unterdessen bis zur erbawung der kirchen und rechter gruft hirzu gebraucht, *transferirt* werden, weilen wir damals bald in das neue closter einzihen solten.¹⁵⁷

Diese mutter ist gestorben zur zeit als unserer *congregation general prepositus* ware der wohlehrwürdiger *pater Philippus* von der Allerheiligsten Dreyfeltigkeit, unserer teütschen *provinz* aber *provincial* der ehrwürdige *pater Petrus Maria* von *Sancto Alexio* und *priorin* unsers closters die ehrwürdige mutter *Eufrosia* von *Jesu*.

Ihr sein beygestanden und wol zusterben behilflich gewesen der ehrwürdige *pater Macarius* von *Sancto Dominico*, *prior* des *convents Sancta Maria Victoria* alhir zu Prag, und unsers closters beychtvatter der ehrwürdige *pater Nicolaus* von heiligem creütz.

Die mutter *Paula Maria a Jesu*, in der welt hat sie geheissten *Dorothea* graffin Schlickhin.¹⁵⁸
Requiescat in pace.

Pag. 5

Vom seligen abschidt der schwester *Josepha Teresa* von *Sancto Bernardo*.¹⁵⁹

Anno 1678, den 29. Augusti, als festo der Enthauptung des heiligen Johanni des Tauffers um 3 viertel auf 12 in der nacht, ist zum besseren leben verschiden unser *schwester Josepha*

¹⁵⁷ Sťahovaním sa tu myslí pravdepodobne sťahovanie do hotovej kláštornej budovy.

¹⁵⁸ Jej svetské meno je uvedené na samostatnom obdĺžnikovom papieri, ktorý je na stránku nalepený.

¹⁵⁹ Nadpis podčiarknutý ceruzkou.

Teresia von Sancto Bernardo, ihres alters im 31-igisten jahr, nach deme sie von ihrer *profession* angelebet in der *regularischen observanz* 12 jahr, 10 monat und 12 tag, wie sie die *weisagung*¹⁶⁰ noch im weltlichen stand von einem heiligen man gehabt, sie werde in dem orden, darin sie gehet mit das funzehende jahr erreichen, daher sie sich auch mit grossen eyfer und geist hierzu bereitet, dessen sie voll war, in der *observanz* und fleißiger beobachtung aller auch der geringsten gebrauch der religion.

Sie ware den bußwercken¹⁶¹ jahr ergeben, hate ein grosse lieb und andacht, absonderlich zu der Allerheiligsten Dreyfeltigkeit, der kindheit *Jesu* und zu dem hochwürdigen *sacrament*, wandlete stats in der gegenwetigkeit Gottes und war dem innerlichen gebet sehr ergeben, welches sie in ihrer letzten kranckheit, so 12 tag allein gewöhret, und vom rotlaufen¹⁶² herkame, nemlich ein sehr grosse schwachheit absonderlich erzeiget, da sie stets nach Gott in der heilige *communion* verlengte und die schwestern, so sie zu besuchen kamen, batte, dass sie ihr von ihren brautigam viel schönes sagen und singen wollen.

Sie stunde ihr kranckheit¹⁶³ und schwachheit mit grosser gedult aus, hate auch in der selben unterschiedliche grosse acten des gehorsams erzeiget auch über ihre kräften, wie auch im leben. Endtlich nachdeme sie mit grossen geist und eyfer alle heilige *sacramenten* empfangen, ist sie am bemelden tag und stund zwar nach langen ziehen sanftiglich entschlaffen, in beysein der gantzen communitet.

Des anderen tags ist sie nach verrichteten gewöhnlichen *exequien* in die schon zuvor bemelde gruft, zu den füssen der ehrwürdigen mutter *Paula Maria* von *Jesu*, bey denen sie in lebzeiten

¹⁶⁰ *die Weissagung*: prorocctvo

¹⁶¹ Výraz môžeme preložiť v zmysle konania skutkov vedúcich k pokániu. Buswerck. In: *Frühneuhochdeutsches Wörterbuch* [online]. Dostupné na: <https://fwb-online.de/lemma/buswerk.s.2n?q=bu%C3%9Fwerk&page=1> [cit. 16.4.2021]

¹⁶² *der Rotlauf*: červienka

¹⁶³ V texte nie je napísané celé slovo, ale len výraz *kranck*:, pričom dvojbodka znamená skrátenie výrazu.

oft gerne gesessen, aus begird etwas schönes von unseren lieben Herren von selbiger geistreichen mutter zu hören, beygesetzt

Pag. 6

werden, ihr seel aber ohne zweifel ins paradais versetzt Gottes zu genüssen, den sie geliebt und verlangt hat. Sie ist gestorben als unserer *congregation general prepositus* ware der wohlehrwürdige *pater Emanuel*¹⁶⁴ von *Jesu Maria*, unser teütschen *provinz* aber *vicarius provincialis* der ehrwürdige *pater Petrus Maria* von *Sancto Alexio* und unsers closters priorin die ehrwürdige mutter *Caecilia Teresa* von *Jesu*.

Bey ihrem abschid haben sich befunden, so ihr wolzusterben behäfftlich waren, der ehrwürdige *pater Alexander* vom heiligen geist, ordinen und *pater Ferdinand Maria* von *Sancta Teresa, extraordinari* beichtvatter unsers closters.

Die schwester Josepha Theresia von heiligen Bernardo, in der welt *Elisabetha Catharina* baronin *Schwihowsky*.¹⁶⁵ *Reguiescat in pace*.

Pag. 7

Vom glückseligen und heiligen abschid unserer ehrwürdigen mutter *Eufrosia* von *Jesu Maria*.¹⁶⁶

Anno 1683, den dritten July um die eylfte stund zu mittag, welches ware am einen Samstag, verschide zum ewigen leben die ehrwürdige mutter *Eufrosia* von *Jesu Maria*, welche ware eine gebohrne spanierin in der landtschaft Canaria von vornehmer geschlecht gebohren und von kindtheit auf mit vielen sonderlichen gnaden von Gott begeben, sonderlich mit grossen begird zur andacht und *religion*.

¹⁶⁴ Písmeno *m* je majuskulné.

¹⁶⁵ Jej svetské meno je uvedené na samostatnom obdĺžnikovom papieri, ktorý je na stránku nalepený.

¹⁶⁶ Nadpis podčiarknutý ceruzkou.

Ist mit ihro Kayserlichen Mayestät der kayserin Maria,¹⁶⁷ Ferdinandi das dritten römischen kayser seligster gedächtnus gemalin, heraus in Teütschland kommen und den heiligen orden in Sanct Josephs closter zu Wien angenohmen. Sie ware nacht Gott die vernemte ursacherin und befünderin, bey dieser gottseligen herrschaft, der *fundation* dieses unsers closters allhir zu Prag, daher ist sie auch mit der venerabile mutter Maria Elekta zu solcher stiftung herein kommen, nach dem sie 19 jahr in dem closter zu Wien in grosser *observanz* gelebt und viele unterschiedliche kranckheiten und widerwertigkeiten ausgestanden, in diesem closter alhir aber auch nit weniger.

Nach dem seligen absterben der venerabile mutter *Mariae Elettae*, wie als ihr dieselbe an ihren todbet vorgesagt, ist sie priorin erwöhlet worden und solches amt 6 jahr aus *dispensation* der oberen verwaltet, wie auch hernach zum dritten und vierten mal zu solchen amt erwöhlet, aber das vierte mal solches auszufallender schwerer unpasslichkeit *renuntiret*, wie woll sie solches gleich im amfang aufgeben, aber solche ihr *renuntiation* von den obern nit angenohmen worden, bis sie durch die kranckheit derzu gemötiget waren, solche anzunehmen.

In welcher kranckheit sie 2 jahr und fast 2 monat zugebracht, mit unerhörter gedult und erzeigung allerhand tugenden, gleich wie sie bey stärkeren kräften derselben beflissen war, als einner höchst eyfrigen lieb Gottes und des nachsten, grosser andacht zum hochwürdigen *sacrament* und kindlein *Jesu*, also dass sie wegen dessen alle kleine kinder fast liebte, weil sie ihr in denen des kindlein *Jesu* einbildete. Eines wahren gebets, gegenwart Gottes und fleißiger *observanz*, also dass sie war als anders ihr die kranckheit zu liesse allezeit die erste im chor ware, auch aufmercksam auf die gebräuch der *religion* und sonderlich der tiefen demut und vollkommenen gehorsam und *reverenzen* gegen der obrigkeit sehr ergeben.

¹⁶⁷ Mária Anna Španielska, prvá manželka Ferdinanda III.

Pag. 8

Dies, wie gesagt, hat sie in der letzten krankheit zeigt, sonderlich die *observanz* der gebräuch, die sie alle wuste, der lieb, demut und gehorsams, den sie täglich ihr *officium* nach der leyschwestern brauch mit *Pater Noster* verrichtete und sich einer unter den jüngsten schwestern unterwarf, der gleich wie ein *novitzin* gehorsame.

Ihr letzte krankheit, daran sie gestorben, war ein ungewöhnliche wassersucht, nach dem sie erstlich wie im figur ausgedoret, hat sie innerhalb 4 monat wieder so zugenomen, dass sie sich vor geschwulst¹⁶⁸ nit von der stell rühren kunte, und muste endlich in einem darzu bereiten sessel 30 tag und nacht elendiglich sitzen, in welcher herberg sie ein unerhörte gedult erzeigt, den unangesehen sie ursägliche schmerzen erlitten, hat sie sich doch derentwegen, noch dass ungelegenen betshalben nit beklagt, man habe sie dan gefragt, was ihr wehe tue, da hat sie geantwortet: „Vom fuss sohlen bis auf die scheidel des hants.“ Sey kein glied ohne schmerzen in ihr, sondern gleich als were sie allenthalben mit wadlen[?] umgeben, wie man den gesehen hat, ihren leib am 4 unterschiedlichen orthen aufgelagen, die füss aufgebrochen, darbey allenthalben der brand kollschwartz war, wie sie aus innerlich dessen voll ware, also sehr dass er eüserlich auf den leib mit roten flecken ausgeschlagen, und dennoch ware sie so still wie ein lempel, und mit allen zufriden, was man mit ihr tete.

Niemal sagte sie, sie wolle dis oder jenes nit tun, sondern wen sie etwas nit vermöchte zu tun, sagte sie, sie dörft als nit tun.

Die heilige *communion* beehrte sie so oft sie konte, den weil sie Gott, ohne zweifel mehrer ihrer sicherheit wegen, weil sie vom gewissen sehr ängstig ware, der sünnen beraübt hatte, hat sie doch nicht desto weniger etlich mal, wan sie zu sich kamme, solche mit grosser andacht empfangen, wie auch das *viaticum* und 2 mal die heilige öhlung, und das mit grossen geist

¹⁶⁸ e *Geschwulst*: nádor, tumor

und eyfer, ein mal 4 monat, das ander mal 30 tag von ihren abschid, worüber sich alle auferbauet, kurtz vor den tod aber hat sie die heilige *communion* nit empfangen können, wegen des stets aus dem mund rinenden wassers, wie woll sie es hertzlich mit grosser demut und *resignation* angenommen.

Pag. 9

Zwölf tag vor ihren end hat sie kein bissen geessen und 3 tag auch gar kein tropfen wasser getruncken geschweigen, was anders zur labung genomen, nichts von der welt oder zeitlichen tun hören wöllen, sondern allein oft die wort widerhollet: „*Jesu* und *Maria*, euch schenck ich mein seel und hertz.“ Und nach dem sie 2 tag im maul so verdorret war, dass man sie hart ein wert verstehen können, hat sie stets bey ihr selbst gebet, und ihr letzte wort waren:

„Geschwind, geschwind, geschwind mit Gott vereinigte zu werden.“

Endtlich ungefähr 5 stund vor ihrem seligen end war sie der sünnen gantz beraubt, wie wol sie ofen augen hatte, doch nichts gesehen, noch kein zeichen gabe, allein zu zeiten ein wenig mit den hände rühret, und den athm schöpfet, und sosse der gleich wie ein heiliges leib, bis sie zur stund da Christus an dem creütz verschiden auch als sein wehre braut auf dem creütz ihres sessels sanft im Herren entschlaffen, ihres alters im 68ten, der *religion* aber im 40ten jahr, nach dem sie 3 oder 4 mal die *recomendation* der seelen und 2 mal die *general absolution* bekomme in gegenwart der gantzen communitet.

Ihr leib ist nach dem tod in geringsten nicht forchtlich gewesen, noch einigen toden geschmach von sich geben, wie als ordinari zu gesehen, pflegt sonderlich sommerszeit, vielmehr ist sie so schön weiß, weich und berührlich, viel schöner als beim leben gewesen, das sie alle mit gnug haben sehen können.

Sie ist demselben tag zu den chor getragen werden und deselbst, vom gebet bis zum *Salve Regina* zu wachnen allen acten, so man in chor zu verrichten pflegt beygewohnet.

Nach vollenden *exequys* und amt ihr sie den folgenden tag in der gruft über des grab der mutter *Paulae Mariae* von *Jesu* beygesetzt worden, ihr seel aber ohn allen zweifel in das himmlische paradais Gottes unendlich zugenüssen.

Sie ist verschiden als unserer *congregation general praepositus* von der wohl ehrwürdige pater *Carolus* von *Sanct Brunone*, und *provincial* unserer teütschen *provintz* der ehrwürdige pater *Hugo* von *Sanct Joseph*, unsers closters *priorin* aber die ehrwürdige mutter *Mariaanna* von *Sancta Teresa*. Fast die gantze 30 tag, nach deme ihr das leben von den *medicis* abgesprochen ware, hat sie unser ehrwürdige pater *prior* so

Pag. 10

da ware reverende pater *Benno* von *Sancta Annone*, mit unterschiedlichen *patressen* fast täglich heimbesucht, hat ihr auch selbst die heilige *sacramente* gerricht auch 2 mal die letzte *absolution* geben von er selbst nit abkome kunte, allezeit sie von denen ehrwürdigen *patribus Fabiano* von *Sancto Alexandro* ordinari und *Lucas* von *Sancto Gerhardo* *extraordinari* beichtvattern besuchen lessen, welche endlich viel tag und nacht ihr beygestanden bis an ihr letztes end, zu welchen endlich auch zway andere *patres* kommen und ihr wohlzusterben geholfen, als nehmlich der ehrwürdige pater *Hilary* von *Sancta Teresa*, und pater *Thoma* von *Sancta Catharina*.

Die mutter *Euphrasia* et *Jesu Maria*, in der welt *Maria* von *Cardenas*.¹⁶⁹ *Requiescat in pace*.

Pag. 11

Von dem seligen ableben unser liebes schwester *Martha* von Christo, welche die erste nder des leyschwesters so in diesem unserem kloster gestorben.¹⁷⁰

¹⁶⁹ Jej svetské meno je uvedené na samostatnom obdĺžnikovom papieri, ktorý je na stránku nalepený.

¹⁷⁰ Nadpis podčiarknutý ceruzkou.

Anno 1684, des 7. April nachmittag, zwischen 5 und 6 uhren, ist godtselig in Herrns entschlaffen unsere obgesagte liebe schwester *Martha* von Christo, nach dem sie den 55. jahr ihres alters erreycht, ihrer profession aber den 25 zwey tag vor ihrem tod, ist sie gähling erhrandet, und von den schwartzes gale gar starck und sehr geplagt worden, welche dann bey ihr ain unaussprächlich grosse peyn und schmerzen veruhrsacht, so sie doch mit höchster geduldt erlitten und ausgestanden. Wegen des continüirlichen brechen hat sie das hoch seligen sacrament des altars, wie wol sie mit hochster begirdt darnach verlangt und gesünfzet, nit genießen können. Den heiligen sacrament der beycht hat sie mit grosser andagt, mit hertlicher reue und leydt, über alle ihre begangene sündt, vollkommentlich verricht, wie auch das heilige sacrament der letztes öhlung empfangen war, auf sie den in gegenwart der gantzen heiligen communitet ihren geyst aufgeben hat.

In ihren lebzeyten hat sie in allem ihren tüen und lassen ain überaus grosse lieb erzeyg, mit allein zü Godt, als zü ihrem gespans und bräutigam, sondern auch zü ihren lieben schwestern. Weswegen ihr dan auch einmal kein ainige mühe und arbeyt schwär oder verdrieslich vorkommen, sondern sie tate sich nach sogar immer zü befleyssen, und da sie trachten wie, und wo sie wär, so wol beym tag als bey den nacht, andere schwestern in der arbeyt überheben und ihnen vorkommen mögte.

Sie wanderte fast stäts in der gegenwetigkeyt Gottes und ware ain grosse liebhaberin der armüt, wie auch der innerlichen rüe, des fridens und der eywigkeyt.

Pag. 12

Zür heiligen *communion* pflegte sie nit zü gehen, sonderen für grossen begirt, lieb und andagt gleychsam zü kommen ünd zü laüfen, weswegen ihr dann aüch Godt aüf ain zeyt dise gnad erweisen, den sie zür der heiligen *communion* aüf dem haübt unser seligen mütter Maria

Electa, wie selbige mit grossen andagt, ihrem gebräuch nach *communicirt*, ain schwer weysse daub sitzender gesehen hat.

Den anderen tag ihr verstorbener leycheam, mit denen gewöhnlichen *exequien*, in die krüften gedragen und aüf den sorch unserer seligen schwester *Josepha Theresia* gesetzt worden.

Diese unsere leibe schwester ist gestorben im selbigem fahr, als unsere wol ehrwürdige *pater Carolus a Sanct Brunone praepositus generalis* war, und unsere wol ehrwürdige *pater Hugo a Sanct Joseph provincial* dieser unseren teütshen *provintz*, und priorin dises unseren klostere ware unsere wol ehrwürdige mütter *Maria Anna* von *Sancta Theresia*.

In ihren letzten seiet ihr beygestanden unsere *pater* beychtvatter, als nemlich der ehrwürdige *pater frater Fabrianus a Sancto Alexandro*, und der ehrwürdige *pater frater Modestus a Sanct Johanne Evangelista*. *Requiescat in pace*.

Pag. 13

Von dem seligen tod unser lieben mitschwester *Francisca Theresia* von der Mutter Gottes.¹⁷¹

Im jahr 1686, den 21. *Septembris*, am fest des heiligen *Matthei*, so auf ainen Samstag gefallen, ist zu nacht ain viertl stund vor 11. uhren godtselig in Herren entschlaffen unsere liebe schwester *Francisca Theresia* von der Mutter Gottes, nach dem sie den 55. jahr ihres alters, ihrer heyligen profession aber das 26. jahr erreycht hat, in welcher zeyt sie den Gott als ihrem alter liebsten gspans und braütigam fleyßig und treulich gedient.

Hat alzeyt nach der liebe Gottes auch ain grosse lieb gedragen zu ihren mitschwestern, in sonderheyt aber zu den krancken und schwachen, mit denen sie dann mit allein ain hertzliches mitleyden gehabt, sondern sich auch auf alle weyss beflussen, denen selben sowol fru als spät, sowol bey der nacht als beim tag ain hilfsreyche hand zu leysten und ob sie gleych selbst

¹⁷¹ Nadpis podčiarknutý ceruzkou.

wegen ihrer presthaften, schwachen und verdrahten leybs gestalt, viel jahr lang oft und vielmal schwächer und kräncker gewesen als die kranken selbst, so hat sie sich gleychwol über ihren kranken und presthaften leyb niema nit beklagt, weder dem selben etwas zu guttem antun lassen wollen, sondern hat alle lieb, doch mehr aus einfalt, als aus *indiscreter mortification* ausgeschlagen, mir allein darum, damit sie anderen kranken, deren nodtdürft und leybsschwachheytt sie alzeyt fur viel grösser gehalten als ihr eygen und desto fleyssigen dienen und an die hand gehen mögte, also zwar den von ihr billig kan gesaget werden, dass sie allen alles worden ist.

Pag. 14

2 jahr vor ihrem seligen tod ist sie 2 mal mit dem schlag berähret worden, doch der gestalt, dass sie nach ainer kurtzen ligerstat den acten der heiligen *communitet* widerum beywohnen können, bis auf den itzigen jahr 1686, in welchem sie den 19. 7ber zum dritten mal von dem schlag berührt worden, war auf sie noch mit höchster andacht und mit wahrer reue und leydt ihre sünden mängel und unvollkommenheyten gebeycht und von gantzen hertzen bereuret hat. Nach vollenterbeycht hat sie algemach die rend verlohen und ob sie gleych das *viaticum* hertziglich verlangt (unangesehen dass sie 2 stund vorherrn, als noch gesunden mit den schwestern *communiciret*), so hat man ihr doch dieselbe, wegen des aus ihrem mund stäts rinenden wassers, wie auch wegen enge ihres hals, so ihr der schlag veruhrsacht, nit erteylen können. Hat auch in solchen standt aus *reverentz* und ehrenlietigheytt gegen Gott, Gott, wegen Gott gar gehen gelassen.

Gleych hierauf hat man ihr die heiligen sacrament der letzten öhlung geben, nach welcher sie in ainen tiefen schlaf oder in die schlafsucht geraten, in welcher sie dann auf vom 19. September bis auf den 21. desselben verharret, and welchem tag sie zu nachts 1 viertl vor 11. uhren völlig und gottselig, in gegenwarth der gantzen heiligen *communitet* in Herren entschlaffen ist.

Des anderen tags, das ist des 22. 7bris, so ain sonntag war, ist ihr toder leycheam nachmittag um halbe 5 uhr, nach gesungenen toden *officio* in die kruften gedragen und auf den sarch der freüle *Maria Dorothea* paradisin gesetzt worden.

Pag 15.

Dise unsere liebe mitschwester ist im selben jahr gestorben als unser wohlehrwürdige *pater Martialis a Sancti Paulini prapositus generalis* war, und unser wohehrwürdige *pater Vincentius a Sancto Melchiore* unser teutschen *provintz provincialis*, die priorin dises unsern klostere ware unsere wohlehrwürdige mutter *Anna Eleonora* von *Sanct Leopold*.

In ihren letzten seiet ihr beyestanden, unser ehrwürdige *pater* beychtvatter, selige *pater frater Fabrianus a Sancto Alexandro* und sein gespann, als nemlich der wohlehrwürdige *pater Hervetius a Sancto Joanne Baptiste*, auch ist in ihren letzten zügen nach gahling sie zu kommen unser wohlehrwürdige *pater vicarius*, selige *pater Adalberus a Sanct Joseph*, weyl unser wohl ehrwürdige *pater prior*, als *pater Theodorus a Cruce*, damals zu Solnitz war, sein gespan alen ist gewesen *pater Joannis Franciscus Xaveris a Jesu Chorista*. *Requiescat in pace.*

Pag. 16

Von den Gott seligen tod unserer lieben chor und mitschwester *Josepha Electa* a heiligen *Trinitate*.¹⁷²

Im jahr 1688, den 3. Marty, zwischen 12. und 2. uhr in der nacht, als nemlich der aschermittwoch in der selben nacht seinen anfang genommen, da ist auch zu aschen worden und gottselig in Herren entschlaffen unsere allerliebsten mitschwester *Josepha Electa* von der

¹⁷² Nadpis podčiarknutý ceruzkou.

allerheiligen 3faltigkeyt, nach denen sie den 60. jahr ihres alters, ihrer heiligen profession aber den 21 jahr eingetreten.

Diese unsere liebe mitschwester hat vorhern 5 der 6 wochen, aus grosser leybsschwachheyt zu bett ligen müssen, in wehrenden zeyt aber hat sie gar oft gebeycht, und die heiligen *communion* mit grossen begirt und lieb empfangen, wie aber zu lest die wassersucht bey ihr gar starch angesetzt und sie darauf gar schwach worden, da ist sie mit dem heiligen *viatico* und lester öhlunf versehen worden.

Weyl sie aber noch etlich täg hierauf gelebt, so hat sie den tag vor ihrem gottseeligen tod aber mal nach verrichter beycht und den *viaticum* gebitten, welches ihr dan auch mit ihrer höchsten andagt zum anderen mal gegeben worden und ist den darauf folgenden tag in seliger nacht, wie oben gemelt, in gegenwart der gantzen heiligen *communitet* nach dem ihr lestes wort der allersüssesten nahm *Jesus* gewesen, gottseliglich in Herren entschlaffen.

Diese unsere aller liebste mitschwester hat allzeyt nit nur allein mit den worten, sondern vilmehr mit den werchen gezeygt und erweisen, ainen überaus grossen eyfer zur heyligen *observantz* und gnauester haltung unserer regel

Pag. 17

und *constitution*, also das sie lieber 1000 martyr und bittersten tod ausgestanden, als das sie wider den geringsten puncten, so darinnen begriffen, aufsetzlich gesündigt hätte.

Dem innerlichem gebet, der *mortification*, der abtödtung ihrer selben, dem silentio und der geystlichen klösterlichen züchtigkeyt ware sie der massen ergeben, also das sie mit wahrheynt ain *exemplar* oder ain vorbildung ainer wahren *reformirten* carmeliterin hat können oder sollen genenent worden. Wirt also reych an tugenten, an gutten werden und verdiensten vor dem angesicht Gottes, wahinn sie dann alzeyt ain stätten verlangen gedragen erschinen sein und hoffentlich ihren verdienten lohn da selbst empfangen haben.

Am eygene tag des Aschenmittwochs, ist ihr verstorbener leychnam mit denen gewöhnlichen *exequien* in die krufte gedragen und zu den füßen der freule *Maria Dorothea* paradisin gesetzt worden. Ihre reine seel aber ungezweyfet in das himliche paradeys zu allen heyligen und auserwohltten Gottes.

Diese unsere liebe schwester ist im selben jahr gestorben, wie unser *reverende pater Honorius ab Assumptione vicarius generalis* war, und unser *reverende pater Vincentius a Sancto Melchiore* unser teutschen *provintz provincialis*, und prior unser *reverende pater Theodorus a Cruce*, die priorin aber dieses unseren klostern ware unsere wohl ehrwürdige mutter *Maria Anna a Sancta Theresia*, nach dem selbigen den 6. tag ihres anderen priorat in diesem unseren kloster erreychet. Dieser unser lieben mitschwester seiet in ihrem lesten beygestanden unser ehrwürdige *pater* beychtvatter, als nemlich den *reverende pater Fabianus a Sancto Alexandro* und sein gespan, als nemlichen *religiosus frater Hermannus a Sancta Materna Chorista*.
Requiescat in pace.

Pag. 18

Vom leben und geistlichen tod unsere ehrwürdige mutter *Theresia a Jesu*.

Diese unsere allerliebste mutter *Theresia* ist aus anordnung des allerhöchten, als welchen die seinige lange zeit mit harten und schweren kranckheiten gleich wie das gold im feuwrofen zu probiren pflegt, elfthalb jahr vor ihrem tod mit dem schlag berühret worden, also das sie bald darauf nicht allein die sprach verlohen, sondern ist ihr auch die gantze rechte seiten nach und nach den gestod verweleket und erstorret, das weder den rechten fues noch hand bewegen vielweniger gebrauchen können und hat dieser zustandt also zu genomen, das sie die gantze zehen jahr und 6 monat liegendt aber auf einem sessel sitzendt, neben viel anderen zufallenden grossen und schmerzlichen leibsgebrechen mit grossen auferbawung, gedult und *resignation* in dem willen Gottes zugebracht.

Nachdem sie aber im anfang und im ersten jahr da sie der schlag getroffen gar schlecht gewesen, ist sie dar nach folgenden zeit dem verstand oder vernunft noch besser werden, also das sie wo nicht alle wochen, doch alle 17 tag so viel ihr zufällige schwachheit zugelassen durch zeichen gebeicht und das hochwürdige *sacrament* des altars mit gebührender andacht empfangen. Auch hat der *reverende pater Fabianus a Sancto Alexandro*, als welchen 6 jahr unser und dieser unseren kranchen

Pag. 19

beichtvatter gewesen, von ihr nach ihrem tod diese nachfolgende zeugnis geben, nemlich das sie allezeit ein grosses rew und leydt über ihre sündten erzeugt, nach dem sie aber mit einer neuen kranchenheit überfallen, hat sie den 16. May mit höchsten andacht das viaticum von der hand des *reverende pater Fabiani* empfangen. Den 18 May, darauf ist sie Mittwogs zwischen 11. und 12. uhr, als wie in ein fraes gefallen, alwo sie dan von dem *reverende pater Barnaba a heiligen Sacramento* wegen kurtzen abwesenheit des *reverende pater Fabiani* mit der heiligen öhlung in beysein der heiligen *communität* versehen worden.

Bald hirauf ist gemelter *reverende pater Fabianus* als unser beychtvatter auch widerum zu dieser unseren kranchen kommen und ist mit besagtem *reverende pater Barnaba* im kloster verblieben bis auf den 21., an welchem tag gemelder *reverende pater Fabianus* diese unsere im zeigen liegendte krancke mutter gantz unger, obschon sie mit anderen von unsern *patribus* gahr wohl versehen wahr, müssen verlassen, weil er am selbigem tag mit solcher gelegenheit so kein aufschub leiden wolte, von hier auf Gratz als alda verordenter beichtvatter verreysen müssen. An stat seiner aber ist dan noch unserer kranchen mutter zu geordnet der *reverende pater Theodosius a Sanct Joseph*, erwählter *prior* zu Cöllen, der unserer kranchen vom 21. May bis auf den 22., so auf einen Samstag gefallen, fleisig und trewlich tag und nacht beygestanden. Als nun am selbigen Samstag nach dem unsere liebe kranche mutter gleichsam den gantzen tag wie in ziegin gelegen und gar schwer gezogen und unsere

ehwürdige mutter *priorin* mit dem meisten teil der schwestern beyverblieben und endtlichen die zeit zum gewöhnlichen

Pag. 20

Salve Regina kommen, seind die schwestern zum chor selbigem beyzuwohnen gangen, so bald es aber ausgewesen, ist die heylige *communitet* semtlich zu der sterbenden widerum hingegangen, auf welche sie gleichsam gewartet, dan gleich darauf hat sie 3 starcke zieg getan und in dem letzten *Jesus* schrechend den geist in die händ ihres gespans und bräutigams aufgeben. Des anderen tags, als den 23.,¹⁷³ so Sonntag war, ist das gewöhnliche amt und das *officium* der abgestorbenn gehalten und ihr toder leichnam von obgemeltem *reverende pater Theodosius* und vielen unseren *patribus* begraben und auf das grab unserer ehwürdigen seligen mutter *Euphrasiae* beygesetzt worden. Diese unsere liebe mutter *Theresia a Jesu* ist gestorben im jahr 1688, den 22. May, wie unser *reverende pater Honorius ab Assumptione vicarius generalis* ware und unser *reverende pater Theodorus a Cruce provincialis* und der *reverende pater Maximilianus a Sancta Maria vicarius* bey unseren ehwürdigen *patribus*, dan der *reverende pater Marianus a Jesu Maria* als newerwöhlter *prior* war noch nicht ankommen vom capitel.

Diese unsere liebe ehwürdige mutter ist anno 1656 eine aus den 5 ersten gewesen, welche zum *foundation* hier auf Prag kommen, hat auch in hiesigen closter unterschiedliche ämter mit hochsten austerbawlichkeit berreicht. Ist zweymal *suppriorin*, einmal *priorin* und zweymal novitzmeisterin gewesen. Ist ihr 60 jahr ihres alters gestorben, nachdem sie 43

Pag. 21

¹⁷³ Na papieri je viditeľná razúra a prepísané číslo.

jahr, 6 monat in den heyiligen *religion* zu gebracht war, für ihr Gott ungezweifelt die ewige belohnung wirdt geben haben. *Requiescat in pace.*

Pag. 22

Vom leben und tod ihro durchlaicht frauen Christina Elisabetta herzogin von und zu Sachsen, Engern und Westfallen etc., welche in die 22. jahr in unserem hiesigen pragerische closter der barfüssigen Carmeliterinen aus der Kleine Seiten bey *Sanct Joseph* genant, gelebt und entlich mit auferbaulichem ende das zeitliche geseget.¹⁷⁴

Ihre durchleicht waren anfanglich wie reichsgräfin aus dem hochadelichen und weit berumten haus, aber reichsgräfen von Meggau gebürtig, haben von ihrer zarten kindtheit aus immer zue die zartigkeit des gewissens mit sich lassen wachsen und alzeit beflissen gewesen mit ihrem hochadelichem gebluet den hochedlen tugendswandl zuvereinbaren, zeigte in allen begebenheiten bey hochedlen und nidrstandts personen wie sondebahre sittsamme ehrbarkeit der natur und gegen allen wie wolgewogene gemitsbewandnus, zugleich aber eine annemliche *authoritet*, welche sye als mit zuelässigen fröhlichkeit vermiste, dass ihro *conversation* bey niemand enigen verdrus gabe, sondern bey kayserliche und fürstenlichen hofstätten leichtlich die wolgewogenheit alle gemiter konte geweinen. Demnach sye dan zu vereheliche jahren kome, ist sye den hochedlen freyherrn von Teuffel¹⁷⁵ ehelich vermehlt worden, nach dessen tödlichen hinfal aber widerumen zur anderen ehe mit ihro durchlaucht Franz Carl herzogen von Sachsen¹⁷⁶ geschritten, mit welchem sye auch in höchsten einmitigkeit und beiter seits einmitigen vergnieung etliche jahr gelebt und obschon ihr durchlauchster ehe gemal eines uncatholischen glaubens wahre, hat sye gleichwohl nicht das geringste vom auferbaulichen

¹⁷⁴ Nadpis podčiarknutý ceruzkou a modrým atramentom. Modrým atramentom je podčiarknutá aj časť *ihro durchlaucht frauen Christina elisabetta herzogin von und zu Sachsen*. Nad prvým riadkom nadpisu je modrým atramentom vypísaný dátum 1690. 18. Juni., ktorý má nad sebou čiaru.

¹⁷⁵ Christoph Adolf von Teuffel (1599-1650), komorník cisárad Ferdinanda II. a III.

¹⁷⁶ Generál Franza Carl von Sachsen (1594-1660).

catholischen wandl nachgelassen oder sich lassen berucksteligen und alzeit oft mit grester leibs *incommoditet* auch im höchsten winter etliche, weilen zum catholischen gottsdienst gefahren und dandurch ander anwesente catholische seelen höchlich

Pag. 23

auferbauet, in wahren glauben bestätigt und bekreftiget, in welcher hochruemlicher andacht und glaubens befürdrung sye und so vilen uncatholischen fürsterlichen und herzoglichen gemiteren und dergleichen anblasenten sturmwinden als ein unbewögliche Saul aus der folsen der romanischen catholischen kürche gestandten und ihr billig alles das einige möge *approprieret* oder zue geeignet werden, was der weise *Salomon* in einem parablen von den starchen weib rödet, deren wert mit gegenwerigen nicht bescranckhet. Als aber um Gott das scheidmosser[?] in das ehebandt widerum geworfen und herzogen Franz Carl vom zeitlichen leben abgefordert, beurlaubte sich darauf unsere Christina Elisabetha vom sachsischen hof und allen uncatholischen befreinden und aus innerlichen anwegung ihres gewissen befiegt sich geschwind zu catholischen örtern, fierte ihren anderen wittibstandt eine wenige zeit alhier zu Prag mit grossem *contento* oder vergniegung all ihrer bekindten. Sye aber selbsten spürte keine vergniegung in ihrem herzen, so lang sye nicht zwischen den clösterlichen mauren eingeschlossen ware, komt derohalben bey uns demitig und bittweis ein in unserem closter als eine privat und weldliche person eingenommen zu werden, sich anerbittend dem closter alle rendten oder einkommen ihres wittibsiz, so sich jährlich in summa 3 000 rheinischen gulden scheinisch belaufen, völlig zu *cedieren* und zu ybertragen. Sagt also der welt ganz ab und gehet ins closter mit groster ruhe ihrer seelen Gott zu dienen, verenderet gar als ein neye Francisca oder ein andere Elisabetha ihre fürstliche kleide mit dem geistlichen *habit*, wohnte in einer gemeinen zellen bey anderen und gleich anderen schwästern, zeigte sich gegen allen höfflich und demitig, hielte sich für eine sondere gnad und wahr voller freiden, wan sye an der gemeinen tafel bey den schwästern konte essen, obschon sye sonst nach ihrem stand

alzeit yberflüssig *tractiert* worden. Kame ofermalen in die kuchel zu den layenschwästern ihren zu helfen, als das gemues zu kochen oder andere notwendige sachen zu schölln oder zu puzen. Wurde oftermalen ein garten in den eremitschen zellen allein gefunden, zeigte alzeit eine grosse innerliche *affection* mit sonderbahrer eüsserlahen verehrung

Pag. 24

zu heiligen bildern und dergleichen gestlichen sachen, daher hat sye aus eigenen kösten drey schöne capellen, nemlich eine im nderen, die andere im obern schlaffhaus, die drite aber im garten lass bauen, in deren erstes sye das schön knüstliche *Ecce homo* bild und das heylige sohn Christi für ewig verschaffet, welches gewis ein grosser schatz ist. Wan sye etwas konte zu wegen bringen, was ihr oder anderen möchte ein andacht erwäken, sparte sye kein geld noch beförderung. Danckte vilmal mit grosse zartigkeit des herzens den Allerhöchsten, das er sye in ein so heiligen ort gefüehert, alwo sye so vil gelegenheit hatte, ihre zu dienen und zu allen tugendsybungn durch so vil heylige *exempl* ausgemundert wurd. Solang sye gehen kunde, gienge sye zu gewöhnliche zeit mit den mütteren und schwestern zu den heyligen *sacramenten* der beicht und communion, blibe auch mit ihren im gebet und dancksagung. Mitler zeit lebte sye oftermal so ein faltig und unschuldig, das sye, nach lobwürdige aussag ihres beichtvatters, kein materi der *absolution* gehabt und weinete gleichwohl, als wan sye die grösse sunderin were, welches zeichen seind eines unschuldigen und zarthaften gewissens, so die geringste feler, gleich wie die grösste sunde, weis zu bereyen, darumen tete sye vil heimliche wert der buß und demut, kame vor den zweyen schwästern, so ihr dienst und aufwarten verordnet wahren, truege ihr das holz zum einheizen und wasser zum waschen yber drey hohe stiegen hinaus, kerte ihr zellen selbst aus, halfe auch bisweilen, wan man ihr es zuelisse, mit anderen schwästern das holz in hof spalten und dies mit zeignun einer grossen innerlichen vergniegung wol wissend, das Gott kein ansecher der personen, sonderen der demitigen herzen seye. Dergleichen tugendsybungn tribe unsere liebe herzogin Christina

Elisabeta, so lang sye auf eigen füssen wahre. Nachdem ihr aber die füsse, teils das hohe altertum, teils ein scharf ausezenter flus gebunden und unbrauchbahr gemacht, liesse sye sich ganz demitig zum beichtstul, chor, gottsdienst und zur heyligen communion tragen. Ware niemal frölicher als wan

Pag. 25

sye und den geistlichen schwästern sasse, mit ihren handarbeit verzichtete oder geistliche sachen hörte erzellen. Entlich, zwey jahr vor ihren ableiben, villeicht etliche unbekante menschliche gebrachen ganz vollkommentlich in ihrer seelen zu reinigen oder ihre grosse tugend der gedult scheinbahre zu machen, hat sye Gott der Herr mit einem starken schlagflus heimgesucht, welcher ihr die ganz rechte seiten vom haubt bis zu den füssen abgetödet und *contract* gemacht, alle leibskräfte ganz geschwächet und die sprach benommen, so doch durch kräftige *medicamenten* so weit widumen restituiert, das sye *Jesus Maria* und etliche fragwort könen beantworten, aber gleich wohl mit so gahr deitlich neben disen bitte sye so häfftige *convulsiones nervorum* oder zusammenziehung der nerfen, das ihr alle gliede als leibs dardurch ganz als wie toden beiner abgezöhret und als ihr ganzer leib nichts anders als heut, beiner und nerfen, die rechte hand lage ihr auf der brust unbeweglich als gleichsam angewachsen, die knie aber gegen den oberen leib ganz krum zusammen gezogen. Der ruck ware ihr mit ofenen wunden beschmerzet, so ihr die schwästern täglich mit höchster lieb ganz reinigten und herbunden, liesse sich mit wenigen speisen, als ein unschuldiges kleines kind von ihrer krankwartherin tremken und speisen. Was sye in disem schmerzlichen stand ausgestandten, würd Gott allein beandt sein, der alle schmerzliche augenblick seiner auserwölten zehlet und in dem buch des lebens aufzeichnet. Ein halbes jahr ungefehr vor diser leibs unbässligkeit mit rat und vorwissen ihres beichtvatters, gegen welchem sye allezeit ganz vertreylich und offenherzig war, versprache sye der wohlehrwürdigen mutter Mariana a *Sancta Theresia*, damalen regierenten priorin, den geistlichen gehorsam, damit sye ihren

willen und eigenes guttgedunckten desto vollkommener möchte verlaugen, sich der verdiensten diser grossen tugend teilhaftig machte, und gleichformiger wurde mit ihrem gliebsten seelen gespans Christo unseren heyland und seeligmacher, welcher gehorsam bis in den tod gewesen. Liesse sich niemalen ohne verlaubnus oder befelch der mutter priorin aus ihren zimmer tragen, widersprach auch niemal dem wenigen, was der gehorsam verordnet oder anbestolchen, auch in den wenigen schmerzen, die ihr oft die bittere zächer aus den augen trieben, zu diser niemalen genugsam gelobten und hochrühnligster tugend setze sye nachmalen auch hinzue

Pag. 26

das gelebt der freywilligen armut nichts anders verlangend als eine wahr arme Carmeliterin zu leben und zu sterben, ybergabe alles klein und gros, weltliche und geistliches, welches sye ihr sonst zum steyen gebrauch und genies vorbehalte, in die hend und freye *disposition* der wohlhehrwürdige mutter priorin zum nutzen des closter beehrte auch, das man alle gemalte bilde, deren sye ein ziemliche menge hatte, aus ihrem kranckenzimmer hinweck solte nemmen, allein vor ihren augen blibe ihr bettspiegel *passion* bild oder mit dernerer gekröntes haubt Christi unseres Herren, an ihrem leib aber wahr ihr gröster schaz ein altes abgeschlissenes carmelitisches nachts*capulier*, aus welchem mit zwirn ein kleines spanisches kreyzl und ein kleines ablaspfening angehöft. Der schönste aufbuz ihres haubts ware auch ein alter durchlöcherter schleir, wie solches ihr beichtvatter selbst gesehen. wan man ihr weltlicher pomp und pracht rechte, zeigte sye einen verdrus darab, schluge alle dergleichen eitelkeiten weit in dem wind, verlangte nur mit dem armen und blossen gekreyzigtem Jesu zu leben und in armuth zu sterben. Ihr verlangen hat Gott gewertigt, weil das bussbad diser seelen dem seinen genueg getan, daher *anno* 1690, den 14. Juny in 70sten jahr ihres alters wurde die fromme herzogin durch ein innerliches unvermortes *accidens* zum glickseligeren leben ermanet oder vilmehr aufgemundert. Dette den *appetit* oder lust zu allem essen und

drieken verlohren, die noch wenige yberblibene leibskräften nammen nach und nach abzueben selbiger zeit war alhir zu Prag wegen anderer geloisten gescheften seiner hochadeligen befreinden unser wohlehwürdiger pater *Carolus Felix a Sancta Theresia definator generalis*, so vor 9 jahren *general* gewesen und zugleich ein anbefreindter unserer härzogin, diser suchte sye oftlichmal heim und wurde von allen befunden, das sye mit der lezten heyligen ölung miesse versechen werden, wie solches dan auch in beysein aller geistlichen mutter und schwästern obenendter wolehwürdiger *pater noster Carolus Felix* mit gewöhnlicher andacht und *ceremonien* verzichtet. Nach disem blibe sye alle zeit ganz sanftmuetig und ruheig ligen, wachteten und betteten bey ihr die

Pag. 27

unsere heilige *patres* und schwästern bis auf den 18. desselbigen monats und laufenten jahrs, gabe wenig zeichen mehr von sich bis gegen 8 uhr des abents, und welche zeit sye mit der hand zu dem *pater* der ihr zuesprache, urblizlich zukte, und gleich ohne weitere bewegung sanft gleichsam schlaffent verschide. Selbigen abent wurde sye gahr sauber mit ihrem gewöhnlichen geistlichen *habit* gekleidtet und schine vil schöner nach ihrem tod in ihrem angesicht als zuvor lebentig. Dess anders tags, nemlich den 19. Juny, wurde sye *procession* weis von unseren wohlehrwürdiger *patribus* morgens fruehe aus dem oberen grossen krankenzimmer in den kürchencohr getragen, alwo ein grosser adl und jedes stands menschen hinkamen, sye durch das offene eisene gätter zu sehen. Selbigen morgen verichtete man for sye in der kürch das *solemne todenofficium* und hohe amt, welches *celebrirte* obgesagte *definator generalis*, unser wohlehrwürdiger *pater Carolus Felix a Sancta Theresia*. Alhir were sye lenger dem volck zu sehen ausgesätzt verbliben, weilen aber die hiz der sohnen gabe zu gros, hat man sich ander *incommoditeten* beförchtet und geschlossen worden, den herzoglichen leichnam nach selbigen tag gegen den abent in der gemeinen clösterlichen todengruf zu anderen toden mittern und schwästern, gleich wie sye lebendig verlanget

beyzusätzen, so dan auch in beywohnung unserer ganzen heyiligen *communitet* und mit begleitung 27 geistlichen von unseren *patribus*, welche alle begräbnuserrichtung nach catholischen rommanischen und orthens gebrauch mit grosser auferbeyligkeit und andacht volzogen geschehen. Die todengruf allwo dise und ander beysezung oder begräbnus *ad interim*¹⁷⁷ geschehen, wahre zu selbigen zeit im vordrem weyen closterstock in einem keller gewölb hart neben jeziger k^{ir}chen*fundament* und der inneren *sacristey*, von dannen aber, nachdem die neye k^{ir}chen zu *perfection* gebracht worden, ist sye samt anderen alda

Pag. 28

beygesätzen ax nb 92[?]. Den widum erhebt und mit andacht in die neye k^{ir}chengruf ybertragen worden, alwo sye dem leib nach so lang Gott will, der seelen nach aber in der seligen ewigkeit. *Requiescat in pace.*

Pag. 29

Von leben und tod unserer ehrwürdigen schwester *Amabilia Euphrasia a Sanctissimo Sacramento*.¹⁷⁸

Im jahr 1691, den dritten tag *July*, als den negst folgenden tag auf den fest der Heimsuhung Maria,¹⁷⁹ wuerde auch unser liebe schwester *Amabilia Euphrasia* von hochwürdigsten *Sacrament* von Gott querdiglich heimgesuchet und aus dem tal der zecher[?] durch den zeitlichen hintrit auf den hoche gebürg des himels, in dem haus der ewigen seligkeit gefähret, nach deme sie zur vorgegen drey monat mit der wassersucht schmerzlich behafet ware, und drey wochen vor ihrem end gar betliegerig werden, in welche krankheit sie wochentlich mit nur ein sonderöftens mit grosse andacht und eifer gebeichtet und die heilige *communion* empfangen, wie sie dann auch des heiligen *viatici* und letzten öhlung bey gueten verstand und

¹⁷⁷ *ad interim*: dočasne.

¹⁷⁸ Nadpis podčiarkntuý modrým atramentom.

¹⁷⁹ *Fest der Heimsuchug Maria*: Sviatok Navštvivenia Panny Márie.

beysein der heiligen *communitet* theilhaftig worden. Dise liebe schwesster ware die ganze zeit ihren krankheit ein *exempel* der gedult und bezeugte ihre so grosse schmerzen, mit denen ihr kopf, brust und händ, so von dem wasser aller eingefüllt und aufgeblösen waren, nit mit klag warten, sondern vil mehr mit einer sinnlichen anschau und demutigen augenwurk. Sie ware so gehorsam in allem, was man krankheit selbe mit ihr vorhatte, den sie denen schwestern, so sie bedienten, ein sonderbahre kraft, freüd und ergärzung ware, dann sie widersezte

Pag. 30

sich niegends, und ware völlig dem göttlichen willen ergeben. Sie hette kein schrecken vor dem tod, sondern verlangt desselben mit oft widerhalten warten (sterben, sterben), welches ein heliches zeichen ware ihre unschuld und liebe gegen ihren himmlischen braütigam, dessen volkamniste gegenwarth und geniesung notwendig durch das sterben mues gesucht und gesunden werden. Als sie nun den 2. July mit gresster andacht und tugendsubung, so von einer getreüer braut Christi¹⁸⁰ in so wehemütigen stand kan erfordet werden, die letzte heilige *communion* empfangen, ist sie immer schwehre und dem leib nach kraftlosen worden, aber am geist desto mehrers gestärket, da sie sich den beichtvatter auf ein neyes völlig übergeben, er solle mit ihr vorhaben, nach seinem bedunken sie wolle auch für ihr seel nichts anders als was er verordnen und guethaißten wurde. In disen löblichen resolution bliebe sie bis auf folgenden tag, womit sie sich gesterken ihre grosse schmerzen mit stillschweigen und grossen gedult zu ubertragen. Den 3ten July, welchen der lezte tag ihres lebens ware, hat sie auch den glüklichen schluss ihres lebens getroffen, da sie ungeachtet ihrere schwäche und kraftlassigkeit, der crucifix, so ihr stets bey händen ware ergriffen, und demütigst geküsstet, auch so vil act der rey und leyd, samt volkommener ergebung in den göttlichen willen vor der

¹⁸⁰ Písané ako Kristov monogram, ale len s použitím gréckeého písmena chí (Xi).

heiligen *communitet* und beysein des wolehrwürdiger *patris Theodorici a Sanct Joseph*,
damaligen *patris prioris*, und des pater beichtvatters erweket,

Pag. 31

bis sie endlich abends, zwischen 8. und 9. uhr, in die zügen gegriffen, und gleich wie ihr
bräutigam, drey stund am creüz des tods enkampfs, jedoch ganz sanftiglich gehalten, bis sie
endlich zwischen 11. und 12. uhr mitternacht, nachdem die heilige *communitet* mit grosen
andacht, liebe und eifrigen gebet, samt den *pater* beichtvatter bestendig beygestanden, die seel
in die händ ihres heylands befolchen und ergeben. Dise liebe schwester ist gestorben im 71.
jahr ihres alters, ist sehr eifrig gewesen in der lieb Gottes und zu der *religion* zusehend sehr
ascimirt, als nemlich die gewöhnliche von denen hohen obrigkeiten *approbirte* ubungen.
Man hat sie höhen obligieren können als mit einigen *exercitien* oder geistlichen schriften, so
von unseren *religiosen* gemacht und gebet worden, hat auch selbst dergleichen ihrer andacht
nach, wie es ihr eingefallen, geschriben, sie hat auch ein grosse lieb gegen dem negsten
gehabt, sonderlich in der arbeit, und war ihr greste freüd anderen ihren lieben mitschwestern
in allen arbeiten beyzufringen, und die verächtliche dienst in closter zu verrichten. Dise liebe
schwester ist im selben jahr gestorben, als unser *reverende pater Honorius a Sanct*
Assumptione general war, und unser *reverende pater Lucas a Sancto Gerardo* teütschen
provinz provincial, wie auch *reverende pater Theodoricus a Sanct Joseph prior* zu Prag, und
reverende mutter Anna Eleonora a Sancto Leopoldo priorin in disen unseren alhierigen
closter. Disen unseren lieben mitschwesster seind in ihrem lezten end beygestanden unser
verordnete *pater* beichtvatter *frater Franciscus Ernestus a Sancto Philippo* und der
ehrwürdige *pater Alexius Maria a Sanct Joseph. Requiescat in pace.*

Pag. 32 (prázdna)

Pag. 33

Vom gottseligen leben und tod unserer wolehrwürdigen mutter Josepha Maria *a Jesu*.¹⁸¹

Im jahr 1692, den 24. monat Aprilis, als an den festag des heyligen Ritters Georgy, wolte auch der güttigste heyland und seligmacher Christus Jesus unserer wolehrwürdigen mutter Josepha Maria von *Jesu* ein lang erwünschten glükhseligen einritt halten und auf jenem pfaft, von dem der geistreiche *Thomas a Kempis*¹⁸² schribt: „*Suauiter equitat, quem gratia dei poetat.*“ Sanft und leicht sizt jener zur pferdt, denen Gott seine gnaden zum reiten beschert, nemlich auf dem pferdt der heylig machenden gnad durch die allgemainen postweg des tods Jesus sah in das himmellische paradeys fähren, nachdem sie vor mit schmerzlicher krankheit der wassersucht belastet und in die sechs wochen dem bet bitterlich angeheftet ware. Jedoch ware sie den geist nach desto freyer, also welcher von denen schmerzen und grosen beschmerligkeiten, die sich in disem kränklichen zuestand zuer eigenen pflegen nit kunte gebunden oder untertruket werden, das sie nit stets in den göttlichen willen sich erfreyete und ihr schmerzen mit ihrem schmerzhaften bräutigam vereinigte. Hat auch nit wol anderst sein können, dann sie ware von jugend auf der *mortification* und bueßwerken sehr ergeben, ihre wadlen[?] waren der massen mit wachstropfen verbrenaet, dass sie ganz aussäzig geschienen und die masen einmals vergangen, hat auch aus lieb und andacht

Pag. 34

ihr es verwunden brautigams den süsser nahen in ihren jüngerer jahren mit einem glüenden eisen auf ihr herz gebrennet, wie mans auch nach ihren tod gefunden, dannen hern sie der lehr des apostols fleisig gefolgt, da er gesagt: „*Semper mortificationem Jesu in corpore nostro circumferentes, ut et vita Jesu manifestetur in corporibus nostris.*“ Wir tragen allezeit das abtöten Jesu in unseren leib herum, auf das auch das leben des Herren an unseren leib

¹⁸¹ Nadpis podčiarknutý ceruzkou.

¹⁸² Thomas à Kempis alebo Thomas Hemerken (1380-1471) bol augustínsky mystik, nasledovateľ Geerta Grooteho a autor spisu *De immitatio Christi* z konca prvej polovice 15. storočia. ETHEREDGE, Laura: *Thomas à Kempis*. Dostupné na <https://www.britannica.com/biography/Thomas-a-Kempis> [cit. 7.2.2020].

offenbahr werde. Welcher eüsserlichen mortification sie die innerliche zugeeignet, wolweissend, das die erste ohne die andere wenig nuzen schaffete, darum wolte sich dise libste mutter in abtödtung ihrer selbst lebendig begraben, wie sie solches die zeit ihres lebens mäniglich zuverstehen geben, absonderlich das lezte jahr, wo sie mit ihren beichtvatter mit anderst gehandelt, als were sie ein eifrigster noviz, und derowegen instendig begehrt, man solle sie für ein novizen annemmen und auf solche weiss mit ihr handeln, welches ihr auch widerfahren, und in den vollkommen gehorsam maisterlich probiert und exercirt worden, aber niemal mangelhaft gefunden, dann sie führte stets in ihrem mund und sehen die wort Christi: „Dein will geschehe wie ein himmel, also auch auf erden, und widerum, nit mein, sondern dein will geschehe.“ Dahero gleich wie Christus im garten, da er jezt gemelte wort ausgesprochen, von dem engel Gottes gestärket worden, also auch unser liebste muetter Josepha Maria im geist *erquiket* durch innerlichen seelenkraft, kraft dessen sie alle schmerzen mit wunderlichen demut, stillschweigen und gedult übertragen, und allein dahin getrachtet, wie ihrer seel möge geholffen werden. Ihr meistens verlangen ware auf diser welt ihre seel mit vilfeltigen beichten zur einigen und mit dem hochwürdigsten *sacrament* des altars zustärken, dessen sie auch in ihrer krankheit alle wochen zwey bis dreymal genossen, und endlich nach emp-

Pag. 35

fangen und zue den tod preordenten heiligen sacrament den 24. tag Aprilis in beysein der heiligen communitet sanftiglich in Gott entschlaffen. Dise unser liebste¹⁸³ mutter Josepha Maria ware einer aus den fünf erster mutter, so 1656 zur *fundation* hieher auf Prag kommen, und in allhirigen closter vilmal das amt einer *suppriorin*, in welchen sie auch gestorben vertreten. Wie wohl und gut dise liebste mutter im innerlichen gebet erfahren und geubet, kan

¹⁸³ Písané ako *liebsee*, pravdepodobne ide o chybu, písmeno *t* bolo vynechané.

aus obgewelter *mortification* genugsam verstanden werden, als dero eigetlicher *effect* ist das gemüt zue Gott erheben und aufs beste mit Gott *tractiren*, wie dann das ganze geistliche geboy einer wahren *theresianischen* tochter und Carmeliterin auf die *mortification* und auf das gebet gegründet ist. Vil und gar grose tugendubungen waren von diser liebsten mutter zubeschreiben, als nemlich ihrer jüingfräuliche und gleichsam englische unschuld und reinigkeit, mit welcher sie von jugend auf bis in tod gebühtet. Ihre demut und eifer zue geistlichen sachen und andere mehr vortreffliche werk der vollkommenheit wird jedoch nichts anders hier angezogen als *mortificatio et oratio*, die abtötung ihre selbsten und die ubung des gebets, so kan einer geistlichen und wahren braut Christi vor allen anderen verlanget wird, in welche zuefordrist ein seel zue einer wahren braut Christi machet, und in den stand der vollkommenheit sezet, dardurch sie dann auch ungezweifelt den sitz der ewigen seligkeit erhalten. Diser lieben mutter ist in ihre krankheit und sterben beygestanden der wohlehrwürdigen bruder *Theodoricus a Sanct Joseph, pater prior* zue Prag, *pater Alexius Maria a Sanct Joseph* und *pater Franciscus Ernestus a Sanct Philippo*, beichtvatter. Die ist gestorben in selben jahr, als *reverend pater Honorius ab Assumptione general* ware, und

Pag. 36

würklich zue Rom das *generalcapitul* angefangen, unserer teütschen *provinz provincial* ware *reverende pater Lucas a Sancto Gerardo*, priorin aber des alhierigen closters die wolehrwürdige mutter *Anna Eleonora a Sancto Leopoldo. Requiescat in pace.*

Pag. 37

Vom leben und tod unser ehrwürdigen schwester *Maria* von dem heyligen *Joseph*.¹⁸⁴

Im jahr 1693, den 10. Merz, als an dem fest der 40 heyligen martyren, ist unser ehrwürdige schwester *Maria* von dem heyligen *Joseph* von ihrer langwirigen marter erlöset und durch den

¹⁸⁴ Nadpis podčiarknutý ceruzkou.

zeitliche hintritt zur cron der ewigen seligkeit beruefet worde. Nachdeme sie zuevor mehr dann ein jahr mit dem schmerzlichen krebs an der brust jemmerlich gepeiniget und ihr die halbe seithen zerfressen, den rechten arm¹⁸⁵ bis in die hand und finger unmenschlich vergestoltet, mit diser entsezlichen krankheit und gleichsam unmenschlicher pein geploget worden. Nichts desto weniger kunte unsere liebste schwester Maria diser krebs zue keinem krebsgang bringen und von ihrer im *novitiat* gefossten tugend zurukhalten, sondern es ware ihr diser schmerzliche zustand¹⁸⁶ ein wurklicher antrib die tugenden bestendiger zu fassen, und die volkommenheit vortrefflicher zu uben, zu dem sie dise schmerzen lange zeit so gedultig erlitten, das die heilige communitet im geringsten etwas darum gewisset, und erst auf die lezte zwey oder drey monat kundbahr worden. Wie dann auch der guttigste Gott die gedult unserer schwester Maria mit sonderbahrer gnad belohnet, weilen dise krankheit, die sonsten ohne abscheulichen geruch mitsein kan, in unserer liebsten schwester Maria mitvermögt, ein solche beschwernus und beschwerlichen geruch zu erwerken, welcher denen wohllehrwürdige mütter und schwestern einige rutsehung oder¹⁸⁷ grausen verursachen kunte, ja auch in ihrem todbetlein nichts der gleichen vermerket worden, über das ist sie mit einem anderen elend, nemlich mit der blindheit etlicher jahr, behofftet gewesen, jedoch wie malen ohne arbeit gefunden worden, allen schwestern diene sie mit so grosen fleiß, lieb und vergnügen.

Pag. 38

Der heyiligen communitet, das sie ins gemain der dienstbahre geist geammet worden, welcher ehren titul und lobspruch von den heiligen apostel *Paulus*, denen heyiligen englen zugenessen und zu geeigent wird. Nun musste endlich diser dienstbahre geisst denen im himmel Gott aufwordende seligen geister zugesellet werden, nachdem sie mit allen heyiligen *sacramenten*

¹⁸⁵ Medzi slovami *arm* a *bis* sa nachádza preškrtané majuskulné písmeno V.

¹⁸⁶ Na začiatku slova pisárka spravila chybu, pôvodne napísala *fi* ale tieto dve písmená prekryla napísaním písmena Z.

¹⁸⁷ Po slove *oder* nasleduje preškrtnuté písmeno.

nach gebrauch der christlichen kirchen versehen. Den 10. Merz obbenendten jahrs um 11. uhr in der nacht, in beysein der heiligen *communitet* und des *pater* beichvatters *pater Francisci Ernesti a Sancto Philippo*, wie auch des *reverende pater Alexy Maria a Sancto Josepho* in Gott seliglich entschlaffen. Dise liebe schwester ist gestorben im 64. jahr ihrs alters, nachdem sie in der heiligen religion 35 jahr und schier 6 monat erlebet. Sie ware die erste professin dises closters und hatte die ganze zeit des lebens neben den ungeschwechten gedult, die grosste und tiefiste demut *profitieret*, sintemalen kein arbeit so schlecht und gering, die sie nicht mit freuden ergriffen, und ihr allein wollen zugeeignet haben. Dannenhero unser liebste schwester Maria ungeachtet ihrer vilfeltigen arbeit, mit welcher sie allerseits nuhlich gebrauchet worden, über dreysig jahr alle tag, sommer und winter, ein grose kanden oder krueg mit wasser zum diest der schwestern angewisen ort pflegte zuetragen und ihr leben im diest der draucth [sic!] zu verzehren. Sie ware halt ein dienstbahrer geist, wie die heilige engel, darumen sie auch andere eigenschaften der englen erzeiget, denen englen ist ein eigentum der frid, daher sie in heiligen schrift *Angeli Paus*, engel des fridens, geaennet werden, unser liebste schwester Maria wusste auch nichts anders reden und üben, als was zum frid und einigkeit reichete, destwegen sie allen gern wolte ausweichen, dardurch den lieben friden sowohl in ihr selbsten, als in denen schwestern mehres zubefördern.

Pag. 39

Den englischen geister ist ihres namens halber auch eigentlich der heiligen gehorsam, als welche nach dem wunk und verlangen Gottes sich werden und halten, von dem gehorsam unsers dienstbaren geistes will sagen, unserer liebsten schwester Maria wussten am besten zu reden ihrer vorgesezte obrigkeiten, denen sie so blind gehorsamet, das sie auch manichesimal etwas getan, das sonsten mit gueten gewissen nit kunte verrichtet werden, nichts desto weniger ware sie so einfeltig gehorsam, das sie ihr kein gewissensengstigkeit dauber gemachet, und derenwegen von höhen obrigkeiten nit allein unsereflich gehalten, sonder

wegen ihrem tugendlichen gehorsam gelobet und gerühmet worden. Von den englischen geister ist bewusst, dass obwohlen sie an dienst der menschen begriffen, jedoch niemalen ausser dem angesicht Gottes sägen, also auch unser dienstbarer geist die liebe schwester Maria aller orten und arbeiten mit Gott handlend und wandlend gefunden worden, sonderbahr im innerlichen gebet, welches sie beisein ihr todbetlein geübet, auch bis an den lezten tag ihres hinscheidens das göttliche *officium*, wie es die leyschwestern pflegen zu verrichten, weil sie blind ware und nit mehr lesen kunte, gebettet. Darumen ihr auch wegen der steten *tractirung* mit Gott von den obrigkeiten mehrmalen, als gebrüchlich, erlaubtet worden, dass sie als ein dienstbarre oder englischer geist mit der speis der heiligen englen, das ist mit der heyligen *communion* können gespeiset werden, wohin sie die zeit ihres lebens ein absonderliche andacht gehabt, und als ein dienstbarer geist Gott und der heyligen *religion* treulich dienend, endlich zue wolverdienten lohn von dem zeitlichen dienst aufgelöset zue ewiger ruhe berueffet. Worden in obbenendten jahr, da *reverende admondum pater Ambrosius a Sancto Angelo general* ware, und unserer teütschen *provinz provincial reverende admondum*

Pag. 40

pater Lucas a Sancto Gerardo, prior zu Prag *reverende admondum pater Theodoricus a Sancto Josepho*, und *priorin* dieses alhierigen closters die wolehrwürdige mutter *Anna Eleonora a Sancot Leopoldo. Requiescat in pace.*

Pag. 41

Von dem leben und tod unserer ehrwürdigen schwester *Euphrasiae Ceciliae ab angelis, anno 1700.*¹⁸⁸

¹⁸⁸ Nadpis podčiarknutý ceruzkou. A: 1700 pravdepodobne dopísané neskôr.

Von ein heiligen orden oder auch nur ein geistliches closter dem schön blauprangenden himmelsfeld, die in dem closter nach ihren satzung und regel lebende geistliche denen helllichten den sternem, nicht unbillig mögen verglichen werden, welche einem so geistlichen *firmament* oder himmelsfeld, einer geistlichen gemeinde, die höchste zierdt und glantz breigen, laut eines *Ecclesiastici* am 43. capitel, 10. vers: „*Species coeli gloria stellarum.*“ Die clarheit der sternem ist nit schöne gezierdt des himmels. So müssen wür auch unsere ehrwürdige schwester *Euphrasiam Ceciliam* einen himmelsstern benennen und disen ruhen nachschreiben, desselbe mit unfüglich den zunahmen von den englen geführet, disen sich gleichförmig zumachen, um, gleich wie selbige nach lehr der gelehrten den dienst der bewegung der sternem vertreten, ihnen hierin nachzufolgen, und mit guetten wedel andere Gott angenehme sterne oder seelen zur nachfolg der sonnen der gerechtigkeit Christi des Herren, und zum glantz der wahren tugend zubewegen, also zwar, des sie nit nur der natur nach, sondern auch in sitten die stell eines edlen himmels gesires hertreten. Massen nach dem ursprung ihres geblüts und herkommens, were sie auch dem alten hochgrüfflichen Sternbergischen haus entsprossen, benambset freyle Maria Barbara grafyn von Sternberg, gebohren zu Iglau in Marchgrafentum Mähren, *anno* 1650, am 31. *Octobris*. Aber gleich wie die himmelssterne in der höche des *firmaments* und nicht in der nidre oder tiefe der erden leüchten, also wolte auch unsere ehrwürdige schwester nicht in der tiefe der welt, sondern in der höche des *firmaments*, eines so strengen und *reformirten* heiligen ordens in aller volkommenheit leüchten. Dannenher damit sie mit dem stern auch den berg, dem stammnahmen nach mit ruhen führete, hat sie auch mit groster *resolution* noch im ihrer tugend der tiefe der welt abgesagen und die höche des heiligen bergs Carmeli gesuechet zuersteigen, um aldagleich als ein geistliches himmels gestiren zuleüchten, wie sie dan alhir zu

Prag von der welt in allhiriges *Sanct Josephs firmament*, oder in allhiriges closter von *Sanct Joseph* genannt, den 20. May am fest der Allerheiligsten Dreyfaltigkeit anno 1674 übersetzt worden und nach dem probjahr 1675, den 20. May als ein bestendig unbeweglicher stern mit leib und sell zum dienst Gottes durch die heilig gemachte *profession* sich ausgeoffert. Es hat diser tugendstern, unsere ehrwürdige schwester *Euphrasia Caecilia*, den weg der gebet Gottes und andere tugenden, gleich denen stern, also furtig geloffen, das sie in wenig jahren ihren cuess[?] und lauf zur ewigkeit glicklich geendet. Sintemalen da das *jubeljahr* sich eröffnet und man zehlte 1700. Den 8. Mertzen, am sonntag nach *Reminiscere*, nachdem sie durch langwürig mit *resignation* in willen Gottes übertragener krenkheit, dem geist nach von den menschlichen menglen, wohl gereiniget, und nach abgemattenden leibskräften, sich ihr zeitlicher untergang herzuegeneiget, beyheiten mit den heiligen *sacrament* versehen worden, als nemlich den 4. Mertzen hat sie das *viaticum* im chor mit anderen wohlehrwürdigen mütter und schwestern bey den gewöhnlichen fensterle, wohin sie getragen worden, und den anderten tag, das ist den 8., an dem sie gestorben, auf selbst aigenes begehren das heilige *sacrament* der letzen öelung genohmen, vor dem angesicht der göttlichen sonnen ohne ferneren untergang wider glikseelig aufzugehen. Unser wohlehrwürdige *pater prior, pater frater Marianus a Jesu Maria*, ob er schon bereits den 8. Mertzen seinen geistliche *exercitia* angefangen, selbigen wegs verlassen, ihren leiblichen abscheiden hinzuegeilet, und ihr bestendig beygestanden ist, bis das sie in gegenwart der heiligen *communitet* zwischen 11. und 12. uhr zu mittags in die händ ihres liebsten gespans und brautigams ihren geist befelchende, sanftigklich erloschen, und also ihren lebenslauf glicklich geendet, hoffentlich in einen himmlischen firmament von dem thron Gottes, mit anderen

sternen, das ist helligen oder besonders aller thesesianischen Carmeliterinen in alle ewig wehrande ewigkeiten mit der herlichen cron der unsterblichkeit und reichlichen belohnung zuleichten.

Der lateiner sprichwort laut also: „*Astra sunt castra.*“ Die himmelsgestirn *formieren* oder stellen von ein gantzes herrlager, daher sie auch *Isaiae* am 6. capitl genennet werden *Execitus Dei*, ein krigsherr Gottes. In disem himmelischen herrlager ist ein stern höher als der andere, einer lauft geschwinder, der ander langsammer, wie es der will oder befelch Gottes selbsten ist, also hat auch unser nun mehr dem zeitlichen leben nach untergangene tugentstern, schwester *Euphrasia Caecilia* hirinnen nichts nachgeben wollen, sondern die angetragene dienst des heiligen gehorsams mit fleiß und eyfer verichtet. Ihren schwachen leib hat sie auch in ihren vilfältigen unpässigkeiten und langwürigen krankheiten kein ruch, noch eigene lieb vergonnen wollen, und obschon selbiger von dem abbruch und gewalt, die sie ihr selbst oft angetan, himblich abgennattet, also, wen ihr in der krankheit die kräftten zuerhollen, der medicus verordnet fleisch zu essen, hat sie nur alzeit begehrt mit groben und schlechten speisen nach der armen art *tractiret* zu werden. Wie sie dan auch ihren leib niemals wolte was zu gutten tuen, sondern alzeit das schlechteste erwehlet, der ewig bestendigen ruhe gewürtig, ihres alters 50 jahr, 14 monat, 9 tag, nachdeme sie in dem geistlichen ordens *firmament* 25 jahr, 10 monat und 11 täg als ein tugend stern gestanden und geleichtet hat.

Genanten 8. Marty nach 2 uhr nachmittag wurde ihren nachordens gebrauch angekleider körper mit gewöhnlichen *ceremonien* der abgestorbenen, *procesion* weis mit begleitung der heiligen *communitet* aus dem krankenhaus in das ankleidzimmer negst dem gar von unseren ehrwürdigen *patribus* herabgetragen und zum anschen vorgesetzt. Folgenden tags vorrichtete man in der kirchen von ihre seel das gewöhnliche todenamt, welches sunge *reverend pater Marianus a Jesu Maria*, unser wohlehrwürdige *pater prior*. Nachmittags, zwischen

3. und 4. uhr, wurde der körper in beysein der ganzen heiligen *communitet* und begleitung etlich 20 geistlichen von unseren *patribus* in gewöhnliche cruften mit groser auserbaulichkeit getragen und nach ordensbrauch zur erden bestattet, als zurzeit general des ganzen heiligen ordens ware *admondum reverend pater noster Dionysius ab Assumptione*, und unser teütschen provinz *provincial admondum reverend pater noster Aheodonus a Cruce*, und prior zu Prag *reverend pater noster Marianus a Jesu Maria*, unsers convents aber *Sancti Josephi* wohllehrwürdiger mutter *priorin reverende mutter Maria Electa a Jesu*. So vil von dem liecht unsers entseelten tugendsstern, ohne das, was Gott allein bewust bleibet. *Requiescat in pace.*

Pag. 45

Von dem leben und tod unserer ehrlichen schwester *Angela Febroniae ab omnibus sanctis*.

*Anno 1700.*¹⁸⁹

Alles leiden, alle triebssaal, ja alle bestirzung so dief ihrer es den herz verwunden, so lang von vil der todenpesteyl davon entsternet seim entlich noch zuerdulden, dann allein der tod versteret alle gmieter, schwecht alle helden, entreist alle herzten deren in den tods der erden verdieften veldtkinderen. Aber o, dorrheit der welt! Lass dich ermunteren von den worden drines erlesers zu der vittib von Naym *Lucas* am 7: *Noli Flere*. Höre auf zu wainen, was meinst du dann, den der tod seye? Der tod ist zwar über unsere erste elteren von Gott verhangt werden zur straf der stind, doch ewen diser tod ist dem gerechten die belohnung der tugent, der erwieschte süg nach dem streit, der erfreuliche vorbod zu ewiger cron, so ist es dann ein gnad vor den gerechten, wann ihm Gott belieben last von dervergiften weld dem gerechten, zuentfiehren, ist dann disen also so ermundere ich ewen auf ein löbliche heilige *communitet* in den lieben closter bey *Sanct Joseph* allhir mit ermeden Worten *Christi*, *Noli Flere*. Höre auf zu beweinen den zeitlichen hintrit deines vor gnadsen der vergiften weld erbleichten mitglied. Ich

¹⁸⁹ Nadpis podčiarknutý ceruzkou. A: 1700 pravdepodobne dopísané neskôr.

sage der nun erstorbnen wolehrwürdige liebe schwester *Angelae Febroniae* von allen heyiligen, *Noli Flere*. Höre auf zu weinen, dann sie ist mit tod, *justiante vivent in perpetuas aeternitates*, dann sie war vor den allwissendten aug des Herrens gerecht, und der gerechte lebt zu ewigen zeiten. Es sagt ewen disvon der gerechten der gecrente prophet: „*Mortem non videbit in aeternum*.“ Der gerechte wird den tod in ewikeit mitsehen. „*Mors ei uetia non dominabiten*.“ Der tod wird über ihm mit mehr herschen. Ja der vollmechtige tod der schwester die scepter, cron und reich zertrimmert, wird in der triumf des gerechten als ein schlaf vorgefiert. „*Ante facien eius ibit mors*“, nach lauff *Habakkuk*, am 3. capitel.

Pag. 46

Sowol clorscheinig erhölet in der lobseligen lebenslauf unserer gerechten allerliebsten mitschwester, so zu Rattibor in Schlesien von den hochadelichen haus Gaschin hervorgeschbrosen gleich als ein reine lilgen under den dörneren, will sagen mitten under den irtum der vergiften urzereyen von Gott erkissen als ein under 1000 auserwelten blumen in den chatolischen paradeis hat schon von jugent auf mit ihren ster tugentlichen wandl anderen zur ausmunderung zu tugentlicher nachfolg der tod der sinden in ihren jungfreilichen triumf mitten under der irtum allzeit under den fiessen gehabt, mit allein bestendig allzeit und imer in den glauben verharret, sondern auch mit ernsthaften beweisstuinen ihren bludsverwanten verhindert, den sie sich nit mit unchatolischen, obwolen solche von hohen adl und mechligen mittl, verehlichen sollen. Wol ein vestchatolicher selsen, an dem irtum der kezerey den kobf zertrimmert. Weilen aber unden den veldmensen der leidige *Satan* nach laut des heiligen *Pauli* alsein brillendter löw herumgeheth, und auf alle weiss sorget, wem er in seinen höllenschlund verschlike, und weilen auch diser leidige seelenfeind sich noch vor seinen stahl in der erfreylichen himmelsburg vermesener massen verlauten lassen. „*Sedebo in monte testamenti, similis ero altissimo*.“ *Isaiae* am 14.: „Ich will sitzen auf den berg des gesatz, will dem allerhögsten gleich sein.“ Disem dann zu schimbflichen trug und verdammlicher

schwach beschliet sich dise unser mitschwester heldenmietlich trug, diefel trug höll und weld mit weit hochsinnluheren witz, ruem und ewigen gewinn ihrer seelen sich ewen ernenter wort *Luciferi* zugebrauchen. „*Sedebo*,“ sagt sie, „*sedebo in monte testamenti*.“ Ich will auf den berg des gesatz sitzen, nemlich den berg *Carmeli*, allwo erbliet den carmeliter gesatz. „*Similis ero*

Pag. 47

altissimo.“ Ich will gelich sein dem allerhögsten, nit zwar ausserdammlichen hohend wie *Lucifer*, sondern will gleich sein dem allerhögsten könig *Christo Jesu*, dann gleich wie er zum heyl der weld die liebreichster schloss seines ewigen vatters verlassen, also will ich ewen auch zur nachfolg den haus meiner elteren und ganze verwandtschaft verlassen. Er hat sein göttliche natur uns zum besten mit der gebrechlichen schlair der menscheit bedekt und ich will nach ordensbrauch mein sindigen leib mit ein rauhen sak bedeken. Er hat die unzählliche schätz des himmels verlassen, unsarme zubereichen und ich will heldenmietig meine mir von Gott mildväterlich anvertraute schätz verlassen, mein armes closter mit vil tausent zubereichen. Will also den heiligen creitz freymietig auf mich nemmen und *Chistum* unverenderlich nachfolgen mit embsiger volziehung jenes gesatz, so ein heldenmietige heilige mutter *Theresia* mit ihrer serafischen schweiss ertauft hat. Weilen aber der will ohne werk auch ist ohne frucht, hat sie so heyligen willen durch wirkliche einkleidung im jahr 1666, den 29. *Augusti* bewerksteliget. Nun dann schon in clösterlichen leben wird es erst recht zeit sein, sich zugebrauchen obiger wert: „*Similis ero altissimo*.“ Ich will stets und ihrer sorgen gleich zu sein dem allerhögstern, aber wie und auf was weiss solche gleicheit erfolgt, lass ich nun erden ein ganze heilige *communitet*, sonderlich jene, so mit diser lieben schwester in ämteren sich befunden oder in ihr so vilfältigen liebsgebrechen und gefährlichen zueständten selbe bedienet. Dise dann bezeigen gleich höllig, erstlich dero eufrige und bestendige andacht zu den hochwirdigisten. Dann es wuste wol unser *Angela Febronia*, dass bey disen falschen weldlauf nichts erfreylicher, tröstlicher, nichts erschbrieslicher dem menschlichen gemiet

sein kenne, als ein vertrauter freind, dem man in leyd und freid die verborgenste tödtlein seines herzens eröffnen kann, disen nachpflegt sie allen leiden und freiden in allen zuefehlen und begebenheiten ihr herz zueröffnen jenen allmögenten göttlichen freind. „*Cuius deliciae sunt esse cum filiis hominum.*“ Dessen ergezlikeit ist bey den menschenkinderen zuwohnen under den gestalten brods und weins. Ja wann und wo sich ein zeit eraignet mit undertenigster *reveren*z,

Pag. 48

tette sie ihren wort verbergnen Gott eüfrig ist anbetten, auch mit täglicher anhörung zweyer heiligen messen, sonderlich aber abents nach vollenter *complet* obschon durch vilfältige mihe und tagsarbeit dero ermatter presthafter leib einige rue, wie erlaubt, von neten, doch mit hindansezung dero leibs noturften hat sie mitten under der gesellschaft der heiligen englen, also nit um schonst *Angela*, ihrer seelen vor den heyligsten *sacrament* des altars bis zu der metten ein siesseste rue tröstlich ist erteilet, davon sie dann gesterkt sich mehr und mehr in die lieb Gottes versenkt, alldorten zu vermehrung der lieb gegen ihren göttlichen freind ihme alles ihr haifiges und heftiges leyden ganz ofen und treyherzig gewidmet. Heist dis nit: „*Similis ero altissimo.*“ Ich will gleich sein dem allerhögsten, welcher auch seiner notürften kein obacht unsere aber stets in acht nahme. Zu den acten des chors, worin ihr mit högster auferbailikeit ein so embsiger zuelauf auch in derrn so vilfeltigen schmerzlichen zueständten, den es einen mitleydenten aug beweglich war anzusechen, und als endlich in ihrer lezten krankheit die vor wassersucht erschwolne fiess den kränglichen leib nit mehr ertragen kunden, bietet sie ernsthaft auf ihren gmiet und wunsch, mit dem sie dorten beywohnete, wo nun und allezeit ihr liebevolles andechtiges herz vergraben war und damit sie desto freyer auch mit embsigerer *application* mit ihren geliebten in der krangenzimmer stete *conversation* pflegen kunte, beflisse sie sich des stillschweigens, sonderlich zu verbotnen zeiten, an denen sie auch in hoher noturft sich gewaigeret von anderen haimgesucht und getrest zu sein, dann ihr trost war

Jesus, welcher als ein Lamb Juda fleischbang gefieret, doch stillgeschwigen, und seinen mund nit eröffnet. Es ist aber meniklich kund, den dergleichen embsige lieb Gottes in der seelen gleich als ein mechtige königin seye, von der den *regulierteste regiment*

Pag. 49

in das menschliche gemiet einfließt. Dise königin dann gezunnet sich nit selbe ohne gewöhnliche aufwarerin zulassen, also dann vor disen dienst bestimmt *Angela Febronia* die unmiesige lieb des negsten. Dise derowegen so sorgfeltige aufwarerin hald sie unableslich in ihrer geschbanschaft. Sie kunte wol sagen mit den liebswelen heilige *Paulo*: „*Zuis infirmatur, et ego non infirmor.*“ Wer ist krank und notleidig, den ich nit daruber erkrange, und dessen not nit mitleydig beseifzet. Es hat bey ihr die schwesterliche lieb bey tag und nacht allzeit behende[?] fligel, mit denen sie in allen deren notfählen mehr geistlogen als gelofen, ist demnach ein gleichhöliges aussagen bey alle, den niemand ohne hilf und rat jemalen von ihr abgetretten. Dero angeborne lieb hatte in ihren vorschild stets angezeichnet jene liebeiche *Jesu Christi* wort: „*Venite ad me omnes, qui laboratis, et onerati estis, et ego reficiam vos.*“ Komt alle, somit noturft und arbeit beladen seydet, und ich will eüch erquiken, ich will eüch kranke erquiken mit rat, lieb und tat, ich will eüch gesunde erquiken mit lieb und dienstvoller geschbanschaft in aller arbeit und ämteren, ich will meines closters nuzen bestermassen befürderen mit meiner feder, tails mit beschreibung was zur noturft des closters, teils in embsiger aufzeichnung jenes so wunderlich und lobwirdig vorfahlt mit unserer annoch zu högsten trost unverwesenen allerliebsten stifterin, der tugentvollen *venerabile* mutter *Maria Electa*. „*In summa similis ero altissimo.*“ Ich will mich eüfrig befleißigen der unableslichen lieb *Christi* zu den menschenkindern nach möglikeit mich gleichförmig zuhalten, wie sie dann nit allein in obernten, sonderen in villen anderen, so gegenwertiger feder zu lang were, und Gott allein bekant ist, in werk erfilt. Nun aber vor so vilfältigen liebsdiensten ermattet, was wunders den sie in steten hunger grossen *appetit* hatte, sich zu schbeisen, doch nach aller ihrer

obrikeit allgemainen rueff meistens mit keiner anderen schbeis, als mit jenen, mit der sich der allmögente könig *Christus Jesus* in seiner wanderschaft ersetigt,

Pag. 50

nemlich: „*Mens cibus est, ut faciam voluntatem patris.*“ Den ist mein einzige und erwünschteste schbeis ist der willen meines vatters, nach dem all mein tuen und lassen eingerichtet ist. Ewen dis bezeigt meniklich von diser unserer verstorbnen, den alle ihre werk schnuerkrad angeordnet ware nach den willen ihrer oberen im stand der gesundheit, kranger aber war ihr einziges absehen der willen ihrer krangenwarten, und miesten beyde, den ist ober wol als krangenwarterin in anordnen behursame sorgtragen, dann alles so etwann auch aus schertz oder unbehurtsamkeit anbefohlen worden, sie ohne widerredt erfüllt, also stats und imer sah beflissen mit *Christo* in gleicher schbeis sich zu nehren. Heist dise mit: „*Similis ero altissimo.*“ Ich will gleich sein dem allerhögsten, in gesunder ein schbeis, je bequemlicher ists zur satsamen nahrung, von ernenter schbeis dann wider die seel diser schwester so sattsam ernehret, und gestärkliden ein stete geduld und demut hervorblikte in allen dern tuen und lassen, von und in welchen sie niemalen einzige hochschezung ordulden mögen, sonderen dern guete und dem lieben closter nuzliche talenta allzeit gering geschezt, auch von ihrer hohen *familia*, so es nit erwann ser nötig ware, selten grad, nie sich davon beriemt, so bey ihr und allen geistlichen ser löblich, dann nichts ungereimter, nichts der geistlichen tugent und demut mehr zu wider als ein ruemsichtige redt in einen geistlichen mund, eintweders von weldlichen taten vor eintrit des closters oder von dern *familia*, so zu nichts anderst taugt als zuverliehrung aller hochschätzung bey Gott, und bey gescheiden menschen und gemainiklich dergleichen sich gresserer streich austuen, als der warheit gemess. Also dann unser liebe *Angela Febronia* sorgte stets sich mit verachtung und geringschätzung ihrer selbst sich gleichförmig zu machen ihren verachtlichisten *Jesu*, der obwol er ein eingeborner sohn Gottes, doch von sich hören lassen:

Pag. 51

„*Ego antem sum vermis non homo.*“ Den er ein verächtlicher wurm seye und kein mensch.

Nun ruf ich himmel und erden zurichter, wem nemlich sein: „*Similis ero altissimo.*“

Niemlicher war und erschrieslicher, dem hochmietigen *Lucifer* oder unserer lieben schwester *Angele Febroniae*. Dich, o, *Lucifer*, hat so hochmietige red von den berg des ewigen testaments hinab in die höll gestirzt, und sie hat die gleichheit des allerhögsten auf obermelte weiss erlöbt von berg *Carmeli*, hoffentlich auf berg des ewigseligen testaments, nachdem sie ritterlich auf den kampfplaz ihres geistlichen berufs bey 34 jahr gestritten, ihres älters 58 jahr und 16 tag. Dise liebe schwester ist von den leben zum tod durch gottliche verhänknus geordnet worden durch mittl einer langwirigen und schmerzlichen wind und wassersucht, den 1. May nachts, zwischen 10. und 11. uhr anno 1700, under dem *generalat* unsers vollehrwürdiger *pater Lionyly ab Assumptione*, da unserer teytschen *provinz* vorstunte unser *reverende pater Beodonicus a Sanct* [...], under allhiesigen *priorat reverende pater Candidi a Sancto Elisaeo*, somit *pater frater Alberto Maria* als beichtvatter diser lieben schwester bis zum tod beygestanden, und selbe mit den gewöhnlichen heiligen *sacramenten* der kirchen etliche stund vor ihren abschid versehen in beysein der wolehrwürdige mutter *Mariae Electae a Jesu* als *priorin* und ganzer heligen *communitet*. So alle der verstorbnen von herzen wünschen ein ewig glikseeliges. *Requiescat in pace.*

Kurtze verfassung des leben und gottseligen tod unser wohlehrwürdigen mutter *Mariae Annae a Sancta Theresia*, wie folget.¹⁹⁰

Pag. 52

¹⁹⁰ Nadpis podčiarknutý ceruzkou.

Neben anderen sinn und liebreichen entwerfunosen, wormit der himmlische braütigam seiner braut vollkommenheit beehren wollte, vergleiche er sie ein adel brunnen: „*Puteus aquarum viventium.*“ *Canticum Canticorum, numero 15*, welcher sich mit lebensigen tugendwassern, mit grösten nutz anderer ausgiess, ihre gespilinen nicht nur schlecht hin in guter auffringend¹⁹¹ fruchtbar machte, sondern zugleich auch immitels der simmlischen heütere bescheinet und selige, so zwar nicht ohne, dann in erwegung dessen, was ist ein *exemplarischer* tugendeüfers anderest in garten geistlichen gemeind, als dergleichen lebendiger adelbrunnen, welcher sich durch seine tugendsübungen in dienst Gottes, die vor trägheit und bawigkeit augedorrte gemieter befechtet, aufmündert und fruchtbar machet, damit aber nirgendsetwas manglbahr werde, nach eines jeden vermögen, die gehoffte frucht zur vollkommenheit gelang könten, selbe nit der liebssitz und hellen liecht schöner underweisungen erwärmet und reifmachtet, zugleich von sich selbst bewähret, den sie sey nebst hin *Electa ut Sol, Canticum Canticorum 6, versus 9*, auserlesen, wie die sone, welches schon vorlengst bededeutet der heilige geist in buch *Esther*, von der königlichen *Ester*: „*Parvus fons, qui crevit in fluvium, & in lucem solemque conversus est.*“ *Ester, capitel 10, versus 6*. Ein kleines brünlein ergosse sich in sein flues, ja was noch verwunderlichers, wurde in das liecht und hellglanzende sonen verändert. Dieses geheimnusvolle brünlein, entbildet gahe eigentlich unser wohllehrwürdig in Gott ruhende mutter *Maria Anna* von der heylige *Theresia*, klein zwar massen von lutheischen, doch adelischen eltern in Wirtenberg, *anno 1624, den 21. November*, so der allerheylige Mutter Gottes immitels ihrer aufopferung in den templ gewidmet, zur welt gebohren, mit

Pag. 53

¹⁹¹ Za písmenom i rozmazaná machuľa po oprave.

benambsung *Agnes Margaritha Sontkirchen*, von denen bis in das neindte jahr ihres alters nach deroselben ketzerischen manier auferzogen. Bald hernach unverhofft sich vergrössert, den sie aus gottlicher vorschung ein catholischer obristin unter ihr sorg genommen, nacher Wien in Östereich geführt, allda einer gräfin von Kollowrath westens[?] anbefohlen, die nicht uimder, dan vorige graw obristin, ihrer sorg getragen, auch anfänglich, bey der obristhoffmeisterin, der durchlaucht jungen kayserliche herrschaft gräfin von Trautson *accomodiret*, nachgehends wegen ihres sonderen wohlverhalten und auferbaulichen tugendswandl schon mit 15 jahren bey ihre durchlaucht ertzherzogin *Maria Anna*, folglich gewordenen königin zu *Hispanien*, mit der cammerdienerinstell wurde bewurdet, von welcher hochgedachter durchlaucht und spanischen mayestät sehr gnacht und beliebt worden, den in erwegung der guetten *humor*, tugendstammen sitten treusorgfältig geleisten diensten, allergudst[?] bewogen, mit unterschiedlichen den ehrwürdigen gnaden zue berreichen und aufs beste zue versorgen. Weilen aber unser wohlehrwürdige mutter *Maria Anna* geist sich auf kein weis wolte einschrenken lassen von der scheinbahren weite der weltlichen freyheiten und hoffnungen, sondern um in grössere freyheit ihres hertzen sich zue stellen an allen weltgunst dermassen misvergnüegig wurde, den sie ihre weinen und abstehen auf höhere dingen gerichtet, nemlichen Gott zergänglicher glükseeligkeit die himmlischen zue überlangen, westwegen in eifer wunderlich erwachsen die stipfel des *Carmle* bergs, allda ihre unveränderliche wohnung zue haben innbrunstig verlangte und umden *theresianischen habit* anlangend vor anderen, den grätzerische closter der verbündigung *Mariae* beliebte. Dieses beichsame[?] absehen zu bewerkstelligen, obgnadeste

Pag. 54

spanische mayestät *Maria Anna*, die beste beygetragen, mit allen hierzuerforderten notwendigkeiten wohl verschen, prächtig eingeführt, so gleich den 7ten *April* des laufenden 1648igsten, ihres alters 24 jahr, mit den *marianischen ordenshabit*, durch unser geistliche

selige mutter *Maria Electa a Jesu*, damalige mutter priorin, begnadet, und schwester *Maria Anna a Sancta Theresia*, nicht ohne vordeutung genant worden.

Gleich wie dan schwester *Maria Anna* von der heylige *Theresia* benamset also war auch gleichförmig den *pradicat* in *theresianischen* eüfer ihr *novitiat*, solche kenzeichen künftigen wandels von sich weisend, den nicht mehr, den nicht mehr ein angenehmer christalliner wasserstrom, bescheidener freindligkei, sondern ein glanzendes liecht zur werden aufienge. „*In lucem conversa est.*“ Massen der *exemplarische* anfang, litzige begird carmelitanischer vollkommenheit vorausagten, was in folgenden jahren schwester *Maria Anna* sein wurde, welchen auch erkennt damaliges heiliges capitel, und mit einhelliger stimm gebilichet, als würdig für die heilige *profession approbiret*, in deren händen obbenendten geistreiche mutter *Maria Electa a Jesu*, durch die heylige ordens gelübd sich zuessiesten opfer Gott aufopferend, zue dero dienst mitler heilige *profession* auf ewig gewidmet, solchemnach um den himmlischen brautigam besser zue gefallen oder mehrer zue belustigen, wie ein wohlriechendes lauchrietlein vor lieb zetschmoltze, und empor durch die jenerliche versamlung und übung des gebetes in den himmlische stiege, dem sonst angefangenen tugend- und observanzweg unverdrossen lieffe, also zwar, den ihrer seits teils in beobachtung der closter zucht und *punctualität*, teils in abtötung der

Pag. 55

eigenen lieb und sinnligkeit, teils in zaumung unordentlicher naigung, und verlaugnung aignes willens nichts ermanglen liesse nebsthin erdemkte, welches bey allen billiges¹⁹² verwundern anfügte, unterschiedliche manier, vielfältiger bueswerck und abtötungen, wider sich selbst, in allwiligen breitstunde bald in *refectorio* schlechtere und ungeschmachere weisen erwöhlens, ihren natürlichen *appetit* dämpfete bald in der *recreation* von unnötigen reden,

¹⁹² Na mieste písma g pôvodne napísané h, ktoré bolo odstránené.

aufführung anderer mängel einstimmung oder guetheissung widriger meinungen behuetsam ware, bald in der cell seyende gemechtigkeiten underliesse bald in vorfallende *conversation* durch beschaidenes stillschweigen oder *dissimulirung* dieses oder jenes unform, bald in denen closterämtern und dero verrichtungen, ein freindliche behändigkeit, um andere mutter und sich western zue überheben zaigte. Sowohl innerliche als ausserliche betrubnissen und beschwerden maisterlich bergen kunte, womit dann in allen kund mit allen vergnügt gegen Gott in kündlichen vertrauen lebte. Solchem gemäß beliebte göttlicher anordnung, welche alle ding, zue seiner grösseren ehr und nutzen deren auserwöhlten gereichen lasset, den hinführo ausseranwachstendes tugendlicht schwester *Maria Anna* mit verborgen, sondern erhoben sein solte, um jeden alldorten zue leichten, wurde also mit dem amt der *underpriorin* beehret, welche¹⁹³ sie neun gantzen jahr, neben noch beygefügt *dispensirerin*[?] und andern ämpteren auf den gnauest zum trost und genugen der schwesterperschen, die zu und ausser des chors ihren amt zuständig einlaufende mängel mit grosser lieb und freindtlichkeit verbessert, deren verbesserung mehrern teils mit den tugendsamen

Pag. 56

anleitung und *exemple*, als vielen ermahnungen auswerkete, also des heyiligen apostels *Pauli* einrathen *Epistola ad Titum, capitulum 2*: „*In omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum operum,*¹⁹⁴ *ut is qui ex atverso est, vereatur nihil habens malum dicere de nobis.*“

Vollkommentlich erfüllend, das sie nemlich dergleichen tugend *formular* werden, den nicht allein die sonst wohlgenaigte gemüter ihren eüfer, manier und behuetsamkeit gutthiessen, sondern auch die widrigen billigen musten, und an dem etwas zue tadlen sich scheüeten. Kein tugend zwar verdient den wert und *valor* wahrhafer tugend, welche nicht auf den rauchen[?] probstein christlicher gedult und demut häftig geriben. Nunder jene geistliche seel für gebreü

¹⁹³ Za slovom *welche* nasleduje ešte jedno písmeno, ktoré nie je úplne zreteľné.

¹⁹⁴ Nad slovom *operum* je nadkreslený ornament, ktorý prechádza pravdepodobne do písmena *m*, takže pôjde o skratku *operu[m]*.

und würdig ihres wehrtisten heyland gehalten kan werden, die nicht sorgfältig in der creitzschuel closterlichen lebens suchet, wie sie von hertzen demutig und in verlaugung eigen willens fürnemlich geduldig sein möge, massen den keine Gott um so viel bewährter steigt, je besser und unverand erlieher es die feurige *capel* aussehet und darinnen schimmert ist zugleich der sonnenstrahl angenehmer, je gwaltiger er die dicke wolcken durchtringend herfür strahlet, welches unser liebste mutter *Maria Anna* statsam verstanden, dannenhero um sich bey den himmlischen hoffbrüffer zue machen, unterschiedliche werckliche prob ihrer tugend vorstellet, vorderist in denen widerwärtigkeiten harten trangsaaen, krankheiten und schmerzlichen empfindlichkeiten der seelen solche übergebung ihrer selbst in den göttlichen willen, jenerliche ruhe und vergnugung wisend, den nicht allein kein wissvergnugen, sondern

Pag. 57

auch kein veränderung oder zeichen ihres anligen angemerket wurde, welche starckmutigkeit ungezweifelt wird gestogen haben gleich einen anderen binlein aus jener feldblum und göttlichen ehrenpreis, nemlich den hochwürdigsten guet des altars, bey den nebstinbrunstiger zuneigung und allweiliger andacht in dessen genießung alle geschaffen und beschwerden alles anligen, teils aigne person, teils die gemeinds belangend vortruge und mit ihren und anderer nutzbarheit beylegte, wohl erfahrend, das solche verkoste himmlische speis oder verstellte Gott in denen *sacramentalischen* gestalten des brod¹⁹⁵ nit etwan nur stärcket, ergötzet, aufmudert, erleichtet und auffeüret, sondern in das himmlische glickseligste schwinget, mit dem heiligen *Paulo* wohl sagen dörfte: „*Nostra conversatio in coelis est.*“ Das der hand und wandl im himmel ist, dermassen mehret sich aber die begird und eifer mit dem sich zue speisen, den kein hinderung oder verichtung was nahmen sie jemal hätten genugsam ware, solches zue hindertreiben. Solchemnach entstunde in ihren herzen die gröste liebsbrunst

¹⁹⁵ Za slovom *brodt nasleduje* preškrnuté *Vnd.*

gegen Gott und weilen sie mit unsern heyligen *patriarchen Elia* mit den wesentlichen feüer, welches Gotts selbsten ist sagendt: „*Deus suus ignis consumens est.*“ *Deuteronomium* 4, *versum* 24 gespeischer schme[?]¹⁹⁶ sie hinwider mit gottselig heiliger unruhe und sorg beschäffiget, ihres schuldige gegen lieb in den chor durch eifriges *psalliren* und lobsingen, in statter gottmässigkeit, durch rauche buswerck und vilmalige munderung oder gäntzliche hainliche abnehmung der sonsten von der heyligen

Pag. 58

religion vergünstigten ergezligkeiten, den aus gegenwärtigen keiner beobachtet, mit dem wuchste an und ergoste sich zugleich gegen den nebenmenschen. Diesen nach eines jeden notdurff bedienet mit unterfälschter freindlichkeit beliebige gelegenheit verschafet, mit wort und wercken dermassen zudiensten stunde, das niemand nicht *Mariae Annae* liebschuld nerins[?] worden. Dessen uns ein höchsttümliche prob und unsterbliches *exempl* hinderliessen und gegen einer kranckenschwester wunderlich erhellet. Es geschahe den ein schwester mit dem krebs wurde haimgesucht, welches unbewustes übel zwar möglichstens verbergte, jedoch weiden solches übl täglich übler wurde, nicht also verbergen kunte das nicht unser liebeiche mutter *Maria Anna a Sancta Theresia* an ihr etwas vermerket, was diese kranke, schamhafe schwester nicht wolte kundbahr haben, aus christlicher lieb aber und begird, selbiger zue helfen mit freindtlichen ansuchen nachforschert bittend sie, möchte ihr in vertrauen kund machen das heimliche anligen versucherend, nicht allein dieses in höchsten stillschweigen zue halten, sondern beynebens ihrer seits beflissen sein wolte in aufstuchung und verschaffung der darzu erforderten mittel, alleinig hiermit ihr baldige genösung und beständige gesundheit zue überkommen, die kranke schwester tails von den nunmehrö vermerkten zuestand, teils und mehristen von der ungewöhnlichen liebeichen manier überwunden, unser sorgfältigen mutter

¹⁹⁶ Za veľkým guľatým S vidno razúru malého dlého s.

Mariae Annae a Sancta Theresia gutwilligen anerbieten und bitten zugestehen mieste, das sie schon ein geraume zeit an den gefährlichen zustandt des krebs leidet, welche dan also gleich in ihr mueterliche sorg genommen, mit eigener hand täglich über ein

Pag. 59

jahr dero wunden gesäubert, verbunden und ohne einiges anwerken der anderen mütter und schwestern die *patientin* bedienet, wie für angenehm aber der allmächtige Gott jetziges liebstickel hielte, in diesen leüchtlich zue verstehen gabe, das unser liebe mutter kein abscheüen darob hatte, noch samt der *patientin* ein abscheülichen, und der *communität* beschwehrlichen üblen geruch, wie es sonsten gemeiniglich zue geschehen pflaget jemalen von ihr rauchte oder sonsten was die *communität* beschweren kunte, uneracht drey oder vier monat vor ihrem end erstlich offenbahr wurde. Wegen diesen und dergleichen noch mehrern denck- und ruhmwürdigen werken gar billich, dan aller verlangen giengen auf *Mariam Annam* für ein allgemeine mutter und sehr würdige *priorin*, in verlessigen trost lebend (jedoch nicht ohne grund), den die gantze heilige *communität* so viel glickseliger sein wurde, je vollkommener mutter selbiger gebieten solle, sonsten will fähig jeder schwester in sonderheit zue gehorsamen, wurde demnach, obschon mit ihren demutigen *resignirung* oder *protestation* zweymal in verschidenen zeiten zum *priorat* erhoben, mehr hierinnen bekräftigter den willen Gottes und seinen gesatz sich gleichförmig machte, als disen oder jenen sünlichen belieben, gäützlich ergeben das¹⁹⁷ die *theresianische observanzverordnung*, und löbliche gewohnheiten im ersten eüfer erhalten wurde. In dem unsers liebwehrtisten heyland rat erfüllend *Markus 6. capitulum: „Quarite primum regnum dei et haec omnia adjicientur vobis.“* Den eines jeden einige sorg sein solte, den jedweder fürnemlich den reich Gottes und dessen gerechtigkeit oder wie der heiligen *Joannes Chrisostomus* in *Hunc Locum*

¹⁹⁷ Nadpísané.

ausleget den weg der andacht, als den einzige mittel zum ewigen reichsuche und ergreife, in kindlichen vertrauwen auf die barmhertzige kunde

Pag. 60

vatterliche obsicht Gottes hoffend, denselbe seine auserlesne braut und werthe dienerin an nichts werd lösen machen, sondern mit aller nothwendigkeit reichlich versehen. Welches gute vertrauen und glauben vergrössert die in ein oder anderen gelegenheiten gehabte erfahrung, mit merklichen verspären, das dem closter und heylige *communität* der göttliche reiche fragen, in geist- und leibliche dingen zue wuchse und ohne eigen speis, noch menschlicher hilf, unverhofft hilf empfunde, sich hingegen, danckbahr einzustellen, neben dem die göttliche stuttätigkeit[?] ihr zuverpflichten in allen acten clösterlicher *observanz* die erste war und in genauester haltung geringster sachen den höchsten erhaffer aller sachen *obligiret*. Gegen denen müttern und schwestern freindtlich und mitleidig, obwohl zwar sie den oberhaupt war, dennoch nicht ein *priorin* an ihr zusehen, sondern ein mitschwester, ja wilfährig behande dienerin, wie aus folge die grosste ehrenbietigkeit, womit jede nach gebuhr verehret, mit vilen ehrbezeigungen hochmachte, die keinmütigen betriebten bescheidenlich getröstet, die von wasserley anligen gepeinigete gemüter underwissen aufgemuntert, mitler ihrer grossen dienstgenaigten wohlgeuegenheit die sonst allenthalben versamlete wolcken einiger musskerniegen oder verdrieslichkeiten (was nahmen auch haben können) verschwinden, und unter allen ein trostreiche *harmony* und beständige vertreulichkeit machen, in dessen die begangne fähler und übertrettungen mit jener scharffe und ernsthaftigkeit abgestraft, dergleich wohl die sanfmuet und mütterliche lieb eingemangt war, welche steltzame bescheidenheit in den zwey-

Pag. 61

oder dreymalig *noviz*meisterinamt gleichsam heller hervorscheinet, je beschwerlichere arbeit und muhe einlaufen, um die seelen zue mehreren ehren Gottes und ferneren nutzen der heylige *religion* tauglich zue machen wohlwissend, den die eigenschaft der jugend oder ersten jahr, die kunftigen jahr an sich ziehen, und der alte eifer auf den noviz sich berufet, solchemnach kein muhe gesparet, noch müglichen speis unterliesse, womit sie nicht unablässlich die *noviz*innen mit wort und *exempln* gelehret, angefrischt und die weltliche gewohnheiten abzuhinen vermahnet anbey, damit dien noch gantz zahrte zweiglein in den *theresianischen* lustgarten von allen tauchen winden, selbst aignen unordentlichen naigungen samt anderen schädlichen ungewitter harter anfächtungen und teifflichen nachstellungen sicher erhalten, mit dem himmelischen gnaden tau reichlicher befeuchtet wurden oder in verlangung ewiger gütter grünen, in derlieb und *elianischen* tugendeufer zunehmen möchten, alle lieb und mütterliche sorgfältigkeit erwise, also die widerspenstige, ausgelassne gemietslegungen¹⁹⁸ milderend, alle closterarbeit, abtötungs- und verdemütigungswerck verangenehmet, sammentlichen denen *noviz*innen zuegleich, aus ihre ein hertzen gewinnende schuldnerin sein wolte. Damit die hellglantzende himmelssackel nicht von unsern gantzen umkreis unerleichtet lasset, durchlaufet selben bis zum *centio* ihres undergangs. „*Lustrans universa in circuitu pergit.*“ *Ecclesiastes* 1. vermeld der geist: „*Et in circulos suos revertit.*“ Gleichförmige bewendnus war mit unser sittlichen sonnen der ehrwürdige mutter *Maria Anna a Sancta Theresia*, welche unangeschen sich befließete in die tiefe geistliche

Pag. 62

niderträchtigkeit und demut zue verstenken, nichts desto weniger und mehr in die höhe steigte, ungezweifelt mit überfliessigern tugendstraaden,¹⁹⁹ den grätzerlichen *Maria*

¹⁹⁸ Časť slova *-legungen* napísaná bledším atramentom než zvyšok textu.

¹⁹⁹ Pred začiatkom riadka sa nachádza ceruzkou napísaný krížik a pomlčka.

Verkündigung²⁰⁰ closter zue beleichten,²⁰¹ weden aber der göttliche allmacht beliebt und die hohe obrigkeit vor gut befunden den eben unser sonnenlicht mutter *Maria Anna a Sancta Theresia* aus dem grätzererlichen *haemispherio* in das pragerliche übergehen und alldasiges mit gleichen *exempl* glantz bestrahlen solte, wurde demnach solches aus wichtigen ursachen geschlossenes vorhaben holen obrigkeit angedeutet, der befelch aufs beldest aus dem closter, worinnen mutter *Maria Anna* ganzer 34 jahr gewohnet, zue reigen hinderbracht, welchen schwehren befelch mit dem heyligen *patriarchen Abraham* und als ein wahre gehorsamme tochter. Unser heylige mutter *Theresiae* ohne einzige änderung oder gräffliche widergetzung mit freüdigen hertzen angenommen, solchen also gleich zue bewerckstelligen gebetten, und die anbesohlne reis angetretten, mit höchst rühmlichen herzenleid und häftigen verlangen ihre gegenwart.

Anno 1682 in *Februario* wurde beschlossen wichtigen ursachen halber von unsern wohlehrwürdiger *pater frater Carolo Felice a Sancta Theresa*, wirklichen würdigsten *general* und dem wohlehrwürdiger *pater frater Raphaelae a Sanct Joseph*, würdigsten *provincialen* ein anderung in allhiesigen unseren closter *Sanct Joseph* mit ein und andern vorzunehmen, indessen nahet herbeyden zeit neuer wahl oder erwöhlung solcher mutter *priorin*, welche unsern allhiesigen closter in den zeit und christlichen nutzen befürderlich

Pag. 63

wäre, dahero weilen kein würdigens, nochtuglichers *subjectum* dazumal vorhanden, als unser gottselige mutter *Maria Anna a Sancta Theresia* wurde sie zue Grätz noch wohnend, aus göttlicher vorschung von allhiesiger *communität*²⁰² mit allen stimmen ausser einen *anno* 1682, den 21. *February* erwöhlet und von der obrigkeit die erwöhlung bestättiget, den aufgetragnen

²⁰⁰ Záverečná časť slova (-igung) je nadpísaná.

²⁰¹ Za slovom sa nachádza ceruzkou symbol naznačujúci oddelene v podobe majuskulného I.

²⁰² Za slovom *Communität* sa nachádza preškrtnutá predložka *an*.

last des priorats guetwillig angenommen, von allen mitschwestern sich beurlaubet und in anfang des *Marty* unter beglaltung zweyer unserer *patrum* die rais vorgenommen und den 25. *Marty* des laufenden 1682 jahr glicklich allhier ankommen, ihr amt mit solcher *resignation* und heldenmuetigkeit angefangen, den bey allen grosses wunder verursachte. Es hätten zwar bey dessen anfangenden *regirung* etliche schwirigkeiten oder missverständnussen sich erwaigen können, wegen prembderwechslung und unbekandten teilen, ungeachtet aber dieser vernuntung hatte unser ehrwürdige mutter *Maria Anna a Sancta Theresia*, derzeit noch unbekanden mutter und schwestern gemuter, durch ihrer freind- und dienstwilligkeit bald gewonnen und verbunden in besten vertrauwen, als hatten sie ihr gantzes leben unter einander zugebracht und bey einander gelebt, entzwischen verdoppelt unser *exemplarische* neuer mutter *priorin* den vorigen eufer mit neuen tugendwercken und befördert dergestalten hiesiger *communität* und clostersnutzen, den allda nichts mehr altes, sondern alles neu schine, westwegen nachgehens zweymal noch mutter *priorin* worden, zweymalen denen *novizinen* zur würdigsten maisterin vorgestetzt, welche mit gleichformigen geist und vorigen

Pag. 64

sorg in der klösterlichen zucht underwissen und ein dienst Gottes anfeüret, da nun unser sonn in der höhe geistlicher vollkommenheitstunde und am carmelitanische himmel zue gniegen geleichtet, weigte sich hohen alters und heüfigen leibliche schwacheiten halber zum undergang mit dem heyiligen apostel *Paulo* verlangend: „*Cupio dissolvi & esse cum Christo.*“ Aufgelestet zue werden und bey *Christo* ihren liebsten heiland zue sein und weilen sie versichert war seiner treü, wolte eben dieser getreue himmlische tröster seine dienerin mit 4-jähriger kranckheit hilffältigen grossen schmerzen (nebst hin samt ihrer höchsten ungelegenheit und schmerzen keine *acten* der *communität* underliesse) vollkommener reinigen, nahme ihr zugleich den sonst trostreiche gesticht, mit behaltung weniges schein, bis

auf den tag ersten *Novembris anno 1703*,²⁰³ am welchen tag unser heyilige *religion* den löblichen gebrauch hat, den alle dero mittglieder denen schmerz- und qualleidenden seelen im feegfeüer mit geistlichen allmosten, nach eines jeden belieben verhilfflich sein, um ihre unausfrechliche schmerzen zue lindern und ein baldige erlösung bey Gott auszuwürcken solchem gemäs, wurde die in Gott ruhende mutter von der kranckenwarterin befragt, ob sie gesinnet seye denen notleidenden seelen ein feegfeüer mit geistlichen almosten beyzustringen, der sie mit freindtlich und eifrigen worten zue verstehen gabe, den noch zur not dienliche gesicht, welches der allmächtige Gott, wie angenehm ihne diese aufopferung, und denen armen seelen ein feegfeüer ersfrieschlich ware in den angedeutet,

Pag. 65

das sie augenblicklich völlig ihres sehen verlustiget und blind wurde mit schliessung aber des leiblichen gesichts ereffnete der trostreiche Gott die innerliche seelenaugen, damit sie mit gänzlicher entnlösung zergenglichs dingen, vollkommener durch heilige betrachtungen Gott anschauer, an dessen anschauen die himmlische geister, samt denen auserwehlten ihr glickseligkeit grinden, umderdessen fangte sie mercklich durch öffere schwachheiten und ohnmählen abzunehmen, in beförchtung, den nicht etwan unterhoffe finsternus tödlichen hintritts unser lebwertiste sonnen in undergang versenckte. Desswegen unser *pater prior* auf herrn medici einrathen den 28. tag *Decembris* des 1703 jahres am unschuldigen kindl tag, mit dem hochwürdigsten guet oder *viatico* in derfruhe, nachmittag aber zwischen 5. und 6. uhr mit der letzten ehlung verschen, worauf kleine besserung gefolgt, vermutlich in dem von Gott erhört, er möchte in gnaden geruhen die frustung ihres lebens, bis nach den heyilige fewertägen, damit der heilige *communität* wegen mit ihren todfall obhandenen ungelegenheiten verschonet wäre und die ordens gewöhnliche *recreationen* in ruhe genießen,

²⁰³ Na okraji pred začiatkom riadka je modrým atramentom nakreslený krížik.

auch in vorigen stand gebliebe, bis auf den neuen jahrstag, an den, wie auch nechst folgenden f[?]²⁰⁴ sonntag drauf, unser ehrwürdiger *pater* beichtvatter widerum *communicirt*, den Donnerstag, den ist den 10. *January*, jetzt laufenden 1704ten jahrs mercket man sondere schwachheiten, ist demnach auf sorgfältiges begehren unser wohlehrwürdige mutter *Anna Eleonora* a *Sanct Leopoldo, priorin*, unser *pater prior* und der *pater* beichtvatter nachmittag sie zue besuchen herein gängen, zumalen aber noch die endliche todsgefahr nicht vorhanden, verlangte von den *pater prior* den anderten tag, nemlich den 11. *January*, an welchen tag unser selige mutter *Maria Electa a Jesu*,

Pag. 66

das zeitliche gesegnet, noch einmal die heylige *communion*, so auch der *pater prior*, in begleitung des *pater* beichtvatters in derfruhe, mit vorhergegebenen *general absolution* und ertailung vollkommenen ablas *per modum viatici* gabe. Nach empfangung dieses wertisten gast war sie ein zeitlang verstimlet und dancket ihm um diese und andere unverdiente gnaden, um den beruf zu den catholischen glauben und heiligen *religion*, lebend und preisend Gott für alle naturliche und übernatürliche empfangene wohltaten. Folglich bittend um hilf, den sie im Gott aufsitzen könne, so auch geschehen, wurde hernach von umstehenden schwestern ersuchet, ob sie wuste, was heint vor ein tag seye, denen zum fürwahr sondern trost in antworth ersetzt: „Es sey der gewintschte tag, an den unser selige *Maria Electa a Jesu* den zeitliche mit den himmlischen gewechslet.“ Westwegen die selige mutter gebeten und demütig angerufen um die gnad, sie solle bald kommen und von banden sterblichen lebens auflösen, welche bitt dann nicht fruchtlos abliefe, in deme sich selbst gleichsam billichte und in kindtlichen vertrauwen prüefe, maisten darumen, weilen, gleich wie unser mutter *Maria Anna*, ein geistliche tochter der seeligen mutter *Mariae Electae* war, von ihr in den

²⁰⁴ Písmeno *f* na začiatku riadka naznačuje pravdepodobne skratku.

orden aufgenommen, mit den marianischen *habit* und heiligen *profession* bewürdet, undero mütterlichen zucht und geistreichen underweissung, ihren geist, eifer, samt fernern tugendwandl gesauget, dergesalten auch sich gleichförmig gemacht, das sie wahrhaftig solcher grossen und heyligen mutter wirdige tochter befunden und zugleich erhöret wurde. Disem nach um 6 uhr abends erneüreten sich zwischen denen schultern gewaltige durchdringende schmerzen, die aus eignen vermelden und bedeutung zwar scharf und gros waren, jedoch vergwissert sein solten, das noch mehr und heftigere folgen werden, gegen 9 uhr verlangte abermalen

Pag. 67

den *pater* beichtvatet, damit sie sich von den verniemten mängln besser einigte und beqwemer machte, dem himmlischen *panquet* beyzuwohnen, welcher also bald erschine und nach vollendter beicht, mit underschid- geistreichen schlusgebettlein samt anderen acten der tugenden tröstete, diese selbst nach betet, alles und jedes, worvon etwan befragt wurde mit gänzlicher *resignation* beantwortend, nebst demütiger dancksagung, teils gegen den *pater* beichtvatter, teils gegen der mutter priorin, teils gegen ihrer krankenwarterin, folglich dan gegen der gantzen heyligen *communität*, wegen der zeitlichero mit ihr gehabten mühe, ungelegenheit und arbeits, wegen sondern liebeichen erdulung oder verbergung ihrer mengl und unauferebaulichen lebens, inständig ferner bittend alle ihre verbrechen (welche sie sehr vergrössert) aus lieb *Jesu Christi* zue verzeichen und bey selbigen ihrer sündenverzeichung und glickseliges sterbstindl auszuwircken, in dessen weilen man nicht vermante, den jetzige nacht, unser wertiste mutter in die schmerzliche nacht des tods führen, münder noch die gegenwärtige *communität*, in die dicke finsternussen grossen herzenleid, weinen und klagen setzen solte, ersuchet bittlich den *pater* beichtvatter und die ehrwürdige mutter *priorin*, sie wolten zur ruhe gehen, allermassen ohne dem die heylige *communität* in chor die metten sunge, so auf dero begehren bewilliget, kaum aber war unser wohlehrwürdige mutter *priorin*

in die cell kommen, eüferten sich merckliche änderungen und todszeichen, welche die ehrwürdige mutter unterpriorin mit andern schwestern verspührend eilends den *pater* beichtvatter und mutter priorin, *Annam Eleonoram a Sancto Leopoldo*, rufen, von dem noch einmal die *sacramentalische absolution* überkommen, ihr gantz gegenwärtig und verständig Gott selig entschlieffe und also unser tugend sonn in den irrdischen *hemispherio* durch den zeitlichen tod undergangen, mit verlässlicher hoffnung, den sie hin widerum

Pag. 68

am *firmament* ewiger glickseligkeit mitler empfangener belohnungen ihrer gehabten arbeiten, wird aufgegangen sein, um vor den thron Gottes und des lambs mit denen auserwehlten alt hellglanzende sonnen, in alle ewigkeit zuscheinen und zue heichten. Dessen ableiben eraignet sich den 11. *January* des 1704ten jahren zwischen 10. und 11. uhr nachts, nach dem sie in grätzerischen closter 34, in allhiessigen closter 22, samentlich in der religion 56 jahr heilig ihres natürlichen alters in 80sten jahr, under dem *generalat carmelitanischer reformation* unsers wohlerwürdigen *pater Eugeny a Sanct Joseph*, wie auch under den *provincialat* unserer *provinz Sancti Leopoldi*, unsers wohlerwürdigen *pater Adolphi a Sancta Maria* in beysein unsers wohlehrwürdige *pater* beichtvatters *pater frater Abundy a Sancto Alexandro*,²⁰⁵ samt dessen gespan beyen bruders *frater Dionysy ab Immaculata Conceptione*.
Requiescat in pace.

Von dem löben und tod unser lieben ehrwürdigen schwester Catharina von den heiligien *Dominico*.

²⁰⁵ Historický ústav AV ČR, Bio-bibliografická databáze řeholníků v Českých zemích v raném novověku. „Abundius a S. Alexandro, Jäger, Johann Sebastian, OCD, 1649-1714,“ <http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/1.dll?hal~1000125507> [cit. 5.4.2021].

Diese gantze welt ist nichts ausers[?] als eine hohe schuel, in welcher so wohl krancke als sterbende, welche als *professores* und lehrer den gefunden eine *lection* vorhalten und lesen, daran alle und jede, keinen standt ausgenoh-

Pag. 69

-hmen, bis in den grab zu lehrnen haben, diese *lection* aber ist kurtz, in wenig worten begriffen: lehrne leben, lehrne sterben. Eines hanget an dem andern - wilst du wohl leben, must du oft gedenccken an das sterben, wilst du aber wohl und seliglich sterben, muss du nothwendig mal und gerecht leben. Dieses hat uns in die ser hohen schuel unser liebste ehrwürdige in Gott ruhende schwester Catharina von dem heiligen *Dominico* mit ihren schönen *exempel* gelehret die kunst wohl zu leben und wohl zu sterben. Die kunst wohl und tugendsam zu leben können wir abnehmen aus ihrer zarten unschuldigen jahren. Dann nach deme dieses unschuldige kind aus den fruchtbahren weinstock ihrer frommen gottseligen hoch adelichen eltern als ein fruchtbahren lebenszweig im jahr 1637, den 16. February endsprossen und in der heiligen tauf freyle Maria *Polexina* Juliana genannet werden, hat sich dieses zarte unschuldige lebenszweig von jahr zu jahr, in der andacht und forcht Gottes tief ein gewuzlet und wohl gegründet, den gar wohl von ihr kan gesagt worden. Was der weise mann *Ecclesiastes* 125 gesprochen: die sorcht des Herren ist die wurzel der weissheit und ihre zweig seind in langes leben. Sie ware nach art der zarten wein leblein (die man an stecken bindet), damit sie an heylsame zucht gesätz von dero gnädigen frauen mutter zimlich hart und storeg angebunden, denen sie doch beständig und unneränderlich durch kindlichen gehosam angebunden verblicken. Dann gutte zucht, sagt der heilige Ciprian, ist eine bewahrung der hoffnung, behaltung des glaubens. Ein liecht der heylsamen rais, im zueder und nahrung gutter art, eine lohe meisterin der tugenden und wie *Lipsin*²⁰⁶ diat *De recta pronunt*, recht

²⁰⁶ Justus Lipsius (1547-1606), nizozemský filozof a humanista. The Editors of Encyclopaedia Britannica: *Justus Lipsius*. Dostupné na <https://www.britannica.com/biography/Justus-Lipsius> [cit. 10.2.2020]

schreibt. Gleich wie die reden ihre stutzen brauchen, also bedarf sie tugend gute schraffe ermahnungen, damit sie irre und stelle sache scharffe und harte mütterliche *disciplin* und zucht zeigte bald an. Was dieses unschuldige kind für eine Gottes fürchtige in der tugend und andacht gegrunde dienerin Gottes ins künftig sein wurde, dann nach²⁰⁷

Pag. 70

dem sie von tag zu tag gesehen und erfahren, wie das alle freied und wellust diesen welt nichts seye als lauter eitelkeiten und was uns allhier erfreuet und belustiget, dort ewig peiniget, auch alle freüd verschiend wie der wind, allein Gott lieben ewig währet, hat sie ihre gedancken von der welt zu Gott gewendet, nichts mährers wünschend, als ihren Gott in den geistlichen standt frey beständig bis in tod zu dienen, wie sie sich dann auch unverzüglich entschlossen, keinen anderen geistlichen ordensstand zuerwohlen als ehen diesen sterngen heyligen orden der allerseeligsten jungfrauen Maria von berg Carmelo, der baarfüessigen Carmeliterinen bey *Sanct Joseph* zu Prag auf der Kleinseit, in welchen sie mit grösten eufer die innerliche süsigkeiten des geistlichen vollkommenen wandels gesüessen möchte. Wie sie dann auch zu dem ende die welt samt allen ihren eütelkeiten, pomp und pracht freywillig verlassen, um den heyligen marianinschen habit bey unserer gotteeligen mutter Maria Electa a Jesu inständigst mit höchsten verlangen und inbrünstigen begierden eyferigst angehalten, auch von der abgedachten gottseligen mutter mit beystimmung aller anderen capitularen mit freüden erhalten, den 10. Marty 1659 in den alherssigen closter des heyligen *Joseph* der baarfüessigen Carmeliterin zu Prag auf der Kleinseiten öffentlich mit grosser solemnität einbegleitet und deroselben von der Gott seligen mutter Maria Electa a Jesu als mutter priorin der namen soror Catharina a *Sancto Dominico* gegeben worden. In ihren heiligen novitiat hat sie sich eüferigst mit sonderbahrer auferbauligkeit ihrer ehrwürdigen mutter und schwestern

²⁰⁷ Slová *dann nach* sa opakujú aj na začiatku strany 70.

in denen tugenden geübet, auch ihr nichts mehrens angelegen sein lassen, als sie sich zu der heilige *profession* [sic!] in allen gutten würdiglichen zubereiten kunte. Nach vollbrachten novitiat hat sie ihre heilige *profession* gemacht in händen der wohl ehrwürdigen gottseligen mutter Maria Electa a Jesu, als mutter priorin, und der gantzen heiligen communitet mit höchster auferbaulichkeit gemacht, den 16. July in jahr 1665, als eine wahre him

Pag. 71

-liche braut, mit 3 harte nägeln der heyligen ordens gelübten fäst ahn das creutz ihren geliebten göttlichen breüdigams freywillig angenagelt, daran sie unveränderlich bis in tod bestendig verharret. Unser liebe schwester, seliger Catherina, ware die 4te aus deren erster, so Gott als Egstein in diesen alhiesigen closters *Sanct Josephs* gesetzt hat, in welchen sie allezeit mit grossen geist, eüfer und strengikeit, mit vollkommener haltung unser heilige satzungen, ihren ehrwürdigen müttern und schwestern sehr auferbäulich gewest. In gutter gesundheit bis ungefähr 5 jahr vor ihrren tod hat ihr Gott mit einen schmerzlichen krankheit heimgesucht, welche sie mit grosser gedult und auferbauung ausgestanden hat, bis in das achte jahr das amt der unterpriorin vertretten und einmal novitzenmeisterin, mit sonderbahren geist, eüfer und auferbäulichkeit ihrer lieben untergebenen novitzinen. Wäre auch mit der zeit zur grösseren würdigkeit gestiegen, wann nicht Gott unsere liebe schwester Catherina, aus seinen unerforschlicher urteil, durch solche immer erhaltende leibliche unpässligkeit und schwachheit des leibs darvon abgehalten hatte, dass also gar wol deroselben zugeeignet kan werden. Was der heilige *Augustinus*²⁰⁸ schreibet über den 188. *psalm*: „Gut ist es mir, lass du mich gedenütiget hast. Schmäre krankheit machet eine nichtere seel. Es geschickt nit was ich will geschickt, aber was mir nutz und gut ist. Gut ist mir, dass ich durch krankheit gudemütiget.“ Unser liebste schwester Catherina wuste gahr wohl, dass solche demütigung

²⁰⁸ Najvýznamnejší rane kresťanský teológ, ktorého myšlienky rezonovali počas celého stredoveku a vytvarovali západnú filozofiu a kresťanstvo. O'DONNELL, James: *St. Augustine. Christian bishop and theologian*. Dostupné na: <https://www.britannica.com/biography/Saint-Augustine> [cit. 30.3.2021]

sehr nützlich und erfrieslich seye, in den himmel erhöbet zu werden, aus solcher demütigung erlehrnte sie auch die gedult. Dann die gedult ist der rechte petart die himmelsporten zu sprengen, gedult muss unser erhalten, was wie wählen. In dieser tugend hat unser liebste Catherina in während ihrer langwürigen krankheit bis in tod sich fleißig geübet, sonderlich etliche monat vor dem end ihres lebens, da sich die schwachheit und schmerzen des leibs von tag tu tag vermehren, allen lust und appetit zu denen speisen verlohren, auch wegen unaussprächlichen leissen des magens mit keiner speis hat können gelobet werden. Dennoch ware sie in²⁰⁹ allen geduldig und in den göttlichen willen gantz ergeben, dass sie billich hat können mit dem heiligen *Augustino* sagen: „Alles, was ich leyde, ist ein artzney und kein pein nach straff, alles mir zum gutten und dahin angesehen, den ich mich selbst nit übernehme, in gebührender zucht und demut erhalten werde.“ Als wol-

Pag. 72

-te sie sagen: „Leyden muss ich, wens ich nit will, damit ich erlange, was ich will.“ Neben dieser tugend der gedult in ihrer langwürigen krankheit übte sich unsere liebste schwester Catharina sowohl bey tag als nachts im gebet, Gott inständig bittend um ein seliges sterbstünderin und ob sie schon wegen schwachheit des leibs kaum kunte reden, unterliesse dannach solche ihr gewöhnliche gebetter nit, daher ihre liebste mitschwester sie aus hertzlichen mitleyden zum öffern gebetten, sie solte doch aufs wenigst wegen ihrer schwachheit des leibs den continuerliche betten bey der nacht unterlassen, solches bey den tag verrichten, damit sie in der nacht ruhich schlaffen kunte, hat sie ihnen zur antword geben: „Ich tue ohne den nit viel gut und weilen ich ohne deswegen immer zuwachsenden schmerzen nit schlaffen kan, solte ich dann nit betten?“ Diese lobliche gewöhnheit, tag und nacht zu betten, hat sie bis in

²⁰⁹ Predložka *in* sa opakuje na konci prvého riadku a na začiatku druhého.

tod getriben, wol wissend was der heilige Joannes Chrysostomus²¹⁰ schreibt, den „das gebet seye ein holtz, mit welchen den feüer der göttliche liebe angezünd wird, es ist ein stadtmauer des gutten gewissens, ein *fundament* und grundfestung des geistlichen gebeüns, es seye eine glückselige zubereitung zum tod, es ist ein zuflucht und trost der seelen, eine starcke hoffnung aller göttlichen gnaden, vermittelst welcher unseren lieben Herren wohl und heylig dienen kan.“ Wie kräftig dieses beharrliche gebet unserer lieben gottseligen schwester Catharina gewesen seye, kan mann aus ihren gluckseligen tod nach genügen ersehen, dann als sie im jahr 1704 etliche täg vor ihren letzten end vermercket, dass sie nach so langwüriger ausgestandener schmerzlicher krankheit und abnehmenden leibskräften sich ihr zeitlicher untergang herbey nahete, bey zeiten mir denen heyligen *sacramenten* versehen zu werden inständigst begehrt und verlanget. Also hat man auch auf selbst aignes begehren, den 28. *Augusti*, nach vorheriger reühertziger abgelegter beicht und ertheylter priesterlicher *absolution* ihr in gegenwart der gantzen heyligen *communitet* den heiligen *sacrament* der lözten weg zehrung bargereicht. Nach deme sie dieses heylige *sacrament* mit grossen eüfer, inbrunst und andacht empfangen, hat sie auch das heylige *sacrament* det lözten öelung verlanget, so ihr denn auch mit gewöhnlicher ceremonien und andacht von den wohl ehrwürdigen *pater Abundis a Sanct Alexandro vicario* (eben zur zeit als unser wohl ehrwürdige *pater prior, pater Ireneus a Spiritu Sancto*²¹¹ zu Solnitz ware) in beyseyn des ordinary beichtvatter, als des wohl ehrwürdigen *pater frater Onuphry*

Pag. 73

²¹⁰ Sv. Ján Zlatoústy (347-407), konštantínopolský arcibiskup, učiteľ cirkvi, zdatný rečník a kazateľ. ATTWATER, Donald: *St. John Chrysostom, archbishop of Constantinople*. Dostupné na <https://www.britannica.com/biography/Saint-John-Chrysostom> [cit. 11.2.2020].

²¹¹ Historický ústav AV ČR, Bio-bibliografická databáze řeholníků v Českých zemích v raném novověku. „Irenaeus a Spiritu Sancto, Fliesser, Johann Matthias, OCD, 1661-1734,“ <http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/1.dll?hal~1000126393> [cit. 5.4.2021].

a *Sancto Angelo Custode* und in gegenwart der heilige communitet gegeben worden und weilen man wegen zunehmender schwackheit sich besorgte, unsere liebste schwester Catherina mächte noch selbige nacht den zeitliche seegen, also hat man für ratsam gehalten, dass unser wohl ehrwürdige *pater* beichtvatter sowohl diese als die andere nacht wackend verbleiben müssen. Den 30. *Augusti* in der frühe eben als der wohl ehrwürdige *pater* beichtvatter um 9 uhr ungefähr seine heilige mäss angefangen hat, unser ehrwürdige liebste schwester Catherina nachmalen ihren wohl ehrwürdigen *pater* beichtvatter verlanget zu beichten, so aber sowohl wegen angefangener heiliger mässopfer, als wegen abgang dessen gespanns nit gleich geschehen können. Jedoch hat es Gott zum trost dieser lieben schwester verschaffet, dass unser wohl ehrwürdiger *pater* beichtvatter nach beyzeiten ankommen, sie auch noch bey guter vernunft angetroffen, ihre letzte unschuldige beicht angehoret, sie nochmalen *absolviret*, nach gegebner priesterlicher *absolution* hat sie gleich in zügen griffen, in beyseye des wohl ehrwürdigen *pater Abundy a Sancto Alexandro vicario* und unsers wohl ehrwürdiger *pater* beichtvatters, samt anderen zweyen gespan, als nemlich des *fraters Caroli Felicis choristi* und *frater Dionisiy Donati*, bis sie in gegenwart der heiligen communitet zwischen 10. und 11. uhren vormitag, den 30. *Augusti* 1704,²¹² in die händ ihres liebsten himmlischen gespans und breütigams ihren geist befehlende, sonstiglich in Gott entschlaffen und also ihren lebenlauf glücklich geendet, nach dem sie in allhiesigen closter bey *Sanct Joseph* 45 jahr Gott gedienet, ihres natürlichen alters aber 67 jahr, unter dem *generalat* unsers wohl ehrwürdigen *pater Francisci Maria a Sancta Theresia*, unter dem *provinciolat* aber unserer *provintz* des heiligen *Leopoldi* unsers wohl ehrwürdigen *pater Adolphi a Sancta Maria*, unsers closters zu Prag [prior] der wohl ehrwürdige *pater Ireneneus a Spiritu Sancto*, unsers wohl ehrwürdige *pater* beichtvatter zur zeit als da ware, mutter *priorin* die wohl ehrwürdige mutter *Anna Eleonora a Sanct Leopoldo*, *priorin* zu Prag bey *Sanct Joseph*.

²¹² Rok podčiarknutý.

Nachmittag ungefähr um 3 uhr wurde ihrer nach ordens brauch angekleyster körper mit gewöhnlichen *ceremonien* der abgestorben *procession* weiss mit begleytung der heiligen communitet aus den kranckenzimmer in den ankleydort nechst den chor von unseren wohl ehrwürdigen *patribus* und *fratribus* herabgetragen und zum ansehen vorgesezt. Folgenden tags verrichtete man in der kirchen vor ihre seel den gewöhnliche todenamt. Nachmittag aber zwischen 3. und 4. uhr würde der körper in beysein der gantzen heyligen communitet und begleytung entlichen geistlichen sowohl *patrum* als *fratrum* in gewöhnlichen kruften mit grosser auferbäuligkeit getra-

Pag. 74

-gen und nach ordensbrauch zur erden bestattet. „Also leben, also sterben die gerechten. Alles dieses und was dergleichen mehr sein kan seze ich beyseites.“ Das gantze *epitaphium* oder grabschrift bestehet in diesen wenigen worten und wunsch der kirchen, den ich mit grossen lesentlichen buchstaben in den grabstein einhaue und schreibe. *Requiescat in pace.*

Pag. 75

Von dem löben und seligen abschids unserer lieben leyschwester Magdalena von Creitz.

Unseren vilgelibte schwester Magdalena ist mit etlich 20 jahren in das kloster kommen vor eine leyschwester und mit grossen eüfer und geistl gleich alle strünge der heiligen obserwantz angefangen und bis ani ihr seliges end vollkommen geibt, dan dises wahre alle zeit in ihrem gedank und hertz, ohne binderung bis in tods ihren beruf ist die eüfrigst nah kommen, in stötter und imer wehrender arbeit, wie wol sie schwach und nicht gros von perschon wahren, dan noh den stör kesten nicht allein gleich, sondern auch in ihrer arbeit überhöbt das zu verwundern, ist gewest auch oft von uns[?] gesagt worden, dise liebe schwester arbeitet mehr aus ihren sterken und eüfrigen geist, als naturlichen kräft des leibs, ja der tag wahre ihr zu kurz der um sie aus lieb zu der arbeit einen teil der natur gar oft zu hilft name, sie tete selten

einen naturlichen gang, sondern als mit vilenden tritten, welches sie aus in breinstiger lib Gottes verrichtete, dar durch sie auch von dissen göttlich liebs fyr end zündet, bey ihre harten und stöten arbeit, nichts unterlisse von ohren geistlichen *exercicien* und tuglichen andachten, dero sie vol wahre und stäts die schönsten act zu Gott machte, bye²¹³ jeden bild oder altarl durchs haus, hate sie ein besondern gemitserhöhung, wan es zeit ware und sie die erlaubung hate, mit grossen eüfer in den cor gelaufen, zu allen heiligen fusten durch des ganze jahr, die schönsten *preparationen* selbsten geschreiben und geibet, das manche corschwester disen geistlichen shaz nicht gehabt. Absonderlich ware ihr eüfer zu der heilige *communion* unbeschreiblich, wie sie gezeit ein par stunden vor ihren seligen hinscheiden, da sie mit halb gebrochner stim beehrte hinunter zu gehen in den cor zu der heiligen mäs und *communion*, nicht wöniger ware ihre lib in brinstig zu ihren liben müttern und schwestern, mit welcher sie ihnen end gegen gelassen, sowohl in überhöhung der arbeit als andern *acten* der libe, nach es nötig gewesen ist, ihnen alle lib und ereüng[?] zu leisten sowol kranken als gesunden ihrer libe gespannien, hat sie auf sonderbare weis gelibt und sie mit höhster geduld in allen gelegenheiten übertragen, alle schweren und oft lichste arbeit vor sie und stat ihrer getan, wie wol sie eine jüngere gespanin gehabt, deren eins und das andern billichst zu gehört, das alles merest mit gröser lib sie gethan, und dises

Pag. 76

mit solchen freiden, ja nicht anders als gehörte alle schweren hausarbeit ihr allein zu, wie wol sie von eben diser ihrer jüngeren gespanin, aus zulastung Gottes ihren gedult, sehr hart und *mortificulich* gehalten und *tragtirt* wurde, ertruge sie doch alls von ihr mit solcher un²¹⁴ überwünderlicher und eissenstocker ohne gedult, das höchst verwunderlich anzusehen gewesen, das wier also oft gesagt habe, sie sage ein andere heilige *Elisabet*, in übertragung

²¹³ Pravdepodobne chyba a správne by tam mala byť predložka bei (*bey*).

²¹⁴ Pravdepodobne sa malo jednať o spojku *und*.

diser ihrer jungen gespanin, nun hat es dem schöpfer himels und der erden endlich gefallen, dise seine allenlibste braud, unsere vilgelibte schwester Magdalena von Creitz, als eine schon wol zeitige aller angenehmste frucht, vor seine göttliche tafel abzubrechen, sie war in ihren ganzen leben nicht sonderbahr krank, doch kranklich vorbey, sie aber alle zeit ihren beruft fleisig verrichtet, hat auch ihr lebtage keine curen oder einzigen tropfen blut gelassen, endlich hat sie angefangen das löste ihres lebens, welches ware das 1709, ihres alters in 70 jahr, stäts zu husten, als wan sie eine lungesucht hatte und ganz met[?] und abkräftig worden, das wan sie ganzen ihr der atem ausbliben und zum erstliken kommen, welches der herr *meticis* gesagt, es seye der dampf, hat also befohlen, sie solle in der zellen verliben, in welcher sie aber nur stäts *lamentirt*, dass sie ihre arbeit nicht verrichten künnte, ja hemlicher weiss herraus gangen und also schwacher und kranke die öften hals im gericht, endlich mit und aus föhlichen bitten die erlaubus erhalten, nur ein wönig zu ihr liben gespaninen in der kuchel zu helften, ist nun also geschönnen, aber mit kurzen bestand, den unsere libe schwester Magdalena muste bald erfahren, was der *meticis* gesagt, sie ware einen tag oder halben in der kuchel, endlich zu abend muste man sie schir halb stunden in die zellen füren, wo man sie gleich in das bett legte und alle notwendigkeit tete, alwoch sie sich würder ein wönig erhalt, fruhe gut die krankwarterin gleich zu ihr zu sehen wie es ihr gehe, welcher sie zur antwort gaben, sie seye „büsser und wolle gleich aufstehen und zu ihrer arbeit gehen.“ Die krankwarterin ihr aber solches nicht zu lassen, sonden sie getröst das sies[?] später wolle selbsten abführen, in dessen gehet die krankwarterin und ihr zu den anderen kranken, zu seuchen[?] und ihnen die verordenten sachen zu geben, in dessen giebt man das zeichen zu der ersten mus, zu welcher die krankwarterin solte gehen, wie sie aber auf die stigen komt, falt ihr mit einen höftigen innerlichen und gewaltigen antrib, ein sol noch einmal geschwinden zu der schwester

Magdalena schauen, sie folgt ihren heiligen schuzengel, der sie ohne allen zeifel²¹⁵ ermaeret hat, geht geschwinden zu der liben kranken,

Pag. 77

welche sie funden zwerg über das bett ligen, schir halb in zigen, man legt sie wüder zu recht und nach langen ausreihen und lobung hat man sie wüder in wönig zu ihr gebeacht, da sie gleich zu der heiligen mäss und *communion* begehet zu gehen, dan sie zu der selben wollen aufstehen und aus schwachheit wüder zu ruhen in das bett gefallen ist. Den tag zuvor hat sie auch noch bey gewöhnlihen beichtstul gebeichtet, nach dem man vilen um unsere erwürdige *patres* geschickt und selbe kommen, ist sie in beysein der heiligen *communitet* mit allen heiligen *sacramenten* versehen worden, gegen mitagzeit von unserer wohl ehrwürdiger *pater Pantalion a Sancti Albani* als magister, weillen unser wohl ehrwürdiger *pater prior* übel auf und nicht kommen können, welche sie mit gröster andacht und völligen verstanden empfünge und hat vol geheissen wie gelebt, also gestorben, ihre libe eltere gespännin mit namen schwester Gertrudis komt zu ihr zum bätt und sagt, sie solle ihr versprochen halten, was sie ihr öftens versprochen hätte, wan sie sterben wurden, wolle sie ihr von Gott erhalten sie abzuholen. Die kranke naigt mit dem kopf „ja,“ dan sie redete fast nichts mehr aus schwahheit, unsere ehrwürdige *patres* bliben alle zeit gegenwärtig, dan sie name stäts ab. Nachmitag komt noch einmal der *medici*, befalle sich ihr und bitt sie wolle bey Gott ihm bitten, wunderte sich auch ihres aussähen und absonderlich ihrer händen, welche voller schrunden und wunden wehren vor der stäten arbeit, kunt sich um und sagt dise wort: „Dise hat ihren beruf verricht und vollendet.“ O, glükseligste seel, von der man bis in ihren tod sagen kan, das sie das genige verricht und vollenden, zu dem sie Gott berufen und obwolen man von mēhren tugenten diser unser vilgelibsten schwester sagen künthe, seiden doch alle in

²¹⁵ Pravdepodobne má byť *zweifel*.

disen wönige wort ein geschlossen unsere wohl ehrwürdige *patres* täten stäts bey ihr betten und zu sprehen, endlich gegen 3. uhr nachmitag hat sie in die lözte zügen gristen und gleich in der höchsten ruhe und stille, ohne das man ein schupfterl geshönen[?] in gegenwart unsers wohl ehrwürdigen *pater* beichtvatters, *pater Abundius a Sancto Alexandro* und den wohl ehrwürdigen *pater Johann Augustin* von *Sancto Carolo* und der ganzen heiligen *communitet*, ihre libe seel in die händ ihres erschaffers und selig makers aufgeben, den 31. January 1709,²¹⁶ an einen Donnerstag, ihres alters in 70 jahr ihrer heiligen *profession*, in ihren versprechen aber ist sie gar balt nachkommen, welches sie ihrer liben gespanin gehan hat, dan am Freitag hat man unsere libe schwester Magdalena begraben, am Samstag darauf, als an unser liben frauen lichtmes, hat man unsere libe schwester Gertrudis kranken in die zellen geführt, wie man der nach in befreibung ihres lebens

Pag. 78

ersēhen wiert und ist nicht allein bey diser abholung verbliben, sondern sieh nach auf 2 andere erstrükht[?], nemlich unsere libe mutter *priorin*, welche zugleich mit unser liben schwester Magdalena ins kloster kommen und unsere libe schwester Mariana a *Sancta Terese*, welche alle 4 in 17 tagen gestorben sein, wie man in künftiger beschreibung ersöhne wiert, dise unsere libe schwester ist gestorben unter dem *generalat* unsers wohl erwürdigen *pater Quintinus* von *Sancto Carolo*, unter dem *provincialat* unser *provinz* des heiligen *Leopolto*, unsers wohl erwürdigen *pater Theodorus a Cruce*, unsers klostere zu Prag *prior*, der wohl erwürdiger *pater Modestus* von heiligen Johann Ewangelist, beichtvatter der wohl erwürdiger *pater Abundius a Sanct Alexander*, und derzeit *priorin* unsers klostere, die erwürdige mutter *Maria Electa* von Jesu. *Requiescat in pace.*

²¹⁶ Rok je podčiarknutý.

Von dem löben und seligen abschied unserer liben leyschwester Gertrudis von kündel Jesu.

Den 9. tag nach dem seligen hüntrit unser allerlibsten schwester Magdalena von Creitz hat es dem allmöttigen Gott gefallen nach dero versprechen aus unsere in Gott vil gelite²¹⁷

schwester Gertrudis von kindel Jesu, nach ausgestandener 8 tägen krangheit, eines schwären stökh[?] catar (oder vilmöhe gänzliche *purificirung* ihrer in Gott verlibten seelen) finden, also das dise unsere 2 in Gott gelibte seelen, welche etliche 40 jahr in gröster lieb, friden und einigkeit in disen unser liben kloster mit einandere lebten, in grossen lob und libe Gottes in eüfriger verrichtung ihres berufs eine die andere auf gemunttert bis an ihr end, dardurch zeigten sie sogar, das eine von der andern auch nicht wolte in den himel eingehen, dan gleich wie sie in gleicher arbeit und übung der tugend solch[...] erobert, auch gleich belohnung von ihrem göttlichen breitigam besuhen wolten, wurde also den andern tag nach der vorigen begräbnus, unsere in Gott herzlibste schwester Gertrudis von Kindel

Pag. 79

Jesus als die erste leyschwester dises unsers liben klostere also erkrankt, dass man sie muste aus der kuchel in die zellen fürhen, in welcher sie sich gleich wider gelangt und nicht möhr aufgestanden wie wollen der *medicis* alle zeit sagte, dass es nur ein catar und keine gefahr habe, sie doch hingegen, er sage, was er wolle so weis ich das ich von diser krangheit nicht möhr werde aufstöhen, destwögen sie sich dan auch auf das schönste bereitet mit der heiligen beicht und empfanung aller heilige *sacramenten* und also in diser zubereitung übertragung ihrer schmörze und schwachheiten mit gröser gedult die 2 tag zugebracht, in der lözten nacht aber sägt eine schwester bey ihr wachent, geling richt sich unsere libe kranke auf, schreit auf und sagt: „Magdalene, mein Magdalene!“ und schauet in der cellen herum die libe dar beysizende schwester erschrikt und fragt, was ihr seye, sie antwortet ihr: „Oh, die schwester

²¹⁷ Pri rozdelení slova na konci riadku pravdepodobne pisárka zabudla napísať písmeno *b* v slove *gelibte*.

Magdalene ist da gewest und hat gesagt „Ich geht sie in himel und mich wiert die Mutter Gottes abhollen.““ Die schwester antwortet ihr: „Die libe schwester Magdalen seye toden.“ Sie gab ihr aber zur antwort: „Ich weis es gar wol.“ Nun also hat es sich in der warheit begeben, dises geschahe in der Freitag nacht war auf den andern tag nicht allein Samstag sonder auch die octavus der aller seligsten Mutter Gottes *purification* wahr, wurden also unsere libe kranke die natch[?] durch sehr schwach und übel, dass wir um 5. uhr in der fru gleich um unsere erwürdige *patres* schikten, welche auch gleich kommen und ihr treylich beygestanden, sie hat auch innerlich wie eine fras[?] gehabt und nictes, mehr röden nachschliten können, hat stötz den löstzen bewügt und also etliche stunden bis 9. uhr vormitag gewöhrt, und ohne das mans vermöeht in die zigen gristen, in selben ein kleine weil gezogen und entlich wie ein licht samstigklich ausgelöft, in beysein unsers wohl erwürdigen *pater priors, pater Modestus* von heiligen Johannes Ewangelist, des wohl ehrwürdige *pater* beichtvatters, *pater Abundius a Sanct Alexander*, des wohl ehrwürdige *pater Johann Augustin* von *Sancto Carolo*, des ehrwürdigen [...] ²¹⁸ und ganzen heiligen *communitet*, wier haben sie also aufs baldeste gericht, sowol die libe verstorbene, als auch kirchen, unser wohl ehrwürdige *pater prior* hat gleich seine *patres* und *fratres* lassen komen, die leich hinnunter vors gater[?] zu tragen und auch nach disen vormitag das heilige amt vor sie gesungen, auf den abend seind

Pag. 80

würder²¹⁹ unsere *reverend patres* und *fratres* komen, die föllige function und begräbnus zu halten, Gott erfreye ohne end ihre libe seel von ihren hörlichen tugenden wehre gewisfüll und ein ganzes buch zu beschreiben, weilen aber alhir nur der tod und wönigstes löben beschriben wiert, weil ichs auch aufs küreste machen. Dise unsere libste schwester Gertrut von kindel

²¹⁸ Priester na meno vynechaný, ale meno nedopísané.

²¹⁹ Začiatocné wü- tohto slova sa nachádza na poslednom riadku na predošlej stránke.

Jesu ist, wie schon gesagt worden, die erste leyschwester in disen kloster und hat den heiligen habit und *profession* von unser gottseligen venerabile mutter Maria *Electa* a Jesu empfangen, hat in der heiligen *religion* mit grosser auferbauligkeit gelebt 52 jahr, hat nicht gar 2 monat mehr gehabt zu ihrer andern heilige *profession*, Gott der allerhöchste aber hat gewalt, dass sein auserwälte braud dises ihr föst und anderte vermöhlung bey ihm in dem himel unter so viel 1000 englen und heiligen Gottes solte halten und *celebriren*. Sie war von anfang ihres geistlichen stands kranglich und unpässlicher natur, dan noch bey allen disen eüfrigst ihren beruf nachkommen, nicht allein in der kuchel und aller hausarbeit, sondern auch in wartung der krangen, wie sie den unserer libe mutter *Terese* selige wol genossen, welche 11 jahr von schlagberiet gessen, stum und an händen und füssen krum, welche so vil jahr ein erschröckliche schwähre wartung bedirfet, welches aber unsere in Gott libste schwester Gertrut (neben 2 anderen cohrschwester tag und nacht, mit gröster lieb verricht) ihr verlangen war nur, dass dise libe mutter lang solte löben, damit sie ihr lang künfte dinen, ihre in brinstige lib Gottes war unbeschreiblich gros, welche sie alle in ihren eüsserlichen und innerlichen wörten spiren lisse, dass wan man ihr nur etwas von unseren liben Herr nante oder der göttlichen libe, sie gleich end zündet wurde, ihr fyriges[?] brinendes herz ergosse und in act der lib zu Gott ausbroche, auch ein grosse andacht zu dem aller heiligen *sacrament* des altars, in dessen göttlichen allerheiligen gegenwart sie fleisigst alle tag von der complet bis zu der metten in heiligen gebet dar vorzubeachte und muste wol ein sonders wüchtige ursach sein, so sie etwan zu zeiten der von abhilde. Zu der heiligen communität war sie alle zeit bereit eüfrigst hinzu zu gehen, darum öfter geschöhen, wan man ein gespanin zu selber wolte haben, die obrigkeit die libe schwester Gertrut dar zu benente, wol wissenden, das man sie bereit zu selber fünden wurde, auch

des gleichen ein sonderbare andacht zu der seligsten und übergebene diensten Mutter Gottes, zu den glor würdigsten heiligen vatter *Sanct Joseph*, unser heilige *serafische* mutter *Terese* und sonderbar zu den heiligen Johannis Batista, zu welchen heiligen ihr herz wahren lib gebrunen hat, in dessen lib sie auch alles in der welt getan hätte, wan man nur von disen heiligen anfäng zu enden wahrn sie gleich wie ausser sich vor lauter libe, sie war auch von Gott begabt mit den geist der *profeceinung*, dan sie oft ungeschöhen sehen lang vorhero sagte, welche sich darnach zu seiner zeit wahrhaft befunden, das also die schwester, wan sie was wolte vorwissen, nur zu ihr gingen, sie zu fragen, welches sich dazumal möchtigen schwörn kriegszeiten sich ereignet,²²⁰ als unser alledurchlaucht haus von Österreich von der cron Frangreich und bahr, sehr bemstig[?] es kome eine schwester ganz engstig und betriht zu ihr und sagte: „Oh, mein allerlibste schwester Gertrut, disen tag sol eine erschrökliche schlat sein! Oh, wie wiert es abgehen?“ Sie antwortet ihr lachenden und mit ihrer angebrochenen freindlichkeit: „Mein libe schwester, es würt ganz gut vir uns abgehen.“ Die antere aber wolte es nicht glauben aber bestätigs und sagte, sie solte ganz getröst sein, es würt bald fröhlie zeitung kommen, wie es in wahrheit in wönigen tagen darauf erfolgt ist, das die unsrigen die schlacht samt grosser *victori* erhalten, über ein andere zeit nicht lang nach disen da wier würder in grosser gefahr des krigs wahren, stunden bey ihr in der kuchel 2 oder 3 schwester mit ihr andere sahen redent, sie schreiden geling auf „*Victori, victori!*“, die bey ihr stöhende schwester fragten und sagten, was es seye, sie aber: „Oh, mein kinden, es wiert bald kommen.“ Wie es auch hernach geschöhen ist und war jene grosse und unerhörte *victori* bey hökstät, haben also die schwester, dass man sie oft nennt schwester Gertrut von holden seligen kindel Jesu. Sie war stäts kraniglich und schwacher natur, hate einen sehr *corpulenten* diken leib, welcher mit winden und wasser möhe als gesundheit angefült, hat sie bis auf den

²²⁰ Jednalo sa pravdepodobne o udalosti devät'ročnej vojny (1688-1697).

lözten tag ihrer tödlichen krankheit die kuchel (in so hohen alter) ganz allein verricht und wie wol sie oft lange zeit alle nacht so krank gewest, dass oft, vermeinte sie, müste

Pag. 82

sterben, dan noch keinen tag unterlassen in der fruhe zu waren und um die gewöhnlichen 3 virl der heiligen *communitet* zu kloster und auf zu wöken zum heiligen gebet, bey welchen sie auch fleisig die erste erschienen, nach disen in ihr libe kuchel gangen, in welcher sie auf alle ihre krankheit und schmärzen vergessen, dar vor Gott selbstn ihre belohnung worden. Dise unsere libe schwester ist gestorben unter dem *generalat* unsers wohl erwürdigen *pater Quintinus* von *Sancto Carolo*, unter dem *provincialat* unser *provintz* des heiligen *Leopolto*, unsers wohl ehrwürdiger *pater* Thodorus a Cruze, unsers klostern zu Prag *prior* der wohl ehrwürdiger *pater* Modestus von heiligen Johanues Ewangelist, und beichtvatter der wohl ehrwürdiger *pater* Abundius von *Sancto Alexandro* und derzeit *priorin* unsers klostern die wohl ehrwürdige mutter *Maria Electa* von Jesu. *Requiescat in pace.*

Pag. 83

Kurtze verfassung des lebens und glickseligen tod unsere wohlehrwürdige mutter *Maria Eleta* a Jesu, wiertlichen *priorin* unsers closters.

Dem sibenten tag nach dem seligen tod und ableibung unsere gelibten schwester Gertrutis von kindl Jesu, als den 15. February des jahr 1709, belibtest den allmechtigen Gott auch unsere in Gott vilgelibteste wohl ehrwürdige mutter *Maria Eleta* von *Jesu* als wiertliche mutter *priorin*, aus disen sambertal[?] in die ewige glickseligkeit, der ewigen freid und seligkeit alls eine ganz reife vor Gott wol rühente frilingsblumen[?] zu übersätzen. Sie war ein freilla gebirdig in Engelelandt²²¹ von catholischen aderlichen eltern, der allerheschte[?]²²² gietige Gott hat sie

²²¹ Anglicko.

²²² Pravdepodobne má slovo význam *Allerhöchste*.

durch seine allmocht einen widen und zu mallen hort wög gefird, bis so sie endlich in das grinenten ufer und lust p[.]ten irdischen paradeis, des *sarafischen* theresianschen lustgarten, unsers libverdesten allhisigen closters *Sancti Josephi* übersätzet und eingefihret und ist solches nicht ohne sonderlohre schickung Gottes und erzeihung seines göttlichen willens geschehen, dan sie schon zu al anderen läüdteren helde sollen geistlich werden, in Engellandt eine Clarissin, in Franchreich aber eine Carmeliterin, den Allerhochste aber hat dessen nie kein fortgang gelossen, sonderen gezeit, dass er sie allein zu und von Röm in unser libstes closter *predestinirt* hat, dises mit ihren schönen aderlich hochverständlich tugentreichen person zu zihren, ist also durch krieg und anderen ursachen so weid kamen bis in Röm und gleich zurzeit alhir ankomben, wo Gott gefallen, unsere *venerabile* und Gottselige wohl ehrwürdige mutter *Maria Eleta a Jesu* als *priorin*

Pag. 84

aus disen zergünglichen in die ewigwehmden[?] freid zu verwexlen[?], von disen glickseligen tod sie gehört hat, suecht gleich gelegenheit mit anderen damosere[?] zu unseren closter zu kamen, wie wol sie gantz unbekand ware, unsers liebe ehrwürdige mutter gehen zu ihr, erzöllen ihr von den gottseligen leben, krankheit und seligen tod diser unserer libsten *venerabile* mutter *Maria Eleta a Jesu*, welches alles gleich diser lieben anwesenten freilla gar wol gefill, und ihr in Gott verliebtes englisches hertz gantz entzindet, eines und das andere gantz eüferig auffraget, welches denen ehrwürdigen mütterren gar wol gefallen, ein als die libste mutter *Theresia* sagte auch under anderen, dass die erste die anjetzo kamen wird solle, die ställ und namen unserer *venerabile* muetter haben, die gegenverdige frilla (als unsere jetzt ablebte mutter), fragte die muetter Theresa ob sie ihr dises verspröche, sie antwortet ihr „ja,“ aus welches ihr tugentsames hertz ganz erfreyet und entziedet eine *Carmeliterin* zu werden und disen heiligen namen und ställ zubekamen, ist also erfillet, dass unser liber Herr vil wög und mitl hat die seelen zu sich und zur seligkeit zu fihren, unser liebe freilla fahrt nach haus,

voll des geist und eüfers, hate nicht lang rüch nach rost[?], kame gar balt widerhaltet, gar diemietigst an und bildet um den heiligen habit, in welcher bild sie auch gar balt erhört wird und als eine gar gute *qualinircirte* daugiche person zum heiligen habit mit grosser lieb an

Pag. 85

und aufgenommen, wird auch begaad, wie ihr versprochen mit den namen *Maria Eleta a Jesu* und weillen sie wegen weide ihres lands, nichts lorsames den closter habe käinen mitbenigen, hat sie versprochen solches mit ihre seiden handarbeit zu ersätzen, welches sie bis in ihr end drey und fleißig ins wertz gesäht, nicht allein in shönen roren[?] und kostlome[?] arbeiten, in welchen sie eine auslindige meisterin gewest, dass so lang das closter stehet, das gleichen nicht gehabt, sonderen auf in allen graben schlegten und veröchtlichen aufs fleißigste wolte bey der gleichen sachen zumalen die erste sein. Sie wahre schon nicht mehr jung von jahren, sonderen in deren geveneteilen jahr ihres auserweltesten götlichen breidigam in den 33 liese sich doch in den dugent zeigen und fihren als von sie eines von den jungsten, welche in den jahr 1664 wurde sie einkleid mit ihre gresten *consolation*, freid und vergniegung, in welcher sie die gantze zeit ihres lebens, in ibung den carmeliterishen tugenten und eüferiger haltung der strengesten heiligen *observans*, nicht allein die erste jahr, sondern bis in ihre hohes altar, mit ersten eüfer, nemlich in das 18. jahr, in welchen jahr Gott dem allmechtigem gefallen hat, als ihr götlicher hiemlicher verliebster breidigam seine werdeste, dreyeste, verliebte braud und gespans aus disen arbeitsamen irtishen paradeis in die ruchsameste aller glickseligste ewigen anshauung und genießung GotTes zu versähen, nach dem

Pag. 86

sie unseren lieben closter sehr vil und grosse diensten geleistet hat und dreillig erfillet, hat ihr verspröchen, dass sie getan hat den closter ihr handarbeit zu lenigen, welches zu sagen sie tag und nacht eüfrigst erfillet, in *chor* zu sein war, ihr vergniegung zu welchen sie auch alle

dauglichkeit helde, weil sie perfect lateinisch, französich [sic!] und welisch²²³ kund, sie war auch in einen gleichen *respect* hoch achtung, lieb und underdemigkeit gegen allen oberigkeiten, mit volkomenen gehorsam und *referens*, aus welchen auch erfolgt ist, wie man pflegt zu sagen, wer weis einen rechten underdemigem underdan abzugeben der weist und kan auch ein wahre volkamene obrigkeit sein, wie Gott an ihr erfillet hat. Sie wahre 6 jahr priorin und auch ein dröfliche novisenmeisterin, welches alles sie mit grosten fleis, eüfer und wohlksamkeit verrichtet, sehr schoefft und streng aus die haltung auch der kleinsten puncten der heiligen *observanz*, dass man also nicht gefunden hat, noch sagen hat können, dass in ihrer regirung ein benandliche in *observans*, welcher vorbegegangen oder gestandet worden, sie war in allen ein sehr strenge mutter, sowol vor sie als andere in überigen ware, sie aber auch gantz liebeich sowol ihr erste als lötzte jahr, gegen inden und allen chorschwester als leyschwestern, ja welche nur ihr verdrauen zu ihr hetten und etwas von ihr begroten, und wie wol sie alzeit als eine daugliche person die grosten und miehsameste haustofficyen zu verrichten hette, tete sie doch auf grosser lieb, neben allen ihren grossen geschöfftten auch

Pag. 87

anderen²²⁴ jungen und allen, ja sogar deren novisinen ihr arbeiten und officien mit grosser lieb verrichten, von sie krank oder andere verhindternussen haben gehabt, sie ware von Gott mit einen sonterbaren hohen verstand begabt, welchen sie auch wol und zu allen guten sowol geistlichen als zeitlichen angewend hat. Sie war in allen erfahren und praticirt und kunde zusagen alle erdeütliche schöne arbeiten, mit welchen sie filfeltig unserer liebe kirchen und sacristey gezihret[?], wie dan ihr greste auslindige freid war vor dise tag und nacht zu arbeiten, ohne erzeihung einziger beschwernust. Sie ware auch bey allen ihren herrlichen qualidaten sehr diemietig, nicht allein als ein schwester und underdann, sondern auch als sie

²²³ Taliansky.

²²⁴ Slovo sa na začiatku riadka opakuje.

priorin und vorsteherin war, zu welchen amt sie sich allezeit vor unwirdig und undänglich erkend, und dises oft mit vilen zähnen bezeigt, wan sie eine und andere aus dessen schwestern als oberigkeit mortificirte oder betreibt hate, gienge²²⁵ sie selbsten mit grosser lieb und diemuet zu disser betriebten schwester, falt aus Herr aus die keine, umfanget die beleidigte schwester mit²²⁶ hertzliche liebe, weinent diemitigs bildent um verzeihung, mit erzeihung hertzlicher rey, das sies betribt hat, darbey bildent um ihr heiligen gebet. Sie ware auch in einen lebendigen glauben sterckester hoffnung auf Gott um dessen unerwessene[?] barmhertzigkeit unerkeindlich

Pag. 88

und bestendig bis in ihr heiliges end, ihr hertz brane auch in inbrinstiger lieb gegen Gott und der allerseligsten über gewenteitesten[?] muttet Gottes und alzeit jungfrauen Maria, zu welcher sie tag und nacht ihr anktiges gebet verrichtete, ja von ander schon alle in ihre rueh in der cellen, welchen ginge dise unsere liebe mutter erst mit ihren beicht in der hand die altaren und capellen der allerseligsten mutter Gottes zu besüechen und ihr liechtel an zu zieden. Sie beflibe sich auch aufs alle empstigste dise allerheiligste bilter auf das alle schönste zu kleiden, zu bulzen und zu zihren, darimt allen anderen antacht zu vermehren und zu mahen. In suma sie beachte ihr gantz leben bis in das 18. jahr in lauder antacht und Gottseligkeiten zue, sie wahr auch der mortificationen und strenge also sehr ergeben, dass so sie schon aus nottirlichen alter und schwogheit übel auf ware gleich wollen nichts besonders anmemen²²⁷ wolte, was nicht ander durch auschetten oder gewissen, nach sich von den chor abhalten liesse, desgleichen auch von denen anderen mortificationen und strengen lustwerten, wie man dan (wan gesehen ihr hohes alter) nach schonen tod ihr eüssere disciplin bis an den stuel, wie

²²⁵ Slovo sa na začiatku nasledujúceho riadka opakuje.

²²⁶ Predložka *mit* nadpísaná.

²²⁷ Pisárka pravdepodobne zamýšľala napísať *annemmen*.

in bluet ein gedumkt gefunden, von allen anderen zu geschweigen, doch kan ich nicht entbossen ihre grosser herliche gedult in etwas wenigs zu beshreiben, zu

Pag. 89

unserer alerdrestlichen nachfolg, wie Gott der allmechtige oft zue kost, zu eines anderen groster prob und heiligkeit, durch andere grosser verfolgung und verachtung, also hat er auch nicht underlassen. Dise unsere liebe mutter filfeltig durch disen lüdtern und schwerlichen wög zu fihren, sowol von ihren mitschwestern als auch oberigkeiten. Sie aber ware wie ein standhafter gedultiger Job in überdragung der unbilten und schörfesten nachräden, wie sie ridterlich und heroisch gezeigt hat, als sie einsmals in eine *visitation* von ihren undertanen sehr hart ist angeben und verklogt wordern, lur und allein um laudere acten der heiligen *observanz*, das sie ihren eüfer nach sehr genaue und sharf darauf gangen, die nachkömlich aber schon alzeit eins weicheren geist sein und gar balt etwas zu schwer fallet, hat sie also der ober in diser *visitation* also erschrücklicher genamen, in beysein der ganzen heiligen comunität, mit denen schärfesten worden und droworden, in einen solchen lenge, dass es ander schon schmerzlich gewest, ist anzulyren[?]. Sie aber war wie eine gedultiges lempel, welches keine widerröd in ihr hatte, nicht allein in wehrenter *visita*, sondern auch nach geendigter, keine meltung nach verdrust gezeigt, gleich als wehres ihr nicht geschehen, in deme sie ihr wohl hatte könen einbilten, wo es hergerichret wahre, also wie ein sondhoffte Saul der gedulte und leiden.

Pag. 90

Endlich hat es den Heren aller Heren gefallen, dise seine so liebe sie allen creutz und leiden drey beständige braud, nach so vilen ausgestanden langwiriger schwere und harte arbeit creutz und wüderwerdigkeiten als sich in disen miehseligen leben ereignet, aus den irtischen paradeisgarten, in die ewige glückhseligste freiden falle frolockente allerssiessete anschauung

und genießung ihres himmlischen götlichen breittigam zu zulassen und abzuholen durch den zeitlichen, doch gantz siessen tod, und ist ihr leben anktig und heilig gewest, so ist unvergleichlich mehr ihr heiliger tod und glickseliges ableibung, welches bekend haben alle gegenwerdigen ehrwürdigen patres und gesagt, sie seye gestorben wie eine heilige und haben verlangt und Gott gebäten, er wolle sie auch mit der gleichen schönen und heiligen end begroden. Ihr lözte krankheit wahre ein cator,²²⁸ an welchen sie 15 tag kranker in der celle verblieben, wenig zu bäd gelegen, nur in einen säsel sitzent. Der *metici* hate niemalen keine gefahr an ihr gesehen, noch verspiert, sie aber hatte allezeit gesagt, sie werde sterben, der *metici* kan sagen was er will, ist bey allen gantz zufrieden und vergniegt und *resignirt* gewes. Sie ist in schon gantzen kranckheit nicht einen gantzen tag

Pag. 91

gelegen. Endlich den 14. February, welches monat das lätzte war ihres priorats, dan den 27. dis hette sollen die wal sein einer meiner[?] neyen mutter priorin. Nachmitag wolte sie mit den *clavarien* die montentlich rodung, über dises sie sich ein wenig verlohren, das sie sich nicht unterschreiben kunde, auch etwas abgeräd, welches gleich ein grossen schrocken verursacht und ihr in das bäd geholfen und beräd, dass sie sich solte niederlegen, in welchen ligen sie zwar kein einzige ruel genossen, sonderen in grossen engsten sich alzeit bewögt und also die gantze nacht durch gedrieben, derbey die schönsten *acten* gemacht. In allerhand sprochen lateinish, franzoschis [sic!] und wälisch, wan man ihr aber etwas hat vorgelössen, ist sie still gewes. Um 2 uhr frueh hat sie begert aufzustehe und in sässen zu sitzen, welches auch gesehen, und ist also mit solcher gedult gessen bis frueh so balts möglich gewes, das man um den *metici* geschicket, welcher auch gleich kamen und die kranke muetter mit grossen schrocken angesehen, verwunderent der so geglichen grossen verenderung, in dene er sie

²²⁸ Katar.

vorigen tag ohne einziger gefahr verlossen, befohle man solle sie gleich mit allen heiligen *sacramenten* versehen. Die mutter *suppriorin* dragts der lieben kranken muetter

Pag. 92

mit heschter sauftmut und klünpflichkeit vor, darauf ihr die liebe krancke muetter gantz unbeschrocken mit herroischen heltenmitigkeit und freindlichkeit geantwortt: „Ja, von hertzen gern.“ Nur so lang soll der pater beichwatder gedult haben, bis ich mich ins bäd geriecht hab, stehet von sesel (in welchen sie schon von 2 uhren in der frueh angesässen), gehet selbsten zum bäd, leget sich mit beyhelf einer schwester ins bäd, begehret selbsten *saluena* die fus zu waschen, nicht sich selbsten alles was dabey zu tun ist, wie sie nun sowol eüsserlich als inerlich aufs lösste bereit ist, verlangete sie nun mit heschter begirt, dass man wollen komen und nicht lenger verweilen sie mit den heschten gärtern himmils und der erden, mit denen allerheiligsten *sacramenten* sie zu stärken und wol zu sterben zu verhelden, mit welchen auch gleich kamet unser wohl ehrwürdiger pater prior und *reverend* pater beichtvater, ihr das helige *viaticum* und zugleich die heilige allung zu geben, welches die liebe mutter mit solchen imbrimstiger antacht fälligen verstand und auserbraung empfangen, dass alle gegen werdigen den grosten drost daran gehabt, derbey auch die heilige *comunität* so inbrimstig und diemitlig um verzeihung gebäten, wo oder in wem, als obrig-

Pag. 93

-keit oder als mitschwester sie unstauf einzige weis beleitiget hatte, sich auch zugleich uns schmerzlichs beurlaubt, welches uns anwessenten allen eine gröste betriebnus gewest ist, nach disen allen, weilen die liebe mutter noch in keiner auge scheinlichen gefahrschmiet zu sein, gehen unsere wohl ehrwürdige patres wieder hinaus, die *comunität* gehet zum *exercy* und *refectory*. Nach diser gar boltiger endigung gehet die mutter *suppriorin* gleich wieder zu der kranken mutter, welche sich under etwas verschlimert hat, und in angesicht ganz blau dunstig

ware, dan der cator ware in die hehe gestigen. Sie fragte, wie es ihre geht, sie antwortet ihr ganz freindlich „a so,“ weil der pater beichtvattet noch in haus ist, das ist in beichtstul daraus, so solle er noch einmal²²⁹ herein gegen, mir die lätzte heilige *absoluzion* geben, welcher auch gleich kamen, so balt er aber in die celen eingangen und die kranke gesehen, sagte er: „Man solle um den *reverend* pater prior schicken,“ welcher auch baltest kamen, alwo die liebe kranke, welche gleichsam gewordet auf die liebe oberigkeit und die heilige comunität bis sie aus der vesper komen, griffe sie gleich in die lätzte zügen. Unsere wohl ehrwürdigen patres gaben ihr noch ein wohl die lötze heilige *absoluzion* und *recomentation* der seele, nach welcher sie ihr liebe

Pag. 94

heilige seel in die mittreichste unterliche händ ihres ershaffers aufgeben, in groster sanfte und stille, ohne das man einzigen schupffer gesehen hatte, sonderen wie ein licht, in beysein und gegenward unseres wohl ehrwürdigen pater priors, pater Motestus a *Sanct Joanes* Evangelista, *reverend* pater beihtvatters, pater *Abundi a Sancto Alexandro* neben zweyen anderen patres und der heiligen comunität, welche alle, wie oben gesagt, in verwunderung und antacht verblieben, über den so schönen und heiligen tod diser unsere lieben verschidenen muetter, welche schon hoffentlich in unaufhörlicher freind und jubel genießen wird, das aller schönste lieblichste angeschicht unsers allmechtigen Gottes, alda unablessig wie ihrer hinterlassene kinder und undergebene Gott den allerhechsten bildet bis wir endlich so gleichselig ihr nachfolget Gott ewig und unaufhörlich mit ihr zu lieben, zu loben und zu preissen, ihr aber und allen lieben seelen. *Requiescat in Patze*.[?]

Pag. 95

²²⁹ Napísané ako *meinmal*, ale prvé písmeno slova je preškrtnuté.

Von gottseligen leben und tod unserer lieben ehrwürdigen schwester Maria Anna a *Sancta* Teresia.

Nun kamen wie auch auf die 4te und lätzte in disen 17 tagen, als nemlich unsere hertzinigliche allerliebste schwester Maria Anna a *Sancta* Theresia, welche, zu sagen, zugleich mit unseren vorigen beschrieben *reverend* mutter Maria Eleta, in die lätzte zigen gerisen und eben in einer erlidenen kranckheit als das ist eines schweren catars, an welchen sie den anderen tag, als den 16. February 1709, als den glickseligen tag und ableibung, unsers gottseligen *venerabile pater Dominico* a Jesus Maria ihr gottseliges heiliges leben beshlossen, von welcher nicht allein ein teil, sonderen ein gantzes buech zu beshreiben were, von den lob und grossen herlichen toden und tugenten, mit welchen sie Gott der allermechtige begnadet und gezihret hat, so ich sake nicht kürtze und aller anderer ursachen halber underliesse. Sie wahr gebohren zu Muchen in Baier,²³⁰ von vornemen guten fromen eltern. In dem 19. jahr ihres alters wurde sie von ihr durchleicht der cürfürstin²³¹ bey unserer gottselige *venerabile* mutter Maria Eleta a Jesu, welche dazumal noch bey leben war, *recomendirt* und auch aufgenommen, auch dem heiligen habit bekommen von den heiligen händen diser unserer gottseligen mutter an den glickseligen tag der gnaderrichesten geburd der allerseligsten Mutter Gottes in den jahr 1662, von welchen ersten augenblick sie in ihren ersten eüfer und geistfalle lieb Gottes bestendig verblieben und Gott gedreyest geliebt²³² bis in das 46. jahr und 66. ihres alters, will allein zirt halber nur etwas weniges von ihren herroishen tereischanishen²³³ helten dugenten, in welchen sie geleichtet welten.

Pag. 96

²³⁰ Mníchov, Bavorsko.

²³¹ Na konci riadku, kde sa nachádza prvá slabika slova *cürfürstin*, je perom (pravdepodobne s modrým atramentom) napísané X.

²³² Slovo bolo prepísané inými písmenami.

²³³ Pravdepodobne *theresianischen*

Sie war eins sehr lustboren humors, daher sie auch eine ungemeyne freid und freiligkeit erzeugt zu aller strenge heilige observanz des ordens. Sie war des heiligen blind und einfeltigen gehorsams also ergeben, das die oberigkeiten meisten sehr ancht und bedachtsam sein auf ihr word, dan sie alles ohne verzug, eilfettig und ohne bedachtsamkeit verrichtete, wie solches in anfang ehe, dan die oberigkeiten ihren grossen eüfer und blindheit des heiligen gehorsams erkönet, zu genuessamen leid hette käin erreichen, weilen sie vilfeltig in den unzeitigen eüfer über das zil der *discretion* ist gescheiden, under welchen ich nur was weniges will hirbey sätzen, über welches sich mehre zu verwunderen als noch zu folgen ist, als einmals in einer gegente ein[?] schwartzer lehrerkrueg von ein bar oder mehr binder gros stehet. Die mutter priorin schaffet ihr schretzweis, sie solle ihm fall austreicken[?]. Die liebe schwester verweillet sich nicht, nimt den krueg, füllet ihm fall wasser, treick ihm an einer ställ auf, was doch vor eine zarte weibsperson ein unmöglige sach scheinete. Man vermeinete der leib muste ihr zerspringen. Ein andersmal, als sie in den heilige *exerty* war, liesse ihr die mutter priorin sagen, dan man ihr das essen bringte, sie alle alles essen, sie nimt in eüfer des heiligen gehorsams das essen asse und genosse nicht allein alle speissen, sonderen zerbroche auch sogar die schisslen, fangte an dise zu essen, welches sie auch unfolbar gantz genossen hette, wan nicht vileicht und ungezwefflet²³⁴ durch schickung

Pag. 97

Gottes ein andere schwester in der gegnet gewes kehre rad solches verhietet hette. Ein andersmal gabe man ihr grine nussen mit befelg sie solles essen, sie voll eüfer des heiligen gehorsams genosse, nit der heschten *mortification*, die nussen samt den händigen grinen und hortten stallen, das ihr der von der mund und lefpzen (wie wol zu gedencken ist auch der hals und schlung) dem man nicht sage, gantz wund und ofen worden von der grossen hörte und

²³⁴ Pravdepodobne *ungezweifelt*.

schärffe, der gleichen *extremy mortificationen*, welchen vil zu erzählen, unerohet ihr solche den lebensshanden hetten können verursachen. Sie aber gantz bränet und gestörcht in eüfer wol wissent aus eüger erföhrenheit, das Gott denen gehorsamenten keines leids lisse underfahren erschrock vor keiner sach, wie sie auch einsmals erzeugte, als sie von einen schweren fals, den sie in der todenkrupft von einer laüder getan hette, da sie gantz allein vor allerselige tag aufbuchte, sich also zerfallen, das sie kaum das leben erhalten, welches man ihr durch ein filferige aderlos etwas erfrischt. Sie aber kunde sich vil und lange zeit nicht riren nachligen vor lauder grausamen schmerzen, man kunde sie auch nicht vil anriren vor schmerzen, alle zweiflet an ihren löben und aufkomen und sahe halt vil zeit einen kind des tods gleich, und als sie also schmerzloft in bäd lage, suchte sie underschidliche mallenhaum. Unser wohlehrwürdiger pater prior und *reverend* pater beichtvatder sie in ihren grossen schmerzen zu dresten und weilen sie so woll kranker als gesunder, so vil es

Pag. 98

wahr gehorsamet, sacht unser *reverend* pater prior zu ihr: „Mein lieb schwester Marianna, *surge et ambula*.“²³⁵ Sie solle aufstehe und wanden, mit disen tuet er sich er volauben, gehet nach haus, die kranckenwarterin gehet auch von ihr, der lieben krancken etwas zu hollen, wie sie wider kund, find sie das die kranke schwester sich aus den töd gemaht, wolte wider alle macht und möglichkeit herum gehen wie ein schaden an der wand, die krankenwarderin erschrocke und sagte: „Was sie dan wolle oder verlange?“ Die liebe kranke antwordet gantz begirig und eüferig des heiligen gehorsams: „Oh, der pater prior hats geschafft.“ Und kirtze halben seye dises wenige von ihrem fillen geibten hohen gehorsams actus gesagt, über welche sich mehr zu verwunderen, als nachzufolgen ist. Nicht weniger war sie als eine sonderbare gehorsame, auch ein sonderbare diemitige seele, sie schützte sich vor die aller geringste und

²³⁵ *Surge et ambula*: vstaň a chod’.

undwürdigste, darumen sie sich understunde die aller geringsten verächtlichsten orbeyen zu tun. Ihr freid were nur fir und mit deren leyschwesteren zu arbeiten, bey welchen sie alzeit das schwereste ergriffen und dises nicht allein in ihrer jugent, sondern an ach[?]. In ihrem hohen alter und lätzten jahren war sie vermeindt ein oder andere brelmidigt[?] zu haben, fille sie diemitgs vor ihr auf die knie, bildnet dessen um verzeigen, bemiehet sich alzeit denenjenigen mehr liebs und guets zu erzeugen, welche sich beleidigt und *mortificirt* haben, gleich nach dem herlichen *exempl*

Pag. 99

unserer grossen heiligen *serafischen* mutter *Theresia*. Sie ware in der liebe Gottes wie ein eüferiger bränenter *serafin*, ja in allen ihren werken sahe man in ihren eüferlichen gestalten und maniren, dass sie fall seye der liebe Gottes und zu sagen unersätlich, zu denen acten des chors eilete sie mit hehster begirt, in inerlichen gebet ware sie mit lieb und sissigkeit, dass sie der liebszöger nicht kunde empören nach verbergen. In *recidirung* und singen des götlichen officy und heiligen ämter ware sie so fall des eüfers, dass sie solches mit allen hertzes und leibeskräpften, sogar das die dessen oft ermanet und gebäte worden dises stiller und etwas leidlicher zu verrichten. Ihr begirt, lieb und antacht zur heiligen *comunion* ware unersätlich, ja in allen was nur erdüneklich war zu der ehe und glory Gottes zu tun, sahe man nicht, dass sie etwas underlisse oder einzige beschwernus darinen erzihete aus diser inbrinstigen liebe Gottes, erfolgte auch ein inbringste liebe des neschten [sic!] und solches nicht allein zu ihren liebsten mutter und schwestern, sonderen *universal* gegen allen und jeden menschen, wie solches die erfahnrussen vilfeltig an tag geben, da sie in eüsserlichen officyen ware, wie empsig und sorgfeltig sie ware, vor die arbeitsleid, dise mit speis und trang ja sie wolte ihr selbsten das wolhwürdigste lossen abgehen,

Pag. 100

nur darmit ihren nechsten beyzuspringen und zu erquicken, wie es dan öfter als einmal gesehen, dass sie ihr eignes brod aus den refectory gedrogen und solches einen arbeitsamen gegeben. Ihr liebe gegen denen schwesteren ware ungenien und unbeschreiblich, war sie einer oder der anderen in angesicht ansahe, dass ihr etwas seye oder gebröhe bildet²³⁶ sie so lang und vil bis sie ihr sagte und entdäckte, was ihr fehlete, welchen sie gleich mit rat und tat begegnet und zu hielf kunde, druege auch solcher anligen mit heschten [sic!] mitleiden der oberigkeit vor. So eine kranck ist, erbietet sie sich gleich vor sie ihr arbeiten und officien zu verrichten, nicht allein denen chorshwesteren, sonderen meistens denen leyschwesteren, wie sie auch in diser ihrer grossen diemut oft benamstet worden. Die 4te leyshwester allen hausofficialiaen wahre sie ihr gen[.]nie und sichereste zuflucht, ja keine keine, die nur etwas von ihr verlangt oder begehrt hat, bey tag oder nacht auch in den aller schwester, hette sie ein act oder etwas abgeschlagen und solches so lang sie sich rieren kunde, bis sie der allmechtige Gott, nach filler und langwiriger gedreyer arbeit, mit lätzter schweren krankheit haumgesucht, welche nichts anders ware als wie schon oben ist gesagt, eines schweren catars und güntzlicher obkraft aller ihrer schon ausgearbeiten glider und gleich wie sie ihr niemalen nichts geglaubet nachgeben,²³⁷ so vile es ihr horte natur hat zue gelossen, als hat sie auch solches noch

Pag. 101

in lätzter kranckheit geibet, dan andere sie gleich vor tötlich erkenete, sie aber wolte es nicht erkönen, nach glauben sagte es were nur ein faulkeit, wolte der halben nicht zue lossen, dass ein pater, nach metici zu ihr gefihrt wurde, welches doch gleich wollen oft geschen, weilen die kranckheit 16 tag gedauert, den 17. hat sie Gott er allmechtige aufgelöst. In disen tag hat sie doch, aus lieb und andacht etlichemal gebeicht, das heilige *viaticum* und auch die heilige

²³⁶ Slovo *bildet* je nadpísané.

²³⁷ Pred slovom *nachgeben* sa nachádza predložka *nach*, ktorá je preškrtnutá.

ölung empfangen, nicht das sie geglaubt hat, das sie sterben wird, sunderen aus begirt und antacht und aus gehorsam, weilen man ihrs gesagt hat, sie solles tun, hats also nit gröser antacht und auferbauung verrichtet, gantz *resignirt* in den allerheiligsten willen Gottes und gesagt, sie will shon gern sterben, allein hat sie ihrer meinung nach zum tod zu wenig zu leiden. In diser ihrer lätzten kranckhheit hat es dem allmechtigen Gott gefallen, ihr dasgehör gäntzlich zu nemen, also das man hart hat missen schreiben, was sie hat hören sollen, über welches sie sich etwas wehnetlig und doch liebeich gegen ihren hiemlichen breitgam hate beklagt mit disen worden: „Schau, mein Herr, ich habe dich oft gebäten, du solt mir mein gehör schäncken und lassen, damit mir dises in meinen todbäd zu drost seye, und jetz hast du mir dises genomen.“ Gott seye in allen gelobt, nun der allerhechste und alzeit gietigste Gott hat angesehen und nicht verwerfen, dass gute und

Pag. 102

billig begehren seiner²³⁸ bis in tod gedreyen dienerin. Den lätzten tag ihrs läbens, dasjenige, was sie allzeit verlangt, hat zu ihren geistlichen lätzten drost wüderumen zur gestellet, nemlich ein so leises gehör, als ein mensch kan haben, dass sogar was man beym töd understim rädete, sie gehöret und darauf antword geben, mit unserer grossen verwunderung, man siehete und verspirete endlichen die nahmte gefahr ihres leben. Der *reverend* pater beichtvatter ware stest gegenwerdig, von deme sie beehrte, er soll ihr den *passion* unsers lieben Herrn vorlassen, welches er auch tete, auf welches sie gantz bedacht aufwärtete, under dessen schickete man auch um unseren wohl ehrwürdigen pater prior, welcher ihr gar schön zusproche, sie auch gar schön noch mit ihm rädete bedauerte, dass sie schon dise ungelegenheit verursacht, in dene sie ihrer meinung noch nicht krank, sunderen nur so faul seye bildete, er solle nur seine glegenheit [sic!] brauchen und nach haus gehen. Der pater prior

²³⁸ Slovo *seiner* je nadpísané.

aber sagte ihr allzeit von sterben, vor sie sagt: „Ja, vileicht in 14 tagen.“ Der pater prior will sich endlich beröden lassen, steht auf, will sich beurlauben, die mutter unterpriorin saud die kranche an sicht, dass sie sich endert, deits den pater prior an, in dem griffe sie schon in die eüfereste zügen, in welchen sie etwan 3 oder 4 vatter unser lang war

Pag. 103

und in grester sanfte und liebe, ihr verliebte seel ihrer heil mahneten schöpfer und verliebtesten breitigam aufgabe, in beysein unsers wohl ehrwürdigen pater prior, prater *Motesto a Sancto Joannes Evangelista*, *reverend* pater beichtvatder, pater *Abundi a Sancto Alexantro*, samt noch anderen zweyen *reverend* patres und gesamter heiligen comunität, in dem *generalat* unsers wohl ehrwürdigen pater *Quintinus a Sanct Carolo* und unserer teitzen *brovinz Sanct Leopold*, *brovincial reverend* pater *Theodorus a Cruce*, die mir alle von hertzen weischen und sagen diser unserer hertzliebsten schwester. *Requiescat in pace.*

Príloha 1: Biografický katalóg bosých karmelitiek, ktoré zomreli v kláštore sv. Jozefa na Malej strane v rokoch 1663-1779²³⁹

1. Matka Mária Elekta Ježišova (Maria Electa a Jesu)

*28.1.1605 Terni, Taliansko - † 11.1.1663

Zakladateľku pražského Karmelu sv. Jozefa rukopis popisuje ako „koreň všetkých ďalších rastlín.“²⁴⁰ Spolu so štyrmi v práci niekoľkokrát spomínanými sestrami prišla založiť kláštor, predtým sa však skupina zastavila ešte vo Viedni, kde založili kláštor sv. Jozefa, a pomohli založiť kláštor v Grazi. Mária Elekta pôsobila v Prahe štyri roky ako vikárka, nato sa stala prvou priorkou pražského kláštora bosých karmelitiek a v tomto úrade aj dožila. Prvú komunitu tvorilo jedenásť členiek, z toho štyri chórové, dve laické sestry a jedna novicka (tou bola Anna Eleonóra od sv. Leopolda).²⁴¹ Mária Elekta strávila v rehoľnom živote 38 rokov. Životu Márie Elekty bolo venovaných množstvo spisov a odborných diel, preto je zmienka o nej v tomto katalógu len stručná.

2. Matka Paula Mária Ježišova (Paula Maria a Jesu)

*cca 1613 - † 8.12.1667

Z rukopisu DV I 31 sa o Paule Márií nedozvedáme mnoho, informácie o jej živote sú však obsiahnuté aj v prvom diely kláštornej kroniky. Táto niekdajšia grófka sa narodila ako Dorota rodičom luteránskeho vyznania z rodu Šlikov, od ktorého však časom upustili. V rodine bola vychovávaná do svojich trinástich rokov. Po príchode do Viedne získala miesto dvornej dámy.²⁴² Bola jednou zo štyroch matiek, ktoré prišli do kláštora vo Viedni a neskôr

²³⁹ Každá rehoľníčka má pri sebe číslo pre lepšiu orientáciu, je to číslo poradia, v ktorom sa jej zápis v rukopise vyskytuje. Keďže všetky rehoľníčky zomreli na rovnakom mieste, na Malej Strane, miesto úmrtia sa neuvádza osobitne pri každej rehoľníčke.

²⁴⁰ DV I 31, s. 1.

²⁴¹ DV I 31, s. 2.

²⁴² Tiefenbach (2015, s. 61-60).

do Prahy. Z knihy zomrelých karmelitiek vieme, že zastávala post vikárky, raz bola podpriorkou a novicmajsterkou. Kronika spomína, že bola aj vedúca kuchyne a dispenzorka. Tri roky pred svojou smrťou bola kvôli zlomenine oboch nôh, ktoré utížila pri páde zo schodov v kláštornej pivnici,²⁴³ odkázaná na kreslo, v ktorom bola nosená k svätému prijímaniu. Počas tohto obdobia však pôsobila práve ako vikárka a podpriorka. Ostatné spolusestry rady počúvali jej zaujímavé diskurzy.²⁴⁴ Posledné dva mesiace pred smrťou ju sužovala vodnatieľka. Zomrela vo veku 54 rokov, pričom v rehoľnom živote strávila 37 rokov.²⁴⁵

3. Sestra Jozefa Terézia od sv. Bernarda (Josepha Theresia a Sancto Bernardo)

*cca 1656 - † 29.8.1687

Rodným menom barónka Alžbeta Katarína pochádzala z rodu Švihovských a do kláštora vstúpila ako 15-ročná. Obzvláštnu úctu prechovávala k sv. Trojici, Jezuliatku a k Eucharistii. Oblubovala prítomnosť Pauly Márie a bola preto pochovaná k jej nohám. Zomrela ako 31-ročná pod 12-dňovej chorobe červienky. V rehoľnom živote prežila 12 rokov.²⁴⁶

4. Matka Eufrazia od Ježiša Márie (Euphrasia a Jesu Maria)

*cca 1615 - † 3.7.1683

Rodným menom Mária von Cardenas pochádzala z popredného rodu z kanárskeho panstva v Španielsku. Konkrétne sa jednalo o grófsky rod Maqueda. Jej otec pôsobil ako guvernér Kanárie.²⁴⁷ Do Rakúska prišla spolu s prvou manželkou Ferdinanda III., Máriou

²⁴³ Tiefenbach (2015, s. 62).

²⁴⁴ Tiefenbach (2015, s. 64).

²⁴⁵ DV I 31, s. 3-4.

²⁴⁶ DV I 31, s. 5-6.

²⁴⁷ Tiefenbach (2015, s. 66). Konkrétne sa v žiadnom zápise nespomína, o ktorý z Kanárskych ostrovov išlo, mohlo však ísť o ostrov Gran Canaria.

Annou Španielskou, u ktorej slúžila ako komorná do svojich 22 rokov. Sprvu neovládala žiadnu inú reč okrem španielčiny. Vo Viedni vstúpila do kláštora sv. Jozefa, kde žila 19 rokov. Ako jedna zo zakladateľiek pražského karmelu bola zvolená Máriou Elektou za jej nástupníčku vo funkcií priorcky po jej smrti. Celkom bola ako priorcka zvolená štyrikrát. Zastávala však aj menej významné úlohy, ako napríklad post „čiernej“ krajčírky.²⁴⁸ Podľa zápisu z kroniky napísala svoju vlastnú autobiografiu.²⁴⁹ So španielskym panstvom zostala v korešpondenčnom styku aj v Prahe.²⁵⁰ V poslednom roku jej priorátu ju sužovali zdravotné problémy, ale ani kvôli nim jej nadriadenými duchovnými nebolo povolené opustiť úrad priorcky. O jej zbožnosti vypovedá zápis v tom zmysle, že dbala najmä na lásku k blížnemu, úctu k Eucharistii a Jezuliatku a celkovo ku všetkým deťom, ktoré pre ňu boli obrazom Jezuliatka.

Okrem vodnatieľky trpela aj katarom, obe ju obmedzovali v pohybe, preto bola nosená v kresle. Zápis vyzdvihuje jej odvalu, s akou musela bolesti prekonávať bez sťažností. Dvakrát dostala posledné pomazanie, prvýkrát štyri mesiace a druhýkrát 30 dní pred svojou smrťou. Niekoľko dní pred svojou smrťou nejedla ani nepila, dva dni pred smrťou mala v ústach také sucho, že jej nebolo rozumieť ani slovo, iba sa v tichosti modlila. Zomrela vo veku 68 rokov, v reholi strávila 40 rokov. Niekoľkokrát dostala rozhrešenie v prítomnosti celej komunity, podal jej ho otec prior Benno od sv. Anny. V kláštornej hrobke bola uložená pod rakvu Pauly Márie.²⁵¹

5. Laická sestra Marta od Krista (Martha von Christo)

²⁴⁸ V kronike *schwarze roperin*. Tiefenbach (2015, s. 69). Čierna krajčírka mala na starosti šitie a spravovanie látok, ale iba čiernych, resp. tmavých, aby nemusela meniť niť. Tento post existoval až donedávna, spolu s úlohou bielej krajčírky, ktorá spravovala biele látky. Táto informácia pochádza s osobnej komunikácie so súčasnou podpriorkou rádu bosých karmelitiek, sestrou Máriou Sárrou od Ducha Svätého (Mgr. Silvie Mužíková).

²⁴⁹ Tiefenbach (2015, s. 65).

²⁵⁰ Tiefenbach (2015, s. 78).

²⁵¹ DV I 31, s. 7-10.

*cca 1629 - † 7.4.1684

Bola prvou laickou sestrou zomrelou v kláštore. Jej zápis je veľmi stručný, spomína sa v ňom, že ctíla predovšetkým chudobu. Z jej zdravotných problémov sa spomína čierna žľč. Ako zaujímavosť zápis uvádza videnie, ktoré mala pri svätom prijímaní, kedy videla na hlave mŕtvej Márie Elekty sedieť bielu holubicu deň pred svojou smrťou. Zomrela ako 55-ročná, v rehoľnom živote strávila 25 rokov, v hrobke bola jej truhla položená na truhlu sestry Josephy Theresie.²⁵²

6. Sestra Františka Terézia od Matky Božej (Franzisca von der Mutter Gottes)

*cca 1631 - † 21.9.1686

Z jej života sa vyzdvihuje najmä jej starostlivosť o chorých a trpiacich aj napriek tomu, že sama na tom zdravotne nebola dobre a častokrát trpela horšie ako tí, o ktorých sa starala. Dva roky pred svojou smrťou ju dvakrát postihla porážka, pár dní pred smrťou dostala ďalšiu. Po tom, ako bola vyspovedaná zo svojich hriechov, stratila reč a po pomazaní upadla to hlbokého spánku, v ktorom zotrvala až do svojho skonania. Zomrela vo veku 55 rokov, v rehoľnom živote pôsobila 26 rokov.²⁵³

7. Sestra Jozefa Elekta od Najsvätejšej Trojice (Josepha Electa a Sanctissimae Trinitate)

*cca 1628 - † 3.3.1688

O tejto sestre sa z jej dvojstránkového zápisu v knihe zomrelých karmelitiek nedá vyčítať mnoho. Zápis spomína to, ako dbala na dodržiavanie prísnej obzervancie a rádových pravidiel. Niekoľko týždňov pred smrťou ju trápila telesná slabosť, ktorá ju pripútala k lôžku.

²⁵² DV I 31, s. 11-12.

²⁵³ DV I 31, s. 13-15.

Po tom, ako sa k tomu pridružila vodnateľka, bola opatrená viatikom a posledným pomazaním Zomrela vo veku 60 rokov, pričom v rehoľnom živote strávila 21 rokov.²⁵⁴

8. Matka Terézia Ježišova (Theresia a Jesu)

*cca 1628, Štajersko, Rakúsko - † 22.5.1688

Kronika uvádza, že pochádzala z rodu von Strobelhoffen. Jej staršia sestra sa tiež stala karmelitkou.²⁵⁵ Táto matka bola prvou z piatich rehoľníčok v roku 1656, ktorá prišla do pražského karmelu. Zastávala rôzne pozície: raz bola zvolená priorkou, dvakrát pôsobila ako podpriorka a dvakrát ako novicmajsterka. Súčasne s úradom podpioriky zastávala aj úlohu prokurátorky.²⁵⁶ Keďže bola z päťice najmladšia, pomáhala aj s fyzicky náročnejšími prácami okolo kláštora (varenie, nosenie dreva a vody), takmer ako laická sestra. V poslednom roku jej priorátu sa komunita presťahovala zo starého dočasného obydlia do nových kláštorných priestorov.²⁵⁷ Kronika spomína jej veľkú lásku k zvieratám, najmä k vtákom, ktoré obdivovala. Na oblok jej však prichádzali aj veвериčky, ktoré prilákala na orechy, a pohľad na ne jej robil radosť v posledných rokoch jej života, kedy bola pripútaná na lôžko.²⁵⁸

V zápise matky Terézie je podrobne vylíčený najmä jej zdravotný stav a jej posledné chvíle života. Dostala porážku, kvôli ktorej stratila reč a nemohla ovládať pravú stranu tela. V takomto stave strávila 10 rokov, pričom mohla len ležať alebo sedieť v kresle. Zomrela vo veku 60 rokov, v rehoľnom živote strávila 43 rokov.²⁵⁹

9. Vojvodkyňa Christina Elisabetha von und zu Sachsen, Engern und Westfalen (*1621, Rakúsko²⁶⁰ - † 14.6.1690)

²⁵⁴ DV I 31, s. 16-17.

²⁵⁵ Tiefenbach (2015, s. 85).

²⁵⁶ Tiefenbach (2015, s. 92).

²⁵⁷ Tiefenbach (2015, s. 88).

²⁵⁸ Tiefenbach (2015, s. 90, 95).

²⁵⁹ DV I 31, s. 18-21.

²⁶⁰ Údaj prebratý od A. Novotného. Novotný (1941, s. 76).

Christina Elisabetha pochádzala z rodu ríšskych grófov von Meggau. Bola dvakrát vydatá. Prvýkrát za slobodného pána Krištofa Adolfa von Teuffel (1599-1650), ktorý pôsobil ako komorník cisára Ferdinanda II. a III.,²⁶¹ ale po jeho smrti sa v roku 1651 vydala znovu, a síce za vojvodu Franza Carla von Sachsen (1594-1660), generála z čias tridsaťročnej vojny, ktorý ku katolíctvu konvertoval v r. 1637.²⁶² V roku 1660 ovdovela znova a zo saského dvora odišla do Prahy, kde hradčianskemu kláštoru bosých karmelitiek ponúkla svoje vdovské príjmy, ktoré ročne činili 3 000 rýnskych zlatých. Profesné sľuby však nikdy nezložila a nedostala preto ani rádové meno - bola len svetskou sestrou (terciánkou) viazanou klauzúrou. Celkom sa zriekla svetského života a vymenila kniežacie šaty sa rádový habit. Svoj život na saskom dvore vnímala ako hriešny, púšťala sa preto do takých prác ako krájanie zeleniny v kuchyni či upratovanie spolu s laickými sestrami. Dávala najavo obzvláštnu úctu k svätým obrázkom. Na vlastné náklady dala postaviť tri kaplnky, jednu nad a druhú pod budovou, v ktorej sestry spávali, a tretiu v záhrade.²⁶³

Vo vyššom veku už nemohla chodiť, musela byť k spovedi, na chór, na omšu a k prijímaniu nosená, a to len so súhlasom vtedajšej priorcky Marianny od sv. Terézie. Po porážke nemohla ovládať pravú stranu tela a prišla o reč, ale vďaka liekom údajne mohla znova povedať pár slov, jej stav však sprevádzali kŕče celého tela (*convulsionen nervorum*).²⁶⁴ Zomrela vo veku 70 rokov. Osobne sa na ňu prišiel pozrieť vtedajší rádový generál Karol Félix od sv. Terézie,²⁶⁵ keď sa v čase jej smrti nachádzal v Prahe. Po jej smrti za ňu odslúžil omšu. Na jej vystavené mŕtve telo v kostole sa mohla prísť pozrieť aj širšia verejnosť.

²⁶¹ HENGERER, Mark - SCHÖN, Gerhard: *Kaiser und Höfe. Personendatenbank der Höflinge der österreichischen Habsburger*. Dostupné na: <https://kaiserhof.geschichte.lmu.de/10136> [cit. 6.2.2020]

²⁶² ERSCH, Johann Samuel - GRUBER, Johann Gottfried: *Allgemeine Encyclopädie der Wissenschaften und Künste in alphabetischer Folge*. Zväzok 48, Lipzig 1848. Dostupné na <https://archive.org/details/allgemeineencycl48ersc/page/n103/mode/2up> [cit. 6.2.2020]

²⁶³ DV I 31, s. 23-24.

²⁶⁴ DV I 31, s. 25.

²⁶⁵ Historický ústav AV ČR, Bio-bibliografická databáze řeholníků v Českých zemích v raném novověku. „Carolus Felix a S. Theresia, Slavata, Jan Karel Jáchym, z Chlumu a Košumberka, OCD 1640-1712.“ Dostupné na: <http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/lat/l.dll?hal~1000126580> [cit. 28.2.2021].

Pochovávaná do kláštornej hrobky bola za prítomnosti celej ženskej komunity a 27 otcov od P. Márie Víťaznej. Neskôr, po dokončení stavebných prác na kostole, bola prenesená do novej kostolnej hrobky.²⁶⁶

10. Sestra Amabília Eufrazia od Najsvätejšej sviatosti (Amabilia Euphrasia a Sanctissimo Sacramento)

*cca 1620 - † 3.7.1691

V zápise tejto sestry sa dozvedáme predovšetkým o jej chorobe a zomieraní. Z jej života sa spomína, že sa venovala čítaniu duchovnej literatúry a sama voje rozjímanie spisovala. Prechovávala obzvláštnu lásku k blížnemu a vypomáhala aj pri tých najneoblúbenejších prácach.²⁶⁷ Tri mesiace pred svojím skonom ju trápila vodnatieľka na hlave, rukách a na hrudi. Posledné tri týždne svojho života zostala na lôžku, no počas celej choroby bola príkladom pre ostatné členky komunity vďaka odvahe, s ktorou zvládala ohromné bolesti. Bola plne odovzdaná Božej vôli a nebála sa smrti, ktorá prišla v jej 71 rokoch.²⁶⁸ Pri jej smrti bol prítomný otec prior Teodor od sv. Jozefa, brat František Ernest od sv. Filipa a otec Alexius Mária od sv. Jozefa.²⁶⁹

11. Matka Jozefa Mária Ježišova (Josepha Maria a Jesu)

okolo roku 1630/1640*²⁷⁰ - † 24.4.1692

Z kláštornej kroniky môžeme vyčítať, že Jozefa Mária pochádzala z talianskeho dóžacieho rodu z Janova. Bola dcérou janovského dóžu Agostina Centurioneho (1584-1657).

Vo svojich dvanástich rokoch prišla o matku a krátko na to vstúpila do „talianskeho

²⁶⁶ DV I 31, s. 26-28.

²⁶⁷ DV I 31, s. 31.

²⁶⁸ DV I 31, s. 30.

²⁶⁹ DV I 31, s. 31.

²⁷⁰ Dátum narodenia tejto rehoľníčky nie je z textu kláštornej kroniky úplne jasný. Zo záveru textu vyplýva, že zomrela vo svojich 63 rokoch, ale ešte skôr v texte nájdeme informáciu, že v roku 1654, keď jej otec vstúpil medzi jezuitov, mala 14 rokov.

fracimóru“ (bližšie ho zápis neopisuje). Uvrhnutie do neznámeho prostredia v nej vzbudilo strach a keďže sa nemala na koho obrátiť, obracala sa v modlitbe k Matke Božej. Keď mala 14 rokov a jej otec skončil v úrade dóžu (a iných jemu zverených úradoch) okolo roku 1654, rozhodol sa vstúpiť medzi jezuitov. Tri z jeho piatich detí si tiež vybrali duchovnú dráhu. Pre svoje dve najmladšie dcéry (tj. Jozefu Máriu a jej staršiu sestru) zariadil, aby mohli byť poslané do kláštora vo Viedni.²⁷¹ Do pražského kláštora so sebou priniesla niekoľko relikvií z Talianska.²⁷²

Zápis v knihe zomrelých karmelitiek hovorí najmä o jej odovzdanosti umŕtvovaniu svojho tela a túžob a činoch jej pokánia. Praktizovala prísne umŕtvovanie telesných túžob napríklad tak, že si nechávala kvapkať horúci vosk na ľavú ruku, ktorú mali v dôsledku toho pokrytú červenými fľakmi.²⁷³ Matka Jozefa Mária bola poslednou a najmladšou z päťice rehoľníčok, ktoré prišli do Prahy založiť nový Karmel. Viackrát zastávala post podpriorky, v ktorom aj skonala z dôvodu vodnatieľky. Trpela nádormi, ktoré jej bránili aj v najjednoduchších veciach, napríklad pri obúvaní, preto bola k nej priradená sestra, ktorá jej asistovala. V jej 63 rokoch ju trápila migréna, bolesti jej bránili v spánku. K tomu sa pridružila ešte vodnatieľka nôh vo februári 1692.²⁷⁴ Pri jej smrti prítomný prior Teodorik od sv. Jozefa, otec Alexius Mária od sv. Jozefa a spovedník otec František Ernest od sv. Filipa.²⁷⁵ Angela Febrónia ju v kronike po smrti opísala ako tak krásnu, že ju komunita nechcela pochovať.²⁷⁶

12. Sestra Mária od sv. Jozefa (Maria a Sancto Josepho)

*cca 1629 - † 10.3.1693

²⁷¹ Tiefenbach (2015, s. 97-98).

²⁷² Tiefenbach (2015, s. 103).

²⁷³ Tiefenbach (2015, s. 99).

²⁷⁴ Tiefenbach (2015, s. 100-102).

²⁷⁵ DV I 31, s. 33-35.

²⁷⁶ Tiefenbach (2015, s. 105).

Táto sestra rok trpela na rakovinu prsníka, ktorá, podľa zápisu, neľudsky zmenila pravú stranu jej ruky až po končeky prstov. Tieto ohromné bolesti však prežívala odvážne a pokorne do takej miery, že komunita nemala ani poňatia o jej trápení až do troch mesiacov pred smrťou. Zápis jej pripisuje „anjelské vlastnosti.“ Okrem toho postupne prišla o zrak, čo jej bránilo v práci, no ostatné sestry je usilovne pomáhali.²⁷⁷

Pri jej smrteľnej posteli bola prítomná celá komunita vrátane spovedníka Františka Ernesta od sv. Jozefa a otca Alexia Máriu od sv. Jozefa. Zomrela ako 64-ročná, pričom v rehoľnom živote prežila 35 rokov. Bola prvou sestrou, ktorá v novozaloženom kláštore zložila rehoľné sľuby.²⁷⁸

13. Sestra Eufrazia Cecília od Anjelov (Euphrasia Cecilia ab Angelis)

*31.10.1650, Jihlava, Morava - † 8.3.1700

Krstným menom grófka Mária Barbara pochádzala z rodu Šternbergovcov, preto zápis obsahuje aj viacero biblických citátov a prirovnaní s hviezdami a vrchom: tak ako sa hviezdy pohybujú na úrovni nebies (*firmament*) a nie v hĺbke sveta, tak ani ona nechcela zostať v hĺbke svetského života, ale vystúpiť nahor na úroveň hviezd, do silného reformovaného rádu, na vrch hory Karmel.²⁷⁹

Do kláštora vstúpila 20. mája 1674, noviciát absolvovala počas roka 1675 a po ňom zložila slávne sľuby. Zápis spomína sebatrýzeň, ktorú si na svojom tele spôsobovala. Ani počas choroby, ktorej nakoniec podľahla, nepočúvla radu lekára, ktorý jej odporučil jesť mäso - namiesto toho pokračovala v jedení pokrmov chudobných na živiny, aby ctila chudobu.²⁸⁰

²⁷⁷ DV I 31, s. 37.

²⁷⁸ DV I 31, s. 38.

²⁷⁹ DV I 31, s. 41.

²⁸⁰ DV I 31, s. 43.

K prijímaniu musela byť nosená, 4. marca dostala viaticum. Zomrela vo veku 50 rokov po bližšie neurčenej chorobe, pričom 25 rokov prežila v ráde. Po svojej smrti bola bratmi karmelitánmi odnesená z nemocnice do prezliekacej izby vedľa chóru, kde bolo jej mŕtve telo pripravené k pohrebu. Omšu za ňu na nasledujúci deň spieval prior Marián od Ježiša Márie. Potom bolo jej telo odnesené do hrobky v sprievode celej ženskej komunity a 20 otcov.²⁸¹

14. Sestra Angela Febrónia od Všetkých svätých (Angela Febronia von allen Heiligen)

*1642, Ratiboř, Sliezsko - † 1.5.1700

O tejto sestry, ktorá pochádzala z oblasti Sliezska, je aj zmienka v odbornej literatúre, a síce v príspevku dr. Petra Mati vo deviatom zväzku obsiahleho diela *Schliesische Lebensbilder* z roku 2007.²⁸² Jej význam spočíva najmä v tom, že je autorkou prvého zväzku kláštornej kroniky. Tomuto zväzku venovala svoju magisterskú prácu Liane Tiefenbach v roku 2015.²⁸³

Vlastným menom grófka Anna Ľudmila Gašínová pochádzala zo sliezskej Ratiboře, z urodzeného rodu. Zápis v knihe zomrelých karmelitiek uvádza ako dátum jej oblačky 29. august 1666.²⁸⁴ Zápis je však chudobný na informácie z jej života a o jej diele. Za jej skon vo veku 58 rokov mohla vodnatieľka. Modlitieb na chóre sa zúčastňovala aj v stave najväčších bolestí, až kým jej spomínaná vodnatieľka na chodidlách neumožnila viac chodiť. V kláštore strávila 34 rokov.²⁸⁵

15. Matka Mária Anna od sv. Terézie (Maria Anna a Sancta Theresia)

²⁸¹ DV I 31, s. 42-44.

²⁸² MAŤA, Petr: *Anna Ludmilla Gräfin Gaschin (1642-1700)*. In: BAHLCKE, Joachim: *Schlesische Lebensbilder*. Zväzok 9, [s.l.] 2007, s. 191-198.

²⁸³ TIEFENBACH, Liane: *Das Stiftung und gebew buch dieseß unsereß Closterß St. Josephß*. Viedeň 2015 (nepublikovaná magisterská práca, Universität Wien)

²⁸⁴ DV I 31, s. 47.

²⁸⁵ DV I 31, 48-51.

*21.11.1624, Württemberg, Württenbersko - † 11.1.1704

Krstným menom Agnesa Margaréta Sontkirchen sa narodila do luteránskej, ale zato urodzenej nemeckej rodiny. V tejto „kacírskej“ viere bol vychovávaná do svojho deviateho roku, po ktorom bola vzatá do výchovy istou katolíckou vrchnou (*Oberstin*) vo Viedni. Ďalej sa o jej výchovu starala aj istá grófka z Kolovrat a grófka von Trautson. Vďaka svojmu dobrému správaniu sa ako 15-ročná dostala na dvor k Márií Anne Španielskej, prvej manželke Ferdinanda III., u ktorej vykonávala úlohu komornej služobníčky. Zápis ďalej spomína, že sa nechcela opojiť zdanlivou svetskou slobodou, a preto vstúpila do kláštora v Grazi v roku 1648 vo veku 24 rokov. Rúcho prijala od vtedajšej priorky kláštora, ktorou bola Mária Elekta Ježišova. Aj podľa názoru kapituly bola vhodnou kandidátkou pre prijatie po tom, ako preukázala svoje vlastnosti počas noviciátu.²⁸⁶

V komunite plnila úlohu opatrovateľky chorých, bola všímavá k problémom ostatných rehoľníčok. Svoju pozíciu zastávala aj vtedy, keď už sama trpela nebezpečným stupňom rakoviny, o čom sa však komunita dozvedela len štyri mesiace pred jej skonom. Dvakrát odmietla stať sa priorkou, aj keď si to komunita želala. Na druhej strane sa dvakrát alebo trikrát stala novicmajsterkou, kedy novicky viedla svojou príkladnosťou k dodržiavaniu prísnej obzervancie.²⁸⁷

V bosom Karmeli v Grazi strávila 34 rokov, kým prišla do Prahy. Priorkou pražského Karmelu bola zvolená vo februári 1682 rozhodnutím rádového generála a provinciála, tj. ešte pred svojím príchodom do Prahy. Cestu do metropole Čiech absolvovala za sprievodu dvoch otcov na začiatku marca spomínaného roku. Do kláštora na Malej Strane dorazila 25. marca 1682. Napriek tomu, že hneď stála v čele komunity, ktorú sama nepoznala, dokázala si svojím priateľským a nápomocným prístupom získať priazeň svojich spolusestier. Priorkou bola

²⁸⁶ DV I 31, s. 52-54.

²⁸⁷ DV I 31, s. 58-61.

zvolená ešte dvakrát, aj v Prahe zastávala dvakrát post novicmajsterky. Dokopy v pražskom Karmeli prežila 22 rokov.²⁸⁸

Pre jej vysoký vek ju často trápila telesná slabosť a upadala do mdlôb. Za veľmi krátky čas prišla aj o zrak. Posledný mesiac preležala na lôžku, kde bolo možné badať len mierne zlepšenie jej stavu po poslednom pomazaní. Dožila sa úctyhodných 80 rokov, z ktorých 56 zasvätila rehoľnému životu.²⁸⁹

16. Sestra Katarína od sv. Dominika (Catharina a Sancto Dominico)

*16.2.1637 - † 30.8.1704

Zápis o jej živote, cnosti a smrti je bohatý na jej myšlienky, keďže pisárke bola zomrelá sestra zjavne veľmi blízka. Vďaka ním môžeme nahliadnuť do spôsobu myslenia barokovej karmelitky. Pisárka spomína na jeden z jej výrokov a jej motto, ktoré vyjadruje aj jednu zo základných myšlienok karmelitánskej spirituality: „Ak chceš dobre žiť, musíš často myslieť na smrť, ale ak chceš dobre a blažene zomrieť, musíš hlavne primerane žiť.“²⁹⁰

Narodila sa ako Mária Poxina Juliana do urodzenej rodiny. Do akej, to už rukopis, bohužiaľ, nespomína. Už v mladosti si priala upustiť od pompy a slúžiť Bohu až do smrti, preto v roku 1659 prišla do kláštora na Hradčanoch, kde prevzala rehoľný habit z rúk prvej prioriky Márie Elekty Ježišovej. Slávne sľuby zložila 16. júla 1665. Stala sa tak jednou z prvých štyroch rehoľníčok, ktoré v novom kláštore tieto sľuby zložili. Osem rokov pôsobila ako podporka a jedenkrát ako novicmajsterka. Žila tu v dobrom zdraví, avšak posledných jej rokov života poznačila bolestivá choroba, ktorú znášala síce odvážne, ale zoslabla, a tak nemohla ďalej vykonávať svoje úrady.²⁹¹

²⁸⁸ DV I 31, s. 62-63.

²⁸⁹ DV I 31, s. 64-68.

²⁹⁰ DV I 31, s. 69.

²⁹¹ DV I 31, s. 70-71.

28. augusta 1704 požadala o viatikum a posledné pomazanie, ktoré jej podal spovedník Abundius od sv. Alexandra, nakoľko prior kláštora bosých karmelitánov, Ireneus od Ducha svätého, sa v tom čase nachádzal v Solnici (Solnitz). Zomrela o dva dni neskôr vo veku 67 rokov, pričom karmelu obetovala 45 rokov svojho života.²⁹² V závere pisárka uvádza epitaf, ktorý jej sama napísala: „*Also leben, also sterben die gerechten. Alles dieses und was dergleichen mehr sein kan seze ich beyseites.*“²⁹³

17. Laická sestra Magdaléna od Kríža (Magdalena a Cruce)

*cca 1639 - † 31.1.1709

Táto laická sestra do kláštora prišla vo svojich 20 rokoch. Napriek tomu, že vzrastom bola nízka a nemala moc telesných síl, pracovala rada a vykonávala všetky ťažké domáce práce. Zdravie ju začalo trápiť až vo vyššom veku. Vo svojich 70 rokoch trpela neustálym kašľom. Ak jej lekár nariadil, aby zostala vo svojej izbe a oddychovala, iba lamentovala, že nemôže vykonávať svoju prácu a vypýtala si povolenie pomáhať aspoň v kuchyni. Čoskoro však prišla na to, že to tak nefunguje, a k večeru musela byť do svojej izby odnesená. Aj v stave nemohúcnosti sa dožadovala práce, to jej už ale opatrovateľka chorých nedovolila. Do jej skonania boli pri jej posteli aj otcovia od P. Márie Víťaznej. Zomrela vo svojich 70 rokoch, v kláštore prežila cez 40 rokov.²⁹⁴

18. Laická sestra Gertrúda od Jezuliatka (Gertrudis von Kindlein Jesu)

*? - † 2.2.1709

Laická sestra Gertrúda bola prvou laičkou prijatou do tohto kláštora, zložila rehoľné sľuby prvej priorke Márií Elekte Ježišovej. Nepomáhala len v kuchyni alebo pri domácich

²⁹² DV I 31, s. 71-73.

²⁹³ DV I 31, s. 41.

²⁹⁴ DV I 31, s. 75-78.

prácach, ale aj pri opatrovaní chorých. Aj vo vyššom veku kuchyňu viedla sama, aby tam zabudla na všetky svoje bolesti. Zápis spomína, ako sa s ňou ostatné sestry rozprávali o politických udalostiach popri práci v kuchyni. Predpovedala, či bitka (v rámci vojnového konfliktu Francúzska a Rakúska) dopadne dobre pre Rakúsko či Francúzsko. Niektoré tomu nechceli veriť, ale jej predpovede sa naplnili, víťazné bolo Rakúsko a sestry sa tešili z jeho víťazstva.

Gertrúda si bola veľmi blízka s Magdalénou od Kríža. Zápis ich vzťah vystihuje slovami, že jedna bez druhej nechcela odísť do neba. Po pohrebe mala v noci videnie, že ju sestra Magdaléna volá k sebe. A vskutku, Gertrúda zomrela deň po pohrebe Magdalény.

Bola korpulentnej postavy a od začiatku svojej duchovnej služby bola chorľavá a trpela katarom, o ktorom sa doktor domnieval, že sa ho netreba obávať. Niekoľko rokov pred smrťou ju postihla porážka, zostala nemá a pokrútili sa jej končatiny. Zomrela po osemdňovej chorobe. V kláštore prežila 52 rokov.²⁹⁵

19. Matka Mária Elekta Ježišova (Maria Electa a Jesu)

*cca 1631 - † 15.2.1709

Narodila sa ako Johana Terézia von Claudenburg urodzeným katolíckym rodičom v Anglicku. Tu vstúpila medzi klarisky. Zápis spomína, že pôsobila aj ako karmelitka vo Francúzsku, viac súvislostí však neponúka. Prebývala určitý čas aj v Ríme, kde hľadala možnosť, ako sa dostať ku karmelitkám do Prahy - je zjavné, že kult Márie Elekty Ježišovej bol ďalekosiahly. Do Prahy prišla vo svojich 33 rokoch, oblečená do rádového rúcha bola v roku 1664.

²⁹⁵ DV I 31, s. 78-81.

Nielen že bola nadaná v ručných prácach, ale bola aj vzdelaná - vedela plynule latinsky, francúzsky a taliansky. Bola v poradí štvrtou priorkou Karmelu sv. Jozefa, túto úlohu vykonávala šesť rokov. Okrem toho pôsobila aj ako novicmajsterka. Bola veľmi svedomitá v dodržiavaní obzervancie, pričom dbala aj na najmenšie detaily.

14. február 1709 bol posledným dňom jej priorátu. Zomrela na druhý deň, tj. týždeň po úmrtí laickej sestry Gertrúdy. Posledných 15 dní svojho života trpela katarom, musela ich presedieť v kresle, nakoľko kvôli svojmu stavu nemohla ležať. Lekárovi sa jej stav nezdal život ohrozujúci, avšak matka Mária Elekta bola presvedčená, že čoskoro zomrie, a možno aj pre jej resignovanosť sa jej stav skutočne veľmi rýchlo zhoršil. Voľba novej priorky sa konala 27. februára.²⁹⁶

20. Sestra Mária Anna od sv. Terézie (Maria Anna a Sancta Theresia)

*cca 1643, Mníchov, Bavorsko - † 16.2.1709

Narodila sa do urodzenej rodiny. Ako 19-ročná dostala od miestnej kurfirstky povolenie na odchod do Prahy, kde ju prvá priorka Mária Elekta prijala 8. septembra 1662. Sestra Mária Anna bola poslednou zo štyroch členiek komunity, ktoré zomreli počas 17 dní roku 1709. Zomrela na katar, a síce vo veku 66 rokov, pričom v reholi prežila 46 rokov.²⁹⁷

21. Sestra Mária Kandida od sv. Jozefa (Maria Candida a Sancto Josepho)

*cca 1683, Mníchov, Bavorsko - † 5.5.1710

Z jej síce obsiahlejšieho, ale na životné dáta chudobnejšieho zápisu sa dozvedáme toľko, že do Karmelu sv. Jozefa prišla ako 17-ročná. Text vyzdvihuje jej trpezlivosť a mravnosť. Vieme, že trpela bližšie nemenovanou bolestivou chorobou. Navyše si život bez utrpenia nevedela predstaviť - neustále žiadala buď utrpenie alebo smrť, preto je v zápise

²⁹⁶ DV I 31, s. 83-91.

²⁹⁷ DV I 31, s. 95.

označená aj ako martýrka. Údajne za celý čas, ktorý v kláštore strávila, nebola hodina, kedy by nebola chorá. Zomrela po desiatich rokoch života v kláštore.²⁹⁸

22. Sestra Felicita Margaréta od Ježiša Márie (Felice Margaretha a Jesu Maria)

*25.5.1657, Tirolsko - † 25.6.1716

Narodila sa do urodzenej rodiny Trautmansdorfov. Po smrti oboch svojich rodičov ju vychovávali príbuzní, a síce jej švager, ktorého rodina však nebola katolícka, ale luteránska. Mladá grófka si však svoj katolícky zápal udržala. Do Prahy za bosými karmelitkami sa vydala na vlastnú päsť, keď mala 14 rokov. Rodina ju, prirodzene, hľadala, prosili ju a lamentovali, aby sa vrátila domov. Karmel sv. Jozefa bol k jej prijatiu naklonený.²⁹⁹

O prípravu jej obláčky sa postarala istá kňažná Bickhelomin, dobrodinka kláštora. 5. augusta 1671 prijala meno a habit od priorky Eufrazie od Ježiša Márie.³⁰⁰ Profesné sľuby zložila 1. júna 1673 vo veku 16 rokov s dišpenzom priorke Terézii Ježišovej. O jej osobnosti a zbožnosti zápis spomína to, že všetky svoje úlohy počas noviciátu vykonávala s najväčšou horlivosťou a žila príkladne. Ak sa jej spolusestry počas oddychovej hodiny bavili o niečom inom než o Bohu, nezapájala sa a nepočúvala ich. Bola odovzdaná umŕtvovaniu svojho tela v zdraví aj chorobe, napríklad si nechala servírovať len zlé jedlo. Bola presvedčená, že kvôli svojmu urodzenému pôvodu je celkom zlá osoba a snažila sa všemožne trestať.³⁰¹ Tri roky zastávala úlohu podpioriky.³⁰² Približne tri až štyri roky pred svojou smrťou bola chorľavá a slabá, nemohla už chodiť.³⁰³ Zomrela vo veku 59 rokov, rehoľnému životu zasvätila 43 rokov svojho života.

²⁹⁸ DV I 31, s. 103-108.

²⁹⁹ DV I 31, s. 112-113.

³⁰⁰ DV I 31, s. 114, 120.

³⁰¹ DV I 31, s. 115, 118.

³⁰² DV I 31, s. 117.

³⁰³ DV I 31, s. 112, 116.

23. Sestra Anna Terézia od Jezuliatka (Anna Theresia von Kindlein Jesu)

*13.4.1655, Viedeň, Dolné Rakúsko - † 13.2.1718

Narodila sa ako Mária Alžbeta Rößlerin do neurodzených pomerov katolíckym rodičom. Rúcho a rehoľné meno prijala od vtedajšej priorky Márie Anny od sv. Terézie dňa 7. septembra 1684. Profesné sľuby zložila u ďalšej priorky Anny Eleonóry od sv. Leopolda 8. septembra 1685.³⁰⁴ Pisárka vyzdvihuje jej neopísateľnú zbožnosť a vieru v Boha, ktorá bola taká silná, že sa pri jednej príležitosti modlila až 40 hodín nepretržite postojacky v oratóriu. Vykonávala fyzicky náročnejšie práce okolo kláštora, ako napríklad nosenie dreva.³⁰⁵

Posledných deväť rokov svojho života síce mala zdravotné ťažkosti, najviac k jej skonu však prispel fakt, že od začiatku roku 1718 odmietala jesť, pretože bola presvedčená, že jedlo je otrávené. Kvôli tomu veľmi zoslabla a bola prenesená do izby pre chorých, kde si požiadala o posledné pomazania. Pri jej skone bola prítomná celá komunita spolu so spovedníkom Johanom Viliamom od sv. Anny a jeho pobočníkom Leom od sv. Márie. Zomrela vo veku 63 rokov, pričom rehoľnému životu zasvätila 33 rokov svojho života.³⁰⁶

24. Sestra Terézia Ježišova (Theresia a Jesu)

*6.11.1664, Praha, Čechy - † 26.10.1719

Krstným menom Ľudmila Eleonóra sa narodila do katolíckej a urodzenej rodiny Lukavských z Lukavice.³⁰⁷ Po skorej smrti svojej matky bola daná do kláštora cisterciánok v Trebnici v Dolnom Sliezsku, kde vyrastala. Vo veku 15 rokov prijala cisterciánske rúcho, no mala úmysel pokračovať v kláštornom živote u bosých karmelitiek. Karmelitánsky habit

³⁰⁴ DV I 31, s. 121.

³⁰⁵ DV I 31, s. 122.

³⁰⁶ DV I 31, s. 121, 123.

³⁰⁷ MAŠEK, Petr: *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti*. Díl 1. A-M. Praha 2008, s. 586. Tento rod bol známy už v 14. storočí. Napriek tomu, že zápis o jej rodičoch konkrétne nehovorí, podľa Maškovej knihy môžeme predpokladať, že bola dcérou posledného člena rodu po meči, Jiřího Lva, ktorý v rokoch 1667 až 1671 vlastnil Krchleby u Benešova.

a rehoľné meno Terézia Ježišova obdržala 14. júla 1689, profesné sľuby zložila 15. júla 1690 vo veku 25 rokov.³⁰⁸ O tom, aká sestra Terézia bola, zápis hovorí len toľko, že mal veľkú úctu k Panne Márii a Jezuliatku a obľubovala náboženské piesne. Aj napriek bolestiam, ktoré jej sťažovali život v jej posledných rokoch medzi živými, sa usilovne zúčastňovala na komunitnom živote a na modlitbách na chóre.

Okolo 6. októbra 1719 začala jej posledná, ale bližšie neurčená choroba, kedy trpela častým krvácaním. Všetky bolesti prekonávala príkladne trpezlivo a v tichosti. 23. októbra dostala viatikum a posledné pomazanie, o dva dni neskôr posledné rozhrešenie. Zomrela v prítomnosti celej komunity vo veku 55 rokov, pričom v náboženstve strávila 30 rokov.³⁰⁹

25. Sestra Teodora od sv. Eliáša (Theodora a Sancta Elia)

*17.9.1671 - † 23.2.1721

Narodila sa do urodzenej, ale nekatolíckej rodiny matke Helene von Glauwitz, otec v zápise menovaný nie je. Jej matka však konvertovala ku katolíctvu ešte pred narodením Teodory. Zápis ďalej uvádza, že Teodora bola dvornou dámou, ale prostredie nešpecifikuje.³¹⁰ Ku karmelitkám sa rozhodla pridať po jednej návšteve hovorne s ostatnými dvornými dámami, kde uzrela vtedajšiu novicku Teréziu Ježišovu, ktorá bola údajne veľmi krásna. Habit a meno obdržala 9. januára 1690 vo veku 19 rokov.³¹¹

V jej 31 rokoch ju postihla ťažká choroba, jednalo sa pravdepodobne o rakovinu prsníka. V kláštore zastávala dvakrát úrad podpriorcky, funkciu musela prerušiť práve kvôli spomínanej chorobe, ktorá jej spôsobovala neznesiteľné bolesti, ktorými v tichosti trpela ďalších 20 rokov. Údajne raz pri spievaní na chóre začala silno krváčať.³¹² V jej posledných

³⁰⁸ DV I 31, s. 125.

³⁰⁹ DV I 31, s. 125, 126.

³¹⁰ DV I 31, s. 128-129.

³¹¹ DV I 31, s. 131.

³¹² DV I 31, s. 131-133.

rokoch života ju v izbe pre chorých, kam bola presunutá, zaopatrovala matka Mária od Ducha svätého Zomrela vo veku 51 rokov, pričom v kláštore prežila 32 rokov.

26. Sestra Izabela Serafína od Vzkriesenia Krista (Isabela Seraphina a Resurectio Christi)

*15.5.1656, Mladá Boleslav,³¹³ Čechy - † 12.4.1722

Krstným menom Anna Johana sa narodila urodzeným rodičom z rodu Mladotin von Solopis.³¹⁴ Do kláštora bosých karmelitiek vstúpil 9. apríla 1679 ako 22-ročná.³¹⁵ V kláštore sa stránila všetkých zbytočných konverzácií, prísne dodržiavala mlčanlivosť a obzervanciu.³¹⁶ Posledný rok svojho života trpela vodnatieľkou, nechcela sa liečiť žiadnymi svetskými, iba duchovnými prostriedkami. Mesiac pred smrťou bola zaopatrená poslednými sviatosťami. Zomrela vo veku 66 rokov, v kláštore strávila 42 rokov.³¹⁷

27. Matka Paula Mária od sv. Jozefa (Paula Maria a Sancto Josepho)

*8.9.1662, Bruck an der Leitha, Dolné Rakúsko- † 6.12.1726

Matka Paula Mária, krstným menom Mária Maximiliána, sa narodila do urodzenej rodiny. Od svojej mladosti trvala na vstupe do kláštora, pravdepodobne pod vplyvom svojej sestry, ktorá vstúpila medzi bosé karmelitky vo Viedni. Mária však nechcela ísť do toho istého kláštora, vybrala si kláštor pražský.³¹⁸ Prekážkou v naplnení jej rozhodnutia bola jej matka, ktorá ju mala neustále pod dozorom, dokonca s ňou spávala v jednej miestnosti. Zápis

³¹³ Pisárka uvádza názov Neubuntzl, čo je podľa geografického slovníka alternatívny názov pre Mladú Boleslav. VOSGIEN, Charles-Guillaume Leclerc: *Dictionnaire géographique-portatif...*, Paríž 1775, s. 348. Dostupné na: <https://books.google.fr/books?id=ZbtPFotXwBQC&printsec=frontcover&hl=fr#v=onepage&q&f=false> [cit. 28.3.2021]

³¹⁴ Takýto tvar uvádza rukopis, presnejšie ide o mladoboleslavskú vetvu rodu Mladotové ze Solopisk. Jedná sa o starý vladýcký rod z Čiech, ktorý bol v 2. polovici 18. storočia povýšený do panského stavu. HALADA, Jan: *Lexikon české šlechty*. Praha 1992, s. 103. Mašek (2008, s. 647-648).

³¹⁵ DV I 31, s. 136.

³¹⁶ DV I 31, s. 137.

³¹⁷ DV I 31, s. 139-140.

³¹⁸ DV I 31, s. 143.

spomínam ako si mladá Mária schovávala pod perinu brko a papiere, aby sa s nimi potichu mohla vytratiť z izby, keď jej matka zaspala, a venovať sa písaniu. Do Prahy sa preto vydala až po jej smrti.

Prvú zastávku na svojej ceste učinila vo Viedni. Keďže sa na cestu vybrala proti tuhej zime, ochorela, ale keď sa k nej doniesli správy z Prahy, že bude medzi karmelitky prijatá, pokračovala v ceste bez ohľadu na svoj zdravotný stav. Do svojej destinácie dorazila 7. januára 1685. V čase jej príchodu sa v Prahe nachádzal aj vtedajší rádový generál Karol od sv. Bruna, ktorý ju po dlhej ceste pozval na občerstvenie. V ten deň taktiež obdržala rádové rúcho a meno. Počas noviciátu bola vzorom poslušnosti a cnosti pre iné novicky. Jej častá chorľavosť sa prejavovala už v tomto období.³¹⁹ Profesné sľuby zložila 8. januára 1686.³²⁰

Rada pracovala najmä okolo kostola a v sakristií, niekoľkokrát zastávala úrad novicmajsterky. Trikrát po sebe pôsobila ako podpiora, priorou bola zvolená tiež trikrát. Smrť ju zastihla v dobe, kedy jej do skončenia jej posledného priorátu chýbali tri mesiace. Posledný rok svojho života trpela katarom. Ešte 1. decembra 1726 bola na chóre, ale od 2. decembra zostala na lôžku, z ktorého už nevstala. Zasiahla ju mŕtvica, ktorá paralyzovala celú ľavú stranu jej tela.³²¹ Zomrela vo veku 64 rokov, v kláštore prežila 42 rokov.³²²

28. Matka Lucia Terézia od Ducha svätého (Lucia Theresia a Spiritu Sancto)

*12.7.1670, Wetterau, Hesensko - † 25.5.1730

Krstným menom Ludvika Margaréta sa narodila bohatým rodičom. Jej otec bol hofmistrom u istého ríšskeho grófa. Zatiaľ čo on bol katolík, jej matka bola kalvíňka. V istom momente však prešla ku katolíctvu a vstúpila ku karmelitkám v Mníchove a pod menom

³¹⁹ DV I 31, s. 144.

³²⁰ DV I 31, s. 144. Pisárka uviedla dátum 8.1.1685, ale jedná sa zjavne o chybu v roku.

³²¹ DV I 31, s. 147.

³²² DV I 31, s. 148.

Mária Anna Jozefa Ježišova tam dožila.³²³ Ludvika mala najprv odpor ku konvertovaniu na „správnu vieru,“ ale pôsobením istého kanovníka (Chorherr) a vojvodkyne von Sachsen-Weißenfels, u ktorej Ludvika pôsobila ako komorná, k nej prenikalo katolícke duchovno.

Vojvodkyňa (a spolu s ňou aj Ludvika) sa musela pridať na ťaženie ku svojmu mužovi, ktorý bol cisársky generalissimus. Aj Ludvika tak okúsila život vojaka, pričom stále intenzívnejšie myslela na duchovný život.³²⁴ Pri jednej príležitosti sa vojvodkyňa spolu s Ludvikou zdržali v Prahe a navštívili počas pôstneho obdobia kostol Tovarištva Ježišovho,³²⁵ kde sa zrovna nachádzal kňaz a kazateľ Václav Nerlich.³²⁶ Jeho kázne spravili na Ludviku taký hlboký dojem, že sa rozhodla stať sa bosou karmelitkou.

7. februára 1694 ako 24-ročná bola oblečená do habitu a 8. februára 1695 zložila sľuby do rúk priorky Márie Anny od sv. Terézie.³²⁷ Vo svojom duchovnom živote ani raz nejedla mäso, dobrovoľne vykonávala vždy tú najťažšiu prácu, takže ju spolusestry žartovne nazývali štvrtou laickou sestrou. Šesť rokov zastávala úrad opatrovateľky chorých.³²⁸ V roku 1711 sa stala jednou z troch karmelitiek, ktoré odišli do Mníchova založiť nový kláštor bosých karmelitiek,³²⁹ kde zostala žiť nasledujúce tri roky. V roku 1727 sa stala v Prahe priorkou, potom pôsobila štyri roky ako novicmajsterka.³³⁰

V deň jej smrti si jej spolusestry všimli, že sa pri chôdzi smerom na chór akosi potáca, nevoľno jej prišlo, až keď navštívila izbu pre chorých. Na poludnie upadla do bezvedomia a

³²³ DV I 31, s. 149.

³²⁴ DV I 31, s. 150.

³²⁵ Jedná sa o kostol sv. Mikuláša na Malej strane.

³²⁶ Václav Nerlich (1652-1712) pochádzal zo Sliezska, v roku 1668 sa stal jezuitom a v roku 1681 prijal kňazské svätenie. Je autorom mnohých kázni a homílií. WALTER, Pavel: *Kázání pro dominikánky v klášteře u sv. Anny na Starém Městě pražském na začátku 18. století*. Studia Theologica, 22, 2020, č. 1, s. 102. Dostupné na <https://www.studiatheologica.eu/pdfs/sth/2020/01/10.pdf> [cit. 28.2.2021]. Ďalej viz. aj Historický ústav AV ČR, Bio-bibliografická databáze řeholníků v Českých zemích v raném novověku. „Nerlich, Wenceslaus/Václav, SJ, 1652–1712.“ Dostupné na: <http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/lat/1.dll?hal~1000138949> [cit. 28.2.2021].

³²⁷ DV I 31, s. 151.

³²⁸ DV I 31, s. 152.

³²⁹ Jedná sa o kláštor pri kostole sv. Trojice v Mníchove, ktorý zanikol v roku 1802.

³³⁰ DV I 31, s. 153.

stratila reč, takže sa už nemohla vyspovedať. Dostala posledné pomazanie a rozhrešenie, popoludní zomrela vo veku 60 rokov, pričom v reholi strávila 36 rokov. Pri jej smrti boli prítomní okrem komunity a spovedníka aj laickí bratia Valentín od sv. Leopolda a Václav od sv. Jozefa.³³¹

29. Sestra Eleonóra Terézia od sv. Jozefa (Eleonora Theresia a Santo Josepho)

*29.7.1704, Budyšín, Horná Lužica - † 30.10.1730

Sestra Eleonóra Terézia, svetským menom Auróra Christiana, sa narodila urodzeným rodičom, a síce luteránskeho otcovi barónovi von Gerštorf (Gerstdorf)³³² a katolíckej matke barónke Márii Alžbete, rodenej princeznej a falcgrófkke von Zweibrücken.³³³ Bližší vzťah mala s matkou, ktorá ju v jej detstve brávala so sebou do spoločnosti urodzených dám. Údajne už ako deväťročná mala príjemné vystupovanie a zbožné sklony. Zvlášť v jej detstve figurovala grófka Eleonóra z Valdštejna, ktorá sa po smrti svojho manžela odobrala tiež k pražským karmelitkám.³³⁴

S jej úmyslom vstúpiť do kláštora nesúhlasil jej otec, no napokon s veľkým žiaľom privolil a vo svojich osemnástich rokoch prijala Auróra habit a rehoľné meno od prioriky Eleonóry od sv. Leopolda dňa 20. augusta 1722. Noviciát absolvovala pod vtedajšou novicmajsterkou Luciou Teréziou od Ducha svätého. Presne rok na to zložila rehoľné sľuby.³³⁵ Zápis spomína úraz, ktorý sa jej stal pri prechádzke počas odдыхovej hodiny, kedy ju zastihlo zlé počasie. Schovala sa pred ním pod voz, kde zaspala, spolusestry ju však našli viac mŕtvu než živú, mala totiž vykrútený krk,³³⁶ bola vystrašená a chvela sa. Dlho sa z tejto

³³¹ DV I 31, s. 154.

³³² Gerštorfové z Gerštorfu sú rozsiahlym lužickým rodom, od 17. storočia kniežacím. Halada (1992, s. 50).

³³³ DV I 31, s. 155

³³⁴ DV I 31, s. 155-156.

³³⁵ DV I 31, s.157-159.

³³⁶ „...das knackh undt der hals also verrenckth...“ DV I 31, s. 158.

udalosti zotavovala.³³⁷ Na svoje narodeniny si vždy dávala nové a nové predsavzatia v cnosti, ktoré sa snažila vykonávať počas nasledujúceho roka. Vždy bola zaneprázdnená modlením prácou, spevom duchovných piesní, hlasnou aj tichou modlitbou alebo čítaním (najradšej mala kláštornú kroniku).³³⁸

Približne dva roky pred svojím skonom dostala zápal pľúc a na začiatku júna 1730 ju postihla bližšie neurčená dlhá a ťažká choroba. Lekári po dlhom snažení prehlásili jej stav za nevyliciteľný. V septembri toho roku dostala posledné sviatosti. Zomrela vo svojich 26 rokoch, v reholi strávila osem rokov.³³⁹

30. Matka Anna Eleonóra od sv. Leopolda (Anna Eleonora a Sancto Leopoldo)

*31.8.1642, Augsburg, Bavorsko - † 19.5.1731

Svetským menom Mária Anna sa narodila do rodiny augsburského radného pána Davida Welsera a jeho manželky Anny Cungundy Everhartin. Po skorej smrti svojho otca zariadila pre ňu matka v snahe zachovať čistotu jej mladej duše vstup do kláštora cisteciánok. Vo veku 15 rokov napísala supliku do kláštora bosých karmelitiek v Prahe, kde žiadala o vstup do ich rehole. Pražská komunita jej odpovedala kladne a do kláštora na Malej Strane bola prijatá 16. septembra 1657. Stala sa tak prvou novickou, ktorá prišla do novo založeného kláštora, rehoľné rúcho a meno prijala od zakladateľky Márie Elekty Ježišovej. Jej novicmajsterkou bola Paula Mária Ježišova, po jej smrti prevzala jej miesto Terézia Ježišova. V neskoršej dobe preto boli jej spolusestry, ktoré nezažili zakladateľku, veľmi zvedavé na to, aká Mária Elekta bola, ale Anna Eleonóra rozprávala o nej len veľmi obozretne.³⁴⁰

³³⁷ DV I 31, s. 158.

³³⁸ DV I 31, s. 160-161.

³³⁹ DV I 31, s. 162-163.

³⁴⁰ DV I 31, s. 166-168.

Hneď po vstupe do kláštora sa prísne postila, čo spôsobilo jej celkovú vyčerpanosť, ktorú však trpezlivo a s mlčaním prekonávala, aby mohla vykonávať pridelené práce. Navyše trpela nevysvetliteľnou bolesťou očí. V komunite sa dokonca uvažovalo, že by ju kvôli jej telesnej slabosti a zrakovej vade neprijali medzi seba natrvalo. Mária Elekta sa s ňou pri jednej príležitosti rozprávala a údajne jej povedala, že jej problémy s očami zmiznú. Odvety vraj nemala Anna Eleonóra problém s očami a ani vo svojich 89 rokoch nepotrebovala okuliare. Na zloženie profesných sľubov musela čakať 2 roky, pretože nedosiahla ešte požadovaný vek a predstavení kláštora jej neudelili dišpenz. Sľuby nakoniec zložila 1. novembra 1659. V komunite plnila najprv úlohu sestry vintíčky, neskôr sa stala novicmajsterkou. Zápis spomína príhodu z čias, keď pôsobila pri vinte. Prišla k nej vtedajšia matka priora v rovnakom čase, v akom sa na vonkajšej strane vinty nachádzal otec prior. Priora dala Anne Eleonóre znamenie, aby neprezradila jej prítomnosť. Otec prior sa chcel s vintíčkou rozprávať v hovorni, pretože pri vinte je zima. Keďže rehoľníčky mali podľa pravidiel zakázané sa zhovárať s mužmi, a už vôbec nie bez dozoru, pohrozila jej matka priora žalárom. Niektoré členky komunity považovali taký trest za neprimeraný, Anna Eleonóra sa však poslušne kajala.³⁴¹

V roku 1685 bola prvýkrát zvolená priorkou. Celkovo bola do tohto úradu zvolená sedemkrát po sebe. Pisárka vyzdvihuje biblickú symboliku čísla 7 mnohými príkladmi (sedem sviatostí, sedemkrát sa Naaman okúpil v rieke Jordán, o sedem rokov dlhšie slúžil Jákob Labánovi, sedemkrát chcel Boh učiniť Annu Eleonóru duchovnou matkou mnohých duchovných dcér). Snažila sa ísť komunite príkladom v dodržiavaní obzervancie.³⁴² Počas svojho prvého priorátu dostala pravé kiahne, neskôr jej ochrnuli ruky a nohy. Vtedy bola zaopatrená poslednými sviatosťami, no z tohto stavu sa vyliečila. Pri vizitácií pár rokov pred

³⁴¹ DV I 31, s. 171.

³⁴² DV I 31, s. 168-171, 173.

jej smrťou bola údajne falošne obvinená z toho, že počas svojho priorátu nedodržiavala obzervanciu. To spôsobilo 80-ročnej priorke nesmierny zármutok.³⁴³ 1. novembra 1709 obnovila svoje sľuby, zložila ich do rúk mŕtvej zakladateľky. Aj vo svojom vysokom veku chodila neustále na chór aj napriek tomu, že bola často slabá a ledva stála na nohách. Neskôr bola na svätú omšu a prijímanie nosená a kvôli zákazu novej priorcky nesmela chodiť sama po schodoch, musela vždy počkať na sestru, ktorá by ju po nich previedla.³⁴⁴

V čase svätodušných sviatkov roku 1731 musela byť prenesená do izby pre chorých, kde dostala posledné sviatosti. Až do sviatku svätej Trojice zostala ležať v posteli, ktorá sa stala jej smrteľnou, ale nenariekala. Zomrela v sobotu deň pred sviatkom sv. Trojice vo veku úctyhodných 89 rokov, pričom v reholi strávila 74 rokov. Na druhý deň po smrti dopoludnia bola odnesená do hrobky.³⁴⁵

31. Laická sestra Ľudmila od Nepoškvrneného počatia Panny Márie (Ľudmila ab Immaculata Conceptionis Beatissimae Mariae Virginis)

*6.12.1664, Praha, Čechy - † 22.6.1731

Krstným menom Mária Terézia Schwarzwaltin sa narodila do chudobnej, ale zbožnej rodiny. Jej otec sa živil ako klampiar. Už v mladom veku čítala veľa duchovnej literatúry. V 80. rokoch 17. storočia vyčíňala epidémia moru, nakazila sa ním aj Mária Terézia. Keď sa uzdravila, dala si záväzok vstúpiť do kláštora ku karmelitkám. Habit obdržala 8. decembra 1686. Bola prvá, ktorá ho dostala od priorcky Anny Eleonóry od sv. Leopolda. 8. decembra 1687 zložila jednoduché sľuby.³⁴⁶ Ako laická sestra sa snažila pre komunitu variť vždy chutné jedlá. Modlievať sa chodila aj na chór, niekedy tam zotrvala v modlitbe tak dlho, že ju

³⁴³ DV I 31, s. 176-177.

³⁴⁴ DV I 31, s. 178-180.

³⁴⁵ DV I 31, s. 181, 184-185.

³⁴⁶ DV I 31, s. 187-189.

spolusestry našli ležať v bezvedomí. V roku 1696 obdržali karmelitky nový ordinár, ktorý prikazoval, aby laické sestry informovali komunitu o tom, keď chcú byť prítomné na chóre.³⁴⁷

Už v prvých rokoch v kláštore mala zdravotné problémy, hlavne s nohami, ktoré jej spôsobovali ťažkosti s chôdzou, ale musela to popri práci vydržať. V rámci svojich možností sa podieľala na spoločných činnostiach komunity. V roku 1720, tj. po 35 rokoch v kláštore, prišla o zrak kvôli ohňu, do ktorého sa pozerala počas práce v kuchyni. Pri chôdzi sa podopierala o palicu a druhou rukou o stenu alebo múr. Jej opatrovatel'ka alebo iná zo sestier jej zvykli predčítať z duchovných spisov, sama však mnohé poznala naspamäť.³⁴⁸

Posledný rok pred smrťou nemohla už vôbec chodiť, na omšu a k prijímaniu musela byť nosená, ale bola celkom ťažká a pre spolusestry bolo nesmierne namáhavé ju nosiť. Zostávala preto vo svojej izbe a sv. prijímanie a spoveď absolvovala tam. Mesiac po smrti matky Anny Eleonóry od sv. Leopolda, ktorej odchod ju veľmi zarmútil, ťažko ochorela. Zomrela vo veku 66 rokov, v reholi prežila 45 rokov.³⁴⁹

32. Laická sestra Anna od svätého Bartolomeja (Anna ab Sancto Bartholomeo)

*2.8.1687, Praha, Čechy - † 13.3.1732

Krstným menom Anna Margaréta Christianin sa narodila do rodiny zbožného zbrojára ako jedno zo šiestich detí. Jej štyria starší bratia si vybrali duchovnú dráhu, čo ju inšpirovalo nasledovať rovnakú cestu.³⁵⁰ Na miesto laickej sestry musela čakať sedem rokov, keďže pre ňu nebolo voľné miesto v kláštore. Svetský noviciát (kandidatúru) zahájila 1. februára 1709 ako 22-ročná. Sprvu bola zaskočená, akú náročnú prácu musí vykonávať, až uvažovala, či sa nevráti späť do svetského života. Toto pokušenie však prekonala, postupne bola v práci

³⁴⁷ DV I 31, s. 190.

³⁴⁸ DV I 31, s. 191-194.

³⁴⁹ DV I 31, s. 195-197.

³⁵⁰ DV I 31, s. 198

rýchlejšia a zručnejšia. Meno a habit obdržala 2. februára 1710 a presne rok na to zložila rehoľné sľuby. Ak jej po práci zvýšil čas, rada zdobila a obliekala sošku Jezuliatka.³⁵¹

Život jej sťažovali rôzne telesné neduhy a bolesti spôsobujúce nespavosť. Za celý čas svojho pobytu v kláštore nejedla mäso³⁵² a bez adekvátnej náhrady to mohlo prispieť k jej celkovej telesnej nezuživosti. Ku koncu januára 1732 kvôli bolestiam nemohla vstať z lôžka, navyše jej priťažila žltacka. Zomrela vo veku 44 rokov, v kláštore strávila 23 rokov života.³⁵³

33. Matka Mária Jozefa Ježišova (Maria Josepha a Jesu)

*8.4.1674, Čechy - † 13.11.1734

Krstným menom Mária Helena Margaréta sa narodila na statku Bergstein, ktorý vlastnili jej urodzený rodičia z grófskeho, no bližšie nemenovaného rodu. Na výchovu bola odoslaná k uršulinkám do Nového Mesta pražského.³⁵⁴ Tento kláštor často navštevoval jeden z otcov karmelitánov, s ktorým sa zoznámila, a cez mnohé duchovné rozpravy s ním sa jej zapáčila myšlienka vstupu medzi bosé karmelitky. 19. apríla 1693 ako 19-ročná započala noviciát - bola prvá, ktorá v novo postavenom kostole obdržala rehoľné rúcho a meno. 19. apríla 1694 zložila rehoľné sľuby.³⁵⁵

Zápis okrem jej neopísateľného náboženského zápalu a dodržiavania prísnej obzervancie spomína, že vynikala na chóre svojim hlasom a mala blízky vzťah k hudbe. Jedenkrát pôsobila ako novicmajsterka a viac ako desať rokov zastávala úrad podpriecky. 2. januára 1733 bola zvolená priorkou. Jej dlhodobé problémy so žalúdkom mohli súvisieť s dodržiavaním štyridsaťdňových pôstov. V posledný októbrový deň roku 1734 už nebola prísť do refektára. 11. novembra bola prenesená do izby pre chorých aj kvôli tomu, že

³⁵¹ DV I 31, s. 199-201.

³⁵² DV I 31, s. 200-201.

³⁵³ DV I 31, s. 202.

³⁵⁴ DV I 31, s. 203.

³⁵⁵ DV I 31, s. 204.

dostala katar. O dva dni neskôr lekár usúdil že nastal čas zaopatriť ju poslednými sviatosťami. Zomrela vo veku 60 rokov, v reholi strávila 41 rokov.³⁵⁶

34. Sestra Johana od Križa (Johanna a Cruce)

*3.1.1699, Praha, Čechy - † 20.11.1734

Svetským menom Maximiliána Antónia Anna Jozefa sa narodila do urodzenej rodiny baróna Leopolda von Kustosch³⁵⁷ a matky grófký Maximiliány von Lissau.³⁵⁸ Jej otec padol vo vojne proti Francúzsku, kde bojoval v habsburskej armáde.³⁵⁹ Bola daná na výchovu k jednej urodzenej rodinnej známej, ktorá sama nemohla mať deti, ale nakoniec sa jej dve narodili. Keď Maximiliána trochu vyrástla, bola daná k pražským dominikánkam od sv. Anny. 24. júna 1717 prešla ku karmelitkám, prijala rúcho a 25. júna 1718 zložila sľuby. Päťkrát pôsobila ako opatrovatel'ka chorých, aj keď sa sama pasovala so zdravotnými ťažkosťami. Starala sa napríklad o laickú sestru Ludmilu od Nepoškvreného počatia Panny Márie. Ďalej zastávala aj post sakristiánky.³⁶⁰ Celkovo nemala dobré zdravie, často trpela katarom. Na začiatku novembra 1734 ju postihol znova, stratila apetít a telesnú silu, kvôli čomu nemohla ani stáť na nohách a zostala pripútaná na lôžko. 18. novembra dostala posledné sviatosti, o dva dni na to zomrela vo veku 36 rokov, kláštor jej bol domovom 17 rokov.³⁶¹ Pisárka váhala, či a ako napísať jej epitaf, inšpirovala sa úryvkom z evanjelia sv. Jána: *„Seelig ist Joanna, so in der Herrn gestorben von nun an, spricht der geist, daß sye ruhe von ihrer vilfältigen arbeith, dan ihre werkh ind ihr nachgefolgt.“*³⁶²

³⁵⁶ DV I 31, s. 205-210.

³⁵⁷ Český, pôvodne meštiansky rod, ktorý v 16. storočí získal prídomek ze Zubří a Lipky. Mašek (2008, s. 520).

³⁵⁸ Rod pochádzajúci z Pomorian a Braniborska, ktorý sa v Čechách usadil v polovici 17. storočia. Mašek (2008, s. 565).

³⁵⁹ DV I 31, s. 211-213.

³⁶⁰ DV I 31, s. 214-215.

³⁶¹ DV I 31, s. 216-219.

³⁶² DV I 31, s. 219. Jedná sa o 13. verš 14. kapitoly zo Zjavenia Jána: *„Beati mortui qui in Domino moriuntur amodo iam dicit Spiritus ut requiescant a laboribus suis opera enim illorum sequuntur illos.“*

35. Matka Anna Eleonóra od Ježiša Márie (Anna Eleonora a Jesu Maria)

*cca 1670 - † 14.12.1736

Anna Eleonóra pochádzala z urodzenej grófskej rodiny, ktorú však zápis konkrétne nemenuje.³⁶³ Najprv vstúpila do kláštora klarisiek, ale so súhlasom svojej matky prestúpila k bosým karmelitkám. 2. februára 1694 obdržala rádový habit a meno, v rovnaký deň o rok neskôr zložila profesné sľuby. Zápis spomína, že trpela chorobou, ktorá spôsobila ochrnutie všetkých jej končatín, ale nekonkretizuje, či sa z tejto choroby vyliečila alebo či trvala celý jej život. Zastávala úrad podpriorsky a 2. januára 1730 bola zvolená priorkou. Necítila sa však spôsobilá na túto funkciu, a preto išla za otcom provinciálom, aby rezignovala na tento úrad. Zo zápisu však vieme, že priorkou bola zvolená aj druhýkrát, toto druhé obdobie však nedokončila.³⁶⁴ V novembri 1734 smrteľne ochorela, ale uzdravila sa po podaní posledných sviatostí. Žila ešte dva roky, aj keď všetky jej zdravotné problémy sa úplne nevyriešili. Chodila na omše a do refektára tak dlho, ako jej to zdravotný stav dovoľoval. V decembri roku 1736 bola presunutá do izby pre chorých po tom, ako komunita spozorovala jej zoslabnutie. Zomrela v druhom roku svojho druhého priorátu, pravdepodobne na následky mŕtvice, vo veku 66 rokov. V reholi strávila 43 rokov.³⁶⁵

36. Sestra Mária Antónia od Najsvätejšieho srdca Ježišovho (Maria Antonia von heiligsten Herz Jesu)

*26.12.1687, Minden, Vestfálsko - † 9.7.1739

Narodila sa urodzeným rodičom, pokrstená bola ako Anna Katarína Ľudmila von Buhsen. Jej otec zomrel ešte pred jej narodením, matka zomrela, keď Katarína bola ešte

³⁶³ A. Novotný uvádza meno Ludmila Maria Maximiliana Desfours de Mont et Adieville. Novotný (1941, s. 108).

³⁶⁴ DV I 31, s. 223-226.

³⁶⁵ DV I 31, s. 229-231.

celkom malá. Vychovávali ju jej luteránski príbuzní zo strany jej otca, ktorý sa do tohto „kacírskoho omylu“ narodil, ale konvertoval vplyvom rodiny svojej manželky, barónky von Daldorf,³⁶⁶ ktorá bola katolíčka a pochádzala z Čiech.³⁶⁷ Zápis spomína, ako sa luteránskej viere vzpínala. Jej strýko ju zaviezol do kláštora cisterciánok v Osnabrücker, kde nejaký čas zostala.³⁶⁸ Už tu začala s umŕtvovaním svojich telesných túžob, napríklad tak, že v zime po snehu chodila celkom bosá.³⁶⁹ Jej teta z matkinej strany ju vzala do Prahy, kde navštívili karmelitky v kláštornej hovorni. Katarína prejavila záujem o vstup do rádu, a tak 16. februára 1710 obdržala habit a rehoľné meno vo veku 23 rokov. Po absolvovaní noviciátu zložila profesné sľuby, a síce 17. februára 1711.³⁷⁰ Trpela problémami so srdcom, dostala zápal pľúc, stratila chuť do jedla a nevládala sa nahlas modliť. Zomrela vo veku 51 rokov, pričom v reholi strávila 29 rokov.³⁷¹

37. Sestra Mária Emerenciána od sv. Augustína (Maria Emerenziana a Sancto Augustino)

*23.9.1701, Viedeň, Dolné Rakúsko - † 7.4.1747

Narodila sa do urodzenej rodiny otcovi Karolovi Jozefovi Fuggerovi von Kirchenberg und Weisenhorn a jeho manželke Izabele Terézii von Magnis.³⁷² Krstným menom sa volala Eleonóra Katarína Mária Jozefa, ale používala len meno Katarína. O rodičov prišla, keď mala len štyri roky.³⁷³ Zosobášila sa (napriek svojej vôli) s generálom zbormajstrom barónom

³⁶⁶ Je možné, že pisárka si meno rodu zle zapamätala a v skutočnosti sa jedná o rod Dalberg.

³⁶⁷ DV I 31, s. 232.

³⁶⁸ DV I 31, s. 233.

³⁶⁹ DV I 31, s. 234.

³⁷⁰ DV I 31, s. 235.

³⁷¹ DV I 31, s. 236-238.

³⁷² Rodokmeň dostupný na *WW-Person. Eine Datenbank des titulierten Adels in Europa*: <http://ww-person.com/cgi-bin/11/LANG=germ/INDEX=I383755> [cit. 24.2.2021]

³⁷³ DV I 31, s. 244.

Pfeffershofenom,³⁷⁴ ktorý sa vo vojsku princa Evžena Savojského zúčastnil ťaženia proti Osmanom do Uhorska v roku 1716.³⁷⁵

Jej túžba vstúpiť do kláštora sa splnila 17. októbra 1726, keď prijala rehoľné rúcho a meno. Zápis nespomína, aký bol osud jej manžela, či do kláštora vstúpila ako vdova. Pisárka bližšie popisuje deň jej vstupu do rehole, pretože ho sprevádzala jedna nepríjemná udalosť. Do kláštora ju viedol sprievod šľachticov, ale prišlo sa na ňu pozrieť aj množstvo iných ľudí z okolia, ktorí si pre lepšiu výhľad posadali na kopy neďaleko navrhšeného dreva. Táto kopa sa však pod náporom množstva ľudí rozpadla a tí sa spolu s drevom skotúlali na zem, pričom si mnohí polámali končatiny. Našťastie nikto nezomrel.³⁷⁶

Pisárka ju popisuje ako mierumilovnú osobu s príjemným humorom, s ktorou bola radosť sa rozprávať o duchovných veciach. Bol krátkozraká, a preto sa vedela pohybovať len s okuliarmi. Najradšej však trávila čas sama vo svojej izbe v rozhovore s Bohom než s ľuďmi.³⁷⁷ Zápis spomína na jednu príhodu, keď pôsobila ako vintířka. Chcela jednému kláštornému služobníkovi na jeho žiadosť doniesť krígel s alkoholom. Keď však kráčala s naplneným kríglom, spadol jej a tekutina sa rozliala. Za túto nehodu a vôbec za to, že sa rozhodla sama, bez povolenia priorky, služobníkovu prosbu vykonať, sa na ňu spolusestry hnevali. Nemyslela si, že na to vôbec nejaké povolenie potrebuje. Každopádne musela so slzami v očiach žiadať priorku o odpustenie, bála sa zahanbenia.³⁷⁸

³⁷⁴ Aj keď nie je menovaný celým menom, je možné, že sa jednalo o slobodného pána Johanna Ferdinanda von Pfeffershofen. *Kaysrerliche Ordonanz oder Portionenbuch*. Landschut 1713, s. 107. Dostupné na: <https://books.google.cz/books?id=luJKAAAcAAJ&pg=PA107&lpg=PA107&dq=general+pfeffershofen&source=bl&ots=WtCN2a9MGT&sig=ACfU3U3G3PV7J49UXJr3Ofh2yrQxG5atjg&hl=sk&sa=X&ved=2ahUKEwj5xvHVk4LvAhUrx4UKHfTPBXEQ6AEwAHoECAMQAw#v=onepage&q&f=false> [cit. 24.2.2021]. Jeho podobizen sa nachádza v diele BARTELS, Gustav von: *Aus der Geschichte des Khevenhüller-Regiments 1691-1918*. Graz 1932, s. 76. Dostupné na: https://kramerius.army.cz/search/i.jsp?pid=uuid:d71669b9-9a21-11ea-a644-001b63bd97ba#monograph-picture-page_uuid:d7155936-9a21-11ea-a644-001b63bd97ba [cit. 25.2.2021]

³⁷⁵ *Ausführliche Beschreibung des ungarischen Feldzugs Anno 1716*. Nürnberg 1717, s. 40. Dostupné na: <https://books.google.cz/books?id=bpGkW9VCFhQC&printsec=frontcover&hl=sk#v=onepage&q&f=false> [cit. 25.2.2021]

³⁷⁶ DV I 31, s. 245.

³⁷⁷ DV I 31, s. 246.

³⁷⁸ DV I 31, s. 247.

Na konci januára 1747 začala trpieť bolesťami v pravej nohe, doktor sa domnieval, že ide o zápal žíl. Noha jej musela byť na niekoľkých miestach zlomená, vytvorila sa na nej 11 dier, z ktorých údajne vytekala neznesiteľne zapáchajúca tekutina. Ránhojič prichádzal dvakrát denne nohu preväzovať. Aj keď prežívala nepredstaviteľné bolesti, bola vždy príjemná na tých, ktorí ju prišli navštíviť. Po tom, ako dostala horúčky, jej na začiatku apríla boli podané posledné sviatosti. V deň svojej smrti dopoludnia bola údajne veselá, zhovorčivá a uvoľnená tak, akoby ju nič netrápilo, poobede sa však utíšila a večer v pokoji zomrela. Počas jej choroby sa o ňu celý čas otcovsky staral prior a spovedník. Dožila sa 46 rokov, u karmelitiek strávila 18 rokov života.³⁷⁹

38. Sestra Angela Jozefa od Najsvätejšej Trojice (Angela Josepha a Sanctissimae Trinitate)

*11.1.1677, Praha, Čechy - † 26.1.1749

Krstným menom Sofia Eufrazia sa narodila do rodiny Francisca Lorage(?) a jeho ženy Kataríny von Crasser, ktorý ju zbožne vychovali. Zápis o nej vypovedá, že bola zasnúbená s nemenovaným mužom, ktorému však vrátila prsteň a on preto vstúpil do kláštora minoritov. Jej úmysly boli rovnaké - 13. apríla 1706 obdržala rehoľné rúcho a meno a zároveň v ten deň zložila aj rehoľné sľuby u bosých karmelitiek vo veku 29 rokov.³⁸⁰

Táto sestra je popísaná ako skúsená a zručná v práci, mala dobrú pamäť aj vo vyššom veku. Pôsobila ako sakristiánka či fortnýčka. Počas desaťdňových exercícií strávila až osem hodín modliac sa na kolenách, a preto trpela na ich bolesti a zápaly. Nemohla sa preto vždy zúčastňovať modlitby na chóre, vynahradila si to samostatnou modlitbou alebo inou

³⁷⁹ DV I 31, s. 248.

³⁸⁰ DV I 31, s. 250.

prácou.³⁸¹ Na konci života trpela katarom. Dožila sa 71 rokov, pričom v reholi strávila 43 rokov.³⁸²

39. Eleonóra Mária z Valdštejna (*22.8.1687, Viedeň, Dolné Rakúsko - †15.9.1749)

Táto ovdovelá grófká žila pod kláštornou komunitou 15 rokov a v nej aj zomrela, preto dostala aj ona miesto v knihe zomrelých karmelitiek. O jej svetskom živote nájdeme veľa informácií v diele Jiřího Hrbka *Barokní Valdštejnové v Čechách 1640-1740*.³⁸³ Po jej smrti vyšlo v roku 1769 v Kostnici tlačou krátke dielo o jej živote.³⁸⁴

Narodila sa do hradeckej línie valdštejnského rodu ako najstaršia dcéra otcovi Karlovi Arnoštovi z Valdštejna (1661-1713), ktorý bol významným diplomatom v službách Habsburgovcov, a matke Márii Terézii z Losensteinu (1666-1729), ktorá bola dvornou dámou cisárovnej Eleonóry Magdalény. Pokrstená bola v hradnej kaplnke viedenského Hofburgu.³⁸⁵ Od roku 1706, teda od svojich 19 rokov, žila pri cisárskom dvore vo Viedni ako dvorná dáma cisárovnej Amálie Vilemíny, manželky cisára Jozefa I. Tu stretla svojho budúceho manžela,³⁸⁶ svojho bratranca z druhého kolena, najvyššieho maršálka Jana Jozefa z Valdštejna.³⁸⁷ Mali sporu tri dcéry, dve však zomreli už v detskom veku. Dospelosti sa dožila jedine Mária Anna, ktorá si vzala Jozefa Fürstenberga.³⁸⁸

Eleonóra Mária nebola svojmu mužovi len spoločníčkou, ale aj obchodnou partnerkou. Výnosom zo zdedeného panstva finančne (ale aj organizačne) pomáhala svojmu manželovi

³⁸¹ DV I 31, s. 251, 252.

³⁸² DV I 31, s. 252.

³⁸³ HRBEK, Jiří: *Barokní Valdštejnové v Čechách 1640-1740*. Praha 2013.

³⁸⁴ WENZEL, Joseph: *Gottseliges Leben und Tod ihro hochgräflichen Excellenz der Hoch- und Wohlgebohrnen Frau Eleonora verwittibten und gebohren Gräfin von Waldstein*. Constanz 1769.

³⁸⁵ Hrbek (2013, s. 309).

³⁸⁶ Bolo pravidlom, že dcéry, ktoré slúžili vo fraucimóre u cisárovnej, sa vydávali za mužov pôsobiacich na cisárskom dvore. Hrbek (2013, s. 309).

³⁸⁷ J. Hrbek uvádza ako samozrejмый dôvod ich sobáša zachovanie rodového majetku, keďže Eleonora Maria bola ako najstaršie dieťa dedičkou panstva Dobrovice-Loučeň. Na sobáš bol potrebný cirkevný dišpenz, pretože šlo o príbuzenstvo tretieho stupňa. Hrbek (2013, s. 350).

³⁸⁸ DV I 31, s. 253.

v jeho manufaktúrnom a ťažobnom podnikaní.³⁸⁹ Na svojom panstve v Dobrovicích financovala väčšinu vnútorného vybavenia tamojšieho kostola sv. Bartolomeja.³⁹⁰ Jej zápis v kláštornom rukopise dokonca uvádza jej úmysel založiť kláštor bosých karmelitiek na spomínanom panstve.³⁹¹

Karmelitky často navštevovala v hovorni, aj z toho dôvodu, že si od nich niekoľkokrát požičala peniaze.³⁹² O jej zbožnosti zápis vraví to, že ju nenapľňal lesk a sláva cisárskeho dvora či prepych bállov, ale že sa radšej venovala ručným prácam. Vyrábala najmä látkovú výbavu pre kostol, ako napríklad kňazské rúcha či purifikatóriá pre kalichy. Jej domácnosť vraj nebola príliš odlišná od kláštora: dodržiavala prísny poriadok, vyhýbala sa nerestiam, stránila sa všetkého, čo sa jej zdalo zlé a denne sa modlila breviár. Po smrti svojho manžela v apríli 1731, ktorý sa zaradil medzi najmocnejších mužov Čiech prvej polovice 18. storočia, si vo svojich 44 rokoch dala záväzok nikdy sa znovu nevydat'.³⁹³

Od pápežskej stolice dostala povolenie navštíviť obláčku dvoch urodzených dám v jednom roku, ktoré vstupovali do kláštora bosých karmelitiek.³⁹⁴ To ale záležalo aj na vôli kláštora a na danom dozore, pretože tým bola silne porušená klauzúra kláštora. Komunita poslala list s prosbou, či by s nimi nemohla žiť ako členka tretieho rádu, čo bolo s tichým súhlasom schválené 5. októbra 1734.

14. decembra toho roku prišla do kláštora sama v koči, bola prijatá priorom a piatimi zástupkyňami komunity. Vošla najprv do vonkajšej časti hovorne, zatiaľ čo komunita ju čakal

³⁸⁹ Hrbek (2013, s. 350, 281).

³⁹⁰ Hrbek (2013, s. 243).

³⁹¹ DV I 31, s. 254.

³⁹² J. Hrbek uvádza mieru zadlženosti Eleonóry Márie: v rokoch 1717 až 1734 čiastka vypožičaných peňazí činila 800 000 zlatých. Medzi jej veriteľmi okrem príslušníkov šľachty figurovali aj cirkevné inštitúcie, kam patrili aj pražské karmelitky, ktoré jej v troch pôžičkách požičali celkom 3 700 zlatých. Hrbek (2013, s. 445-446).

³⁹³ DV I 31, s. 254.

³⁹⁴ DV I 31, s. 255. „...erhielte sie von päpstlichen stuhl die erlaubnus jährlich etwelche mahl in bekleidung zweyer ehrbahren frauen in unserer closter zugehen...“

na vnútornej strane, pričom v strede stálo na stole Jezuliatko. Pred priorom zložila sľub klauzúry, potom bola oblečená do rúcha a konečne vstúpila do izolácie. Komunita ju zaviedla k modlitbe na chór, potom k Márii Elekte, nasledovala oddychová miestnosť a nakoniec omša slúžená priorom.³⁹⁵ 6. januára 1735 zložila profesiu, ktorú s povolením generála obnovovala každé dva roky. Želala si dodržiavať rovnako prísnu obzervanciu, avšak musela dostať dišpenz, aby sa nemusela postiť od mäsitých jedál, pretože by to jej telo nezvládlo. Na chóre mala modlitebné kľakadlo medzi priorkou a podpriorkou, pri procesii stála hneď za podpriorkou a v refektári sedela hneď vedľa priorky. Jedna chórová sestra jej bola vždy k službe, tú každý rok menovala priorka. Svoje niekdajšie peňažné pôžičky od kláštora vyvážila tým, že po sebe zanechala množstvo nových objektov, ako napríklad loretánsku kaplnku, kaplnku Matky Terézie v kláštornej záhrade, oltár v strednom chóre, nové drahé šaty pre Jezuliatko, kamennú sochu sv. Jana Nepomuckého v záhrade či rôzne ozdoby do kostola.

V roku 1749, po 10-dňových exercíciách, vyzerala grófká značne zoslabnutá. Táto častá slabosť viedla k tomu, že si mnohokrát myslela, že čoskoro zomrie, takže sa pripravoval na dobrú smrť. Taktiež sa sťažovala na bolesti žalúdka spôsobené vredmi. 5. septembra toho roku išla poslednýkrát sama na chór na prijímanie, potom šla do hovorne za svojou dcérou a sestrou, kňažnou Karolínou Henrietou z Lobkovic. To bola prvá a posledná návšteva jej rodiny za celých 15 rokov. Odtiaľ ju už museli odniesť spolusestry do jej izby. Odvtedy bola nesená aj na chór. 10. septembra jej dcéra zvolala konzílium medikov, ktorý odporučili jej matke zlatú tinktúru. Pár dní na to však dostala posledné sviatosti. Posledné dni svojej choroby strávila v pokoji a tichosti, len občas nahlas povedala: „*Ich weiß, dass ich tausend Höllen verdient hab, hoffe aber aus die unendlicher Barmherzigkeit Gottes.*“³⁹⁶ Poslednýkrát

³⁹⁵ DV I 31, s. 255. Panstvo Dobrovice-Loučeň po jej vstupe do kláštora prevzala jej dcéra Mária Anna. Hrbek (2013, s. 351, pozn. 210).

³⁹⁶ DV I 31, s. 256.

sa vyspovedala svojmu duchovnému otcovi Ildefonsovi od Obetovania Panny Márie³⁹⁷ a okolo 13. septembra stratila reč. Po jej skone dala za ňu jej dcéra, pokiaľ žila, odslúžiť postupne 50 omší.³⁹⁸

40. Sestra Leopoldína Elekta od Najsvätejšej sviatosti (Leopoldina Electa a Sanctissimo Sacramento)

*22.10.1684, Praha, Čechy - † 9.6.1753

Narodila sa síce do neurodzenej meštianskej rodiny, ale zato zbožnej: jej otec, František Rittiger, bol regenschori³⁹⁹ v kostole sv. Jozefa. Spolu s jeho ženou Sofiou mali viacero synov a dcér. Po smrti jej otca postupne zomreli všetky ich deti ešte predtým, než sa narodila ich posledná dcéra, ktorá dostala meno Anna Katarína. Do Karmelu sv. Jozefa ju ako 17-ročnú priviedla jej matka, ktorá ju chcela zveriť Bohu. Na zloženie profesných sľubov sa pripravovala pomocou duchovných cvičení s veľkou radosťou. Profesné sľuby zložila 21. novembra 1702 v prítomnosti vtedajšej priorky Felicity Terézie od sv. Bonaventúra v chórovej kaplnke, kde kľáčala pred priorkou na hnedom koberci v modlitbe. Po zložení sľubov zaspievala priorka *Te Deum*, pričom sa k nej pridala celá komunita. Priorka položila na hlavu sestry Leopoldíny veniec z kvetov a celá komunita sa odobrala do oddychovej miestnosti, kde od priorky dostali povolenie rozprávať sa. Rehoľníčky zablahoževali svojej novej spolusestre.⁴⁰⁰ Zápis spomína, že počas noviciátu sa musela modliť „písomne,“ čo znamená, že všetko, za čo sa modlila, musela ručne spísať. Ďalej sa zo zápisu dozvedáme, že plnila úlohu fortnýrky a vintírky. V refektári zo svojej vôle obsluhovala svoje spolusestry,

³⁹⁷ Historický ústav AV ČR, Bio-bibliografická databáze řeholníků v Českých zemích v raném novověku. „Ildephonsus a Praesentatione Beatae Virginis Mariae, Kalert, Johann Anton, OCD, 1739-1787.“ Dostupné na: <http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/lat/1.dll?hal~1000135196> [cit. 28.2.2021].

³⁹⁸ DV I 31, s. 257.

³⁹⁹ Regenschori je vedúcim chrámového zboru, často zaisťuje aj hru na organ.

⁴⁰⁰ DV I 31, s. 258-261.

aby sa mohli v pokoji najesť, a to hlavne počas sviatkov, kedy mali pod zub väčšie a chutnejšie jedlo.⁴⁰¹

Roky trpela podagrou (dnou) hlavne na nohách. Lieky predpísané doktorom nepomáhali. 7. júla 1753 prijala posledné sviatosti, 8. a 9. júla choroba napredovala. Zomrela vo veku 68 rokov, sediac v kresle vo svojej izbe, až komunita pochybovala, že naozaj skonala. V reholi strávila 52 rokov.⁴⁰²

41. Laická sestra Barbara od Matky Božej (Barbara von der Mutter Gottes)

*17.4.1689, Viedenské Nové Mesto, Dolné Rakúsko - † 14.5.1756

Krstným menom Marianna sa narodila katolíckym rodičom do chudobných podmienok. Aj napriek tomu sa rozhodla pre duchovnú dráhu a stala sa laickou sestrou. Pôvodne chcela vstúpiť do kláštora vo Viedenskom Novom Meste, kde jej otec pôsobil ako ráhhojič, ale nebolo tam pre ňu voľné miesto. Odtiaľ bola odporučená do Prahy. Do Karmelu sv. Jozefa zapadla nielen ako dobrá kuchárka, ale aj ako veselý človek s dobrým humorom. Navyše sa čosi priučila z felčiarskeho remesla od svojho otca. 6. apríla 1711 prijala habit a meno Barbara od Matky Božej. 8. apríla 1712 zložila ako 23-ročná rehoľné sľuby.⁴⁰³

Aj napriek tomu, že bola útlej postavy, bola pracovitá a usilovná. Vo svojej izbe mala obrázky Matky Božej a Jezuliatka. Zápis spomína, že keď Jezuliatko dlhšie nectila buď zo zábudlivosti alebo kvôli množstvu práce, údajne ho počula plakať. Keď sa o tom dozvedela priora, povolila na jej prosbu postaviť Maku Božiu s Jezuliatkom do skrinky na oltár, okolo ktorého často prechádzali členky komunity.⁴⁰⁴

⁴⁰¹ DV I 31, s. 260.

⁴⁰² DV I 31, s. 261-262.

⁴⁰³ DV I 31, s. 263.

⁴⁰⁴ DV I 31, s. 264.

Rok pred jej skonom ju začali trápiť bolesti, takže sa nemohla viac starať o kuchyňu, ale vždy, keď sa mohla postaviť z lôžka, šla do kuchyne pomáhať svojim spolusestrám. Žiadala priora, ktorý predošlé tri roky u nich v kláštore pôsobil ako spovedník a sestry dobre poznal, aby bol pri nej pri jej skone a podal jej posledné sviatosti. Po podaní sviatostí stratila reč a ešte tú noc zomrela vo veku 67 rokov. V reholi prežila 45 rokov.⁴⁰⁵

42. Sestra Mária Johanna Nepomucena od sv. Jozefa (Maria Johanna Nepomucena a Sancto Josepho)

*1.11.1732, Linz, Horné Rakúsko - † 9.8.1759

Narodila sa katolíckym rodičom, otcovi Filipovi Hoffmannovi a matke Sidónii von Roseneck. Pri krste dostala meno Mária Barbara Katarína. Rodičia jej zomreli krátko po sebe, keď mala len 10 rokov. Výchovy Márie, jej staršej sestry a mladšieho brata sa ujala ich stará mama z matkinej strany, ktorú zápis spomína ako cnostnú a rozumnú ženu. Keďže bola už ovdovelá, žila sama v tichosti, tichej modlitbe a mlčaní, ku ktorému viedla aj svojich zverencov. Učila ich ručným prácam, chlapec usilovne študoval, dievčatá museli dodržiavať mlčanlivosť popri práci ako v kláštore. Máriin brat sa stal duchovným, jej sestra sa vydala za zbožného pána a ona sama vstúpila do kláštora aj pre útechu svojej starej mamy.

Habit a meno obdržala 15. mája 1751 od vtedajšej priorky Felicity Terézie od sv. Bonaventúra. V mlčanlivosti pokračovala naďalej, mimo oddychovej hodiny a výnimočného povolenia nepovedala ani slovo. Celý svoj život bola zdravá a nikto by nečakal, že zomrie v mladom veku. Rada spievala a rozprávala o smrti, na stole vo svojej cele mala lebku ako pripomienku na smrť.⁴⁰⁶ Po jej smrti sa našiel list, kde popísala sen, ktorý mala: *„In Monath Augusti hat mir getraumbt, dass ich lauter Kleine Carmeliterinen durch ein Portten sehr*

⁴⁰⁵ DV I 31, s. 265.

⁴⁰⁶ DV I 31, s. 266-267.

geschwindt hätte lauffen sehen allda mir einer gesagt hat, so geschwindt kommen die Carmeliterinen in Himmel, wan sie recht leben werden, Gott gebe uns allen diese Gnadt und baldt das ewig Leben, amen.“

Začiatkom jej konca bolo celkom náhle silné krvácanie, ktoré sa podarilo zastaviť s veľkými ťažkosťami. Neskôr však prišlo niekoľkokrát znova a pridalo sa k tomu ešte pľúcne ochorenie, ktoré sa nedarilo liečiť a ktoré ju vyčerpávalo. Ona však trvala na svojej pokore a vôli zomrieť. Na lôžku sa venovala len drobným ručným prácam a mala radosť, keď jej občas prišla niektorá zo sestier predčítať. Ku koncu apríla 1759 sa jej zdravie veľmi zhoršilo a doktor ju prikázal preniesť do izby pre chorých. 1. mája bola opatrená poslednými sviatosťami, ale potom ešte žiadala ísť na omšu a pripojiť sa k spolusestrám pri oddychu. Rada rozprávala o smrti, o nebi a o láske Božej. 4. júla toho roku bola znova opatrená poslednými sviatosťami. Pri jej skone bol prítomný spovedník a celá komunita, zomrela ako 26-ročná, pričom osem rokov strávila v duchovnom živote.⁴⁰⁷

43. Laická sestra Margaréta od sv. Anny (Margaritha a Sancta Anna)

*16.6.1712, Praha, Čechy - † 8.2.1760

Laická sestra Margaréta sa narodila v Starom Meste pražskom neďaleko Valentýnskej ulice do chudobnej rodiny stolára Johana Hammera. Po svojej matke dostala meno Alžbeta a pri krste jej kňaz pridal stredné meno Ludgardis podľa nizozemskej svätice a cisterciánskej mystičky.⁴⁰⁸ Margaréta mala ešte troch súrodencov, s ktorými bola zbožne vychovávaná. Jej starší brat sa stal laickým bratom u pražských karmelitánov. Zápis spomína aj vianočnú atmosféru stolárovej rodiny: doma mali kolísku, okolo ktorej stáli a spievali piesne, vlastnili obraz Panny Márie Pomocnej, pod ktorým jej matka zapalovala lampu. Vďaka prostrediu,

⁴⁰⁷ DV I 31, s. 268-269.

⁴⁰⁸ FARMER, David Hugh: *The Oxford dictionary of Saints*. 5. vydanie, Oxford 2003, s. 278.

v ktorom Margaréta vyrastala, žiadala vstúpiť do rádu. Pôvodne sa uchádzala o miesto chórovej sestry, avšak v kláštore bolo miesto len pre sestru laickú. 7. septembra 1733 bola prijatá do noviciátu, obdržala habit a meno od priorky Márie Jozefy Ježišovej. Rehoľné sľuby zložila 8. septembra 1734.

V speve, vo svojej obľúbenej činnosti, sestra Margaréta vynikala aj v kláštore, zvlášť pre svoj vytrénovaný hlas. Zbierala rôzne verše a duchovné piesne, sama komponovala árie a počas oddychovej hodiny ich spolusestrám spievala. Okrem toho bola usilovná v práci, varila v kláštorenej kuchyni a starala sa o zlaté a strieborné predmety. Privyrábala si ručnými prácami, čím sa snažila pomáhať svojim chudobným rodičom. S láskou slúžila chorým spolusestrám, aj keď ju samotnú sužovali zdravotné problémy - mala rakovinu ľavého prsníka. Tak dlho ako to bolo možné pracovala v kuchyni, no na začiatku januára 1760 už musela zostať na lôžku. Na začiatku februára dostala posledné sviatosti, pred skonom sa poďakovala spovedníkovi a priorke za všetku ich blahosklonnosť. Zomrela vo veku 47 rokov, z toho v rehoľnom živote strávila 26 rokov.⁴⁰⁹

44. Matka Felicita Terézia od sv. Bonaventúra (Felise Theresia a Sancta Bonaventura)

*23.6.1695, Praha, Čechy - † 18.3.1760

Krstným menom Anna Barbara sa narodila urodzeným rodičom, a to otcovi Františkovi Audritskému de Audritz (Údrčský z Údrče) a matke Márii Rozálii Řesanskej von Kadova. O rodičov prišla, keď mala len päť rokov, jej výchovy sa ujal jej strýc z otcovej strany, po ňom jeho zbožná slobodná sestra. V októbri roku 1711, vo svojich 16 rokoch, chcela budúca matka Felicita vstúpiť do kláštora ku karmelitkám. Od rádového generála Bonaventúra od sv. Felicity dostala dišpenz. Komunita karmelitiek najprv nesúhlasila, no chcela vyjsť v ústrety generálovi a preto mladú uchádzačku prijala. Ďalšou prekážkou pri

⁴⁰⁹ DV I 31, s. 270-273.

vstupe do kláštora bol fakt, že nebola birmovaná. Birmoval ju vtedajší arcibiskup Daniel Jozef Mayer z Mayernu a dostala meno Terézia. Po odstránení všetkých prekážok dostala svoj rádový odev a meno 4. novembra 1711 od rádového generála.⁴¹⁰ Mala najväčší zápal pre dodržiavanie obzervancie aj do tých najmenších detailov. Ešte pred vstupom do rehole prakticovala umŕtvovanie svojho tela a túžob napríklad tým, že si do vody sypala soľ, aby bol voda taká zlá, že sa nedala vypiť, dávala si kamienky do sandálov, aby ju tlačili a odopierala si spánok. Najťažším pre ňu bolo odoprieť si svoje obľúbené ovocie, a síce broskyne.⁴¹¹ Po zložení rehoľných sľubov pôsobila ako novicmajsterka, krátko na to sa stala podpriorkou a v roku 1737 bola prvýkrát zvolená priorkou. Tento úrad zastávala celkom štyrikrát. Z jej umeleckej činnosti pochádza medirytina svätých anjelov, ktorú vytvorila s povolením vrchnosti. Z čiastkového inventára kláštorného archívu vieme, že aj ona prispela k písaniu kláštornej kroniky.

Pripravovala sa na dobrú smrť, o ktorej aj často hovorila. Nebývala často chorá, jej posledná choroba sa nezdala byť vážna, no šlo o akúsi nervovú poruchu, ktorá dokázala vydesiť komunitu. Navyše mala problém s nohami, ktoré opúchali a musela ich mať previazané. Liečila sa v izbe pre chorých, nedokázala sa sama pohybovať. Aj keď sa po čase jej nohy vyliečili, jej celkový stav sa zhoršoval. Navštevoval ju často spovedník, pretože otec prior bol v tom čase tiež chorý. Zomrela vo veku 64 rokov, v reholi strávila 48 rokov.⁴¹²

45. Laická sestra Mária Viktória od sv. Eleonóry (Maria Victoria a Sancta Eleonora)

*5.11.1691, Praha, Čechy - † 30.6.1760

Táto laická sestra pochádzala zo Starého Mesta pražského. Narodila sa do rodiny mešťana a obuvníka Pankráca Stubnera. Pri krste dostala meno Alžbeta Katarína.

⁴¹⁰ DV I 31, s. 275-276.

⁴¹¹ DV I 31, s. 276-277.

⁴¹² DV I 31, s. 277-278.

Vychovávaná bola v kresťanskom duchu, sama si priala slúžiť Bohu ako laická sestra. Išla najprv k uršulinkám a potom k dominikánkam ako svetská služobníčka, nemali však pre ňu trvalé miesto, slúžila aj u určitej grófkky. V novembri roku 1720 prišla do služby ku karmelitkám, kde vypomáhala v kuchyni. Kláštor mohol mať naraz len tri laické sestry, ale ak jedna z nich bola chorá tak, že nedúfali v jej uzdravenie, mohli s povolením nadriadených duchovných hodnostárov prijať štvrtú sestru. Alžbeta preto pár rokov žila spolu s komunitou, kým mohla zložiť sľuby. Jej brat slúžil na viedenskom cisárskom dvore ako advokát, pomáhal jej získať povolenie od rádového generála, ktorý sa v tom čase nachádzal vo Viedni, na prijatie do kláštora. Rádové meno a habit prijala 2. júla 1731 vo veku 40 rokov. V ten istý deň o rok neskôr zložila rehoľné sľuby. Zápis hovorí o obrovskej úcte, ktorú prechovávala k Jezuliatku z kostola Panny Márie Víťaznej. Nosila mu kvety a jedlo, ktoré navarila.

Čo sa týka jej zdravia, nebývala často chorá, no posledné roky jej života ju postihovala jedna choroba za druhou. Snažila sa však pomáhať v kuchyni, pokým jej to stav dovoľoval. Zomrela vo veku 68 rokov, v kláštore prežila 40 rokov, no súčasťou komunity bola 29 rokov.⁴¹³

46. Sestra Terézia Ježišova (Theresia a Jesu)

*10.2.1701, Moravské Budějovice, Morava - † 27.6.1761

Svetským menom Školastika Eulália sa narodila otcovi Johanovi Alexiovi Hadravovi a matke Alžbete Slaviezkej. V jej zápise sa spomína, že pri jej narodení bolo počuť akýsi šum pri obraze sv. Trojice, ktorý sa v miestnosti spolu s ňou nachádzal. Rodičia nenašli zdroj zvuku, ale vysvetlili si to ako dobré znamenie. Neskôr v rehoľnom živote obzvlášť ctíla práve sv. Trojicu.

⁴¹³ DV I 31, s. 280-282.

Táto meštianska rodina síce schudobnela, no otec Školastiku vzdelával doma, pestoval u nej hudobné nadanie a učil ju latinčine. Zápis dokonca uvádza udalosť, kedy ju jej otec v detstve prezliekol za chlapca, dal jej chlapčenské meno a poslal ju do kolégia Tovarištva Ježišovho, kde sa dostala do zboru discantistov⁴¹⁴ a mohla tu študovať. Celá situácia však na ňu vyvíjala tlak a preto žiadala otca, aby ju zobral naspäť domov. Ani on sa nechcel stať terčom výsmechu, ak by jeho dcéra bola medzi jezuitmi prezradená. Nadalej hľadal príležitosť, ako Školastiku dostať do niektorého zo ženských kláštorov, kde by mohla slúžiť na chóre. Mal dohodu s dvoma moravskými kláštorami, ktoré by ju boli ochotné zobrať, ale stretnutia posúval, pretože nebol úplne presvedčený, že sú vhodným miestom pre jeho dcéru.⁴¹⁵

Nakoniec Johan svoju 12-ročnú dcéru dal na výchovu k uršulinkám do Nového Mesta pražského. Do tejto komunity zapadla a netúžila sa už vrátiť na Moravu. Uršulinky však na ňu nedávali obzvlášť pozor, dievča sa neúmerne postilo, až kým neupadala do bezvedomia. Postupne začala Školastika vyhľadávať iné spoločenstvo, ktoré by bolo viac uzavretejšie, obracala svoj pohľad k bosým karmelitkám. Zvádzala však vnútorný boj, pretože u uršuliniek mala možnosť pestovať hudbu ku cti Božej, u karmelitiek by to však robiť nemohla. Prevažila však u nej túžba vstúpiť do uzatvorenejšej komunity. Jej prestup do Karmelu sv. Jozefa sa posúval kvôli jej nízkemu veku.⁴¹⁶ Taktiež musela karmelitánky prosiť o prijatie bez vena (ako uvádza zápis, „bez jediného krajciara“), mala len jediné drahé šaty, ktoré dostala ako dar od istej panej. Vstup do Karmelu jej nakoniec povolil arcibiskup Daniel Jozef Mayer z Mayernu. Údajne jej sám priniesol rúcho na vyskúšanie a zablahoželal jej. Habit a svoje rehoľné meno prijala 2. februára 1721, k zloženiu sľubov bola jednohlasne pripustená presne

⁴¹⁴ Jedná sa o druh viachlasného spevu. TIKKAKEN, Amy: *Descant*. Dostupné na <https://www.britannica.com/art/descant> [cit. 20.2.2021]

⁴¹⁵ DV I 31, s. 283.

⁴¹⁶ DV I 31, s. 284.

o rok neskôr. Počas noviciátu mala dobré zdravie, ale potom ju postihovala jedna indisponovanosť za druhou. Niekedy ani doktor, ktorý bol pri nej neustále, presne nevedel určiť, čo sa s ňou deje - občas musela zostať ležať a nemohla sa hýbať, inokedy len triasla hlavou. Tento premenlivý stav trval prerušovane niekoľko rokov.⁴¹⁷

V kláštore zastávala rôzne posty, bola napríklad fortnýrkou, vintírkou, sakristánkou či opatrovatelkou chorých. Vždy, keď jej to zdravotný stav dovoľoval, bola prítomná na chóre. Okrem nemčiny, ktorá sa v kláštore bežne používala, a už spomínanej latinčiny hovorila aj česky a francúzsky.⁴¹⁸

Na konci svojho života trpela katarom a vodnatieľkou. Keď už nemohla chodiť na chór, venovala sa drobným ručným prácam. Posledné tri týždne života strávila v izbe pre chorých. 24. júna 1761 dostala posledné sviatosti. Až do jej skonu bol pri nej spovedník, neskôr aj celá komunita. Zomrela vo veku 60 rokov, pričom v reholi strávila 40 rokov.⁴¹⁹

47. Matka Marianna od sv. Terézie (Marianna a Sancta Theresia)

*21.1.1691, Čechy - † 5.2.1763

Helena Mária Ľudmila sa narodila ako piate zo šiestich detí do urodzenej katolíckej rodiny. Jej otcom bol slobodný pán Johan Bartolomej Václav von Wernier, matka pochádzala z rodu von Keimbach. Už od detstva vykazovala náklonnosť ku kláštornému životu a matku prosila, aby ju poslala k uršulinkám. Po smrti svojho otca sa na žiadosť svojej matky snažila o prijatie u bosých karmelitiek. Taktiež jedna z jej sestier, Kajetána, s ktorou mala zjavne blízky vzťah, sa stala rehoľníčkou u dominikánok. Žila tam tri roky, kým nezomrela na zdravotné komplikácie spôsobené neliečenými vredmi.⁴²⁰ Pred prijatím rúcha a mena dňa 11.

⁴¹⁷ DV I 31, s. 285.

⁴¹⁸ DV I 31, s. 287.

⁴¹⁹ DV I 31, s. 288.

⁴²⁰ DV I 31, s. 289.

septembra 1710 sa Helena ešte stihla rozlúčiť so svojou chorou sestrou. Počas jej noviciátu sa dominikánke prihoršilo. O jej smrti chcela novicku Mariannu informovať vtedajšia priorka, ale Marianna jej odpovedala, že úmrtie svojej sestry vycítila a vedela o ňom už skôr. Svoj noviciát ukončila zložením rehoľných sľubov dňa 12. septembra 1711.⁴²¹

Usilovne chodila na chór, aj keď jej zdravie zrovna neprialo, vykonávala usilovne všetky, aj tie menej obľúbené a fyzicky náročnejšie práce, napríklad nosenie vody. Spolusestry jej žartovne hovorili slečna čel'adníčka (*Freyle Hausknechtin*). Ani jej sa nevyhli rôzne zdravotné neduhy. Kvôli kataru mala ťažkosti s dýchaním, neskôr ju trápili vredy na prste. Pri obsluhovaní stola si spolusestry všimli, že tým prstom nemôže hýbať, aj keď sa túto vadu snažila skrývať. Felčiarovi sa to však podarilo vyliečiť.⁴²²

Obzvláštnu úctu mala k archanjelovi Michalovi a sv. Barbore, ako aj k sv. Uršule a sv. Tekle. V kláštore zastávala funkciu novicmajsterky a štyrikrát sa stala podpriorkou. 26. novembra 1761 bola zvolená priorkou vo veku 70 rokov. Údajne však úrad vykonávala energicky a bola v takej dobrej fyzickej kondícii, že mohla nosiť drevo na zimu. 12. septembra 1762⁴²³ zložila svoje druhé rehoľné sľuby a keďže sa tešila dobrému zdraviu, nikto nečakal, že za pár mesiacov zomrie.⁴²⁴

Kvôli vysokým teplotám veľmi zoslabla a jej stav sa nezlepšoval ani po predpísaní liekov lekárom. Bola preto zaopatrená viatikom, 28. januára 1763 bola prenesená do izby pre chorých a 30. januára dostala posledné pomazanie.⁴²⁵ Zomrela vo veku 72 rokov, v reholi strávila 50 rokov života.⁴²⁶ Úrad priorky zastávala len 14 mesiacov.⁴²⁷

⁴²¹ DV I 31, s. 290.

⁴²² DV I 31, s. 291.

⁴²³ V rukopise sa nachádza dátum 12. september 1763, ale keďže matka Marianna zomrela vo februári 1763, jedná sa o chybný rok a pisárka pravdepodobne zamýšľala napísať rok 1762.

⁴²⁴ DV I 31, s. 292.

⁴²⁵ DV I 31, s. 294.

⁴²⁶ DV I 31, s. 295.

⁴²⁷ DV I 31, s. 292.

48. Matka Mária od Všetkých svätých (Maria von Allen Heiligen)

*3.12.1691, Jiřetín pod Jedlovou (Sankt Georgenthal), Čechy - † 14.1.1765

Narodila sa ako Mária Anna Františka Magdaléna von Borndtin otcovi Ernstovi Ludovítovi von Borndtin a matke Márii Sabíne Ľudmile von Berdolt. Po smrti svojej matky nemala prostriedky na vstup do kláštora. Ujala sa jej veľkovejvodkyňa z Toskánska, ktorá ju priviedla do Nového Mesta pražského k uršulinám. Vďaka svojmu spovedníkovi sa dozvedela o Karmele sv. Jozefa a túžila sa hlbšie oddať Bohu. Svoj nový habit a rehoľné meno prijala 14. mája 1711, profesné sľuby zložila 15. mája 1712.⁴²⁸

Zápis vyzdvihuje nielen jej presnosť a úctu vo vnútornej modlitbe, ale aj jav, ktorý popisuje ako svätú nenávisť k sebe samej, čo ide ruka v ruke s umŕtvovaním telesných túžob. V komunite vykonávala množstvo rôznych úloh. Pôsobila ako opatrovatel'ka pri sestre Teodore od sv. Eliáša, zomierajúcej na rakovinu. Bola pri nej až do jej skonu a trpela spolu s ňou, preto je v zápise nazývaná aj utešiteľkou všetkých zlomených srdc.⁴²⁹ Ďalej bola päťkrát zvolená priorkou, medzi voľbami pôsobila najmä ako novicmajsterka. Obe úlohy vykonávala so svojou typickou vľúdnosťou a láskavosťou. Skúsila aj úlohu sakristánky, viničky a fortnýčky.⁴³⁰ Z jej produkcie pochádzajú viaceré náboženské spisy vo forme duchovných cvičení na posilnenie dôvery Bohu. Bližšie neurčený spis bol vydaný tlačou pred jej piatym priorátom. Mala dobrý vzťah s bližšie neurčeným arcibiskupom,⁴³¹ s ktorým rozjímal o najrôznejších duchovných záležitostiach.⁴³²

⁴²⁸ DV I 31, s. 296-298.

⁴²⁹ DV I 31, s. 304-305.

⁴³⁰ DV I 31, s. 306-307.

⁴³¹ Mohol to byť buď František Ferdinand Khunburg, Daniel Josef Mayer z Mayernu alebo Jan Mořic Gustav z Manderscheiden-Blankenheimu.

⁴³² DV I 31, s. 309-310.

Trpela mnohými zdravotnými problémami, medzi ktoré patrila bolesť na hrudi, z ktorých sa však snažila liečiť. Pri rozprávaní mala veľmi slabý hlas.⁴³³ Jej posledná choroba bola taká bolestivá, že jej bránila v spánku. Postihla ju vodnatieľka hrude, opuch končatín, dýchavičnosť. Počas jej trvania sa zamestnávala modlením, čítaním, písaním alebo drobnými ručnými prácami. Pohybovať sa mohla len s najväčšími ťažkosťami, až kým prestala byť schopná vyjsť po schodoch na chór - potom musela byť nosená.⁴³⁴ Zomrela vo veku 73 rokov, pričom v reholi strávila 53 rokov života. Pri jej skone bol prítomný prior, spovedník a celá komunita.⁴³⁵

49. Sestra Mária Ľudmila od sv. Václava (Maria Ludmila a Sancto Wenzeslao)

*1.7.1716, Amberg(?), Horné Falcko - † 18.1.1765

Sestra Mária Ľudmila, krstným menom Mária Karolína Klára, sa narodila v Hornom Falcku do rodiny nižšieho šľachtica Jakuba Benjamína Hochsten von Hochstensstrog⁴³⁶ a jeho manželke Márii Anne von Klucken. Svoje meno a habit obdržala 1. marca 1734. Profesné sľuby zložila 15. mája 1735. V komunite pôsobila ako opatrovatel'ka chorých. Vo svojej izbe s povolením nadriadených vlastnila obrázok sv. Antonína, ku ktorému prechovávala obzvláštnu úctu. Jej posledná choroba sa skomplikovala a spôsobovala jej veľké bolesti. Bola opatrená poslednými sviatosťami v prítomnosti priora, spovedníka a celej komunity. Zomrela vo veku 49 rokov, pričom v reholi strávila 31 rokov.⁴³⁷

50. Sestra Mária Františka od sv. Eliáša (Maria Franziska a Sancta Elia)

⁴³³ DV I 31, s. 301.

⁴³⁴ DV I 31, s. 311.

⁴³⁵ DV I 31, s. 313.

⁴³⁶ Čítanie tohto mena je rozporuplné, môže sa jednať aj o *Hopfner von Hopfnenstrog*, avšak ani o jednej variante sa nepodarilo dohľadať bližšie informácie o ich existencii.

⁴³⁷ DV I 31, s. 314-318.

*11.10.1711, Wrschoviz,⁴³⁸ Čechy - † 1.4.1765

Svetským menom Anna Františka sa narodila otcovi Jakubovi Bethmanovi a matke Márii Zuzane rodenej Löwlin. Dňa 22. januára 1735 obdržala habit a profesné sľuby zložila 23. novembra 1736. V kláštore zastávala úlohu sakristárky, ale pomáhala aj v kuchyni či pri opatrovaní chorých. Zomrela po bližšie neurčenej chorobe vo veku 54 rokov.⁴³⁹

51. Sestra Jozefa Terézia od sv. Františka (Josepha Theresia a Sancto Francisco)

*2.11.1711, Praha, Čechy - † 1.4.1765

Krstným menom Mária Terézia Antónia pochádzala z rodiny doktora Johana Viliama Sonntaga a jeho manželky Márie Alžbety Mathetlesin. Po smrti svojej matky, ktorá zomrela ešte v jej detstve, žila spolu s otcom v Postoloprtoch. Od neho sa jej dostalo vzdelania.

Svetský život opustila vo svojich sedemnástich rokoch. 7. októbra 1728 započala noviciát u bosých karmelitiek a 8. októbra 1729 zložila rehoľné sľuby.⁴⁴⁰

Pôsobila ako podpiora za priorátu Márie od Všetkých svätých a Kláry Terézie od Anjela strážneho. Zastávala aj vážny úrad novicmajsterky.⁴⁴¹ Počas veľkonočných sviatkov roku 1765 trpela silnými bolesťami hrdla, preto jej medik nariadil zostať vo svojej izbe, aj keď sa zdanlivo nejednalo o nič vážne. Postupne však zoslabla a medici jej už nevedeli pomôcť. Od priora prijala posledné sviatosti. Ani po jej smrti sa neprišlo na to, aká choroba spôsobila jej skon. Zomrela vo veku 54 rokov, v kláštore žila 35 rokov. V ten istý deň zomrela aj sestra Mária Františka od sv. Eliáša.⁴⁴²

52. Sestra Eleonóra Terézia od Dobrého pastiera (Eleonora Theresia von guten Hirten)

⁴³⁸ Môže sa jednať buď o Vršovice, ktoré sú dnes súčasťou Prahy, alebo Vršovice u Loun, ktoré boli strediskom panstva bádenských markgrófov.

⁴³⁹ DV I 31, s. 319-323.

⁴⁴⁰ DV I 31, s. 324-325.

⁴⁴¹ DV I 31, s. 326-327.

⁴⁴² DV I 31, s. 328-330.

*18.8.1715, Viedeň, Dolné Rakúsko - † 25.2.1767

Krstným menom Mária Sofia Anna Antónia sa narodila do urodzenej rodiny ríšskeho grófa Václava Alberta von Vrben und Freudenthal⁴⁴³ a matky Márie Augusty von Fürstenberg. Ešte v mladom veku bola rodičmi daná medzi kanonicky sv. Augustína vo Viedni pri kostole sv. Vavrinca, kde sa v tamojšej knižnici dostala aj k spisom svätej Terézie od Ježiša čo ju postupne priviedlo ku karmelitkám. Spolu s matkou a bratom navštívila Prahu a s karmelitkami sa stretla v hovorni ich kláštora.⁴⁴⁴

Rehoľný habit a meno obdržala 21. augusta 1735 ako 20-ročná. Podľa pisárky to bola skvostná udalosť, jedna z najnádhernejších obláčok, akú v kláštore mali, na novicku sa prišlo pozrieť mnoho jej príbuzných. Rehoľné sľuby zložila 22. augusta 1736.⁴⁴⁵ Vo svojom voľnom čase sa venovala čítaniu duchovných spisov svätého Jána od Kríža. Počas svojho života v kláštore si vyskúšala mnoho funkcií: zastávala postupne úlohu opatrovatelky chorých, novicmajsterky, dispenzátorky, sakristiánky, fortnýrky a vintírkky.⁴⁴⁶

Od začiatku februára 1767 musela zostať na lôžku, aj keď lekár nepovažoval jej stav za život ohrozujúci, mala údajne trpieť iba kolikou, ale už na druhý deň sa jej bolesti zhoršili a doktor jej nevedel viac pomôcť. Obdržala posledné sviatosti. Jej choroba trvala tri týždne, až napokon zomrela vo veku 52 rokov, v reholi prežila 31 rokov.⁴⁴⁷

53. Sestra Eufrozína od sv. Uršule (Euphrosina a Sancta Ursula)

*22.9.1689, Neukirchen, Pfalz-Neuburg,⁴⁴⁸ - † 31.12.1767

⁴⁴³ Jedná sa pravdepodobne o rod Bruntálskych z Vrbna, v nemčine *Würben und Freudenthal*. Halada (1992, s. 103). Mašek (2008, s. 26).

⁴⁴⁴ DV I 31, s. 331-332.

⁴⁴⁵ DV I 31, s. 334-335.

⁴⁴⁶ DV I 31, s. 336-337.

⁴⁴⁷ DV I 31, s. 338-339.

⁴⁴⁸ Toto panstvo zaniklo na začiatku 19. storočia, dnes je zahrnuté v rámci územia Bavorska. *Historische Spurensuche* – „Die Junge Pfalz in Bayern.“ Dostupné na: http://www.hdbg.de/pfalzweg/index_extern.shtml [cit. 5.3.2021]

Sestra Eufrozína sa narodila do urodzenej katolíckej rodiny otcovi Johanovi Pavlovi von Brand a matke Márii zo slobodného panského rodu von Weichs.⁴⁴⁹ Na výchovu bola poslaná k uršulinkám, kde zostala do svojich 16 rokov. Jedna z tamojších sestier ju zasvätila do mystiky svätej Terézie od Ježiša, a preto sa rozhodla ďalej vstúpiť medzi bosé karmelitky. O vstup medzi karmelitky požiadala vtedajšieho priora Klaudia, ktorý sa za ňu prihovril vedeniu kláštora. 21. októbra 1708 prijala rúcho a rehoľné meno, 22. októbra 1709 zložila rehoľné sľuby a stala sa plnohodnotnou členkou komunity.⁴⁵⁰

V kláštore zastávala množstvo úradov: bola sakristánkou, vintírkou, fortnýrkou, dispenzátkou a opatrovatelkou chorých. Keď bola prvýkrát zvolená priorkou, zastávala tento úrad deväť rokov, pri druhej voľbe ďalších šesť rokov.⁴⁵¹ 22. októbra 1759 zložila druhé, obnovené sľuby do rúk priorcky Márie od Všetich svätých a obdržala čierny závoj. Bola to slávnosť, na ktorú sa prišli pozrieť zástupcovia z kruhov šľachty až z Poľska.⁴⁵²

V posledných rokoch života ju postihla slepota, o zlepšenie svojho stavu prosila zakladateľku Máriu Elektu prostredníctvom modlitby. Často sa chodila modliť do loretánskej kaplnky. Mohla vykonávať už len drobné ručné práce.⁴⁵³ 23. decembra 1767 bola nájdená ležiac na zemi v bezvedomí vo svojej izbe. Po obhliadnutí lekárom jej boli podané posledné sviatosti, pretože jej stav nemal nádej na zlepšenie. 28. decembra sa poslednýkrát vyspovedala. Zomrela vo veku 78 rokov, v ráde prežila 58. rokov.⁴⁵⁴

54. Matka Klára Terézia od Anjela strážneho (Clara Theresia von dem heiligen Schutzengel)

⁴⁴⁹ DV I 31, s. 341. Zápis uvádza formu *Weix*.

⁴⁵⁰ DV I 31, s. 341-342.

⁴⁵¹ DV I 31, s. 343.

⁴⁵² DV I 31, s. 344.

⁴⁵³ DV I 31, s. 345.

⁴⁵⁴ DV I 31, s. 346.

*1.5.1705, Lovosice, Čechy - † 14.10.1769

Krstným menom Filipína Kristína sa narodila do urodzenej, váženej a počestnej rodiny otcovi menom Johann Ignác Erbenius von Schönerben, známemu lekárovi markgrófskeho princa z Baden-Badenu. Medzi markgrófmi bol vďaka svojim znalostiam, skúsenostiam a počestnosti obľúbený. Matka Katarína Filipína Poppin bola síce pôvodne luteránka, ale zo strany otca sa jej dostalo aj katolíckych myšlienok, ktoré v nej vzbudili zápal pre vieru a v tej vychovala aj svojich šesť detí. Štyri z nich si zvolili duchovnú dráhu: prvý syn Antonín Erbenius von Schönerben pôsobil ako prvý dvorský kaplán na kurfirstskom dvore v Sasku, spolu so svojim priateľom kňazom Marcellom priniesli pražskému kláštoru bosých karmelitiek niekoľkokrát nejaké dary. Jej druhý syn Leopold sa pridala k dominikánom, ale onedlho zomrel. Tretie dieťa, dcéra Eugénia, vstúpila medzi cisterciánky v kláštore Marienstern v Hornej Lužici. Štvrtým dieťaťom bola Filipína. Piate dieťa-syn pôsobil ako lekár v Chebe a tam aj zomrel. Len šieste dieťa zvolilo manželstvo. Filipína Kristína sa ešte počas pobytu v Baden-Badene stretla s kanoniskami Božieho hrobu, od nich sa priučila veciam duchovným a členky rádu si ju obľúbili. Radi by ju medzi seba zobrali, ale ich ponuku vtedy neprijala, pretože po smrti princa spomínaného princa s rodinou opustili Baden-Baden a prešli na panstvo Duchcov do služby Jana Jozefa Valdštejna.⁴⁵⁵

Jej matka krátko po presťahovaní zomrela a ďalej sa o Filipínu starala jej nevlastná matka, ktorá zdieľala jej zápal pre vieru a bola ctiteľkou a podporovateľkou rádu bosých karmelitiek. Z tohto panstva navštívila Philippina Prahu a tamojšie bosé karmelitky. Prijala ju Paula Mária od Jezuliatka a vtedajšia priorka Johanna Terézia od sv. Leopolda. Navštevovala ich kostol a modlievala sa tam tak dlho, ako jej to bolo povolené. Spovedala sa otcovi

⁴⁵⁵ DV I 31, s. 348-350.

spovedníkovi Emerikovi od sv. Štefana,⁴⁵⁶ ktorý overil, či jej túžba vstúpiť do rehole je ozajstná a silná.⁴⁵⁷

Noviciát započala 28. augusta 1723 ako 18-ročná. Spolu s ňou bola oblečená aj Johana Terézia von Clandenburg - tá dostala meno Mária Elekta Ježišova. Obe dostali habit od vtedajšej priorky Anny Eleonóry od sv. Leopolda. Tá ich prevzala z rúk zakladateľky sediacej na tróne. Novicmajsterkou jej bola Lucia Terézia od Ducha svätého, ale aj od matky priorky sa priučila dôležitým zásadám duchovného života. Vždy mala od nej predpísané, aké spisy čítať a akej práci sa venovať. Rehoľné sľuby zložila spolu s Máriou Elektou Ježišovou do rúk Pauly Márie od sv. Jozefa 29. augusta 1724, čierny závoj obdržala od otca priora Gerharda od sv. Lucie⁴⁵⁸ po sviatku narodenia Panny Márie, tj. 8. septembra, pri zvyčajnej slávnosti. Vzrastom bola nízka a telesnými silami tiež neoplývala, ale bola usilovná a veselá s dobrým humorom Medzi jej negatívne vlastnosti patrilo to, že bola občas ustráchaná, nepokojná a váhavá, ale o tom sa rozprávala s otcom spovedníkom, ktorý jej strach pomáhal prekonávať.⁴⁵⁹ V kláštore zastávala funkciu fortnýčky, vintíčky a opatrovateľky chorých. Keď v roku 1760 ochorela laická sestra Margaréta od sv. Anny na rakovinu, Klára sa o ňu starala do jej poslednej chvíle. Viackrát sa stala aj dispenzorkou. Pôsobila ako čierna aj biela sakristánka,⁴⁶⁰ pretože dbala na poriadok a čistotu. Pod staršou priorkou Máriou Annou pôsobila ako podpriorka, ktorej výrazne pomáhala. Bola veľmi dôsledná vo všetkých ceremóniách na chóre.⁴⁶¹ Často chodila do chórového preparatória pri obraz sv. Antonína,

⁴⁵⁶Historický ústav AV ČR, Bio-bibliografická databáze řeholníků v Českých zemích v raném novověku. „Emericus a S. Stephano, Barath Bernhard Josef, OCD, 1691-1756,“ <http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/1.dll?hal~1000126347> [cit. 5.4.2021].

⁴⁵⁷ DV I 31, s. 350-352.

⁴⁵⁸ Historický ústav AV ČR, Bio-bibliografická databáze řeholníků v Českých zemích v raném novověku. „Gerardus a S. Luca, Mulzer, Maxmilian Willibald, OCD, 1677-1740,“ <http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/1.dll?hal~1000126400> [cit. 5.4.2021].

⁴⁵⁹ DV I 31, s. 352-355.

⁴⁶⁰ Rozdelenie funkcie sakristiánky na čiernu a bielu sa nachádza len pri tomto jedinom zápise a z kontextu zápisu nie je jasné, čím sa čierna sakristiánka odlišuje od bielej. Podľa Mgr. Silvie Mužikovej je možné, že čierna sakristiánka bola chórová sestra s čiernym závojom a biela sakristiánka laická sestra alebo externá sestra žijúca mimo klauzúry.

⁴⁶¹ DV I 31, s. 355-359.

ktorého veľmi ctila, rovnako ako aj sestra Mária Ľudmila od sv. Václava. Celoročne vykonávala 10-dňové exercície tak často, ako to len šlo.⁴⁶²

Po smrti priorky Márie Anny od sv. Teréziev roku 1763 sa stala priorkou. Od 4. februára viedla kláštor ako vikárka ešte osem dní po smrti bývalej priorky a 12. februára prebehla voľba novej priorky. V druhom roku svojho priorátu ochorela buď na týfus alebo žltáčku,⁴⁶³ hrozila jej smrť, preto požiadala 4. apríla 1765 o posledné sviatosti, ale uzdravila sa. Priorkou bola zvolená aj druhýkrát, aj keď sa chcela vrátiť k vinte, údajne hovorila, že sa konca svojho druhého priorátu nedožije (tak sa aj stalo).⁴⁶⁴ V poslednom roku života ju trápilo viacero chorôb, iba v septembri 1769 prišlo čiastočné zotavenie. 4. októbra toho roku sa konala provinciálna vizitácia. Do kláštora prišiel otec provinciál Eustachius od sv. Anjela⁴⁶⁵ spolu s niekoľkými ďalšími duchovnými. Pri vizitácii sa snažila skrývať svoje zdravotné problémy a telesnú slabosť, po ich odchode padla od únavy hneď po zatvorení brány.⁴⁶⁶ 8. októbra za ňou prišiel medik a pustil jej žilou, avšak nepomohlo jej to, ba naopak, prihoršilo sa jej. 12. októbra ešte šla na sv. prijímanie, o tri dni neskôr bola prenesená do cely pre chorých. Trpela veľkými bolesťami, pisárka cituje jej výrok: „*O, schmerzen! O, bitterste schmerzen! Ich hätte lebens zeit nicht geglaubt, dass über einen Menschen solchen schmerzen kommen kunte, als wie ich erfahre.*“ V posledný deň jej života ju vyspovedal otec spovedník, v jeho prítomnosti a v prítomnosti otca provinciála jej bolo podané viatikum. Údajne trpela zápalom žalúdka, na ktorý pravdepodobne aj zomrela.⁴⁶⁷ Na záver zápisu pisárka pridala

⁴⁶² DV I 31, s. 367, 376, 2380.

⁴⁶³ Pod označením *Gallenfieber* sa môže skrývať viacero diagnóz, šlo o neurčitý popis stavu horúčkovitého charakteru. *Brockhaus Bilder-Conversations-Lexikon*. Zväzok 2, Lipsko 1838, s. 137-138. Dostupné na: <http://www.zeno.org/Brockhaus-1837/A/Gallenfieber> [cit. 15.3.2021]

⁴⁶⁴ DV I 31, s. 361, 364.

⁴⁶⁵ Historický ústav AV ČR, Bio-bibliografická databáza reholníkov v Českých zemích v raném novověku. „Eustachius a S. Angelo Custode, Schachtl, Georg Franz, OCD, 1719-1779,“ <http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/1.dll?hal~1000126482> [cit. 5.4.2021].

⁴⁶⁶ DV I 31, s. 383.

⁴⁶⁷ DV I 31, s. 384-387.

znenie hrobového nápisu, ktorý bol pre ňu vyhotovený: „*Sie ware eine mutter die wohl wert, dass die frommen an sie gedenken.*“⁴⁶⁸

55. Sestra Emanuela Jozefa od sv. Srdca Máriinho (Emanuela Josepha von dem heiligen Herzen Maria)

*25.12.1733, Rakúsko(?) - † 28.3.1776

Emanuela sa narodila do rodiny Jozefa Viliama Fürstenberga a Márie Anny z Valdštejna. Tá bola dcérou Eleonóry z Valdštejna, ktorá zomrela v kláštore bosých karmelitiek v roku 1734.⁴⁶⁹ Mária Anna z Valdštejna bola matkou troch synov a štyroch dcér. Prvým bol syn a dedič rodového majetku Jozef Václav Fürstenberg, ktorý sa narodil 21. marca 1728 a ktorý po smrti svojho otca v roku 1762 zdedil kniežací titul. Druhý syn, Karol Egon, sa narodil 7. mája 1729, bol povýšený na ríšske knieža a pasovaný rytierom zlatého rúna. Stal sa najvyšším purkrabím Českého kráľovstva. Zároveň sa zaslúžil o povznesenie vzdelanosti a rozvoj vied a umenia v Čechách - bol totiž aktívnym členom, prvým prezidentom a mecenášom Kráľovskej českej spoločnosti náuk v Prahe, ktorá vznikla v roku 1784.⁴⁷⁰ Tretí z jej synov zomrel ešte v detstve. Prvorodená dcéra Mária Jozefa, narodená pravdepodobne v rozmedzí rokov 1731 až 1735, vstúpila medzi pražské benediktínky od sv. Juraja, v rokoch 1767 až 1770 (tj. do svojho skonu 8. februára 1770) pôsobila ako tamojšia abatiša.⁴⁷¹ Druhá dcéra Henerika, narodená tiež niekedy v prvej polovici 30. rokov 18. storočia, si vzala knieža von Thurn und Taxis, ktorý bol hlavným komisárom na ríšskom sneme v Rezne a zomrela 4. júna 1772. Treťou dcérou bola práve

⁴⁶⁸ DV I 31, s. 390.

⁴⁶⁹ DV I 31, s. 253.

⁴⁷⁰ Mašek (2008, s. 254).

⁴⁷¹ Kolda (2019, s. 241).

Emanuela. Štvrtá dcéra, narodená 4. septembra 1736, vstúpila medzi uršulinky na Hradčanoch a zomrela 8. mája 1774.⁴⁷²

Emanuelu v detstve vychovával veľmi zbožný učiteľ a spovedník, otec Johann Ľudovít od sv. Terézie. Vzbudil v nej túžbu zasvätiť svoj život službe Bohu. Keď sa kráľovský poľsko-saský dvor nachádzal v Prahe (a spolu s ním aj Emanuela), navštívila spolu s ďalšími urodzenými dámami aj kláštor bosých karmelitiek, kde dostali povolenie pre vstup do klauzúry, aby si kláštor obzreli. Tu si dala záväzok vstúpiť do kláštora a dala tu odslúžiť 50 omší, pričom jej rodičia o jej úmysle nemali povedomie.⁴⁷³ V tom čase však boli všetky miesta v kláštore plne obsadené, no ona bola vzatá ako 21. členka, tzv. *supernumeraria*. Jej vstup do kláštora musela odobriť pápežská kúria.⁴⁷⁴

2. októbra 1752 započala svoj noviciát obdržaním rehoľného rúcha a mena. Jej uvedenie do kláštora sa odohrávalo bez zvyčajnej hudby, v tichu. Svoje krstné meno si ponechala aj po vstupe do rehole. 27. októbra 1753 zložila rehoľné sľuby.⁴⁷⁵ Už po ukončení skúšobného roku sa u nej prejavovali rôzne telesné neduhy. Posledných 14 rokov svojho života strávila viac menej vo svojej izbe, keďže sa nemohla zúčastňovať všetkých aktov komunity, chodila však na omše, k svätému prijímaniu a do refektára. S pomocou svojich urodzených a zámožných príbuzných dala pre kláštor zhotoviť nový oltár na chóre, zabezpečila aj nové obrazy a výzdobu pre chór. Na sviatok najsvätejšieho srdca Ježišovho, tj. 18. júna, dala od roku 1773 každoročne slúžiť spievanú omšu.⁴⁷⁶

Poslednýkrát vyšla z izby 11. februára 1776, a síce do hovorne za otcom spovedníkom. V nasledujúcich dňoch sa jej zdravie zhoršilo a bola prenesená do izby pre

⁴⁷² DV I 31, s. 391-392.

⁴⁷³ DV I 31, s. 393.

⁴⁷⁴ DV I 31, s. 391.

⁴⁷⁵ DV I 31, s. 391, 393-395.

⁴⁷⁶ DV I 31, s. 396-399.

chorých, tu ešte päťkrát pred svojím skonom obdržala sväté prijímanie. Trpela predovšetkým vodnatieľkou. Zomrela vo veku 42 rokov dňa 28. marca 1776, v reholi strávila 22 rokov. Pochovaná bola ešte v ten istý deň a dva dni po jej smrti dali jej príbuzný za ňu odslúžiť zádušnú omšu.⁴⁷⁷

56. Laická sestra Anna Mária od sv. Joachima (Anna Maria a Sancto Joachim)

*24.2.1736, Praha, Čechy - † 3.1.1779

Zápis tejto laickej sestry pojednáva o jej živote a charaktere len veľmi skromne. Narodila sa ako Mária Apolóna Zinnerin otcovi Danielovi Zinnerovi a matke Anne Františke Kratochwilin. Matka ju poslala na výchovu k hradčanským uršulinkám. Ako 22-ročná obliekla karmelitský habit dňa 2. novembra 1757. Jej zápis zdôrazňuje najmä úctu k Panne Márii, ktorej obrázok si vyprosila od vtedajšej priorky Pauly Márie od Jezuliatka. Ku koncu života bola pracovne vyčerpaná, kvôli chorobe už nemohla ísť sama na sv. prijímanie, trápil ju bolestivý zápal pľúc. Zomrela vo veku 42 rokov v piatok, ako podľa zápisu túžila zomrieť. V rehoľnom živote strávila 21 rokov.⁴⁷⁸

57. Sestra Eufrazia Terézia od Anjela strážneho (Euphrasia Theresia von dem heiligen Schutzengel)

*5.10.1745, Sosnová (Zossen), Sliezske - † 29.5.1779

Svetským menom Mária Anna von Frobel. Narodila sa katolíckym urodzeným rodičom, otcom bol Johann Július von Frobel a matkou Mária Zuzana Richterin.⁴⁷⁹ Jej zápis uvádza, ako obľubovala samotu už v mladom veku. Udalosť, ktorá ju inšpirovala vydať sa duchovnú dráhu, sa odohrala pri návšteve bližšie neurčeného kostola. Tam sa jej z obrazu

⁴⁷⁷ DV I 31, s. 400-402.

⁴⁷⁸ DV I 31, s. 403-407

⁴⁷⁹ DV I 31, s. 408.

kríža prihovoriť hlas, ktorý ju pobádal, aby vstúpila do rehole. U svojho brata v truhlici s knihami objavila autobiografiu svätej Terézie od Ježiša, a preto si vybrala práve karmelitánsky rád.⁴⁸⁰ Istý kňaz z Tovarišstva Ježišovho menom Melchior,⁴⁸¹ ktorému dôverovala, jej poradil, aby sa vydala do Prahy. Niekoľko mesiacov sa zdržiavala u sestier uršuliniek v Novom Meste pražskom, odtiaľ chodila žiadať karmelitky o vstup do ich komunity. Nebola prijatá hneď, pretože pred ňou bola uprednostnená iná kandidátka.⁴⁸² Uvažovala o návrate domov do Sliezska, ale nakoniec jej bol vstup do komunity umožnený kvôli indisponovanosti spomínanej kandidátky. Rehoľné rúcho a meno prijala od priorcky Johany Terézie od sv. Jozefa 29. júna 1771. Profesné sľuby zložila 30. júna 1772.⁴⁸³

Spomína sa pri nej jej veľký odpor ku krvi, ale aj napriek tomuto strachu vykonávala úlohu opatrovateľky sestier, kedy veľkoryso ošetrovala rany rôzneho rozsahu bez náznaku odporu. Táto chórová sestra zomrela predčasne vo veku 43 rokov počas kratšej choroby, pri ktorej trpela veľkými bolesťami a zápalom.⁴⁸⁴

⁴⁸⁰ DV I 31, s. 408bis.

⁴⁸¹ Je možné, že sa jedná o nasledujúceho jezuitu: Historický ústav AV ČR, Bio-bibliografická databáza rehoľníkov v Českých zemiach v raném novověku. „Melchiori, Josephus, SJ, 1716-1772,“ <http://rehoľnici.hiu.cas.cz/katalog/1.dll?hal~1000151017> [cit. 5.4.2021].

⁴⁸² DV I 31, s. 409.

⁴⁸³ DV I 31, s. 410-411.

⁴⁸⁴ DV I 31, s. 413-414.